

Meâl, İlahî kelamın beşerî kelamla ifade edilmesidir.¹

BİRİNCİ CÜZ

1- FATİHA SÛRESİ

7 ayettir. Mekke’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Allah’a hamd, dua ve hidayet talebi.

Tüm Övgüler Allah’a Aittir

- 1- Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:
- 2- Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur.²
- 3- **O** Rahmân’dır, Râhim’dir.³
- 4- Hesap verme gününün sahibidir.⁴

Açıklama:

1. Besmele; Allah’a sığınmak, ondan yardım istemek, onun gücünü ve otoritesini kabul etmek demektir. Besmele; su içerken, yemek yerken, kapıyı açarken vesair meşru bir işe başlarken, “Allah’ım, senin isminle bunu yapıyorum, bana güç ver!” demektir. Besmele kulluğun ifadesidir. Besmele, aciz olanın güçlü olana sığınmasıdır.
2. Tüm övgülerin yegâne sahibi Allah’tır. Tüm güzellikleri bahşeden odur. Tüm nimetler onun ikramıdır. Canlı cansız tüm varlıklar onun eseridir.
3. Allah Teâlâ hesap verme gününün sahibi ve yöneticisidir. O gün hiç kimse ondan izin almadan konuşamaz, hiç kimse ona itiraz edemez ve hiç kimse onun sözünün üzerine söz söyleyemez.

**

Doğru Yolu Göstermek Allah’a Aittir

- 5- **Ey Rabbimiz!** Yalnızca sana ibadet ediyor ve yalnızca senden yardım istiyoruz!⁵
- 6- Bize dosdoğru yolu göster!

¹ MEAL METNİ MURAT PADAK’IN KONU BAŞLIKLILIK VE AÇIKLAMALI KUR’AN’I KERİM MEALİNDEN ALINMIŞTIR

² En’âm 1, 45. A’râf 43. Yunus 10. İbrahim 39. İsra 111. Kehf 1. Mü’minun 28. Neml 15, 59. Sebe 1. Fatır 1, 34. Sâffât 182. Zümer 74, 75. Mü’min 65.

³ Bakara 163. En’âm 12. Haşr 22. Mülk 29. Haşr 22.

⁴ Mü’min 16. En’âm 73. Hac 65. Furkan 26. Zâriyat 12-13. İnfitar 17-19.

⁵ En’âm 102, 162-163. A’râf 29. Yunus 104. Hicr 99. Mümin 14, 65. Zümer 11-14. Beyyine 5. Kâfirun 1-6.

7- Gazabına uğramışların ve **doğru yoldan** sapanların **yolunu** değil; kendilerine nimet verdiklerinin yolunu **göster!**⁶

Açıklama:

1. İnsanın yaratılış gayesi, Rabbine kulluk etmesidir. Kulluk, hayatın tamamının Allah'ın istediği şekilde yaşanmasıdır. Kulluğun kapsamına inanç, ibadet ve ahlak girmektedir. Namaz kılmak ve oruç tutmak kulluk olduğu gibi, güzel ahlak sahibi olmak da kulluktur. Allah'ı noksanlıklardan tenzih etmek ve onu zatına yakışır bir şekilde tanımak da kulluktur.

2. Son ayette geçen “Gazaba uğrayanlardan” maksat Yahudiler, “Doğru yoldan sapanlar” ise Hıristiyanlardır. Yahudiler, kendilerine yasaklanan bazı amelleri işleyerek Allah'ın gazabına müstahak oldular. Hıristiyanlar da başta Hz. İsa olmak üzere birçok konuda doğru yoldan saparak dalalet ehli oldular. Her kim İslam'ın doğru inancından saparsa veyahut Allah'ın razı olmadığı amelleri işlerse o kişi de gazaba müstahak olur ve dalalet ehlinden olur.

**

2- BAKARA SÛRESİ

286 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İnanç bakımından insanlar: Müminler, kâfirler, münafıklar, Ehl-i Kitap, İsrailoğulları; Hz. Âdem'in yaratılış kıssası, İsrailoğulları'na bazı hatırlatmalar, uyarılar ve onların tehlikelerine karşı müminlere uyarılar; sihir, Hz. İbrahim, Kâbe'nin inşası, kible, şehitlik, musibet ve sabır, Safa ve Merve, hakkı gizlemenin cezası, kâinat üzerinde tefekkür, Allah sevgisi, kıyamette karşılıklı suçlamalar, helal ve temiz yiyeceğin önemi, haram kılınan yiyecekler, gerçek iyiliğin tanımı, kısas, vasiyet, oruç, itikaf, rüşvet, cihat, haram aylar, hac ve umre, Allah için her şeyden vazgeçme, içki, kumar, evlilikte din birliği, kadınların adet döngüsüyle ilgili bazı hükümler; yeminle, boşanmayla, emzirme ve mehirlle ilgili bazı hükümler; Talut ve Calut kıssası; şefaât, dinde zorlama, vela ve bera, Hz. İbrahim'in Nemrut'la mücadelesi, yüz yıl boyunca ölüm uykusuna kalan Üzeyr'in kıssası, Hz. İbrahim'in yeniden dirilişi merak etmesi, infakla ilgili hükümler, faizle ilgili uyarılar, borçlarla ilgili hükümler, şahitlik ve dua.

Giriş: Kur'ân'ın Rehberliği ve Müminlerin Özellikleri

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Elif. Lâm. Mîm.

2- Kendisinde hiçbir şüphe olmayan bu kitap müttakiler için hidayettir.⁷

3- **Müttakiler**; gayba iman eden, namaz kılan ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak edenlerdir.⁸

⁶ Nisa 44, 69, 167. Maide 77. Furkan 9. Nuh 24. Mücadele 14. Mümtehine 13. Yusuf 101. Şuârâ 83. Neml 19. A'râf 150. Yunus 85. Mü'minun 94.

⁷ En'âm 157. Secde 2. Yunus 37, 57. İsrâ 9. Yusuf 111. Neml 3, 77. Casiye 20.

⁸ En'âm 92. Enfal 3. Hac 35. Kasas 54. Secde 16. Şura 38. Tevbe 71. Maide 55. Neml 3. Lokman 4.

4- Onlar sana indirilen **Kur'ân'a** ve senden önce indirilen **kitaplara** iman eden ve ahirete kesin bir şekilde inananlardır.⁹

5- İşte bunlar Rablerinin gösterdiği hidayette olanlardır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerdir.¹⁰

Açıklama:

1. Kur'ân'ı Kerim'de 29 tane sûre Arap alfabesinden bazı harflerle başlamaktadır. Bu harflere Huruf-u Mukattaa denilmektedir. Bazı âlimler bu harflerin meydan okuma amacı taşıdığını söylemiştir. Yani bu Kur'ân işte bu harflerle meydana gelmiştir. Siz de gücünüz yetiyorsa aynı harflerle bir Kur'ân getirin, anlamındadır. Bu harflerin özel bir anlamının olup olmadığı konusunda sahih bir rivayet yoktur. Allah en iyi bilendir.

2. Kur'ân, müttakiler için rehberdir, kılavuzdur ve hidayet kaynağıdır. Müminler ondaki emirleri, yasakları ve tavsiyeleri yerine getirerek kurtuluşa ve hidayete ererler.

3. Bizler Fatiha sûresinde Rabbimizden bize hidayeti nasip etmesini istedik. Rabbimiz de bu bölümdeki ayetlerde hidayet kaynağı olan kitaptan yani Kur'ân'dan bahsetti ve onun bir kılavuz ve rehber olduğunu söyledi. Doğru yol; Allah'a iman etmekten, namaz kılmaktan, infak etmekten, kitaplara ve ahirete iman etmekten geçer. Bu bölümde zikredilen esaslar Kur'ân'ın muhtelif yerlerinde tafsilatlı bir şekilde açıklanacaktır.

**

Ayet el-Kürsî

255- Allah, kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır. O, **her daim diri olan** el-Hayy, **yarattığı her şeyin ikame ve idamesini sağlayan** el-Kayyum'dur.¹¹ Onu ne uyuklama ne de uyuma alır. Göklerde ve yerde olan her şey onundur. Onun izni olmadan onun yanında kim şefaate edebilir?¹² **Allah** onların gelecekte yapacaklarını da geçmişte yaptıklarını da bilir. O dilemediği sürece onlar onun ilminden hiçbir şey bilemezler.¹³ Onun kürsüsü göklere ve yere büyük gelir. **Gökleri ve yeri** korumak ona ağır gelmez. O yücedir, azamet sahibidir.

Açıklama:

Ayete'l Kürsî olarak bilinen bu ayette Allah Teâlâ kendi zatından ve vasıflarından bahsetmiştir. Allah Teâlâ kâmil sıfatlara sahiptir. O, tüm kusurlardan ve noksanlıklardan münezzehtir. Tüm evren ona aittir. O, kullarının bildiklerinin tümünü bilir. O asla yorulmaz, uyumaz, dinlenmez ve hiçbir şey ona ağır gelmez.

**

Allah Müminlerin Velisidir, Kâfirlerin Velisi ise Tâğuttur

⁹ Bakara 136, 285. Nisa 162. Âl-i İmrân 199.

¹⁰ Lokman 1-5. Âl-i İmrân 104. A'râf 157. Tevbe 88. Nur 51. Rum 38. Mücadele 22. Haşr 9. Teğâbun 16.

¹¹ Bakara 163. Âl-i İmrân 2. Nisa 87. En'âm 102. Tâhâ 8, 98. Mü'minun 116. Naml 26. Kasas 70, 88. Mü'min 65. Duhan 8. Haşr 22, 23. Müzzemmil 9.

¹² En'âm 51. Yunus 3. Enbiya 28. Necm 26. Tâhâ 109. Zuhuruf 86. Meryem 87. Sebe 23. Zümer 44.

¹³ Tâhâ 110. Enbiya 28, 110. Hac 76. Âl-i İmrân 29. En'âm 3, 59, 60. Hud 6. Naml 25. Lokman 34. Teğâbun 4.

256- Din **tercihinde** zorlama yoktur. Artık hak batıldan ayrılmıştır.¹⁴ Her kim tâğutu inkâr edip Allah’a iman ederse hiçbir zaman kopmayacak olan en sağlam kulpa tutunmuş olur. Allah işitendir, bilendir.¹⁵

257- Allah müminlerin velisidir; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.¹⁶ Kâfirlerin velileri ise tâğutlardır. **Tâğutlar** onları aydınlıktan karanlıklara çıkarır. Bunlar **cehennem** ehlidir. Onlar orada ebediyen kalacaklardır.¹⁷

Açıklama:

1. Hiç kimse baskıyla ve zorla dine girmeye zorlanamaz. Zira din gönülden teslimiyettir. Din, kalıbın değil, kalbin teslimiyetidir. Bir kimse istemeyerek İslam’a girse onun Müslüman olması Allah katında geçerli değildir.

2. Müminlerin velisi yani koruyucusu Allah’tır. Allah onlara doğru yolu gösterir, onların dualarına icabet eder, onlara sahip çıkar, onları savunur ve ödüllendirir. Kâfirlerin sahipleri ise tâğutlardır. Tâğut, kendisini ilah gibi gören despot kişidir. Tâğut, şeytanî eylemlerde bulunan kişidir. Tâğut, şeytanın ete kemiğe bürünmüş halidir. Tâğut, kendisine uyan kişileri doğru yoldan batıl yollara çıkarır, onları yarımsız bırakır ve onların helak olmasına sebep olur.

**

Kapanış: Allah’a İman ve Müminlerin Duası

284- Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’a aittir. İçinizde olan şeyleri açığa çıkarsanız veyahut gizleseniz Allah bundan dolayı sizi sorguya çekecektir. O dilediğini bağışlar, dilediğini ise cezalandırır. Allah her şeyin üstesinden gelmeye kadirdir.¹⁸

285- Allah’ın resulü Rabbinden kendisine indirilen **kitaba** iman etti. Müminler de **iman ettiler**. Hepsi Allah’a, meleklerine, kitaplarına ve resullerine iman etti. **Dediler ki:** “Bizler **iman etme hususunda** hiçbir resul arasında ayrıma gitmeyiz.”¹⁹ Onlar ayrıca **şöyle** dediler: “İşittik ve itaat ettik. Rabbimiz, bağışlamamı **istiyoruz!** Dönüş yalnızca sanadır.”²⁰

286- Allah hiç kimseyi gücünün yetmediği bir şeyle mükellef tutmaz.²¹ Herkesin yaptığı iyi işler kendisinin lehine, kötü işler ise kendisinin aleyhinedir.²²

¹⁴ Tevbe 33. Maide 3. Âl-i İmrân 19. Hucurat 7.

¹⁵ Bakara 257. Nisa 51, 60, 76. Maide 60. Nahl 36. Zümer 17. Lokman 22.

¹⁶ Âl-i İmrân 68, 122. Nisa 45. Casiye 19. Ahzab 43. Maide 16, 55. İbrahim 1. Hadid 9. Talak 11. Muhammed 11.

¹⁷ Bakara 256. Nisa 51, 60, 76, 89. A’râf 27, 30. Maide 60. Nahl 36. Zümer 17. Muhammed 11. Mümtehine 2. En’âm 121- 122. Casiye 19. Enfal 73.

¹⁸ Mü’min 19. Âl-i İmrân 129. Maide 18, 40. Fetih 14. Ankebut 21.

¹⁹ Bakara 136. Nisa 152. Âl-i İmrân 84. Ankebut 46.

²⁰ Nisa 46. Maide 7. Nur 51. Enfal 21-22.

²¹ A’râf 42. Bakara 233. Talak 7. Mü’minun 62. En’âm 152.

²² En’âm 104. İsra 7. Zümer 41. Fussilet 46. Casiye 15.

Ey Rabbimiz, eğer unutursak ya da hata edersek bizi hesaba çekme!²³ Ey Rabbimiz, bizden öncekilerin üzerine yüklediğin zorluğu bize yükleme!²⁴ Ey Rabbimiz, gücümüzün yetmeyeceği şeyleri bize yükleme!²⁵ Bizi affet! Bizi bağışla! Bize merhamet et! Çünkü sen bizim Mevla'mızısın!²⁶ Kâfirler topluluğuna karşı bizlere zafer nasip et!²⁷

Açıklama:

1. Allah Teâlâ evrende meydana gelen her şeyi bilir. Uzayın derinliklerindeki her şeyi bilir ve toprağın karanlıklarındaki her sesi işitir. Her şey onun mülküdür. O, mülkünde olan biten her şeyden haberdardır. Kalplerde geçen düşünceleri de hain bakışları da bilir.

2. Allah herkese onun sahip olduğu bedenî, fizikî, maddî ve manevî imkânlarla göre sorumluluk yüklemiştir. Zenginın sorumluluğu ile fakirin sorumluluğu bir değildir. Mevki makam sahibi biriyle sıradan bir kişinin sorumluluğu aynı değildir.

**

12- YUSUF SÛRESİ

111 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

En güzel kıssa, Hz. Yusuf'un rüyası, kardeşlerin kıskançlığı; Hz. Yusuf'un bir kuyuya atılması, Mısır'a köle olarak getirilmesi, Mısır'da kadınla imtihan olması, iffetini koruması ve bu uğurda zindana girmeyi göze alması; Hz. Yusuf'un cezaevinde irşat faaliyetleri yürütmesi ve orada uzun yıllar kalması; kralın rüyası, Hz. Yusuf'un kralın rüyasını tabir etmesi, zindandan çıkması ve beraat alması; zindandan saraya; kıtlık yılları, kardeşlerin Mısır'a gelmeleri, Hz. Yusuf'un güzel ahlakından örnekler; Hz. Yusuf'un, kardeşlerini imtihan etmesi ve kardeşi Bünyamin'i yanında tutması; kardeşlerin zor durumda kalmaları, Hz. Yakup'un evlatlarıyla ağır imtihanlar yaşaması, Hz. Yusuf'un kendisini tanıtmaması, Hz. Yakup'un, tüm ailesiyle Mısır'da buluşması, kardeşlerin affedilmeleri, Hz. Yusuf'un rüyasının ortaya çıkması, eski milletlerin tarihinden ve kıssalardan ders ve ibret almanın önemi.

Giriş: Hz. Yusuf'un Rüyası

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Elif. Lâm. Râ. Bunlar apaçık kitabın ayetleridir.

2- Hiç şüphesiz ki biz onu anlamanız için Arapça bir Kur'ân olarak indirdik.²⁸

²³ Ahzab 7. En'âm 68.

²⁴ Bakara 185. Nisa 28. A'râf 157. Hac 78.

²⁵ En'âm 152. A'râf 42. Talak 7. Mü'minun 62.

²⁶ Muhammed 11. Tevbe 51. Hac 78.

²⁷ Bakara 250. Âl-i İmrân 147. Mü'minun 26, 39. Ankebut 30.

²⁸ Râ'd 37. Tâhâ 113. Nahl 103. Zümer 28. Fussilet 3, 44. Şura 7. Şuârâ 195. Zuhruf 3. Ahkaf 12.

3- Biz sana vahyettiğimiz bu Kur’ân’la kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Sen bundan daha önce bu **kıssadan** habersiz olanlardan biriydin.²⁹

4- Bir zamanlar Yusuf, babasına dedi ki: “Babacığım! Rüyamda on bir yıldızla birlikte güneşi ve ayı gördüm. Onların benim önümde eğilmiş olduklarını gördüm.”³⁰

5- **Babası**, “Oğulcuğum, rüyayı kardeşlerine anlatma! Yoksa sana bir tuzak kurarlar. Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır” dedi.

6- “**Ey Yusuf!** Rabbin seni işte bu şekilde seçecek, sana rüyaların yorumunu öğretecek ve daha önce ceddin İbrahim ve İshak’a verdiği **nimetleri** tamamladığı gibi, **şimdi de** sana ve Yakup ailesine verdiği nimetleri tamamlayacaktır. Hiç şüphesiz ki Rabbin bilendir, hikmet sahibidir.”

7- Yusuf ve onun kardeşlerinin **kıssasını** soranlar için **onda** gerçekten birçok ders vardır.³¹

Açıklama:

1. Kur’ân kıssaları içerisinde peş peşe anlatılan en uzun kıssa, Hz. Yusuf’un kıssasıdır. Kıssa, kısa anı, anekdot ve kesit demektir. Kur’ân, peygamber kıssalarını parçalar yani kesitler halinde anlatır ve tüm detayları vermez. Sadece ders ve ibret olabilecek yerleri ve bölümleri anlatır.

2. Dördüncü ayette geçen gök cisimlerinin secde etmesi, namaz ibadetindeki secde anlamında değildir. Secde yere kapanmak demektir. İnsanlar öteden beri ibadet etmeyi kastetmeksizin birbirlerine secde ederek de saygılarını gösteriyorlar. Bazı milletlerde özür, saygı, takdir vb. durumlarda başkasının önünde yere kapanma (secde) hareketi devam etmektedir. Ancak Resulullah (s.a.s.), saygı anlamında bile olsa bir insanın başka bir insan önünde yere kapanmasını (secde etmesini) yasaklamıştır. Meleklerin Hz. Âdem’e secde etmeleri de saygı anlamında olup, ibadet anlamında değildir.

3. Kalbin en büyük hastalıklarından biri olan haset, yakın akrabalar ve kardeşler arasında da zuhur edebilir. Hatta bazen haset sebebiyle kardeş kardeşe zarar bile verebilir. Bu sebeple bazı nimetleri, lütuf ve ikramları gerekirse en yakınlarımızdan bile gizli tutmakta fayda vardır.

**

Kardeşlerin Hz. Yusuf’u Ortadan Kaldırma Planı

8- Bir seferinde **Yusuf’un kardeşleri birbirlerine** şöyle dediler: “Gerçekten Yusuf ve kardeşi **Bünyamin**, babamızın yanında bizden daha çok seviliyor. Hâlbuki bizler **onun işlerini gören bir** kalabalığız. Gerçekten babamız apaçık bir yanlısın içindedir.”

9- “Yusuf’u öldürün ya da onu **ıssız** bir yere atın ki babanızın tüm sevgisi size kalsın! Bunu yaptıktan sonra **pişman olur ve iyi** kimselerden olursunuz.”

10- Onlardan biri şöyle dedi: “Yusuf’u öldürmeyin! Eğer illa bir şey yapacaksınız onu ıssız bir yerdeki bir kuyuya atın. **Oradan geçen** kervanlardan biri onu bulup kendisiyle götürsün.”

11- **Kardeşler bu planı kabul ederek babalarına gelip şöyle** dediler: “Ey babamız! Yusuf hakkında neden bize güvenmiyorsun? Hâlbuki biz sadece onun iyiliğini düşünüyoruz.”

12- “Onu yarın bizimle birlikte gönder; koşsun ve oynasın. Biz kesinlikle onu koruruz.”

²⁹ Hud 49, 120. Kasas 86. Ankebut 48. Şura 52. Kehf 13. Tâhâ 99. Nisa 164.

³⁰ Yusuf 99-100. Rahmân 6. Hac 18. İsrâ 44. Râ’d 15. Nahl 49.

³¹ Yusuf 111.

13- **Yakup**, “Onu alıp götürmeniz beni üzer. Çünkü **Yusuf’tan** habersiz kaldığınız bir anda kurdun onu yemesinden korkuyorum” dedi.

14- **Kardeşler**, “Biz bu kadar kalabalık iken kurt gelip onu yiyecekse bize de yazıklar olsun!” dediler.

15- **Kardeşler** onu götürdüklerinde ve onu ıssız bir kuyunun dibine atma fikrinde ittifak ettiklerinde biz de ona vahyettik: “**Bir gün gelecek**, onlara bu yaptıklarını haber vereceksin ve onlar **o gün** bunun farkında bile olmayacaklar!”

16- **Kardeşler** akşam olunca babalarının yanına ağlayarak geldiler.

17- Dediler ki: “Ey babamız! Biz koşmaya gitmiştik. Yusuf’u da eşyalarımızın yanına bırakmıştık. Bu esnada kurt onu yedi. Biz doğru söylesek de sen zaten bize inanmazsın!”

18- Sonra **Yusuf’un** gömleğini yalandan bir kan lekesiyle getirdiler. **Yakup** dedi ki: “Bilakis nefsiniz **bu kötü işi** size güzel gösterdi. **Bana düşen ise** güzel bir sabırdır. Tüm bu uydurduklarınıza karşı kendisinden yardım istenecek olan yalnızca Allah’tır.”³²

Açıklama:

1. Kardeşler Hz. Yusuf’un, babasının yanında daha çok sevilmesini çekemediler. Bu çekememezlik onu öldürmeye kadar götürdü. Niyetleri onu öldürmekti ama ölüme terk etmeyi öldürmeye tercih ettiler. Ondan kurtulalım da nasıl olacaksa olsun dediler. İster kuyuda ölür ister bir kervan onu bulup götürsün. Her durumda ondan kurtulacaklardı. Kıskançlık kardeşi kardeşe düşürür. Nitekim Kâbil de kardeşi Hâbil’i kıskançlık nedeniyle öldürmüştü.

2. Kardeşler önce cinayet gibi büyük bir günah işlemeye karar verdiler. Sonra tövbe ederek iyi kimseler olmayı düşündüler. Nitekim birçok kişi de aynı hataya düşmektedir. Bazı kimseler yıllarca faiz, tefecilik, rüşvet, başkasının malını yeme, gasp ve haksızlık gibi günahları bilerek işlemekte fakat tövbe etmeyi ve salih kimselerden olmayı ise ertelemektedir. Hâlbuki tövbe etmek de nasip işidir. Zira Allah Teâlâ nice kimselerin canlarını, onların tövbe etmelerine fırsat vermeden alır.

3. Peygamberlerin bazıları ailevî sorunlarla imtihan olmuştur. Hz. Nuh, karısı ve oğluyula; Hz. Lut, eşiyle; Hz. İbrahim, babasıyla, Hz. Yakup ise oğullarıyla sınandı.

**

Kervan’ın Hz. Yusuf’u Bulması ve Mısır Aziz’ine Satması

19- Bir kervan geldi. **Kervan**, su görevlisini **su alması için kuyuya** gönderdi. **Görevli**, kovasını **kuyuya** sarkıttı. “Müjdeler olsun! Bu bir çocuk!” diye bağırdı. **Kervandakiler Yusuf’u kuyudan çıkarıp** onu bir eşya gibi **yüklerinin arasına** gizlediler. Allah onların yaptıklarını çok iyi biliyordu.

20- Sonra onu **Mısır’a getirip** değersiz birkaç gümüş karşılığında sattılar. Onlar onun **değerini** umursamayandı.

21- **Yusuf’u** Mısır’da satın alan kişi, karısına, “Bu **çocuğa** güzel bir yer hazırla. Belki bize bir faydası dokunur ya da **belki** onu evlat ediniz” dedi.

³² Enbiya 112.

Biz Yusuf'u bu topraklara yerleştirelim ve ona rüyaların tabirini öğretilim diye böyle yaptık. Allah tüm işlerinde galip gelendir. Fakat insanların çoğu **bunu** bilmez.³³

22- **Yusuf** olgunluk çağına erişince ona hikmetlice davranma kabiliyeti ve ilim verdik. Zira biz, güzel davranışlar sergileyenleri bu şekilde ödüllendiririz.³⁴

Açıklama:

1. Hz. Yusuf'u kuyuda bulan kervan, onun ailesini aramak yerine onu buluntu eşya gibi sakladı. Hâlbuki Yusuf'u satarak kazandıkları birkaç kuruşa muhtaç değillerdi. Ayrıca onun ne kadar değerli olduğunu da bilmiyorlardı. Ellerinde bir hazine vardı ama onlar bunu bir an evvel ellerinden çıkarmanın derdine düşmüşlerdi.

2. Kervandakiler, Hz. Yusuf'u hiçbir emek vermeden elde etmişlerdi. Bu nedenle kim ne fiyat verseydi buna razı olacaklardı. Zira onun sermayesi yoktu, masrafı olmamıştı. Çalıntı ve buluntu malları ellerinden çıkarmak isteyenler bunu yaparlar.

3. Hz. Yusuf'u satın alan Mısırlı ona iyi baktı ve ona iyi bir ortam hazırladı. Mısır'a köle olarak getirilen bu çocuk, ileride Mısır'ın kurtarıcısı olacaktı. Nice gurbetçiler vardır; gurbetçi olarak geldiği ülkeye oranın halkından daha fazla fayda verirler.

**

Hz. Yusuf'un Kadınla İmtihan Olması

23- **Aziz'in Karısı**, nefsinin tatmin etmek için evinde kalan **Yusuf'u** ayartmaya çalıştı. Kapıları kapattı ve: "Gel hadi!" dedi.

Yusuf ona dedi ki: "Allah'a sığınırım! **Kocanız** benim sahibimdir. Bana güzel bir yer hazırladı. **Şunu biliyorum ki** zalimler hiçbir zaman iflah olmazlar."

24- Fakat **kadın** onu **ayartmaya** niyetlenmişti. Eğer Rabbinden bir delil görmeseydi Yusuf da ona niyetlenirdi. Biz böyle yaparak sonu kötü bitecek işleri ve fuhşu ondan bertaraf ettik. Çünkü o bizim ihlaslı kullarımızdandı.³⁵

25- İki de kapıya doğru koştu. **Kadın, Yusuf'un** gömleğini arkadan çekip yırttı. **Kapıda kadının** kocasını buldular. **Kadın hemen söze girerek**, "Ailene kötü bir şey yapmak isteyen birinin cezası ya hapsedilmesi ya da elem verici bir azaptır" dedi.

26- **Yusuf**, "O beni ayartmaya çalıştı" dedi. **Kadının** ailesinden bir tanık şöyle dedi: "**Yusuf'un** gömleği önden yırtılmışsa **kadın** doğru söylüyor, **Yusuf** ise yalan söyleyenlerdendir."

27- "Ama gömleği arkadan yırtılmışsa bu durumda **kadın** yalan söylüyor, **Yusuf** doğru söyleyenlerdendir."

28- **Evin efendisi, Yusuf'un** gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce **karısına** dedi ki: "Kesinlikle bu da sizin tuzaklarınızdan biridir. Çünkü sizin tuzaklarınız çok büyüktür."

29- "Ey Yusuf, **kimseye** bu **meseleden** bahsetme! **Ey kadın**, sen de günahın için af dile! Çünkü **burada** günah işleyen biri varsa o da sensin!"

³³ Yusuf 56.

³⁴ Enbiya 74. Kasas 14.

³⁵ Hicr 39-40. Sâd 82-83.

30- Şehirdeki kadınlar dediler ki: “Aziz’in karısı nefsinin tatmin etmek için **evindeki** köleyi ayartmaya çalışıyormuş! Onun aşkıyla yanıp tutuşuyormuş! Biz gerçekten onun, yolunu kaybetmiş olduğunu düşünüyoruz.”

31- **Aziz’in karısı** onların **kendisi hakkındaki** dedikodularını duyunca **yanına gelmeleri için** onlara haber gönderdi. Onlar için birer minder hazırladı ve her birinin eline bir bıçak verdi. Sonra, “**Ey Yusuf**, yanlarına çık!” dedi. **Kadınlar Yusuf’u** görünce onun büyüüne kapıldılar; ellerini kestiler ve: “Hâşâ! Aman Allah’ım! Bu bir insan olamaz! Bu olsa olsa yüce bir melektir!” dediler.

32- **Kadın** dedi ki: “İşte hakkında beni kınadığınız kişi budur. Ben onu ayartmak istedim ama o **bundan** uzak durmaya çalıştı. Eğer ona emrettiğim şeyi yerine getirmezse hapse atılacak ve aşağılanmışlardan olacak.”

33- **Yusuf** dedi ki: “Rabbim! Zindana atılmak; bana onların davetine icabet etmekten daha hoş geliyor! Eğer onların tuzaklarını benden savmazsan **korkarım ki** onlara meylederim ve cahillerden olurum.”

34- Rabbi onun duasını kabul etti ve onların tuzaklarını ondan uzak tuttu. Zira o işitendir, bilendir.

Açıklama:

1. Hz. Yusuf, Mısır Azizi’nin kendisine yaptığı iyiliğe nankörlük ederek karşılık vermedi. Çünkü Hz. Yusuf onun evinde büyümüşü. Ondan hep iyilik görmüşü. Onun evinde kendisine iyi bakılmışı. Kendisine iyilik yapılan yere hainlik etmesi düşünülemezdi.

2. Nefis, şehvet, arzu ve ihtiras gibi duygular da imtihandır. Bir mümin bunlardan biriyle karşı karşıya kaldığında nefsinin hesaba çekmeli ve anlık zevkleri değil, onların kötü sonuçları üzerinde düşünmelidir.

3. Allah Teâlâ samimi ve ihlaslı olan kullarını korur. Şeytanın kandıramayacağı kişiler ihlaslı kullardır. İhlas, Allah’ın rızası dışındaki bütün rızaları bertaraf etmek ve yalnızca Allah’a yönelmek demektir.

4. Kadının ailesinden bir şahit olayla ilgili delilleri incelemiş ve şu sonuca varmıştı: Erkeğin gömleğinin arkadan çekilerek yırtılmış olması, Yusuf’un suçsuz olduğuna delildir. Zira burada saldırgan erkek değil, kadındır. Kaçmaya çalışan kadın değil, erkektir. Fakat zindana düşen Hz. Yusuf olmuştu. Çünkü kadının beyanı esas alınmıştı ve kadın, saldırının Yusuf’tan geldiğini söylemişti.

5. Hz. Yusuf bu sıkıntılardan kurtulmanın çaresini Rabbine sığınmakta buldu. Zindana girmeyi, kadınların isteklerine boyun eğmeye tercih etti. İffetli bir şekilde zindanda kalmayı, iffetsiz bir şekilde özgür kalmaya yeğledi.

**

Hz. Yusuf’un Zindana Girmesi ve Zindandaki İki Kişinin Rüyasını Yorumlaması

35- Sonra **olayla ilgili** tüm delilleri görmelerine rağmen **Yusuf’u** bir süreliğine zindana atmayı uygun gördüler.

36- **Yusuf’la** birlikte iki genç daha zindana girdi. Onlardan biri dedi ki: “Ben rüyamda içki sıkığımı gördüm.” Diğeri ise şöyle dedi: “Ben de başımın üstünde ekmek taşıdığımı ve kuşların **bu ekmekten** yediğini gördüm.” **Ey Yusuf**, bize **rüyamızın** tabirini yap! Çünkü biz seni iyilerden görüyoruz.³⁶

³⁶ Yusuf 78.

37- **Yusuf** dedi ki: “Sizlere yemek istihkakınız gelmeden önce ben size **rüyanızın** tabirini yapacağım. **Size yapacağım** bu **tabir**, Rabbimin bana öğrettiklerindedir. Çünkü ben, Allah’a iman etmeyen ve ahireti inkâr eden bir milletin **dinini** en baştan beri terk ettim.”

38- “Ben; atalarım İbrahim’in, İshak’ın ve Yakup’un dinine uydum.³⁷ Bize hiçbir hususta Allah’a şirk koşmamız yakışmaz. Bu, Allah’ın bize ve insanlara bir lütfudur. Fakat insanların çoğu **buna** şükretmiyor.”

39- “Ey zindan arkadaşlarım! Birbirinden farklı tanrılar mı daha iyidir yoksa Tek olan, Kahhar olan Allah mı?”

40- “**Allah’ı** bırakıp ibadet ettikleriniz, kendinizin ve atalarınızın uydurduğu isimlerden başka bir şey değildir. Allah bunlar hakkında hiçbir hüküm indirmedir.³⁸ Hüküm verme yetkisi yalnızca Allah’a aittir. O, kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretti. Dosdoğru din budur.³⁹ Fakat insanların çoğu **bunu** bilmiyor.”

41- “Ey zindan arkadaşlarım! **Rüyanızın tabirine gelince**, sizden biriniz efendisi için içki servisi yapacak. Diğeri ise asılacak ve kuşlar onun başından yiyecek. Sorduğunuz rüyanın tabiri bu şekilde takdir edildi.”

42- **Yusuf**, onlardan kurtulacağını düşündüğü kişiye, “Efendinin yanında benden bahset!” dedi. Fakat şeytan o kişiye efendisinin yanında **Yusuf’u** hatırlatmayı unutturdu. Bu nedenle **Yusuf** zindanda **dokuz** yıl kadar uzun bir süre kaldı.

Açıklama:

1. Hz. Yusuf, kendisine tuzak kuran kadınların şerrinden güvende olmak için zindana girmeyi istemişti. Allah Teâlâ onun bu isteğine cevap verdi. Hz. Yusuf belki kısa bir süre kalacağını ve zindandan çıktığında işlerin düzeleceğini ummuştu. Zindanda yıllarını geçireceğini belki hiç düşünmemişti. Evet, zindan onun yıllarını almıştı. Acaba orada ne yapmıştı? Ne yemişti? Ona orada nasıl davranmışlardı? Tacizci suçlamasıyla girdiği zindanda nasıl bir muamele görmüştü? Duyguları nasıldı? Bu soruların cevabını bilmiyoruz. Bildiğimiz tek şey onun masum olduğu ve zindanların masumlara göre bir yer olmadığıydı.

2. Hz. Yusuf rüyaların tabirini yapıyordu. Zindana giren iki gencin rüyasını tabir etti. Gençler diye çevirdiğimiz kelime olan “feteyan” (فتيان) kelimesi, feta (فتى) kelimesinin ikil sığasıdır (tesniye). Bu kelime genç anlamına gelebildiği gibi, köle anlamına da gelmektedir. Bu durumda iki köle anlamındadır.

3. Hz. Yusuf, içinde kaldığı zindanı davet okuluna çevirmişti. Mümin için her yer davet sahasıdır. Zindan da meclis de okul da hastane de davet ve irşat sahasıdır.

4. Hz. Yusuf zindanda yıllarca kalmıştı. Hâlbuki bir süreliğine cezaevine atılmıştı. Bir süreliğine girdiği zindan, aylara ve yıllara dönüşmüştü. Hz. Yusuf, yetkililerin kendisini unuttuğundan şüphelenmeye başladı. Bu nedenle kralın içki servisini yapacak olan kişiye kendisi için aracı olmasını istedi. Fakat zindandan çıkan bu kişi krala Hz. Yusuf’tan bahsetmeyi unuttu. Şeytan ona Hz. Yusuf’u unutturdu. Hz. Yusuf zindanda dokuz yıl kadar kalmıştı. 42’nci ayette geçen “bid” (بضع) kelimesi 3-9 arasındaki sayılar için kullanılan ortak bir kelimedir. Bazı tefsirlerde zindanda beş yıl, bazılarında yedi yıl kaldığı rivayet edilmiştir. Allah en iyi bilendir.

**

³⁷ En’âm 161. Bakara 130, 135. Âl-i İmrân 95. Nisa 125. Nahl 123. Hac 78.

³⁸ A’râf 77. Yunus 68. Necm 23.

³⁹ İsra 9. Kehf 1-2. Tevbe 36. Beyyine 5. Rum 30.

Kralın Rüyası ve Hz. Yusuf'un Onun Rüyasını Tabir Etmesi

43- Kral dedi ki: “Ben rüyamda yedi semiz inek gördüm. Onları yedi cılız **inek** yiyordu. Bir de yedi yeşil başak ve bir de o kadar kuru başak **gördüm**. Ey danışmanlarım! Rüyaların tabirini yapabiliyorsanız bana bu rüyamın tabirini söyleyin.”

44- Onlar, “**Bu gördüğün** karmaşık rüyalardandır. Biz karmaşık rüyaların tabirini bilmiyoruz” dediler.

45- **Zindandan** kurtulan kişi bir müddet sonra **Yusuf'u** hatırladı ve: “Ben onun tabirini size getireceğim; beni **zindana** gönderin” dedi.

46- **Zindana geldi ve:** “Ey doğru sözlü Yusuf! **Rüyada görülen** yedi semiz ineği yiyen yedi cılız **inek** ve yedi yeşil başak ile bir o kadar kuru başak hakkında bize bir tabir yap ki insanların yanına döneyim ve **onlara rüyanın tabirini söyleyeyim**; onlar da **ne yapacaklarını** bilsinler” dedi.

47- **Yusuf** dedi ki: “Yedi yıl boyunca her zamanki gibi ekim yapacaksınız. Hasat ettiğiniz ekinden yiyeceğiniz az bir miktarın dışında kalanını başağında bırakıp **depolayın**.”

48- “Çünkü bu **yedi hasat yılından** sonra çok zor yedi yıl gelecektir. Bu **yedi yıl**, tohumluk için sakladıklarınız hariç, depoladıklarınızın hepsini yiyip bitirecektir.”

49- “Bu **yedi yıl** da bittikten sonra insanların rahmet yağmurlarına kavuştuğu bir yıl gelecek. Bu yıl **geldiğinde insanlar** artık **meyvelerin** şirasını dahi çıkarabilecekler.”

Açıklama:

1. Hz. Yusuf yıllarca ilahî bir planın parçası olarak zindanda kaldı. Zindanda kalmasına gerekçe gösterilen suçlama, toplumun kabul edebileceği türden bir suç değildi. Zira o, evinde yaşadığı bir kadına tacizde bulunma suçlaması ile zindana atılmıştı.

2. Kralın rüyasını tabir edecek kimse olmadığından zindandaki Yusuf'a muhtaç oldular. Hz. Yusuf, yıllar sonra karşısına gelen zindan arkadaşına hesap sormadı. Yorumlanması gereken bir rüya vardı. Hz. Yusuf kralın rüyasını tabir etti. Hz. Yusuf, “Ben bunu tabir ederim ama beni çıkarmanız şartıyla” gibi bir teklif de sunmadı. Zira kralın affıyla veya böyle bir teklifle çıkmış olsaydı kendisine isnat edilen suç, ömür boyu kara bir leke olarak üzerinde kalacaktı. Çünkü zindandan masum olarak değil, kralın affıyla çıkmış olacaktı.

3. Hz. Yusuf, zindanda o kadar yıl kalmasına rağmen, edebinden, ahlakından ve doğru sözlülüğünden bir şey kaybetmedi. Kendisine işi düşen kralın rüyasını karşılık beklemeden tabir etti. Büyük ve erdemli insanlar karşılık beklemeden iyilik yaparlar.

4. Hz. Yusuf, Mısır'ın ileride yaşayacağı kıtlıktan etkilenmemesi için olağanüstü tedbirler alınmasını tavsiye etti. Hz. Yusuf bir zamanlar Mısır'a buluntu bir köle olarak getirilmişti. Evinde kaldığı kadın ve diğer kadınlar yüzünden yüz kızartıcı bir suçlamayla karşı karşıya kalmış ve zindana atılmıştı. Bugün ise Mısır'ın geleceği onun elindeydi. Onun dediklerini yaparlarsa kurtulacaklardı.

**

Hz. Yusuf'un Beraat Etmesi ve Mısır'da Önemli Bir Makama Gelmesi

50- Kral dedi ki: “Onu bana getirin.” **Yusuf'un** yanına elçi gelince **Yusuf** ona dedi ki: “Efendinin yanına geri dön ve ona sor: “Ellerini kesen kadınların olayı nedir? Hiç şüphesiz ki benim Rabbim onların hilelerini çok iyi bilendir.”

51- **Kral, kadınları getirtti ve** onlara sordu: “Yusuf’u ayartmak istediğinizde ondan ne gördünüz, söyleyin?” Kadınlar, “Hâşâ! Allah’a sığınırız! Biz onun aleyhine hiçbir kötülük bilmiyoruz” dediler. Aziz’in karısı ise **suçunu itiraf ederek** şöyle dedi: “Gerçekler şimdi gün gibi ortaya çıktı. Onu baştan çıkarmaya çalışan bendim. O, kesinlikle doğru söyleyenlerdendir.”

52- **Yusuf**, “Bunu **şunun için istedim**: “**Efendim** bilsin ki ben onun gıyabında kesinlikle ona ihanet etmedim. Çünkü Allah, hainlerin planlarını başarıya ulaştırmaz” **dedi**.

ON ÜÇÜNCÜ CÜZ

53- “Ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis her zaman sonucu kötü olacak şeyleri emreder. Rabbimin merhamet ettiği **nefisler** bunun dışındadır. Benim Rabbim bağışlayandır, merhametlidir.”

54- Kral dedi ki: “**Yusuf’u** bana getirin! Onu kendime danışman yapacağım.” **Kral** onunla konuşunca **ona**, “Bugünden sonra yanımızda yüksek bir makamda **ve** güvende olacaksınız” dedi.

55- **Yusuf**, “Beni **Mısır** topraklarının hazinesinin başına getir. Çünkü ben korumasını bilen ve bilgili biriyim” dedi.

56- Böylece Yusuf’u **Mısır** topraklarında yüksek makamlara getirdik. Artık orada istediği şekilde dolaşabiliyordu. Biz rahmetimizi istediğimiz kişiye nasip eder ve güzel davranışlar sergileyenlerin amellerini boşa çıkarmayız.⁴⁰

57- Ahiretteki mükâfat; iman edenler ve **Allah’tan** korkanlar için en iyisidir.⁴¹

Açıklama:

1. Kral, Hz. Yusuf’un yaptığı rüya tabirinden etkilendi. Onu affetmek istedi. Fakat Hz. Yusuf bu affa yanaşmadı. Çünkü alnında kara bir lekeyle çıkmak istemiyordu. Herkes ona, kralın affettiği suçlu muamelesi yapacaktı. Bu nedenle başından geçen olayların kralın yargı divanına taşınmasını istedi. Dava dosyası yeniden incelendi. Kadınlar ve Aziz’in karısı her şeyi itiraf ettiler. Hz. Yusuf, ekme yediği bir aileye hainlik etmediğini ispatlamak için dava dosyasının incelenmesini istemişti. Bunu yaparak aslında büyük bir riske girmişti. Kral onun teklifini geri çevirebilir; zindandaki bir adamla ilgilenmeyebilirdi. Ama riske girmekle tam bir beraatı hak etti. O, cezaevinden gününü doldurmuş bir mahkûm olarak değil, yıllarca suçsuz yere yatmış bir masum olarak çıktı.

2. Kral böylesine yüce ahlaklı, bilgili ve donanımlı birisini yanında tutmak istedi. Devlet işleri ehline teslim edilirse devlet başarılı olur ve yükselir. Devletin makamları, geleceği öngörebilen ferasetli devlet adamlarına verilmelidir. Şahsi çıkarlarını devletin menfaatine tercih edenlere devletin en küçük görevi dahi verilmemelidir.

3. Hz. Yusuf bir zamanlar köle olarak getirildiği topraklarda bundan sonra hazine, ekonomi ve tarım bakanı olarak görev yapacaktı. Rabbimizin planları işte bu şekilde cereyan eder. O her şeyin en güzelini planlar ve takdir eder.

**

Kıtlık Yılları: Yusuf’un Kardeşlerinin Mısır’a İlk Gelişleri

58- Yusuf’un kardeşleri **Mısır’a** geldiler ve onun yanına girdiler. **Yusuf** onları tanıdı ama onlar onu tanımadılar.

⁴⁰ Tevbe 120. Hud 115. Yusuf 90. A’râf 170. Kehf 30.

⁴¹ Nahl 41.

59- **Yusuf** onların yüklerini hazırlayınca onlara dedi ki: “**Bir dahaki sefere** baba bir kardeşiniz olan **Bünyamin’i de** getirin. Gördüğünüz gibi ölçekleri tam veren ve konukları en iyi şekilde ağırlayan biriyim.”

60- “Eğer onu bana getirmezseniz yanımda size verilecek bir ölçek olmayacak ve bir daha da yanıma yaklaşmayın!”

61- Onlar, “Biz onu almak için babasının aklını çeleriz. Biz **bunu** kesinlikle yaparız” dediler.

62- **Yusuf, emrindeki** kölelerine dedi ki: “Bunların yiyecek için getirdikleri ücreti onların yüklerinin arasına koyun. Böylece ailelerinin yanına döndüklerinde bunu öğrensinler ki **buraya** bir daha geri dönsünler.”

63- **Kardeşler**, babalarının yanına döndüklerinde dediler ki: “Ey babamız, **eğer Bünyamin’i de götürmezsek** erzak istihkakımız bizden menedilecek. **Ne olur** kardeşimizi de bizimle gönder ki **hakkımız olan** ölçeği alalım. Biz kesinlikle onu koruyacağız.”

64- **Babaları Yakup** dedi ki: “Daha önce kardeşi **Yusuf’u sizinle göndererek** size güvendiğim gibi şimdi de **Bünyamin’i göndererek mi** size güveneyim? En iyi koruyan Allah’tır. O, merhamet edenlerin en merhametlisidir.”

65- **Kardeşler** yüklerini açtıklarında verdikleri ücretin kendilerine iade edildiğini gördüler. Dediler ki: “Ey babamız, daha ne isteyeceğiz? Verdiğimiz **ücretler** bize iade edilmiş. **Mısır’a dönersek bununla** ailemize bir daha erzak alırız. Kardeşimiz **Bünyamin’i** koruruz. Ayrıca fazladan bir deve yükü erzağımız daha olur. Zira bu aldığımız çok az bir ölçektir.”

66- **Yakup**, “Hepinizin başına bir şey gelmesi hariç, **Bünyamin’i** bana **sağ salim** getireceğinize dair Allah’ın adına kesin bir söz vermediğiniz sürece onu sizinle göndermeyeceğim” dedi. Onlar söz verince **Yakup** dedi ki: “Allah konuştuklarımıza vekildir.”

67- **Yakup** dedi ki: “Ey oğullarım! **Şehre** tek kapıdan girmeyin! Farklı kapılardan girin. Allah’tan gelecek bir şeye karşı size bir fayda veremem. Hüküm ancak Allah’ındır. Ben ona tevekkül ettim. Tevekkül etmek isteyenler de ona tevekkül etsinler.”⁴²

68- Onlar **şehre** babalarının emrettiği şekilde **farklı kapılardan** girdiler. Bunu yapmaları Allah’tan gelecek bir şeyi onlardan savamazdı. Sadece **babaları** Yakup’un gönlünü rahatsız eden bir şeyi gidermek için **böyle yaptılar**. Hiç şüphesiz ki **Yakup**, ona öğrettiğimiz için ilim sahibiydi. Fakat insanların çoğu **bunu** bilmiyordu.

Açıklama:

1. Hz. Yusuf’un Mısır’da önemli bir mevkie gelmesinin üzerinden yedi yıldan fazla zaman geçmişti. Bu yedi yıldan sonra kıtlık yılları başladı. Kıtlık tüm bölgeyi kasıp kavurmuştu. Bu nedenle Hz. Yakup’un oğulları erzak satın almak için Kenan’dan Mısır’a geldiler. Onlar Yusuf’un başına ne geldiğini bilmiyorlardı. Öyle ki Mısır’da Yusuf’u gördüklerinde tanımadılar. Ama Yusuf onları tanıdı. Çünkü zalimler kimlere zulmettiklerini unutsalar da mazlumlar, kendilerine zulmedenleri unutmazlar.

2. Hz. Yusuf, kardeşleri Mısır’a bir daha gelsinler diye onların erzak almak için getirdikleri ücreti, onların eşyalarının arasına sakladı. Hiç kimse parayla da olsa başkasının adına yiyecek alamıyordu. Bu nedenle Hz. Yusuf, onlardan kardeşleri Bünyamin’i de getirmelerini istedi.

⁴² Tevbe 51. İbrahim 12. Teğâbun 13.

3. Kardeşler, Kenan'daki evlerine döndüklerinde Mısır'da gördükleri iltifattan ve güzel bir şekilde ağırlandıktan memnun kalmışlardı. Verdikleri ücretin eşyalarının arasında çıkması da onları Mısır'a bir daha gitmeye teşvik etmişti.

4. Hz. Yakup onlara olan güvenini daha önce kaybetmişti. Zira güven zor elde edilen ama çabuk elden çıkan bir şeydir. Hz. Yakup, oğullarının başına bir şey gelmemesi için onları tembihledi. Şehrin bir kapısından değil, farklı kapılardan girmelerini istedi. Onlar bunu yaptılar ve babalarının gönlünü hoş ettiler. Onlar, kardeşlerini öldürmek için kuyuya attılar ama babalarının, "Farklı kapılardan girin" sözünü yerine getirdiler. Büyük günahlardan korkmadılar ama küçük bir isteği tereddütsüz bir şekilde yerine getirdiler.

**

Hz. Yusuf'un, Kardeşi Bünyamin'i Mısır'da Tutmak İçin Yaptığı Plan

69- **Kardeşler** Yusuf'un yanına girdiklerinde **Yusuf**, kardeşi **Bünyamin**'i bağrına bastı ve ona **gizlice**, "Ben senin kardeşinim. Onların yaptıklarından dolayı artık üzülme" dedi.

70- **Yusuf** onların **dönüş** eşyalarını hazırlayınca su kabını kardeşi **Bünyamin**'in eşyalarının içine koydu. **Kardeşler yola çıktıktan** sonra peşlerinden bir tellal seslendi: "Ey Kervan, sizler hırsızsiniz!"

71- **Kardeşler** onlara yönelerek, "Ne arıyorsunuz?" diye sordular.

72- Onlar, "Biz kralın su kabını arıyoruz. Her kim onu bulup getirirse bir deve yükü ödül alacak" dediler. **Grubun başındaki kişi**, "Ben de buna talibim" dedi.

73- **Kardeşler**, "Allah'a yemin olsun ki bu topraklarda huzursuzluk çıkarmaya gelmediğimizi çok iyi biliyorsunuz. Biz kesinlikle hırsız değiliz!" dediler.

74- **Kabı arayanlar**, "Peki, yalan söylüyorsanız bunun cezası **sizin yanınızda** nedir?" diye sordular.

75- **Kardeşler**, "**Bizim yanımızdaki** cezası şudur: **Çalınan mal** kimin eşyaları arasında çıkarsa cezayı sadece o çeker. Bizler **hırsızlık ederek** zulmedenleri bu şekilde cezalandırırız" dediler.

76- **Kabı arayan kişi**, **Yusuf'un** kardeşi **Bünyamin**'in eşyalarından önce onların eşyalarını araştırmaya başladı. Sonra **Yusuf'un** kardeşi **Bünyamin**'in eşyaları arasından **kabı** çıkardı. Biz Yusuf'a bu şekilde bir plan hazırlatmıştık. **Yusuf**, kardeşini kralın dinindeki **kurallara** göre alamazdı. Ancak Allah dileseydi **her şekilde alırdı**. Biz istediğimizin derecelerini yükseltiriz.⁴³ Her bilenin üstünde mutlaka bir bilen vardır.

77- **Kardeşler**, "Eğer o çalmışsa **doğrudur**. Zira daha önce onun kardeşi **Yusuf** da hırsızlık yapmıştı" dediler. Yusuf **onların** bu **iftirasını** içinde tuttu; onlara bir şey belli etmedi. **İçinden**, "Siz ne kadar da kötü bir haldesiniz? Allah attığımız iftirayı en iyi bilendir" dedi.

78- **Kardeşler**, "Ey Aziz! Onun çok yaşlı bir babası var. Ne olursun onun yerine bizden birini al. Biz senin iyilerden olduğunu görüyoruz" dediler.

79- **Yusuf**, "Eşyamızı yanında bulduğumuz kişinin yerine başkasını almaktan Allah'a sığınırız. Eğer böyle yaparsak biz de zalim oluruz" dedi.

⁴³ Bakara 228, 253. Âl-i İmrân 163. Nisa 95-96. En'âm 83, 132, 165. Tevbe 20. İsrâ 21. Tâhâ 75. Mü'min 15. Zuhuruf 32. Hadid 10. Mücadele 11.

80- Kardeşler ondan ümitlerini kesince birbirleriyle gizlice görüştüler. İçlerinden büyük olan **kardeş** dedi ki: “Bilmiyor musunuz? Babanız, Allah adına **yemin alarak** sizden kesin bir söz almıştı. Bundan önce de Yusuf hakkında çok ileri gitmişsiniz. Babam bana izin vermediği sürece veyahut Allah benim hakkımda bir hüküm vermedikçe ben kesinlikle bu topraklardan ayrılmayacağım. O, hüküm verenlerin en iyisidir.”

81- “Babanızın yanına dönün ve deyin ki: Ey babamız, oğlun **Bünyamin** hırsızlık yaptı! Biz sadece bildiklerimize şahitlik ettik. Bilmediklerimizden mesul değiliz.”

82- “İstersen gittiğimiz şehirdeki **insanlara** ve kendisiyle beraber hareket ettiğimiz kafiye sor. Biz kesinlikle doğru söylüyoruz.”

83- **Yakup** dedi ki: “Bilakis nefsiniz **bu kötü işi** size güzel gösterdi. Bana düşen ise güzel bir sabırdır. Umarım Allah, **oğullarımın** hepsini bana getirir. Hiç şüphesiz ki o bilendir, hikmet sahibidir.”

84- **Yakup** onlardan yüz çevirip ayrıldı ve: “Ah Yusuf’unun başına gelenler!” dedi. Aşırı üzüntüden **Yakup’un** gözlerine ak düştü. Fakat **Yusuf’a olan üzüntüsünü** içinde tutuyordu.

85- **Oğulları** dediler ki: “Allah’a yemin olsun ki sen halen Yusuf’tan bahsediyorsun! Böyle giderse ya aklını kaybedeceksin ya da helak olanlardan biri olacaksın!”

86- **Yakup** dedi ki: “Ben darmadağınıklığımı ve hüznümü yalnızca Allah’a arz ediyorum. Ben, Allah’ın **bildirmesiyle** sizin bilmediğiniz şeyleri biliyorum!”

87- “Ey oğullarım! Gidin, Yusuf’un ve kardeşinin izini arayın! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Zira Allah’ın rahmetinden yalnızca kâfirler ümit keserler.”

Açıklama:

1. Yusuf aleyhisselam kardeşi Bünyamin’i görünce dayanamayıp ona kardeşi olduğunu söyledi. Fakat Hz. Yusuf’un onun eşyalarının arasına kendisinin su kabını koymasını, ikisinin bir planı olup olmadığını bilmiyoruz. Ayetlerin zahirinden anlaşılan anlaşmalı bir plandır. Hz. Yusuf, kardeşini yanında alıkoyarak diğer kardeşlerine bir ders vermek istiyordu.

2. Kardeşler bu hırsızlık suçlaması ve Bünyamin’in alıkonulması karşısında büyük bir şok ve üzüntü yaşadılar. Ne yapacaklarını bilemediler. Babalarına ne diyeceklerdi? Yanlarına aldıkları her kardeşi böyle bir bahaneyle mi kaybedeceklerdi? Babalarının yanındaki güvenleri ve itibarları iyice sarsılacaktı.

3. Kardeşler, Hz. Yusuf’un da hırsızlık ettiğini söylediler. Hâlbuki kendileri masum bir çocuk olan kardeşlerini kuyuya atarak onu ölüme terk etmişlerdi. Onlar bundan bahsetmiyorlardı ama onu hırsızlık yapmakla suçlamaktan da geri kalmıyorlardı.

4. Hz. Yusuf onların bu iftirasına sessiz kaldı. Öfkesini içinde tuttu. Onlara bir şey belli etmedi. İçinde fırtınalar kopuyordu ama o sessiz kalmayı yeğledi. İyi insanların ahlakı böyledir. Her sözle galeyana gelmezler. Bazı şeyleri duymazdan, görmezden ve bilmezden gelirler.

5. Hz. Yakup için yeni bir imtihan daha başlamıştı. Bu sefer başka bir oğlu elinden alınmıştı. Yusuf’unun acısı ve hasreti kalbini yakmıştı. Şimdi de Bünyamin’i elinden alınmıştı. Onlara olan hasreti ve hüznü, gözlerinin siyahlığını almıştı. Gözlerine ak düşmüş ve neredeyse göremez hale gelmişti.

6. Hz. Yakup tüm hüznünü, tüm derdini ve sıkıntısını Rabbine arz ediyordu. Ona teslim olmuş, ondan medet ve istimdat bekliyordu. Bazı acılar vardır paylaşıldıkça azalmaz, bilakis çoğalır. Bu nedenle bazı acılar herkesle paylaşılmaz ve herkese anlatılmaz.

**

Mısır'a Yeniden Dönüş ve Hz. Yusuf'un Kendisini Tanıtması

88- **Kardeşler Mısır'a gelip Yusuf'un** yanına girince, "Ey Aziz, bize ve ailemize büyük bir musibet dokundu! Biz **sana** çok az bir malla geldik. Ne olursun, **eskiden olduğu gibi** bize tam ölçek ver ve biraz da kendi gönlünden ikram et! Zira Allah, gönülden ikram edenlerin karşılığını verendir" dediler.

89- **Yusuf onlara** dedi ki: "Cahil olduğunuz zamanlarda Yusuf'a ve kardeşine ne yaptığınızı biliyor musunuz?"

90- Onlar, "Yoksa sen Yusuf musun?" diye sordular. **Yusuf**, "**Evet**, ben Yusuf'um, bu da kardeşimdir. Allah bize lütufta bulundu. Zira her kim **Allah'tan** korkar ve sabrederse **şunu bilsin ki** Allah güzel davranışlar sergileyenlerin amellerini boşa çıkarmaz" dedi.

91- **Kardeşler**, "Allah'a yemin olsun ki Allah seni bizden üstün tutmuş. Biz kesinlikle hata ettik" dediler.

92- **Yusuf** dedi ki: "Bugün size azarlama yoktur. Allah sizi affetsin! O, merhamet edenlerin en merhametlisidir."

93- "Bu gömleğimi alıp götürün ve onu babamın yüzüne koyun ki tekrar görebilsin. Sonra da tüm ailenizle yanıma gelin."

94- Kervan **Mısır'dan** ayrılınca babaları **Yakup** dedi ki: "Eğer bunaklıkla suçlamayacaksanız **şunu bilin ki** ben Yusuf'un kokusunu alıyorum."

95- **Yanındakiler** dediler ki: "Vallahi sen hâlâ eski şaşkınlığındasın!"

Açıklama:

1. Kardeşler bu sefer Mısır'a perişan bir halde geldiler. Üzüntü, korku, kıtlık, sefalet, babalarının hüznü, kardeşlerinin hırsızlık suçlamasıyla yakalanması, babalarının onları geri göndermesi vb. durumlar nedeniyle tam bir çöküntü yaşıyorlardı.

2. Hz. Yusuf onların bu durumuna fazla dayanamadı ve kendisini tanıttı. Onları azarlamadı. Onları geçmişte yaptıklarıyla kınamadı ve onlardan intikam almadı. Büyük insanlar geçmişle değil, gelecekle ilgilenirler. Geçmişten ders çıkarırlar ama geçmişe saplanıp kalmazlar. Hz. Yusuf büyüklüğünü bir kez daha gösterdi. Telifisi mümkün olmayan geçmişe saplanmak yerine, geleceğe baktı ve kardeşlerini affetti.

3. Hz. Yakup'un, oğlu Yusuf'a olan özlemi bitmemişti. Yıllar önce onu kaybetmiş olsa da ona olan sevgisinden hiçbir şey kaybetmemişti.

**

Mısır'a Son Geliş ve Büyük Buluşma

96- **Mısır'dan** müjdeli haberi getiren kişi **Kenan'a** gelince **Yusuf'un** gömleğini **Yakup'un** yüzüne koydu ve **Yakup** yeniden görür oldu. Dedi ki: "Ben size demedim mi Allah'ın bildirmesiyle bilmediğiniz bazı şeyler biliyorum?"⁴⁴

97- **Oğulları** dediler ki: "Ey babamız! Ne olursun, bizi bağışlaması için **Allah'tan** mağfiret dile! Zira biz kesinlikle hatalıyız."

⁴⁴ Yusuf 86.

98- **Yakup**, “Rabbimden sizi bağışlamasını isteyeceğim. Hiç şüphesiz ki o, bağışlayandır, merhametlidir” dedi.

99- **Tüm aile** Yusuf’un yanına girdiklerinde **Yusuf**, anne babasını bağrına bastı ve: “Allah’ın izniyle hepimiz güvenli bir şekilde Mısır’a girin!” dedi.

100- **Yusuf**, anne babasını tahtın üstüne çıkardı. Onlar **saygılarını sunmak kastıyla** onun için yere kapandılar. **Yusuf** dedi ki: “Ey babacığım! Daha önce gördüğüm rüyanın tabiri budur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Ayrıca beni zindandan çıkarmakla bana ihsanda bulundu. Şeytanın; benimle kardeşlerimin arasını bozmasından sonra sizi çölden çıkarıp buraya getirdi. Hiç şüphesiz ki Rabbim dilediğine lütufta bulunandır. Zira o bilendir, hikmet sahibidir.”

101- “Rabbim! Bana yöneticilik verdin ve bana rüyaların tabirinden öğrettin. Ey gökleri ve yeri daha önce bir benzeri olmadan yaratan **Rabbim!** Dünyada ve ahirette koruyucum sensin. Canımı Müslüman olarak al ve beni de iyilerin arasına kat!”⁴⁵

102- **Ey Muhammed!** Bunlar gaybın bilgilerinden olup onları vahiy yoluyla sana biz bildiriyoruz. **Kardeşler, Yusuf’u kuyuya atma fikrinde** ittifak edip tuzak kurduklarında sen yanlarında değildin.⁴⁶

Açıklama:

1. Hz. Yusuf’un kıssasında birçok ders ve ibret vardır. Hüzünle başlayan bu kıssa sevinçle son buldu. Dağılan bir aile yeniden bir araya geldi. Kardeşler arasındaki nefret ve çekememezlik yerini sevgiye bıraktı. Kaybolan kardeşler bir araya geldi.

2. Hz. Yakup, oğullarının affedilmesi için Rabbine dua edeceğinin sözünü verdi ve büyük olaylara sebebiyet vermelerine rağmen oğullarını affetti.

3. Hz. Yusuf’un rüyası gerçekleşti ve güneş olan babası, ay olan annesi ve on bir yıldız olan kardeşleri onun büyüklüğü karşısında saygıyla eğildiler.

4. Hz. Yusuf geçmiş yılların bir özetini çıkarırken kardeşlerinin yaptığı kötülükten bahsetmedi. Zindanda kaldığı günlerden ve yıllardan bahsetmek yerine, zindandan çıktığından bahsetti ve bunun, Rabbinin bir lütuf ve ikramı olduğunu söyledi. Kardeşlerinin yaptığını ise şeytanın bir vesvesesi ve kandırması olarak zikretti. Bu da onun büyüklüğünü ve alicenaplığını göstermektedir. Gönül dünyası büyük olan insanlar, gönül dünyası küçük olan insanlarla uğraşmazlar ve değerli zamanlarını onlarla didişmekle geçirmezler.

**

Kapanış: Tavsiyeler ve Uyarılar

103- **Ey Muhammed!** İnsanların birçoğu, ne kadar gayret etsen de iman etmeyecektir.⁴⁷

⁴⁵ Nisa 69. A’râf 196. Şuârâ 83. Neml 19. Kasas 27. Sâffât 100. Münafikun 10. Kalem 50. Ankebut 9.

⁴⁶ Âl-i İmrân 44. Kasas 44-46. Hud 59. Ankebut 48.

⁴⁷ Râ’d 1.

104- Hâlbuki sen, **iman etmeleri** karşılığında onlardan bir ücret de istemiyorsun.⁴⁸ Çünkü o, tüm âlemler için bir öğüttür.⁴⁹

105- Göklerde ve yerde **Allah'ın varlığını ve birliğini ispatlayan** nice deliller vardır. Fakat **insanlar** onları görmezden gelerek yanlarından geçip gidiyorlar.⁵⁰

106- Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan inanmıyor.⁵¹

107- Onlar, Allah'ın herkesi kuşatan azabının gelmesinden veyahut hiçbir şeyin farkında olmadıkları bir haldeyken kendilerine **kıyamet** saatinin ansızın gelmesinden emin mi oldular?⁵²

108- De ki: “Bu benim yolumdur. Ben ve bana tabi olanlar bilinçli bir şekilde Allah'a davet ediyoruz. Allah tüm noksanlıklardan münezzehtir ve ben müşriklerden değilim.”⁵³

109- **Ey Muhammed!** Senden önce **bölgedeki** şehirlerin halkından kendilerine vahiy gönderdiklerimiz de **senin gibi** erkeklerdi.⁵⁴ Onlar yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin akıbetinin nasıl olduğuna bakmıyorlar mı?⁵⁵ Ahiret diyarı **Allah'tan** korkanlar için en hayırlısıdır. Bunu düşünmeyecek misiniz?

110- Resuller **halklarından** ümitlerini büsbütün kestikleri ve yalanlandıklarını anladıkları gibi bizim onlara yardımımız geldi ve **halklarından** dilediğimiz kişiler kurtarıldı. Bizim azabımız günahkârlardan geri çevrilmez.⁵⁶

111- **Peygamberlerin** kıssalarında akıl ve vicdan sahibi kimseler için ibretler vardır. Bu **Kur'ân** uydurulmuş bir söz değildir. Bilakis kendisinden önceki **kitapları** tasdik eden, her şeyi açıklayan ve iman edenler için hidayet ve rahmet olan **bir kitaptır**.⁵⁷

Açıklama:

1. İnsanların birçoğu Allah'ın istediği şekilde iman etmemektedir. Onlar imanlarına şirk ekleyerek Allah'a iman etmektedir. Ancak böyle bir iman Allah katında makbul değildir.

2. Göklerde ve yerde Allah'ın varlığına, birliğine, kudret ve azametine işaret eden birçok mucize vardır. Yanından geçip gittiğimiz ama bir türlü başımızı çevirip bakmadığımız nice mucizelerden habersiz yaşıyoruz. Evrende var olan her şey aslında bir mucizedir. Ancak bakan bir göz, düşünen bir kalp ve dinleyen bir kulak olmazsa hiçbir mucizeyi göremeyiz. Mucize denilince aklımıza harikulade olaylar gelmektedir. Hâlbuki alelade zannettiğimiz şeyler bile birer mucizedir. Bir çocuğun doğması, bir tırtılın kozasından çıkıp kelebeğe dönüşmesi, bir iribaşın

⁴⁸ Yunus 72. Sebe 47. Tûr 40. Kalem 46. Yasin 21. Hud 29, 51. Şura 23. Furkan 57. Şuârâ 109, 127, 145, 164, 180. Sâd 86. Mü'minin 27. En'âm 90.

⁴⁹ Sâd 87. Tekvir 27. Yasin 69. Kalem 52. En'âm 90.

⁵⁰ Ğaşiye 17-20. Kamer 6-11. A'râf 185. Bakara 164.

⁵¹ Zuhruf 78. Lokman 25. Mü'minin 84-88. Ankebut 61-63.

⁵² En'âm 31. A'râf 95-99, 187. Enbiya 40. Hac 55. Ankebut 53. Zümer 55. Zuhruf 66. Şuârâ 202. Muhammed 18. Nahl 45.

⁵³ Râ'd 36. Meryem 48. Mü'min 41. Cinn 20.

⁵⁴ Nahl 43. Enbiya 7.

⁵⁵ Âl-i İmrân 137. En'âm 11. Nahl 36. Hac 46. Neml 69. Ankebut 20. Rum 9, 42. Fatır 44. Mü'min 21, 82. Muhammed 10.

⁵⁶ Bakara 214. Ahzab 11. Rum 47. En'âm 34, 147. Mülk 18.

⁵⁷ Hud 13, 35. Secde 3. Şura 24. Ahkaf 8. Yunus 37-38, 57. A'râf 52, 203. Neml 77. Lokman 3. Casiye 20. Kasas 43.

başkalaşım geçirerek kurbağaya dönüşmesi, ölü gibi duran bir yumurtadan bir canlının çıkması, çimenin yeşermesi, güneşin doğması, ayın batması, nefes almamız, yiyecekleri sindirmemiz ve diğer her şey, adına alelade diyerek görmediğimiz mucizelerdir.

3. Kur'ân'da anlatılan hikâyeler ve kıssalar masal veya efsanevî olaylar değildir. Hepsi hakır ve hakikattir. Kur'ân'da geçen isimler de mekânlar da şahıslar da gerçektir. Kıssaların hiçbirini hayal ürünü ve kurgu değildir. Tüm bu kıssalarda akıl ve vicdan sahibi kimseler için birçok ders ve ibret vardır.

**

17- İSRA SÛRESİ

111 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İsra ve Miraç; İsrailoğulları'na uyarılar, Kur'ân'ın rehberliği, amellerin yazıya dökülmesi, dünya hayatının geçiciliği, müminlere emirler, yasaklar ve tavsiyeler; tevhid, kâfirlerin inadı, yeniden diriliş, şeytanın insanları kandırması, zakkum ağacı, namaz, gece namazı, Kur'ân'ın şifa olması, insanın nankörlüğü, ruh, Kur'ân'ın gönderilmesindeki amaç, Hz. Musa'nın dokuz mucizeyle Firavun'a gitmesi, Kur'ân'ın bölümler halinde inmesinin hikmeti ve tevhid.

Giriş: İsra Mucizesi

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketli kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götürün **Allah** her türlü noksanlıktan münezzehtir. Biz **bunu**, kendisine bazı mucizelerimizi gösterelim diye **yaptık**. Hiç şüphesiz ki **Allah** işitendir, görendir.⁵⁸

Açıklama:

Allah Teâlâ bir gece vakti Resulullah (s.a.s.)'i Mekke'den Kudüs'e Burak isimli bir binekle götürdü. Bu olaya akşam vakti gerçekleşmesi nedeniyle "İsra" denilmiştir. İsra, Mekke'den Kudüs'e doğru gerçekleşen yolculuktur. Miraç ise Resulullah (s.a.s.)'in Kudüs'ten semaya doğru yaptığı yolculuğun ismidir. Kur'ân'da miraca dair bazı işaretler olsa da miracın bütün detayları sahih hadis kaynaklarının tamamında geçmektedir. Mekke'den Kudüs'e yapılan yolculuk yatay, Kudüs'ten semaya yapılan yolculuk ise dikeydir.⁵⁹

**

İsrailoğulları'na Bazı Hatırlatmalar

2- Biz Musa'ya kitabı verdik ve onu İsrailoğulları'na rehber kıldık. **Onlara**, "Benden başkasını vekil edinmeyin!" diye **emrettik**.⁶⁰

3- **Ey Nuh**'la birlikte **gemide** taşıdıklarımızın zürriyeti! Hiç şüphesiz ki **Nuh** şükreden bir kul idi.⁶¹

⁵⁸ Necm 1-18. İsra 93.

⁵⁹ Buhari 3239, 3393, 3394-3340, 3347, 3570, 3887-3889, 4709, 7517. Müslim 162, 165-168. Tirmizî 213.

⁶⁰ Bakara 53, 87. En'âm 154. Hud 110. Enbiya 48. Mü'minin 49. Furkan 35. Kasas 43. Secde 23. Mü'min 53. Fussilet 45.

⁶¹ Meryem 58. Şuâra 119. Yasin 41. Sâffât 77.

4- Biz İsrailoğulları'na kitapta **şu** hükmü bildirdik: “Sizler yeryüzünde iki defa fesat çıkaracak ve haddinizi fazlasıyla aşacaksınız.”

5- Bunlardan ilkinin zamanı geldiğinde biz sizin **atalarınızın** üzerine çok güçlü kullarımızı musallat etmiştik. Onlar **atalarınızı öldürmek için** şehir şehir dolaştılar. Bu, gerçekleşmesi gereken bir söz idi.⁶²

6- Sonra onlara karşı iktidarı size bir daha geri getirdik. Sizi mallarla ve evlatlarla destekledik ve sizi daha kalabalık yaptık.

7- Eğer iyi olursanız kendinize iyilik etmiş olursunuz. Eğer kötü olursanız kendinize **kötülük etmiş olursunuz.**⁶³ Bu **fesatlardan** diğerinin zamanı geldiğinde ise **size musallat edeceğimiz kullarımız**, yüzünüze kara çalacaklar, daha önce Mescid-i Akse'ya girdikleri gibi yine oraya girecekler ve iktidarda oldukları sürece her şeyi yerle bir edecekler.⁶⁴

8- Fakat Rabbiniz size merhamet edecektir. Eğer **kötülük yapmak için** geri dönerseniz biz de **ceza vermek için** geri döneriz. Biz cehennemi kâfirler için zindan yaptık.⁶⁵

Açıklama:

1. Bu bölümdeki ayetlerde İsrailoğulları'nın tarihi çok özet bir şekilde anlatılmıştır. İsrailoğulları hem ahlaki açıdan yozlaşmışlardı hem de kendilerine gönderilen peygamberleri öldürecek kadar hadlerini aşmışlardı. Bir taraftan dinde kayda değer olmayan hususlara sıkı sıkıya bağlıydılar, diğer yandan kendi peygamberlerini öldürecek kadar caniydiler. Onlar Allah'ın emrettiği ibadetlerden geri kalmadıkları gibi; rüşvetten, faizden, haksızlıktan, yalandan, ihanetten ve fesattan da geri kalmadılar. Onların günahlarda ısrar ve inat etmeleri maddî ve manevî dünyalarını tahrip etti. Zayıfladılar ve güçlerini kaybettiler. Toplumu birbirine bağlayan güven; yerini korkuya, ihanete, yalana ve huzursuzluğa bıraktı. Onlar, kendi aralarındaki sevgiyi ve dayanışmayı terk ettiklerinden, düşmanlarının saldırılarına açık hale geldiler ve büyük saldırılara maruz kaldılar.

2. Kur'an'daki her kıssanın müminlere bakan bir yönü de vardır. Çünkü Kur'an müminlere nazil olmuştur. Eğer müminler İsrailoğulları'nın düştüğü hataya düşerlerse onlar da aynı cezayla karşılaşır.

**

Kur'an Müminler İçin Rehberdir

9- Hiç şüphesiz ki bu Kur'an en doğru yola ulaştırır ve salih ameller işleyen müminlere, kendileri için büyük bir mükâfat olduğunu müjdelir.⁶⁶

10- Ahirete inanmayanlara gelince, biz onlar için elem verici bir azap hazırladık.⁶⁷

11- İnsan **kendisi için** hayrı istediği gibi şerri de ister. Çünkü insan çok acelecidir.⁶⁸

⁶² İsrâ 104. Haşr 2.

⁶³ Lokman 12. Zümer 7. Fussilet 46. Rum 44. İbrahim 8. Neml 40.

⁶⁴ İsrâ 104. Haşr 2. Ahzab 26-27.

⁶⁵ Furkan 13. A'râf 41. Hac 22. Secde 20.

⁶⁶ Bakara 2. Âl-i İmrân 138. A'râf 52. Nahl 64, 102. Neml 1-2, 77. Lokman 2-3. Casiye 20. Yunus 35. Kehf 2.

⁶⁷ Nisa 18, 37, 151, 161. Kehf 29. Furkan 1, 37. Fetih 14. Mülk 5. İnsan 4.

⁶⁸ Enfal 32. Yunus 11. Enbiya 37.

12- Biz geceyi ve gündüzü **Allah'ın azametini işaret eden** deliller kıldık. Gecenin delili **olan ayın ışığını** sildik, gündüzün delili olan **güneşin ışığını** ise yol gösterici yaptık. Bu sayede hem Rabbinizin lütfunu ararsınız hem de yılların sayısını ve takvimi öğrenirsiniz. Biz **bu kitapta** her şeyi detaylı bir şekilde anlattık.⁶⁹

Açıklama:

1. Kur'ân hayat rehberidir. O, yolunu kaybedenlere yol gösterir ve karanlıklar içinde olanları aydınlığa çıkarır.
2. Gece ve gündüzün oluşması da Allah'ın varlık ve kudretinin delillerindendir. Gece, insanın dinlenmesi; gündüz ise maişetini temin etmesi için yaratılmıştır. Ay ve güneş belli bir düzene göre hareket etmektedir. İnsanlar güneşin ve ayın düzenli hareketlerini takip ederek zamanı ve takvimi tespit ettiler. Eğer ayın ve güneşin hareketleri düzensiz olsaydı insanlar takvimi bulamaz; ayların ve yılların hesabını tespit edemezlerdi. Allah Teâlâ kâinatın merkezine insanı koymuştur. Bu nedenle kâinattaki her şeyi doğrudan ya da dolaylı olarak insanın hizmetine vermiştir.

**

Kıyamet Gününde Herkes Kendi Hesabını Kendisi Görecektir

13- Biz her insanın **iyi ya da kötü** amelini onun boynuna sımsıkı bağlarız. Sonra kıyamet gününde onun bu **amelini** açılmış bir kitapta kendisinin karşısına çıkaracağız.⁷⁰

14- **Sonra ona**, “Kitabını oku! Bugün kendini hesaba çekmek için sen sana yetersin” **denilir**.

15- Her kim doğru yola girerse kendisi için doğru yola girmiş olur. Her kim de doğru yoldan saparsa kendi aleyhine sapmış olur.⁷¹ Hiçbir günahkâr başkasının günahının cezasını çekmeyecektir.⁷² Biz bir resul göndermedikçe **hiçbir ülkeyi** cezalandıracak değiliz.⁷³

16- Biz bir ülkeyi helak etmek istediğimizde oranın ileri gelen azgınlarını yönetime geçiririz.⁷⁴ Onlar **yönetime geçince** orada **Allah'ın** emrine karşı çıkarlar. Bu nedenle o **ülkenin** üzerine **azap** sözümüz müstahak olur ve orayı yerle bir ederiz.⁷⁵

17- Biz Nuh'tan sonra birçok kavmi helak ettik. Rabbinin, kullarının günahlarından haberdar olması ve onları görmesi yeterlidir.⁷⁶

Açıklama:

1. Herkesin yaptığı iyilikler de kötülükler de yazılmaktadır. Bu yazı kıyamete kadar onlarla birlikte kalacaktır. İnsan vücudu muazzam bir şekilde yaratılmıştır. Her hücre diğer bir hücreyle uyum içindedir. Çünkü her hücrede

⁶⁹ Fussilet 37. Yasin 37-39. Yunus 5-6. Âl-i İmrân 190. Bakara 164. Zümer 5. Kasas 71-73. Nebe 9-11. Rum 23. En'âm 96. Rahmân 5.

⁷⁰ Kehf 49. İnşikak 7-12. Hâkka 19-32. Âl-i İmrân 30. Bakara 110. Zümer 69. Yunus 30. Kıyamet 13. Tarık 9. Enbiya 47. Casiye 29. Tekvir 10.

⁷¹ En'âm 104. Neml 92. Zümer 41. Fussilet 46. Casiye 15. Yunus 108. Rum 44.

⁷² En'âm 164. Fatır 18. Zümer 7. Necm 37-38. Nahl 24-25. Bakara 134, 141. Ankebut 12-13.

⁷³ Nisa 165. Tâhâ 134. Kasas 47, 59. En'âm 131. Maide 19. Mülk 8-9. Zümer 71. Fatır 37. Mü'min 49-50.

⁷⁴ Zuhuf 23. Mü'minun 64. Vâkıa 45. En'âm 123. İbrahim 21, 28. Sebe 34-35. Ahzab 67-68. A'râf 38-39. Mü'min 47. Enfal 25.

⁷⁵ Sâd 14. Kâf 14. Zümer 71. Furkan 36. Neml 51.

⁷⁶ Furkan 58.

diğer hücrelerdeki bilgiler mevcuttur. Böylece hücreler arası bağ kurulmakta ve organlar birlikte hareket edebilmektedir. Bir hücre öldüğünde onun yerine yeni bir hücre geçer ve bu hücreye ölen hücrenin tüm bilgileri aktarılır. Bu sayede yeni hücreler, diğer hücrelerle koordineli çalışır. Bu sistem olmasaydı yeni hücreler eski hücrelere uyum sağlayamazdı ve organlar işlevsiz hale gelirdi. Yaratılan her yeni hücreye vücudun tüm bilgileri aktarılır. Bu sayede insan gördüklerini, yaptıklarını, hatıralarını ve becerilerini unutmaz. İnsan vücudundaki hücreler vücudun geçmişini, tarihini ve önceki durumunu nasıl koruyorsa amelleri de bu şekilde koruyacaktır. Yaptığı ameller kıyamet gününde onun karşısına yazılı bir metin olarak çıkacaktır. Böylece herkes kendi amellerini görebilecektir. Herkes kendi amellerinin toplamasını, çıkarmasını ve sağlamasını yapacak ve kendi hakkındaki sonuca ulaşabilecektir. Yani kimsenin onu hesaba çekmesine gerek kalmayacaktır.

2. Allah bir toplumu helak etmek istediğinde onları bazen yöneticileriyle helak eder. O toplumun başına azgın kişiler geçer ve yönetimi teslim alırlar. Toplumun idaresini üstlenenler Allah'ın yasak kıldığı şeyleri yaparlar. Sonra da Allah'ın azabına müstahak olurlar. Allah'ın azabı gelir ve ülke ekonomik ve siyasi açıdan çöker ve toprak bütünlüğünü kaybeder. Ülkede kaos ve kargaşa baş gösterir ve toplumda güvensizlik ortamı oluşur. Sonra kaçınılmaz olarak ülke veya toplum helak olur.

**

Dünya Hayatını Ahiret Hayatına Tercih Edenlerin Durumu

18- Her kim **amellerinin karşılığını** dünyada isterse biz orada dilediğimiz kişiye istediğimiz şeyi çarçabuk veririz. Fakat **ölümünden** sonra ona cehennemi takdir ederiz. O kişi oraya kınanmış ve kovulmuş olarak girer.⁷⁷

19- Her kim de mümin olduğu halde ahiret **hayatını** ister ve orası için gayret ederse **şunu bilsin ki** bunu yapanların çabaları karşılık görecektir.⁷⁸

20- Biz onlara da bunlara da Rabbinin ihsanından olmak üzere yardım ederiz. Rabbinin ihsanı engellenemez.⁷⁹

21- Onlardan bazılarını bazılarından nasıl da ayrıcalıklı kıldığımıza bir bak! Fakat en büyük dereceler ve en büyük ayrıcalıklar ahirette olacaktır.⁸⁰

Açıklama:

1. Dünyanın bir ismi de “el-Âcile”dir” (العاجلة). Bazı insanlar yaptıklarının karşılığını ahirette değil, dünyada hemen görmek ister. Onlar sadece dünya için çalışırlar. Ahirete yatırım yapmazlar. Sevap kaygısı, günah korkusu taşımazlar. Onlar için önemli olan “acil” olan dünyadır. Allah rızası taşımazlar. Ahiret nimetlerini düşünerek iyilik yapmazlar. Yaptıkları iyiliklerin karşılığını bu dünyada görmek isterler. Bu dünyanın aceleciliğine kapılırlar. Allah Teâlâ sadece dünya için çalışanların bir kısmına dünyalık nimetler verir. Fakat onları ahirette perişan eder. Çünkü onların ahirete yönelik hiçbir salih amelleri yoktur.

2. Dünyada insanlar arasında mal, mülk, makam, soy ve diğer konularda farklılıklar ve ayrıcalıklar olabilir. Fakat dünyadaki ayrıcalıklar geçicidir. Ahirette bu ayrıcalıkların hiçbir faydası olmayacaktır. Gerçek üstünlük ve ayrıcalık ahirette olacaktır. Ahirette üstünlük ise mal ve soya göre değil, iman ve salih amellere göre olacaktır.

**

⁷⁷ Bakara 264. Nur 39. Âl-i İmrân 117. Tevbe 17. Kehf 105. Furkan 23. İbrahim 18. Şura 20. Hud 15-16. İsrâ 18.

⁷⁸ Nahl 97. Enbiya 94. Mü'min 15, 40. Bakara 228, 253. Âl-i İmrân 163. Nisa 95-96, 124. En'âm 83, 132, 165. Tevbe 20. Yusuf 76. Tâhâ 75, 112. Zuhruf 32. Hadid 10. Mücadele 11.

⁷⁹ Fatır 2. Yunus 107.

⁸⁰ Âl-i İmrân 163. Nisa 32, 34. En'âm 83, 132, 165. Enfal 4. Nahl 71. Yusuf 76. Tâhâ 75. Mü'min 15. Zuhruf 32. Ahkaf 19. Mücadele 11.

Müminlere Emirler, Yasaklar, Uyarılar ve Tavsiyeler

22- Allah'la beraber başka bir ilah edinme! Bunu yaparsan kınanmış ve yardımdan mahrum bırakılmış bir şekilde kalırsın.⁸¹

23- Rabbin, kendisinden başka hiç kimseye ibadet etmemenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. “Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlılık çağına ulaşırsa onlara, “Öf” bile deme ve onları azarlama! Onlara yalnızca gönül alıcı sözler söyle!”⁸²

24- “Merhamet ederek onların üzerine tevazu kanatlarını ger ve **onlar için şöyle** dua et: “Rabbim, **onlar merhamet edip** beni küçükken nasıl yetiştirip büyüttülerse şimdi de sen onlara merhamet et!”⁸³

25- Rabbiniz içinizden geçeni en iyi bilendir. Eğer sizler iyi kişiler olursanız hiç şüphesiz ki o, kendisine yönelenleri bağışlayandır.⁸⁴

26- Yakın akrabanın, yoksulun ve yolda kalmış kişinin hakkını ver. **Malını** saçıp savurarak israf etme!⁸⁵

27- Çünkü **malını** saçıp savurarak israf edenler, şeytanların yoldaşlarıdır. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.⁸⁶

28- Eğer Rabbinin vereceği rızka sen kendin de muhtaç olduğundan dolayı **yoksulların yardım taleplerini** geri çevirmek zorunda kalırsan yine de onlara gönül alıcı ve teselli edici bir söz söyle.⁸⁷

29- **Cimriler gibi** elini kenetleyip boynuna dolama! **Müsrifler gibi** elini sonuna kadar büsbütün de açma! Böyle yaparsan kınanmış olursun ve eli boş kalırsın.⁸⁸

30- Hiç şüphesiz ki Rabbin dilediğine rızkı bol verir, **dilediğine ise** kısarak verir. Hiç şüphesiz ki o, kullarından haberdardır, **onları** görendir.⁸⁹

31- Çocuklarınızı fakirlik korkusuyla öldürmeyin. Onlara da size de rızkı biz veriyoruz. Hiç şüphesiz ki onları öldürmeniz büyük bir günahtır.⁹⁰

⁸¹ İsra 39. Mü'minun 117. Şuâra 213. Kasas 88. Zâriyat 51.

⁸² Bakara 83. Nisa 36. En'âm 151. Ahkaf 15-17.

⁸³ Ankebut 8. Lokman 14-15. Meryem 14, 32. Ahkaf 15-18.

⁸⁴ İsra 54. Bakara 77. Nahl 19, 23. Hud 5, 31. Tâhâ 104. Şuâra 188. Kâf 45. İnşikak 20. Necm 32. Teğâbun 4. Mülk 13.

⁸⁵ İsra 29. Bakara 219. En'âm 141. A'râf 31. Furkan 67. Rum 38. Zâriyat 19. Hâkka 34. Müddessir 42-44. İnsan 6-11. Beled 11-17. Fecr 17-18. Mâun 1-3.

⁸⁶ En'âm 121. Nisa 76. Mücadele 19.

⁸⁷ Bakara 263. Âl-i İmrân 159. En'âm 52. Kehf 28.

⁸⁸ Bakara 219. En'âm 141. A'râf 31. Furkan 67. Muhammed 38. Fatır 15.

⁸⁹ Râ'd 26. Kasas 82. Ankebut 62. Rum 37. Sebe 36, 39. Zümer 52. Şura 12.

⁹⁰ En'âm 151. Nahl 58-59. Zuhuf 17-18.

32- Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o, gazaba sebep olan yüz kızartıcı çirkin bir amel ve kötü bir yoldur.⁹¹

33- Allah'ın dokunulmaz kıldığı bir canı **kıyas gibi** meşru bir gerekçe olmadan öldürmeyin. Her kim zulme uğrayarak öldürülürse biz onun ailesine **kıyas alma** yetkisi verdik. Ancak **maktulün ailesi** kıyasta haddi aşmasın. Zira **maktulün ailesi kıyas hakkını elde etmekle Allah'tan** yardım görmüştür.⁹²

34- Rüştüne ulaşmıyca kadar yetimin malına yaklaşmayın! Ancak **onun malında** en güzel şekilde **tasarrufta bulunmanız** bunun dışındadır. Verdiğiniz sözü de tutun! Çünkü söz vermek sorumluluktur.⁹³

35- Ölçtüğünüz zaman doğru ölçün ve hassas terazilerle tartın. **Sizin için** en hayırlısı ve sonuç bakımından en güzeli budur.⁹⁴

36- Bilgi sahibi olmadığın bir şey hakkında konuşma. Çünkü kulak, göz ve kalp **gibi organların** tamamı bundan sorumlu olacaktır.⁹⁵

37- Yeryüzünde kendini beğenmiş bir şekilde yürüme. Zira sen **kendini beğenmiş bir şekilde yürüyerek** ne yeri parçalayabilirsin ne de dağlarla boy ölçüşebilirsin.⁹⁶

38- Burada **zikredilen** kötü amellerin hepsi Rabbinin yanında yasaklanmış işlerdir.

39- Bunlar Rabbinin sana vahyettiği hikmetlerdendir. Allah'la beraber başka bir ilah edinme. Bunu yaparsan kınanarak ve kovularak cehenneme atılırsın.⁹⁷

Açıklama:

1. İslam hem inanç hem ahlak hem ibadet hem edep hem adab-ı muâşeret hem ticaret ahlakı hem sosyal dayanışma hem de güvendir. İslam, bir Müslümanın doğumundan ölümüne kadar onun hayatının tüm alanlarında söz sahibi olan ilahî bir nizamdır.

2. Bu bölümdeki ayetlerde bir Müslümanın hayat prensiplerinden bazılarını değinilmiştir. Her alanla ilgili özet bir sunum yapılmış ve İslam'ın o konudaki tavrı net bir şekilde ifade edilmiştir. Bu hususları şu şekilde özetlemek mümkündür: Allah'tan başka ilah yoktur ve yalnızca ona ibadet etmek gerekir. Anne baba hakkı, Allah'a kulluk etmekten hemen sonra zikredilmiş ilk haktır. Akrabaların, yoksulların ve yolda kalmışların hakları vardır. İsrâf etmek de cimrilik yapmak da haramdır. Allah dilediğine rızık bol, dilediğine az verir. Neslin muhafazası için gayrimeşru ilişkiler haram kılınmıştır. Çocukların fakirlik korkusuyla veya başka gerekçelerle öldürülmeleri haram kılınmıştır. Her insanın canı koruma altına alınmıştır. Maktulün ailesine kıyas hakkı verilmiştir. Yetimlerin malları dokunulmaz kılınmıştır. Söz vermenin sorumluluk olduğu ifade edilmiştir. Tüccarların ölçü ve tartı aletlerine dikkat etmeleri emredilmiştir. Tüm bu emirler, yasaklar ve ilkeler her Müslüman'ın dikkat etmesi gereken önemli hususlardır.

⁹¹ Nur 2-3. En'âm 151. A'râf 33, 80. Şura 37. Necm 32. Nisa 15.

⁹² En'âm 151. Nisa 29, 92-93. Bakara 178-179.

⁹³ En'âm 152. Nisa 2, 6, 10. Maide 1. Nahl 91.

⁹⁴ En'âm 152. A'râf. Hud 84, 85. Rahmân 9. Şuârâ 181-182. Mütaffifin 1-4.

⁹⁵ Bakara 169. Nisa 157. Yunus 36. Hucurat 6, 12. Necm 28.

⁹⁶ Lokman 18-19. Furkan 63. Kasas 76.

⁹⁷ En'âm 106. İsra 22. KeHF 27. Mü'minun 117. Şuârâ 213. Ankebut 45. Zuhuf 43. Kasas 88. Zâriyat 51.

**

Allah, Beşerî Kusurlardan Münezzehtir. Her Şey Onu Tesbih Etmektedir

40- Rabbiniz erkek çocuklarını sizin için seçip meleklerden bazısını kendisinin kızları mı edindi? Siz gerçekten **günahı** büyük olan bir söz söylüyorsunuz.⁹⁸

41- Hiç şüphesiz ki öğüt alsınlar diye bu Kur'ân'da her şeyi açıkladık. Fakat **bu** onların **haktan** uzaklaşmalarını daha da artırıyor.⁹⁹

42- De ki: “Onların dediği gibi **Allah'la** beraber başka ilahlar olsaydı o takdirde onlar Arş'ın sahibi **olan Allah'a** ulaşmak için bir yol ararlardı.”¹⁰⁰

43- **Allah** onların söylediği her şeyden münezzehe olup yüceler yücesidir.

44- Çünkü yedi gök, yeryüzü ve bunların içinde bulunanlar **Allah'ı** tesbih ediyor. Ne kadar varlık varsa hepsi onu hamdederek tesbih ediyor. Fakat siz onların tesbihatını anlayamazsınız. Hiç şüphesiz ki **Allah cezalandırmada acele etmeyen Halim, kullarının günahlarını bağışlayan Ğafur'dur.**¹⁰¹

Açıklama:

1. Müşrikler, değerli olduklarını düşündükleri erkek çocuklarını kendileri için seçerlerdi. Yaşam hakkı tanımadıkları ve utanç duydukları kızları ise Allah'a yakıştırdılar. Onlar, cinsiyetler arasında bir üstünlük olduğuna inanırlardı. Hâlbuki Allah, kız veya erkek çocuğuna sahip olmaktan münezzehtir.

2. Allah Teâlâ Kur'ân'da her türlü misali vermiştir. Varlığının, birliğinin, azametinin, kudretinin ve merhametinin delillerini birçok yerde zikretmiştir.

3. Yerde ve gökte tek ilah vardır. Eğer ondan başka ilahlar olsaydı onlar Rahmân'ın Yüce Arş'ına yaklaşmak için ya da Rahmân'ın Arş'ını ele geçirmek için mutlaka bir yol ararlardı. Kâinatın, Allah'tan başka yaratıcısı ve yöneticisi yoktur. Ona meydan okuyacak ve onun hükümranlığına el uzatacak hiç kimse yoktur.

4. Evrendeki her şey Allah'ı tesbih etmektedir. Her varlık kendi varlığına uygun bir şekilde tesbihini yapmaktadır. Gökyüzü, yeryüzü ve tüm varlıklar kendisine yakışır şekilde Allah'ı tesbih etmektedir. Ancak varlıkların nasıl tesbih ettiğini anlamamız mümkün değildir. Allah en iyi bilendir.

**

Kâfirlerin Kalbi Mühürlüdür

45- **Ey Muhammed!** Kur'ân okuduğun zaman biz seninle, ahirete iman etmeyenlerin arasına çekilmiş bir perde koyarız.¹⁰²

⁹⁸ Necm 2021. Tûr 39. Zümer 4. Bakara 116. Yunus 68. İsrâ 111. Kehf 4. Meryem 88-92. Enbiya 26. Sâffât 149-153.

⁹⁹ İsrâ 82, 89 Kehf 54. Furkan 50. Rum 58. Zümer 27. En'âm 46. Ahkaf 27. Tâhâ 113.

¹⁰⁰ Mü'minin 91. Enbiya 22.

¹⁰¹ Râ'd 13. Enbiya 79. Nur 41. Haşr 24. Teğâbun 1. Sebe 10. Sâd 18-20. A'râf 44. Neml 16-17.

¹⁰² Bakara 7. Kehf 57. Fussilet 5.

46- Onlar **Kur'ân'**ı anlamasınlar diye biz onların kalplerine örtüler, kulaklarına ise ağırlıklar koyduk.¹⁰³ Çünkü sen Kur'ân'da yalnızca Rabbinden bahsettiğinde onlar arkalarını dönüp kaçıyorlar.¹⁰⁴

47- Biz onların kulak verdikleri şeyin ne olduğunu çok iyi biliyoruz. Onlar gizli bir şekilde sana kulak verdiklerinde **içlerinden** zalimler, “Sizler büyülenmiş bir adamın peşinden gidiyorsunuz” diyorlar.¹⁰⁵

48- Onların senin hakkında ne biçim benzetmelerde bulduklarına bir bak! Onlar **böyle diyerek** doğru yoldan saptılar. Bu nedenle hiçbir **çıkış** yolu bulamıyorlar.¹⁰⁶

Açıklama:

1. Duyu organlarını hakikate kapatanlar hiçbir gerçeği göremezler, anlayamazlar ve duyamazlar. Allah Teâlâ hiç kimseyi sebepsiz yere hidayetten mahrum bırakmaz. İnsanlar kendi yaptıkları yüzünden hidayetten mahrum olurlar. Bir kimse azalarıyla, duyu organlarıyla ve hareketleriyle doğru yoldan saparsa Allah da onu buna layık görür ve onu hidayetten mahrum bırakır. Yani kul sapar, Allah da saptırır.

2. Müşrikler bazen Resulullah (s.a.s.)'i dinlemek için Kâbe'ye gelirlerdi. Fakat onların amaçları Kur'ân'ı dinleyip ondan etkilenmek değildi. Onlar Kur'ân'ı önyargılarıyla dinledikleri için ondan nasiplerini almıyorlardı. Onların Kur'ân'ı dinlemelerindeki gerçek amaç, onda alay konusu olacak bir şey bulmak veya tartışma sebebi olacak bir ayrıntı yakalamaktı. Bu niyetle dinlediklerinden, Kur'ân'ın feyzinden ve bereketinden mahrum kalıyorlardı.

**

Yeniden Yaratılış Haktır

49- Onlar bir de şöyle dediler: “Bizler kemik yığını olduktan ve çürüdükten sonra yeni bir yaratılışla mı diriltileceğiz?”¹⁰⁷

50- De ki: “İster taş olun ister demir olun!”

51- “İsterseniz gözünüzde büyük gördüğünüz başka bir varlık olun **sizler yeniden diriltileceksiniz.**” Onlar, “Peki, bizi yeniden kim diriltecek?” diyorlar. De ki: “Sizi ilkin yoktan kim yarattıysa o **sizi yeniden diriltecektir.**” Onlar bu sefer de başlarını sana doğru alay ederek sallayıp, “Peki, bu ne zaman?” diye soracaklar. De ki: “Belki de yakındadır.”¹⁰⁸

52- O gün **Rabbiniz** sizi **yeni hayata** çağıracak ve siz de hamdederek onun emrine icabet edeceksiniz. **O gün dünyada** çok az kaldığınızı anlayacaksınız.¹⁰⁹

¹⁰³ Fussilet 5. Bakara 7, 102. Kehf 57. Sâff 5. Nisa 155. En'âm 25, 110. Tevbe 125.

¹⁰⁴ Zümer 45. Mü'min 12. Şura 13. Sâffât 35-36. Hac 72.

¹⁰⁵ Bakara 77. Hac 70. Tevbe 78. Zuhuruf 80. Mücadele 7. Furkan 8. Şuârâ 153, 185. İsra 101.

¹⁰⁶ Furkan 8-9. Yunus 2. Sâd 4. Zâriyat 52.

¹⁰⁷ İsra 98. Kâf 15. Mü'minun 35-37. 82-83. Sâffât 11-21. 50-61. Vâkıa 47-50. Naziat 10-14.

¹⁰⁸ Yasin 77-79. Mearic 6-7.

¹⁰⁹ Kamer 6-8. Tâhâ 103-104. Mü'minun 112-114. Rum 55. 113. Ahkaf 35. Naziat 46. Yunus 45.

53- **Ey Muhammed!** Kullarıma de ki: “**Birbirleriyle** en güzel şekilde konuşsunlar. Çünkü şeytan onların arasını **kötü konuşmalarla** bozar. Hiç şüphesiz ki şeytan, insan için apaçık bir düşmandır.”¹¹⁰

54- Rabbiniz sizi en iyi bilendir.¹¹¹ O dilerse size merhamet eder, dilerse de sizi cezalandırır.¹¹²
Ey Muhammed! Biz seni onların vekili olası diye göndermedik!¹¹³

55- Rabbin göklerde ve yerde olan kişileri en iyi bilendir. Biz bazı nebileri bazılarından ayrıcalıklı kıldık. **Örneğin,** Davud’a Zebur’u verdik.¹¹⁴

Açıklama:

1. İnsan öldükten sonra toprağın altında ufalanmış kemik yığını olsa veyahut toprağın içindeki elementler nedeniyle kemikleri başkalaşım geçirse veyahut toprağın içinde taşa, demire veyahut daha sert bir maddeye dönüşse yine de dirilecektir. Zira Allah onu yoktan yaratmıştır. Onu vardan var etmesi hiç de zor olmayacaktır.

2. Herkes öldükten sonra Allah’ın emrine icabet ederek dirilecek ve mahşer yerine doğru harekete geçecektir. Ahiretten dünyaya bakan insan, dünyayı çok kısa bir zaman olarak görecektir. Bugün bitmez dediğimiz ömür o gün günlerden, hatta günün birazından ibaret zannedilecektir.

3. Şeytan, insanlar arasındaki ilişkileri bozmak için onlara kötü ve kaba saba konuşmayı teşvik eder. Kaba konuşan, hakaret ederek konuşan veya incitici sözler kullanan insanlar çevreleriyle olan güzel ilişkilerini kısa sürede bozarlar.

4. Bazı peygamberler diğer bazı peygamberlerden farklı özelliklere ve ayrıcalıklara sahiptir. Mesela Hz. İbrahim Allah’ın dostu olmakla müşerref kılınmıştır. Hz. İsa Allah’ın izniyle ölüleri diriltmiştir. Hz. Musa Allah ile konuşmuştur. Hz. Muhammed (s.a.s.) miraca yükselmiştir.

**

İnsanın Başına Gelen Musibetleri Yalnızca Allah Kaldırır

56- De ki: “**Ey müşrikler, başınıza bir sıkıntı geldiğinde Allah’ın** dışında ilah olduğunu zannettiklerinize dua edin! Fakat onlar o sıkıntıyı sizden ne giderebilirler ne de değiştirebilirler.”¹¹⁵

57- “**Müşriklerin Allah’ı bırakıp** kendilerine yalvardıkları kişiler; hangimiz Rabbimize daha yakın oluruz diye vesileler arayan, onun rahmetini uman ve azabından korkan **nebler, salih zatlar ve meleklerdir.** Hiç şüphesiz ki Rabbinin azabından sakınılması gerekiyor.”¹¹⁶

¹¹⁰ Bakara 83. Yusuf 100. A’râf 200. Fussilet 36. Tâhâ 116.

¹¹¹ İsra 25. Bakara 77. Nahl 19, 23. Hud 5, 31. Tâhâ 104. Şuârâ 188. Kâf 45. İnşıkak 20. Necm 32. Teğâbun 4. Mülk 13.

¹¹² Bakara 284. Â-i İmrân 129. Maide 18, 40. Ankebut 21. Fetih 14.

¹¹³ En’âm 66, 159. Ğaşiye 22.

¹¹⁴ Bakara 253. Nisa 54.

¹¹⁵ Ankebut 17. Nahl 73. Meryem 81. Yasin 74-75. Râ’d 16. Furkan 3. Sebe 22. Zümer 43. Fatır 40. Lokman 11. A’râf 191-197. Rum 40. Kasas 64.

¹¹⁶ Nisa 172. Tevbe 30. Zuhruf 57-59. Sebe 22-23. Zümer 38.

58- **Küfre düşmüş veya zalim olmuş** ne kadar ülke varsa onları kıyamet gününden önce ya helak edeceğiz ya da onları büyük bir azapla cezalandıracağız. Bu **hüküm** kitapta yazılıdır.¹¹⁷

59- Bizim onlara mucizeler göndermiyor olmamızın sebebi, önceki nesillerin onları yalanlamış olmalarıdır.¹¹⁸ Biz Semud **kavmine** dişi bir deveyi mucize olarak vermiştik. Fakat onlar **mucize olarak gönderilen deveyi keserek** zalim oldular. Biz mucizelerimizi yalnızca **onları** korkutmak için göndeririz.¹¹⁹

60- Biz sana, “Rabbin tüm insanları **ilmiyle ve kudretiyle** kuşatmıştır” demiştik. Sana gösterdiğimiz rüyayı ve Kur’ân’da **zikredilen** “melun bir ağaç olan **zakkumu**” insanları imtihan etmek için bir sebep yaptık.¹²⁰ Biz onları korkutuyoruz. Fakat bizim **uyarımız** onların yalnızca azgınlığını artırıyor.¹²¹

Açıklama:

1. İnsanların ilah yerine koydukları varlıkların hiçbiri insanların derdine çare olamaz. Allah’ın verdiği hastalığı ondan başkası tedavi edemez. İnsanlar kimi zaman salih zatlara ve iyi kimselere taptılar. Hıristiyanların Hz. İsa’ya tapmaları gibi. Hâlbuki Hz. İsa, Allah’a daha iyi bir kul olmanın yollarını arıyordu. İnsanlar ise ona taparak iyi kul olmaya çalıştılar.

2. Mucize beklentisi içinde olanların büyük bir kısmı mucizeyi görünce bu sefer de onu büyü olarak nitelediler. Nitekim daha önce İsrailoğulları birçok mucizeye bilfiil tanıklık etmişlerdi. Fakat yine de haktan sapmışlardı. Semud kavmi de kendilerine mucize olarak gönderilen deveyi kesmişlerdi. Onların mucizeleri gözleriyle görmeleri, onların imanlarını değil, küfürlerini ve isyanlarını artırdı.

3. Cehennemde yetişen zakkum ağacı müşrikler için imtihan sebebi olmuştu. Müşrikler bu konuları dillerine dolamışlardı: “Su olmadan yetişemeyen bir bitkinin cehennem gibi yakıcı bir yerde yetişmesinin mümkün olmadığını” söylüyor ve insanların zihinlerini bulandırmaya çalışıyorlardı. Zaman mefhumunu idrak edemeyenler de İsra ve Miraç olayını anlayamamışlardı. Onlara göre bir kimsenin kısa bir süre içinde Mekke’den Kudüs’e gitmesi ve oradan göğe yükselmesi imkânsızdı. Onlar, kendileri için imkânsız gördükleri bir şeyi Allah için de imkânsız görüyorlardı. Hâlbuki zamana da mekâna da hükmeden Allah’tır.

**

Hız. Âdem’in Yarattılması ve Şeytanın Aldatma Yolları

61- Bir zamanlar meleklere, “Âdem’e **saygı için** secde edin” demiştik. İblis hariç hepsi secde etti. **İblis** dedi ki: “Ben senin çamurdan yarattığına mı secde edeceğim?”¹²²

62- **İblis haddini daha da aşarak** şöyle devam etti: “Benden üstün kıldığın şu **varlığı** görüyor musun? Eğer beni kıyamet gününe kadar bırakırsan ben de çok az kişi hariç onun zürriyetini istediğim gibi saptırıp yönlendireceğim.”¹²³

¹¹⁷ Kasas 59. En’âm 131. Hud 117. Talak 8-9.

¹¹⁸ A’râf 101. Tevbe 70. Yunus 74. İbrahim 9. Rum 9, 47. Ankebut 39. Mü’min 22. Sâff 6. Teğâbun 6.

¹¹⁹ A’râf 73, 77. Hud 64. Şuârâ 155. Kamer 27-29. Şems 13-14.

¹²⁰ Bakara 26. Sâffât 62-66. Duhan 43-44. Vâkıa 51-53.

¹²¹ İsra 41. Tevbe 125. Furkan 60. Hud 101.

¹²² Hz. Âdem’in yaratılış kıssasının anlatıldığı yerler: Bakara 34-39. A’râf 11-25. İsra 61-65. Kehf 50. Tâhâ 115-123. Sâd 71-85.

¹²³ Nisa 118-120. A’râf 16-17. Hicr 39. Sâd 83.

63- **Allah** dedi ki: “Defol! Onlardan her kim sana uyarsa hiç şüphesiz ki hepinizin cezası tam bir karşılık olarak cehennem olacaktır.”¹²⁴

64- “Onlardan kime gücün yetiyorsa sesinle **onu** korkut. Onlara atlı ve yaya birlikleriyle saldır. Onların mallarına ve evlatlarına ortak ol ve onlara vaatlerde bulun.” Şu var ki şeytan onlara aldatıcı şeylerden başka bir vaatte bulunamaz.”¹²⁵

65- “Benim **ihlaslı** kullarıma gelince, senin onların üzerinde hiçbir etkin yoktur. **Kullarına** vekil olarak Rabbin yeter.”¹²⁶

Açıklama:

1. İblis kendi yaratılış maddesi olan ateşi, Hz. Âdem’in yaratılış maddesi olan topraktan üstün gördü. Bu nedenle secde edenlerden olmadı. Allah’ın emrini bilerek, isteyerek, benimseyerek ve gerekçelendirerek reddetmek küfrün bir çeşididir. Küfür sadece Allah’ı tanımamazlık değildir; onun emrini tanımamazlıktan gelmek de küfrün bir çeşididir. Çünkü burada şeytan, Allah’ı inkâr etmedi. Onun emrini kendi kafasından tasarladığı bir gerekçeyle reddetti. Bu da onun kâfirlerden olmasına neden oldu.

2. Şeytanın aldatma yolları çoktur. Şeytan herkes için ayrı bir tuzak kurar. Kimin hangi yönden bir zaafı varsa ona oradan yaklaşır. Şeytan bazı insanları sesiyle kandırır; vesvese ve fisiltila onları yoldan çıkarır. Gayrimeşru içerikli sözlerle, yazılarla ve seslerle onları tuzağına çeker. Bazılarını ise atlı ya da yaya birlikleriyle kandırır. Bazen mahalle baskısıyla, bazen toplum baskısıyla, bazen de şöhret baskısıyla kandırır. Şeytan bazı insanları ise mal ile kandırır. Şeytan, gayrimeşru yollardan kazanılmış her malın görünmeyen, sinsi ve hain ortağıdır. Her kim başkasının malını meşru olmayan yollarla zimmetine geçirirse bilsin ki şeytanla ticari ilişkiler içine girmiştir ve şeytanla ortak olmuştur. Şeytan bazılarını ise çocuklarıyla kandırır. Anne babaları gelecek kaygısıyla çocuklarına kul köle yapar. Anneler ve babalar kendileri ve çocukları için helale ve harama aldirmeden çalışırlar. Para kazanmak için gece gündüz demeden çalışırlar. Hatta bunun için temel ibadetlerini bile ihmal ederler. Çocuklarına dünyada iyi bir gelecek hazırlamak için kendi ahiretlerini mahvederler. Onlar çocukları için iyi bir gelecek hazırladıklarını düşünedursunlar, aslında şeytanın tuzağına düşmüşlerdir. Şeytan bazı kişileri ise gelecekle ilgili temennilerle kandırır. Bu temenniler, içi boş ama süslüdür. Şeytanın bazı sözleri şöyledir: “Yarın tövbe edersin. Bu günahı işle; zaten Allah affeder. Yaşın daha genç. Eğlenmek senin de hakkın. Git sen de biraz eğlen ve oyalan. Helal haram dinleme; zaten kimse buna dikkat etmiyor. Şimdi örtünsen herkes sana ne der? Namazını kıl ama ticaret faizsiz olmaz. İçkiden kimseye zarar gelmez...”

**

Hiç Kimse Allah’ın Azabından Emin Olamaz

66- Rabbiniz sizin için gemileri denizde yüzdürür. Bu sayede **denizlerde** onun lütfunu ararsınız. Hiç şüphesiz ki o size karşı merhametlidir.¹²⁷

67- Denizde size bir musibet dokunsa **Allah’ın** dışında kendisine yalvardıklarınızın hepsi kaybolup gider. Fakat **Allah** sizi karaya ulaştırarak kurtarsa bu sefer de **ona kulluk etmekten** yüz çeviriyorsunuz. İnsan gerçekten çok nankördür.¹²⁸

¹²⁴ A’râf 18. Sâd 85. Şuâra 94-95.

¹²⁵ Nas 4-6. En’âm 121. Mücadele 19. Nisa 118-121. İbrahim 22. Lokman 33. Fatır 5. Hadid 14.

¹²⁶ İbrahim 22. Sebe 20-21. Hicr 42. Nahl 100.

¹²⁷ Rahmân 24. Bakara 164. İbrahim 32. Nahl 14. Hac 65. Mü’minun 22, 28. Rum 46. Lokman 31. Fatır 12. Yasin 41. Mü’min 80. Zuhuruf 12. Casiye 12. Şura 32-34.

¹²⁸ Yunus 22-23. En’âm 63-64. Ankebut 65-66. Lokman 32. Zümer 8.

68- Peki, karada olduğunuzda onun sizi yerin dibine geçirmeyeceğinden emin misiniz? Ya da içinde taşlar olan bir kasırgayı üstünüze göndermeyeceğinden? Sonra **böyle bir durumda sizi koruyacak** bir vekil de bulamazsınız.¹²⁹

69- Yoksa **Rabbimizin** sizi **denize** bir daha döndürmeyeceğinden mi emin oldunuz? **O isterse sizi yeniden denize çeker;** rüzgârdan oluşan kasırgaları üzerinize gönderir ve nankörlük etmenizden dolayı sizi **orada** boğar. Sonra yanımızda sizin hakkınızı arayan hiç kimseyi de bulamazsınız.¹³⁰

70- Hiç şüphesiz ki biz Âdemoğulları'nı **birçok nimetle** mükerrem kıldık. Onları karada **hayvanlarla**, denizde ise **gemilerle** taşıdık. Onlara temiz yiyeceklerden verdik ve onları, yarattığımız varlıkların birçoğundan üstün özelliklerde yarattık.¹³¹

71- **Kıyamet** gününde tüm insanları önderleriyle çağıracağız.¹³² Kendisine kitabı sağ tarafından verilenlere gelince, onlar kitaplarını okurlar ve hurma çekirdeğindeki ip kadar haksızlığa uğramazlar.¹³³

72- Her kim bu **dünyada hakkı görmede** kör olursa ahirette de kör olacak ve doğru yoldan daha da sapacaktır.¹³⁴

Açıklama:

1. Denizde ve karada Allah'ın azabından hiç kimse emin olamaz. Zira denizin de karanın da mutlak hâkimi Allah'tır. İnsan bir felakete karşı karşıya kalınca Rabbine yalvarır. Fakat Rabbi onu felaketten ve sıkıntıdan kurtarsa bu sefer de ona karşı nankörlük eder.

2. İnsanoğlu bilinen tüm canlılar içerisinde en seçkin olanıdır. Yemesiyle, içmesiyle, yürümesiyle, ev bark yapmasıyla, alet kullanmasıyla, üretim yapmasıyla, madenleri çıkarıp işlemesiyle, ticaret yapmasıyla, ekin ekmesi ve biçmesiyle, makineler icat etmesiyle, gelecekle ilgili planlar yapmasıyla ve teknolojik araçlar icat etmesiyle, bilinen tüm canlılardan üstün özelliklere sahiptir. Ona bu özellikleri bahşeden Allah Teâlâ'dır.

3. Kıyamet gününde herkes tabi olduğu rehberin arkasında duracaktır. Kim hangi kitaba uymuşsa o kişi, o kitabın arkasında duracaktır. Bir resule tabi olan, onun yanında yer alacaktır. Bu dünyada kim kendisine kimi rehber edinmişse ahirette onunla birlikte hesap verecektir.

**

Resulullah (s.a.s.) Efendimiz'e Bazı Tavsiyeler ve Uyarılar

¹²⁹ A'râf 97-99. Yusuf 107. Nahl 45. Kasas 81. Ankebut 40. Mülk 16-17. Sebe 9. Kamer 34.

¹³⁰ Sebe 9. En'âm 65. Şems 14-15.

¹³¹ Bakara 164. Hac 45. Yunus 22. En'âm 142. Nahl 7, 78. Mü'minun 22. Zuhuruf 12-14. Mülk 22-23. Secde 9. Tin 4. Mü'min 64.

¹³² Nahl 89. Enbiya 71. Kasas 41. Secde 24. Yunus 47. Hud 98. Şuârâ 94-95. Zümer 69.

¹³³ İsrâ 13-14. Kehf 49. Hâkka 19-21. Vâkıa 27, 38, 90. Müddessir 39. Beled 18. İnşıkak 7-8. Casiye 28. Kasas 41. Sâffât 22-23. Meryem 68.

¹³⁴ Hac 46. Tâhâ 124-127. Muhammed 23.

73- **Ey Muhammed!** Onlar sana vahyettiğimiz dışında başka bir şeyi hakkımızda söylemen için az kalsın seni fitneye düşüreceklerdi. Eğer **bunu söyleseydin** o zaman onlar seni kendilerine dost edinirlerdi.¹³⁵

74- Eğer biz sana sebat vermemiş olsaydık az kalsın az da olsa onlara meyledecektin!¹³⁶

75- O takdirde biz de sana hayatın ve ölümün **acısını** iki kat tattırırdık. Sonra yanımızda sana yardımcı olacak birini de bulamazdın.¹³⁷

76- Onlar az kalsın seni sıkıştırarak **Mekke'den** seni çıkaracaklardı. Onlar **eğer bunu yapsalardı** onlar senin ardından orada çok kalamazlardı.¹³⁸

77- Senden önce gönderdiğimiz resullerimiz hakkındaki kanun da böyleydi. Sen bizim kanunlarımızda bir değişiklik bulamazsın.¹³⁹

78- **Ey Muhammed!** Güneşin zevalinden akşam karanlığının çökmesine kadar namaz kıl. Bir de sabah namazını **kıl**. Zira sabah namazı **melekler tarafından** şahitlik edilen bir namazdır.¹⁴⁰

79- Yalnızca sana mahsus olmak üzere gecenin bir vaktinde teheccüt namazına kalk. Bu sayede Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştıracaktır.¹⁴¹

80- De ki: "Rabbim! Beni **buraya** güzellikle yerleştir ve **buradan** güzellikle çıkar. Bana kendi katından yardımcı olacak büyük bir güç ver."¹⁴²

81- De ki: "Hak geldi. Batıl kayboldu. Zira batıl kaybolmaya mahkûmdur."¹⁴³

82- Biz Kur'ân'da müminler için şifa ve rahmet olacak **ayetler** indiriyoruz. **Fakat bu ayetler** zalimlerin sadece zararını artırıyor.¹⁴⁴

83- Biz insana nimet verdiğimizde **bizden** yüz çevirir ve yan çizer. Fakat ona bir kötülük dokunsa bu sefer de büsbütün ümitsiz olur.¹⁴⁵

84- De ki: "Herkes kendisine yakışanı yapıyor. Rabbiniz kimin doğru yolda olduğunu en iyi bilendir."¹⁴⁶

¹³⁵ Hâkka 44-46.

¹³⁶ Furkan 32. Hâkka 44-46.

¹³⁷ İsrâ 86. Bakara 120, 145. Râ'd 37.

¹³⁸ Enfal 30.

¹³⁹ Fatır 43. Fetih 23. Ahzab 62.

¹⁴⁰ Bakara 238. Zümer 9. Tâhâ 130. Hud 114. İsrâ 79. Nisa 103. Ahzab 42. Fetih 9. İnsan 25. Rum 16-17.

¹⁴¹ Müddessir 1-8, 20. Hud 114. Rum 17.

¹⁴² Hud 41. Zuhuruf 13-14. Mü'minun 28, 29.

¹⁴³ Enbiya 18. Sebe 48-49.

¹⁴⁴ Tevbe 125. Furkan 60. Hud 101. İsrâ 60. Fussilet 44.

¹⁴⁵ Fecr 15-16. Hud 8-9. Fussilet 49-51. Rum 33, 36. Yunus 12. Zümer 8, 49. Mearic 19-21. Nahl 53-54.

¹⁴⁶ Sebe 26. En'âm 117. Nahl 125. Necm 30. Kalem 7.

85- Bir de sana ruh hakkında soruyorlar. De ki: “Ruh, Rabbimin **özel** bilgilerindedir. Size **bu konuda** çok az bilgi verildi.”

86- **Ey Muhammed!** Biz dileseydik sana vahyettiğimiz **bu Kur’ân’ı** senden çekip alırdık. Sonra yanımızda seni **savunacak** bir vekil de bulamazdın.¹⁴⁷

87- Fakat Rabbinin rahmetinden dolayı **bunu yapmayacağız.** Zira **Rabbinin** senin üzerindeki lütfu ve ihsanı çok büyüktür.¹⁴⁸

Açıklama:

1. Müşrikler Resulullah (s.a.s.)’i etkileri altına almaya, doğrulardan şaşırtmaya, ona yanlış söyletmeye ve onu haktan saptırmaya çalışıyorlardı. Düşmanın en büyük taktiklerinden biri de budur. Onların mücadele yöntemlerinden biri de davetçiye hata yaptırmak ve onun ağızından yanlış sözler söyletmektir. Sonra bu hatayı ve yanlış onun aleyhine bir koz olarak kullanmak isterler.

2. 78’inci ayette öğle namazından akşam karanlığına kadar kılınan namazlardan ve bilhassa sabah vaktinde kılınan namazdan bahsedilmiştir. Sabah namazının şahitli olması, o vakte meleklerin iştirak etmesinden dolayıdır.

3. Kur’ân hasta gönüllerin şifası, manevî hastalıkların dermanıdır. Kendini beğenmişlik, kibir, yalan ve riya gibi manevî hastalıkların tedavisinde en önemli ilaç Kur’ân’dır. Her kim manevî hastalıklardan şifa bulmak ve iyileşmek istiyorsa Kur’ân reçetesinde yazılı olan ilaçları kullanmalıdır. Kur’ân reçetesinde iman, itikat, sadakat, ihlas, samimiyet, paylaşma, yoksulu doyurma, tevazu, alçakgönüllülük ve diğer kâmlık gibi ilaçlar vardır.

4. Herkes kendi düşüncesine, inancına, dünya görüşüne ve ideolojisine göre hareket eder. Herkes kendisine layık gördüğünü ve kendisine yakışanı yapar. Kim kendisine iyiliği yakıştırıyorsa onu yapar. Kim de kötülüğü yakıştırıyorsa o da onu yapar.

**

Müşrikler İman Etmemek İçin Bahanelere Sarılırlar

88- De ki: “Eğer insanlar ve cinler bu Kur’ân’ın bir benzerini getirmek için toplansalar ve birbirlerine yardım etseler yine de onun aynısını getiremezler.¹⁴⁹

89- Hiç şüphesiz ki insanlara **ders alınması gereken** her örneği bu Kur’ân’da açıkladık. Fakat insanların çoğu inkâr ederek **haktan** kaçındı.¹⁵⁰

90- Onlar şöyle dediler: “Bizim için yeryüzünden bir pınar çıkarmadığın sürece sana inanmayacağız.”

91- “Veya arasında nehirler çıkardığım bir hurma bahçen ve bir üzüm bağı olmadığı sürece **sana inanmayacağız.**”

92- “Veya -iddia ettiğin gibi- gökyüzünden üzerimize bazı parçalar düşürmediğin veyahut Allah’ı ve melekleri karşımıza getirmediğin sürece **sana inanmayacağız.**”¹⁵¹

¹⁴⁷ Hicr 9.

¹⁴⁸ Nisa 113. Fetih 1-3. Duha 1-11. İnşirah 1-4.

¹⁴⁹ Bakara 23. Hud 13. Yunus 38. Kasas 49. Sâffât 37.

¹⁵⁰ İsrâ 41. Kehf 54. Rum 58. Zümer 27. Furkan 50.

¹⁵¹ Şuârâ 187. Sebe 9. Tûr 44.

93- “Veya altın süslemeli bir evin olmazsa veyahut gökyüzüne yükselmezsen **sana inanmayacağız**. Gökyüzünden okuyacağımız bir kitap bize getirmezsen senin **göğe** yükselmene de inanmayız.”¹⁵²

De ki: “Rabbimi **her türlü noksanlıktan** tenzih ederim. Ben yalnızca insanlardan bir elçiyim.”¹⁵³

94- Kendilerine **doğru yolu gösteren** bir rehber geldiğinde insanların iman etmelerini engelleyen sebep, “Allah elçi olarak bir insanı mı gönderdi?” diye söylenmeleri oldu.¹⁵⁴

95- De ki: “Yeryüzünde ikamet edip orada yürüyenler melekler olsalardı o zaman gökten onlara melek türünden bir elçi gönderirdik.”¹⁵⁵

96- De ki: “Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. Çünkü o, kullarından haberdardır, **onları** görendir.”¹⁵⁶

97- Allah kimi hidayete erdirirse o kişi doğru yoldadır. Kimi de doğru yoldan saptırırsa sen ondan başka onlar için hiçbir koruyucu bulamazsın.¹⁵⁷ Biz kıyamet gününde onları yüzükoyun süründükleri bir halde kör, dilsiz ve sağır olarak dirilteceğiz.¹⁵⁸ Onların varacağı yer cehennemdir. Onun **ateşi** her söndüğünde biz onun alevini daha da artırırız.¹⁵⁹

98- Onların cezası budur. Çünkü onlar bizim ayetlerimizi inkâr ettiler ve: “Bizler kemik yığını olduktan ve çürüdüktan sonra yeni bir yaratılışa mı geçeceğiz?” dediler.¹⁶⁰

99- Onlar gökleri ve yeri yaratan Allah’ın, kendilerinin bir benzerini yaratmaya güç yetirebildiğini ve kendileri için gerçekleşmesinde hiçbir şüphe olmayan bir ecel takdir ettiğini görmüyorlar mı?¹⁶¹ Fakat zalimler nankörlük ederek **haktan** kaçındılar.

100- De ki: “Eğer sizler Rabbimin rahmet hazinelerinin sahibi olsaydınız, tükenir korkusuyla onu **yanınızda** tutardınız.” İnsan gerçekten çok cimri olur.¹⁶²

Açıklama:

¹⁵² En’âm 7, 111, 124. Hicr 14-15. Yunus 96-97.

¹⁵³ En’âm 111. Hicr 14-15. Bakara 55. Furkan 7-9, 21.

¹⁵⁴ Kehf 55. Sâd 4. Kâf 2. Yunus 2. İbrahim 10, 11. Enbiya 3, 24, 33, 47. Şuârâ 154, 186. Yasin 15. Kamer 24. Teğâbun 6.

¹⁵⁵ En’âm 8-9. Enbiya 7. İbrahim 10-11. Furkan 7, 20. Râ’d 38. Mü’minun 33.

¹⁵⁶ Ankebut 52. Râ’d 43. Nisa 166. Yunus 29. Fetih 28.

¹⁵⁷ Nisa 143. A’râf 186. Râ’d 33. Kehf 17. Zümer 23, 36. Mü’min 33. Şura 44.

¹⁵⁸ İsrâ 72. Enbiya 100. Hud 106. Furkan 12. Tâhâ 124-127. Nemi 85.

¹⁵⁹ Nisa 55-56. Furkan 11. Ahzab 64. Fetih 13. İnsan 4. İnşikak 12.

¹⁶⁰ Âl-i İmrân 182. Enfal 51. Hac 10. Kehf 106. Fussilet 28. İsrâ 49-50. Yasin 78-79. Kâf 15. Mü’minun 35-37. 82-83. Sâffât 11-21. 50-61. Vâkıa 47-50. Naziat 10-14.

¹⁶¹ Yasin 81-82. Mü’min 57. Sâffât 11. Naziat 27. Ahkaf 33. Nisa 133. En’âm 133. İbrahim 19. Fatır 16.

¹⁶² Nisa 53. Mearic 19-21.

1. Kalbi ve basireti körelmiş insanların mucizeleri görmeleriyle görmemeleri arasında bir fark yoktur. Bunların mucize istemeleri iman etmek için değildir. Zira onlar mucizeyi gördükten hemen sonra ya da bir müddet sonra ya onu inkâr ettiler ya da ona sihir dediler.

2. Allah'ın risalet için seçtiği elçi insan türünden gelmiştir. Zira yeryüzünde yaşayanlar insanlardır. Eğer yeryüzünde melekler yaşıyor olsaydı onlara melek cinsinden bir elçi gelirdi.

3. Gökleri ve yeri yaratan Allah, insanı da yaratmaya kadirdir. Zira gökler ve yer, insandan daha karmaşık bir yapıdadır. İnsan muazzam fiziksel özelliklere ve karmaşık vücut sistemlerine sahip olmasına rağmen, göğün ve yerin yaratılışı yanında bir hiçtir.

4. İnsan gerçekten çok cimridir. İnsan; biter, tükenir, kalmaz ve bir daha elime geçmez korkusuyla malını infak etmekten kaçınır. Ancak iman eden ve rızkını gerçek sahibinin Allah olduğunun bilincinde olan bir mümin cimri davranmaz ve malını insanlardan esirgemez.

**

Hz. Musa'nın Firavun'la Mücadelesinden Bir Sahne

101- Biz Musa'ya apaçık dokuz delil vermiştik. -**Bunu** İsrailoğulları'na da sorabilirsin- **Musa** onlara geldiğinde Firavun ona, "Ey Musa! Ben senin büyülenmiş olduğunu düşünüyorum" dedi.¹⁶³

102- **Musa** dedi ki: "Bu **mucizeleri** sen de biliyorsun ki göklerin ve yerin Rabbi **size** yol göstermesi için indirdi. Ey Firavun! Ben de senin akılsız biri olduğunu düşünüyorum."¹⁶⁴

103- **Firavun** onları sıkıştırıp topraklarından çıkarmak istedi. Bu sebeple biz de onu ve onunla birlikte **hareket eden** herkesi **suda** boğduk.¹⁶⁵

104- **Firavun'un suda boğulmasından** sonra İsrailoğulları'na, "**Bu** yurda yerleşin. Son vaat geldiğinde hepinizi bir araya getireceğiz" dedik.

Açıklama:

1. Hz. Musa, peygamber olduğuna dair dokuz delille Firavun'a ve onun kavmine gelmişti. Bu deliller şunlardır: Hz. Musa'nın elinin beyazlaması, Hz. Musa'nın asası, asanın yılanı dönüşmesi, Mısır'a uzun yıllar süren büyük bir kıtlığın gelmesi, tufan, çekirge, bit ve kurbağa istilası ve Nil Nehri'nin kana bulanması.

2. Firavun aslında gerçeklerin farkındaydı. Fakat kibir ve inat nedeniyle gerçekleri görmüyor ve görmek istemiyordu. O, Hz. Musa'ya karşı çıkarak hem kendisini hem de kavmini helake sürükledi. Zalimlerin ve onların ortaklarının sonu hüsrana olacaktır.

3. İsrailoğulları'nın ahir zamanda bir ülke çatısı altında toplanmaları 104'üncü ayetin bir işareti olabilir. Zira zulümle inşa ettikleri sözde devleti kurmadan önce dünyanın her tarafında dağınık halde yaşıyorlardı. Bu toplanmaları onların hayrına değil, inşallah zararına olacaktır.

**

Kapanış: Kur'ân'ın Parçalar ve Bölümler Halinde Gelmesinin Bir Hikmeti

¹⁶³ Yunus 77. Tâhâ 63. Zuhruf 49. Şuârâ 63, 153, 185. İsrâ 47. Furkan 8. Neml 12. A'râf 107-109, 117, 130, 133.

¹⁶⁴ Kasas 43. Neml 12-14. Sâffât 22-24. Hud 113.

¹⁶⁵ Bakara 50. A'râf 136. Enfal 54. Kasas 40. Şuârâ 66. Zuhruf 55.

105- **Ey Muhammed!** Biz onu gerçeğe uygun bir şekilde indirdik ve gerçeğe uygun bir şekilde de nazil oldu. Biz seni ancak müjdeleyici ve uyarıcı olasın diye gönderdik.¹⁶⁶

106- Biz Kur'ân'ı üzerinde dura dura insanlara okuyasın diye bölümlere ayırdık ve peyderpey indirdik.¹⁶⁷

107- De ki: “İster ona iman edin ister etmeyin! Onun **nazil olmasından** önce kendilerine ilim verilenlere gelince, onlara bu **Kur'ân** okunduğunda onlar çenelerini yere koyup secdeye kapanırlar.”¹⁶⁸

108- Ve **şöyle** derler: “Rabbimizi her türlü noksanlıktan tenzih ederiz. Rabbimizin sözü kesinlikle gerçekleşir.”

109- Onlar ağlayarak çenelerini yere koyup **secdeye** kapanırlar ve **Kur'ân'la** huşuları daha da artar.¹⁶⁹

110- De ki: “İster Allah diyerek isterseniz de Rahmân diyerek dua edin. Hangisiyle dua ederseniz edin en güzel isimler ona aittir. Namazda sesini çok yükseltme, tamamen de kısma! İkisi arasında bir yol bul.”¹⁷⁰

111- Ve de ki: “Allah'a hamdolsun! O hiçbir zaman çocuk edinmedi. Onun, yönetimde ve mülkte ortağı yoktur. O **zilete düşmediğinden**, onu acizlikten ve zilletten kurtaracak bir koruyucusu da yoktur.” Tekbir getirerek onu yücelt.¹⁷¹

Açıklama:

1. Kur'ân'ın 23 yıl gibi uzun bir sürede inmesinin bir hikmeti de onun anlaşılması içindir. Kur'ân okurken bu hususa dikkat etmek gerekir. Kur'ân'ı sindirerek, anlayarak, kavrayarak ve bekleye bekleye okumak gerekir. Sahabe de bu şekilde yapardı. Onlar Kur'ân'dan on ayet okur, onları anlar ve hayatlarına geçirirlerdi. Bunu yaptıktan sonra diğer on ayete geçerlerdi. Böylece Kur'ân'ı hakkıyla anlamış ve hayatlarına doğru bir şekilde aktarmış olurlardı.

2. Kur'ân'ın hakikatini anlayanlar onu dinlediklerinde gözyaşlarına boğulurlar ve huşuyla yere kapanırlar.

3. Allah Teâlâ her türlü noksanlıktan münezzehdir. O tektir. Onun eşi, oğlu, kızı, ortağı ve yardımcısı yoktur. O, şanı yüce olandır, yüceler yücesidir.

**

24- NUR SÛRESİ

64 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

¹⁶⁶ Furkan 56. Ahzab 45. Fetih 8. Bakara 119. Sebe 28. Fatır 24. Fussilet 1-4.

¹⁶⁷ Furkan 32. Müzzemmil 4.

¹⁶⁸ Bakara 121. Âl-i İmrân 110, 113, 199. Maide 82-84. Râ'd 36. En'âm 114. Kasas 52-54.

¹⁶⁹ Enfal 2. Tevbe 124. Maide 82-84.

¹⁷⁰ A'râf 180. Tâhâ 8. Haşr 22-24.

¹⁷¹ Bakara 116. Âl-i İmrân 22. En'âm 18, 101. Yunus 68. İsra 40. Kehf 4. Meryem 88-92. Enbiya 26. Sâffât 149-153. Zümer 4. İhlas 1-4. Sebe 22. Mülk 1. Furkan 2. Cinn 3. Müddessir 3.

Zina günahının ve iftira atmanın cezası, ifk olayı, asılsız haberlere karşı dikkatli olma; ahirette vücut azalarının konuşması, adab-ı muaşeret, evlere izinsiz girmekten uzak durma, göz tacizinden uzak durma, iffet, tesettür, bekârların evlendirilmesi, Nur ayeti, Allah'ı zikretme, kâfirlerin amellerinin geçersiz olması, Allah'ın kudret ve azametinden örnekler, münafıklar, Resulullah (s.a.s.)'e itaat, çocuklara aile içi mahremiyetin öğretilmesi, Resulullah (s.a.s.)'e karşı saygı ve nezaket.

Giriş: Zina Yapmanın ve Zina İftirasında Bulunmanın Cezası

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- **Bu**, bizim indirdiğimiz ve **içindeki hükümlerle amel etmeyi** farz kıldığımız bir sûredir. Öğüt almanız için onda apaçık ayetler indirdik.¹⁷²

2- Zina eden kadının ve zina eden erkeğin her birine yüz kırbaç vurun. Eğer Allah'a ve ahiret gününe iman etmişseniz Allah'ın dininin **hükmünü uygulama** hususunda onlara şefkat göstermeyin! Ayrıca onların cezasına müminlerden bir grup da şahitlik etsin.

3- Zinaya **devam eden** bir erkek, ancak zinaya **devam eden** bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenir. Zinaya **devam eden** bir kadınla; zinaya **devam eden** bir erkek veya müşrik bir erkek evlenir. Çünkü **zinaya devam eden biriyle evlenmek** müminlere haram kılınmıştır.¹⁷³

4- İffetli kadınlara zina iftirasında bulunan ancak dört şahit getiremeyenlere seksen kırbaç vurun ve onların şahitliğini ebediyen kabul etmeyin! Çünkü onlar fasıktırlar.

5- Ancak **işledikleri günahtan** tövbe eden ve hatalarını telafi edenler bunun dışındadır. Hiç şüphesiz ki Allah bağışlayandır, merhametlidir.¹⁷⁴

6- Hanımlarını zina etmekle suçlayan fakat kendilerinden başka şahit bulamayanlardan birinin şahitliği; kendisinin doğru söyleyenlerden olduğunu Allah'ı dört defa şahit tutmasıyla gerçekleşir.

7- Beşincisinde ise: “Eğer yalan söyleyenlerdense Allah'ın laneti, kendisinin üzerine olsun” **demelidir.**

8- **Kadının, hakkındaki suçlamadan ve cezadan kurtulması** ise kocasının yalan söyleyenlerden olduğunu Allah'ı dört defa şahit tutmasıyla gerçekleşir.

9- Beşincisinde ise: “Eğer **kocas**ı doğru söyleyenlerdense Allah'ın gazabı, kendisinin üzerine olsun” **demelidir.**

10- Eğer üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı ve Allah hem tövbeleri çokça kabul eden hem de hikmet sahibi olmasaydı **bundan dolayı size büyük bir azap dokunurdu.**¹⁷⁵

Açıklama:

¹⁷² Nur 34.

¹⁷³ Bakara 221. Mümtehine 10. Maide 5. Nisa 25.

¹⁷⁴ Bakara 160. Âl-i İmrân 89. Nisa 146. Nahl 119.

¹⁷⁵ Bakara 64. Nisa 83. Nur 14, 20-21.

1. Zina büyük günahlardan biridir. Tüm dinlerde yasaklanmış ve tüm toplumlarda kötü görülmüştür. Çünkü zina önce aileyi, sonra toplumu, sonra da devletin bütünlüğünü tehdit etmektedir. İslam beş esasın korunmasını ilke edinmiştir. Bunlar canın, neslin, malın, dinin ve aklın korunmasıdır. İslam bunları korumak için önleyici ve caydırıcı tedbirler alır. Neslin korunması için gayrimeşru ilişkileri yasaklar. Canın korunması için uyuşturucu vb. maddelerin tüketilmesini ve intiharı yasaklar. Malın korunması için israfı yasaklar. Dinin korunması için cihadı farz kılar. Aklın korunması için içki ve benzeri maddelerin tüketilmesini yasaklar.

2. Namuslu birine zina iftirasında bulunmanın ve bunu ispat edememenin cezası seksen kırbaştır. Zinanın cezası yüz, zina iftirasının cezası ise seksen kırbaştır. Zina iftirasında bulunmanın cezasının zina yapmaya yakın olması, iftiranın ne kadar büyük bir günah olduğunu göstermektedir.

**

Hz. Aişe'ye İftira Atılması (İfk Olayı) ve Allah'ın Bu Konuda Müminleri Uyarması

11- **Hiç şüphesiz ki müminlerin annesi Aişe hakkında** iftirayla gelenler sizden bir gruptur. Bu olayın sizin için şer olduğunu düşünmeyin. Bilakis bu olay bile sizin için bir hayırdır. Onlardan her birisine işlediği günah kadar **ceza** vardır. Onlardan bu **olayın** başını çekenlere ise daha büyük bir ceza vardır.

12- Sizler bu **haberi** duyduğunuz zaman, **sizden** mümin olan erkeklerin ve mümin kadınların birbirleri hakkında hüsnü zanda bulunup, “Bu apaçık bir iftiradır” demeleri gerekmiyor muydu?

13- Onların bunun için dört şahit getirmeleri gerekmiyor muydu? Onlar şahit getiremediklerinden Allah katında yalancılardan kendileridir.

14- Eğer üzerinizde hem dünyada hem ahirette Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı içine daldığımız **bu haberden** dolayı size büyük bir azap dokunurdu.

15- Siz o **iftirayı** dilden dile aktarıyor ve hakkında hiçbir bilginizin olmadığı sözleri ağzınıza alıyordunuz. Siz onu önemsiz zannediyordunuz ama o, Allah katında büyük bir **günahtı**.

16- Bu **haberi** duyduğunuzda, “Bize bu konu hakkında konuşmak yakışmaz. **Allah'ım**, sen her türlü noksanlıktan münezzehsin! Bu büyük bir iftiradır” demeniz gerekmiyor muydu?

17- Böyle bir şeye bir daha hiçbir zaman dönmemeniz için Allah sizi uyarıyor. Tabi eğer müminseniz!

18- Allah size ayetlerini açıklıyor. Allah **her şeyi** bilendir, hikmet sahibidir.

19- Müminlerin arasında ahlaksızlığın yayılmasından hoşlananlara gelince, onlar için hem dünyada hem de ahirette elem verici bir azap vardır. Allah bilir ama siz bilmezsiniz.

20- Eğer üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı ve Allah hem şefkatli hem de merhametli olmasaydı **bundan dolayı size büyük bir azap dokunurdu**.

Açıklama:

1. Bu bölümdeki ayetlerde Resulullah (s.a.s.)'in eşi ve müminlerin annesi Hz. Aişe'ye atılan iftiralara cevap verilmiştir. Münafıklar Beni Mustalik Gazvesi dönüşü Resulullah (s.a.s.)'in eşi Hz. Aişe hakkında birtakım iddialarda bulunmuşlardı. Bu iddialar kısa sürede iftiralara dönüşmüş ve şehrin her yanında konuşulmuştu. Bu durum Resulullah (s.a.s.)'i, Hz. Aişe'yi, ailesini ve müminleri ziyadesiyle üzmüştü. Şehir bir aydan fazla bir süre dedikodularla çalkalanmıştı. Münafıklar İslam'a ve Müslümanlara buradan zarar verebileceklerini düşünerek bu iftiraları her yerde konuşmaya ve gündemde tutmaya çalışıyorlardı.

2. Tüm olayların birer imtihan olması gibi bu da bir imtihandı. Bu olay müminlerle münafıkları ve kalbinde hastalık bulunan bazı kimseleri birbirinden ayırt etti. Allah Teâlâ bu ayetleri indirerek müminleri ciddi bir şekilde uyardı

ve müminlerin annesi Hz. Aişe'nin temiz ve iffetli olduğunu bildirdi. Müslüman bir kadına iftira atmanın cezası seksen kırbaçtır. Bu ayetlerin nazil olmasından sonra Hz. Aişe'ye iftira atan bazı kişilere seksen kırbaç cezası verildi. Rivayetlerde bunların dört kişi olduğu geçmektedir.

3. Bir mümin duyduğu her habere inanmamalıdır. Her kim doğruluğunu ve kaynağını bilmediği haberleri yayarsa bundan dolayı o da günaha girer. Bir Müslüman din kardeşi hakkında onun iffetini zedeleyecek bir şey duyarsa o habere hemen inanmamalı ve haberin yayılmasına önayak olmamalıdır. Yargı kararı kesinleşinceye kadar o haberle ilgili yorum dahi yapmamalıdır.

**

İftira (İfk) Olayıyla İlgili Olarak Müminlere Uyarılar ve Tavsiyeler

21- Ey iman edenler! Şeytanın adımlarını takip etmeyin! Her kim şeytanın adımlarını takip ederse **şunu bilsin ki şeytan** her türlü çirkin işi ve kötü davranışı emreder.¹⁷⁶ Eğer üzerinizde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı sizden hiç kimse asla temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediğini temize çıkarır. Allah işitendir, bilendir.¹⁷⁷

22- İçinizden fazilet sahibi ve varlıklı kişiler; yakın akrabalarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere hiçbir şey vermeyeceklerine dair yemin etmesinler; affetsinler ve görmezden gelsinler! Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah bağışlayandır, merhametlidir.¹⁷⁸

23- Hiçbir şeyden haberi olmayan iffetli mümin kadınlara zina iftirasında bulunanlara gelince, onlar dünyada da ahirette de lanetlenmişlerdir. Onlar için büyük bir azap vardır.

24- **Hesap** gününde onların dilleri, elleri ve ayakları, **dünyada** yaptıkları şeyler sebebiyle kendilerinin aleyhine şahitlik eder.¹⁷⁹

25- O gün Allah onların cezalarını adalete uygun bir şekilde verecektir. Onlar o zaman Allah'ın, hakkın bizzat kendisi olduğunu bilirler.¹⁸⁰

26- İffetsiz kadınlar iffetsiz erkeklere; iffetsiz erkekler ise iffetsiz kadınlara layıktır. İffetli kadınlar, iffetli erkeklere; iffetli erkekler ise iffetli kadınlara layıktır. **İftiraya uğrayanlar**, onların söylediklerinden uzaktırlar. Onlar için bağışlanma ve değerli bir rızık vardır.

Açıklama:

1. Hz. Ebubekir, ifk olayından sonra kızı Hz. Aişe'ye iftira edenlerden biri olan Mistah'a bir daha yardımda bulunmayacağına dair yemin etmişti. Mistah, Mekke'den Medine'ye hicret eden yoksul biriydi. Ayrıca Hz. Ebubekir'in de teyzesinin oğluydu. Onun ihtiyaçlarını Hz. Ebubekir karşılıyordu. Fakat nasıl olduysa Mistah da ifk olayına karışmıştı. Allah Teâlâ'nın Hz. Aişe'nin masum olduğunu vahiyle bildirmesinden sonra Mistah da iftira suçundan had cezasına çarptırıldı. Bunun üzerine Hz. Ebubekir ona bir daha yardım etmeyeceğine dair yemin etti. Allah Teâlâ onun bu yeminini kabul etmedi ve onu kastederek, "İçinizden fazilet sahibi ve varlıklı kişiler; yakın akrabalarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere hiçbir şey vermeyeceklerine dair yemin etmesinler; affetsinler ve görmezden gelsinler! Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah bağışlayandır,

¹⁷⁶ Bakara 168-169, 208. Ankebut 45. En'âm 142. Yasin 60.

¹⁷⁷ Nisa 49. Necm 32.

¹⁷⁸ Bakara 224. Âl-i İmrân 133-134. Maide 89. Şura 43.

¹⁷⁹ Yasin 65. Fussilet 20-23.

¹⁸⁰ Âl-i İmrân 185. Yunus 44. Kehf 49. Enbiya 47. Necm 41.

merhametlidir” buyurdu. Hz. Ebubekir bu ayeti duyunca, “Allah’ın bağışlamasını istemez miyim? Tabi ki isterim” dedi ve Mistah’a gereken yardımları yapmaya devam etti.

2. Kıyamet gününde eller, diller ve ayaklar konuşacaktır. Bu nedenle organlarımız ile yaptığımız günahlara dikkat edelim. Biz unutsak da ellerimiz, dillerimiz ve ayaklarımız unutmayacaktır.

3. İffetli erkekler ve iffetli kadınlar kendileri gibi iffetli olanlara layıktırlar. İffetsiz kadınlar ve iffetsiz erkekler de kendileri gibi iffetsizlere layıktırlar. Bir mümin evleneceği zaman bu hususa dikkat etmelidir.

**

Evlere Giriş Adabı

27- Ey iman edenler! Size ait olmayan evlere **ve odalara** izin almadan ve içerdekilere selam vermeden girmeyin! Eğer **üzerinde** düşünürseniz sizin için en doğrusu budur.¹⁸¹

28- Eğer orada hiç kimseyi bulamazsanız size izin verilinceye kadar oraya girmeyin! Size, “Geri dönün” denilirse geri dönün. Sizin için en temiz **yol** budur. Allah yaptıklarınızı bilendir.

29- İçinde size ait eşyaların olduğu fakat meskûn olmayan evlere ve odalara **izinsiz** girmenizde bir sakınca yoktur. Allah açıktan yaptıklarınızı da gizli yaptıklarınızı da biliyor.

Açıklama:

1. Bir kimsenin başkasına ait eve, odaya, işyerine ve özel mülke izin almadan, geldiğini belli etmeden ve kendisini tanıtmadan girmesi caiz değildir. İslam’da konut ve özel mülkiyet mahremiyeti ve dokunulmazlığı vardır. Buna evin içindeki odalar da dâhildir. Hiç kimse annesinin, babasının, kız kardeşinin, yetişkin kızının ve oğlunun odasına izin almadan girmemelidir. Kurumlarda ve iş yerlerinde iş arkadaşlarının odasına izin almadan girmek de bu yasak kapsamına dâhildir.

2. Bir kimse kendisine ait eşyaların olduğu odaya, depoya veya eve istediği vakitte girebilir. Ancak orada kalan ve yaşayan insanlar varsa randevusuz, izin almadan, haber vermeden ve kendisini tanıtmadan girmemelidir. İçinde kendisine ait eşyaları varsa yine de izin almalıdır.

**

Göz Tacizinden Sakınmak ve Tesettür

30- Mümin erkeklere söyle: “Gözlerini **kadınlara** dikmekten sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Onlar için en temiz **yol** budur. Hiç şüphesiz ki Allah onların işlediklerinden haberdardır.”¹⁸²

31- Mümin kadınlara da söyle: “Gözlerini **erkeklere** dikmekten sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Kendiliğinden gözüken yerler hariç, ziynet **yerlerini** açmasınlar ve başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar. Kocaları, babaları, kayınbabaları, öz oğulları, üvey oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendilerinden **emin olunan** kadınlar, hizmetleri altında bulunan köleler, kadınların yanına girip çıkan fakat cinsel arzusu olmayan erkekler ve kadınların avret yerlerinden habersiz olan küçük erkek çocuklar hariç, **hiç kimseye** ziynet **yerlerini** açmasınlar. Yürüdüklerinde gizledikleri ziynetleri bilinsin diye ayaklarını **yere** vurmasınlar.” Ey müminler! Hepiniz Allah’a tövbe edin ki kurtuluşa eresiniz.¹⁸³

¹⁸¹ Nisa 86. Nur 61. Ahzab 53.

¹⁸² Mü’minun 5-6. Mearic 29-31. Ahzab 35. İsra 32.

¹⁸³ Ahzab 59.

Açıklama:

1. Allah Teâlâ mümin erkeklere de mümin kadınlara da aynı hitapta bulunmuştur. “Gözleriyle harama ve namahreme bakmasınlar. Haramı gördüklerinde gözlerini kıssınlar; gözlerini aç aça bakmasınlar. yüzlerini çevirsinler ve gözlerini dahi korusunlar.” İslam’ın bu tür emirleri ve yasakları toplumsal adabın ve huzurun sağlanması içindir. Kimsenin kimseyi gözüyle taciz etme ve rahatsız etme hakkı yoktur.

2. Başörtüsü sadece başı ve saçını örten bir giysi değildir. Başörtüsünün kapsama alanı geniştir. Başörtüsü; boynu, boğazı ve göğsün üstünü de kapatmalıdır. Başını kapatıp boğazı açıkta bırakmak tesettür ayetine aykırıdır. 31’inci ayette geçen “cuyub” (جيوب) kelimesi, elbisenin yaka kısımları demektir. Yaka, elbisenin bittiği yerdir. Gömlek yakası, tişört yakası, elbise yakası vb. Kadın, ne tür bir elbise giymişse elbisesinin yakası nerede bitiyorsa başörtüsünü de oranın üstüne salması gerekir. Kadının giydiği elbise göğüs hizasında bitiyorsa onun, başörtüsünü oranın üzerine salması gerekiyor. Çünkü yaka, elbisenin uç kısmıdır ve bu uç, göğüs hizasında bitmiştir. Zira tesettürden maksat, setretmek ve gizlemektir.

**

Evlenme İmkânı Olmayanları Evlendirme ve İffetini Koruma

32- **Ey iman edenler!** Bekârlarınızı; kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi olanları evlendirin. Eğer onlar fakirseler Allah onları kendi lütfundan zengin kılacaktır. Çünkü Allah lütfu bol olandır, **her şeyi bilendir**.

33- Evlenme imkânı bulamayanlar ise Allah’ın onları kendi lütfundan zengin kılmasına kadar iffetli olsunlar. Köleleriniz **özgürlüğe kavuşmak için** sizinle sözleşme yapmak isterlerse bunun onların hayrına olacağını bilerseniz onlarla sözleşme yapın. Allah’ın size verdiği mallardan birazını da onlara verin. Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için iffetlerini korumak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Her kim onları **fuhşa** zorlarsa **şunu bilsin ki** Allah, ikrah altında kalmaları nedeniyle **onları** bağışlayandır, **onlara** merhamet edendir.

34- Hiç şüphesiz ki biz sizin için **bu kitapta** açıklayıcı ayetler, sizden önce geçenlerle ilgili örnekler ve müttakiler için öğütler indirdik.¹⁸⁴

Açıklama:

1. Evlilik tüm insanların temel ihtiyaçlarından biridir. Bu ihtiyaç meşru yoldan giderilmediği takdirde gayrimeşru yolların kapısı açılır. Bu nedenle yaş, durumu ve evlilik ehliyeti oluşan kızların ve erkeklerin, kendilerine denk olan kimselerle evlendirilmesi gerekir. Ayette dikkat edilirse, “Evlendirin” ifadesi geçmektedir. Bu da evliliğin öncelikle anne babanın bir görevi olduğuna işaret etmektedir.

2. Bir köle, özgür olmak için bir bedel vermek suretiyle efendisiyle sözleşme yapmak (mükatebe) isterse efendisi bu teklifi geri çevirmemeli, hatta kendisi de ona yardımcı olmalıdır. İslam köleliği bitirmek için tüm tedbirleri almış ve birçok yerde köle azat edilmesine değinmiştir. Örneğin zihar, adam öldürme, yemin bozma ve orucu kasten bozma kefaretinde köle azat etmek şart koşulmuştur.

**

Allah Göklerin ve Yerin Nurudur

35- Allah göklerin ve yerin nurudur. Onun nuru içinde kandil olan duvardaki oyuğun durumuna benziyor. Kandil bir camın içindedir. Cam da parlayan bir yıldızla benziyor. **Bu kandil** ne doğuya ne batıya özgü olan bereketli zeytin ağacının yağıyla yakılır. Bu **ağacın** yağı, ateş değmese bile neredeyse kendiliğinden aydınlatır. Nur üstünde nur vardır. Allah dilediği kişiyi

¹⁸⁴ Sâd 29. Âl-i İmrân 138. Yunus 57. Hud 120.

nuruna muvaffak kılar. Allah insanlara **anlamaları için** örnekler veriyor. Allah her şeyi bilendir.

Açıklama:

1. Tüm kâinat nurunu, aydınlığını ve emirlerini Allah'tan almaktadır. Göklere ve yere ışık veren, yol gösteren, canlıları hayatta tutan, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkararak, kararmış kalpleri ve gönülleri ihya eden Allah'tır. Bir bitkinin hayata tutunması Allah'ın nuru sayesinde. Bir damla yağmurun süzüle süzüle düşmesi Allah'ın nuru sayesinde. Bir yıldızın parıltısı Allah'ın nuru sayesinde. Kâinattaki canlı cansız her varlık nurunu ve enerjisini Allah'tan almaktadır. Allah kâinattaki her maddenin ana kaynağıdır. Her şey enerjisini, aydınlığını, hareketini ve canlılığını ondan alır. Allah'ın nuru kâinatın her köşesine kadar uzanır.

2. Allah Teâlâ Kur'ân'da soyut meselelerin anlaşılması için somut örnekler verir. Çünkü insan gördüğü şeylerden yola çıkarak görmediği şeyleri algılayabilir. Allah'ın evrendeki izi, ışığı, nuru, aydınlığı ve rehberliği şuna benzer: Bir duvar düşünün. Bu duvarda içine kandil konulması için bir oyuk var. Bu oyukta bir cam fanus var. Fanusun içinde bir fitil var. Fitil ise kaynağını zeytin yağından alıyor. Ateş bu fitile değdiğinde tüm oda aydınlığa kavuşuyor ve aydınlık odanın her tarafına yayılıyor. Işığın kaynağı duvardaki oyuktur. Oyuktaki ışık kandil sayesinde ortaya çıkıyor. Kandil ise camın içindeki fitille aydınlık verebilir. Fitil ise yağa bağlıdır. Yağ ise ne doğuya ne batıya özgü zeytin ağacındandır.

**

İman Edenlerle İman Etmeyenlerin Yaptıkları Amellerin Durumu

36- Allah'ın; tazim edilmesini ve içinde adının anılmasını emrettiği evlerde **müminler** sabah akşam onu tesbih ederler.¹⁸⁵

37- Onlar öyle erlerdir ki ticaret de alışveriş de onları Allah'ı hatırlamaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoymaz. Onlar öyle bir günden korkarlar ki **o gün** kalpler ve gözler **korkudan** halden hale döner.¹⁸⁶

38- Allah onlara, yaptıkları güzel amellerinin karşılığını verecek ve onlara kendi lütfundan da fazladan verecektir. Allah dilediği kişiye hesapsız bir şekilde rızık verir.¹⁸⁷

39- Kâfirlerin **salih** amelleri, düz bir arazide gözüken seraba benzer. Susuz kişi onu su zanner. Fakat oraya geldiğinde orada hiçbir şey bulamaz. **İnkâr eden kişi, salih amellerinin** yanına geldiğinde orada Allah'ı bulur. Allah da onun hesabını eksiksiz bir şekilde görür. Allah'ın hesaba çekmesi çok hızlıdır.¹⁸⁸

40- Veyahut **kâfirlerin salih amelleri** derin bir denizdeki karanlıklara benzer: **Denizi** bir dalga kaplamıştır. Onun üstünde başka bir dalga var ve onun da üstünde bulut var. Karanlıklar birbirinin üstündedir. **Denizde olan kişi** elini uzatacak olsa neredeyse onu bile göremez. Allah bir kimseye nur vermemişse artık onun için hiçbir nur olmayacaktır.¹⁸⁹

Açıklama:

¹⁸⁵ Münafikun 9. A'râf 29, 31. Cinn 18.

¹⁸⁶ İbrahim 42. Naziat 8-9. Mü'min 18. Müzzemmil 17-18. Hac 1-2. İnsan 9-10.

¹⁸⁷ Nisa 40, 173. Yunus 26. Fatır 30. Şura 26. En'âm 160. Bakara 261. Kâf 35.

¹⁸⁸ Bakara 267, 217, 264. Âl-i İmrân 22. Maide 5, 53. En'âm 88. A'râf 147. Tevbe 17, 69. Hud 16. İbrahim 18. İsrâ 18. Kehf 103-105. Furkan 23. Şura 20. Zümer 65. Muhammed 9, 28, 32.

¹⁸⁹ Ankebut 69.

1. Allah'ı zikretmeye ve ona ibadet etmeye hiçbir şeyin engel olmaması gerekir. Ticaret, siyaset, ilim, tarım, eğitim, aile vb. hiçbir şey Allah'a kulluk etmenin ve ona ibadet etmenin önüne geçmemelidir.

2. Kâfirlerin salih amellerinin bir karşılığı olmayacaktır. Çünkü onlar bir ameli Allah rızası için yapmazlar. Allah rızası için yapılmayan amellerin ise bir karşılığı yoktur. Onların amelleri, yaz mevsiminde düzlüklerde görülen seraba benzer. Uzaktan bakan kişi onu su zanneder ama oraya geldiğinde hiçbir şey bulamaz. Kâfirlerin ameli serap gibidir. Onlar amellerinin karşılığının olduğunu zannederler ama oraya geldiklerinde seraptan başka bir şey bulamazlar.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

41- Göklerde ve yerde olan canlıların ve sıra sıra uçan kuşların Allah'ı tesbih ettiğini görmüyor musun? Her biri kendi ibadetini ve tesbihatını biliyor. Allah onların yaptıklarını bilendir.¹⁹⁰

42- Göklerin ve yerin yönetimi ve mülkiyeti Allah'a aittir. Dönüş de Allah'a olacaktır.¹⁹¹

43- Görmüyor musun Allah bulutları harekete geçiriyor, sonra onları birbirine ekliyor, sonra da onları bulut kümeleri haline getiriyor. Yağmurun bu bulut **kümelerinin** arasından çıktığını görürsün. **Allah** gökten, dağ **kadar büyük bulutlardan** dolu indirir ve onu dilediği kişinin **arazisine** değdirir, dilediği kişiden ise uzak tutar. Onun şimşeginin parıltısı ise neredeyse gözleri kör edecek kadar **parlaktır**.¹⁹²

44- Allah geceyle gündüzün yerini sürekli değiştiriyor. Hiç şüphesiz ki basiret sahipleri için bunda bir ibret vardır.¹⁹³

45- Allah tüm canlıları sudan yarattı. Onlardan bazı türler karnı üzerinde yürür. Bazı türler iki ayak üzerinde yürür. Bazı türler ise dört **ayak** üzerinde yürür. Allah dilediğini **dilediği şekilde** yaratır. Hiç şüphesiz ki Allah her şeyin üstesinden gelmeye kadirdir.¹⁹⁴

46- Hiç şüphesiz ki biz apaçık ayetler indirdik. Allah dilediği kimseyi dosdoğru yola muvaffak kılar.¹⁹⁵

Açıklama:

1. Kâinatındaki canlı cansız her varlık kendi yaratılışına uygun bir şekilde Allah'ı tesbih etmektedir. Güneş, ay, yıldızlar, dünya ve içindeki her şey Allah'ı tesbih etmekte ve ona secde etmektedir. Her varlığa, nasıl secde etmesi gerektiği ve tesbihi ona öğretilmiştir. Tüm varlıkların secdesi ve tesbihi aynı şekilde değildir. Güneş, Allah'ın emriyle ve izniyle ısıtarak, aydınlatarak, bitkilere enerji vererek tesbihatını ve secdesini yapmaktadır. İnsan ise yere kapanarak ve iki büklüm olarak secdesini yapmaktadır.

2. Rüzgârı yönlendiren, bulutları toplayan, onları yağmur bulutları haline getiren ve bulutların arasından yağmur yağdıran Allah'tır. Kâinatın tüm işleyişi Allah'tan sorulur. Ondan habersizce hareket eden hiçbir şey yoktur. Ondan izinsiz yaprak düşmez, ondan izinsiz yağmur yağmaz.

¹⁹⁰ Râ'd 15. Nahl 49. Rahmân 6. İsrâ 44. Hac 18. Teğâbun 1. Sebe 10. Sâd 18-20. Bakara 74. Neml 16-17. Enbiya 79.

¹⁹¹ Maide 17, 18, 120. Şura 49. Casiye 27. Fetih 14. Âl-i İmrân 189.

¹⁹² A'râf 57. Râ'd 12-13. Rum 46, 48, 50. Fatır 9. Şura 28. Hicr 22. Neml 63.

¹⁹³ Yunus 6. Mü'minun 80. Furkan 62. Casiye 5. Âl-i İmrân 190. Bakara 164. Kasas 71-73.

¹⁹⁴ Nahl 8. Enbiya 30. Fussilet 11-12. Tarık 11-12.

¹⁹⁵ Bakara 142, 213, 272. Yunus 25. İbrahim 4. Nahl 93. Nur 34, 46. Kasas 56. Fatır 8. Talak 11.

3. Tüm canlıların ana maddesi bir sıvıdır. Allah Teâlâ milyonlarca çeşit canlı yaratmıştır. Kanatlı, kanatsız, solungaçlı, iki kollu, sekiz kollu, iki ayaklı, kırk ayaklı, sürüngen, renk değiştirebilen, suda akıp giden, havada süzülen, saniyede yüzlerce defa kanat çırpabilen, yüzlerce kilometre uzaklıktaki kokuları algılayabilen vb. on milyonlarca farklı türde ve özellikte canlı yaratmıştır.

**

Münafıklar Allah ve Resulünün Hükmüne Rıza Göstermezler

47- **Münafıklar**, “Allah’a ve resulüne iman ettik ve itaat ettik” diyorlar. Fakat onlardan bir grup bunu **dedikten** sonra arkasını dönüp gidiyor. Bunlar kesinlikle mümin değillerdir.¹⁹⁶

48- Aralarında hüküm vermesi için Allah’a ve resulüne davet edildiklerinde onlardan bir grup **bundan** yüz çeviriyor.¹⁹⁷

49- Fakat haklı oldukları **davalarda** ona koşarak geliyorlar.

50- Onların kalbinde hastalık mı var, yoksa **onun resul olduğundan** şüphe mi ediyorlar?¹⁹⁸ Veyahut Allah’ın ve resulünün **hüküm verirken**, kendilerine haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Bilakis onlar zalimlerin bizzat kendileridir.

51- Aralarında hüküm vermesi için Allah’a ve resulüne davet edildiklerinde müminlerin sözü yalnızca “İşittik ve itaat ettik” olmalıdır. Kurtuluşa erecek olanlar işte bunlardır.¹⁹⁹

52- Her kim Allah’a ve resulüne itaat eder, Allah’tan korkar ve ona karşı gelmekten sakınırsa **şunu bilsin ki** başarılı çıkacak olanlar bunlardır.²⁰⁰

53- **Münafıklar** eğer kendilerine **seferberlik** emri verirken kesinlikle **sefere** çıkacaklarına dair Allah’ın adıyla en büyük yeminlerini ettiler. De ki: “Yemin etmeyin! **Sizin** itaatiniz malumdur. Hiç şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”²⁰¹

54- De ki: “Allah’a da edin, resulüne de itaat edin. Eğer arkanızı dönüp giderseniz **şunu bilin ki Allah’ın resulü** kendisine yüklenen sorumluluktan mesuldür, siz de size yüklenen sorumluluktan mesulsünüz.²⁰² Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz. Resulün açık ve anlaşılır bir tebliğden başka bir sorumluluğu yoktur.”²⁰³

55- Allah sizden öncekilere hâkimiyet verdiği gibi, sizden iman eden ve salih ameller işleyenlere yeryüzünde hâkimiyet vereceğine, onlar için razı olduğu **İslam** dinini **yeryüzüne** tam anlamıyla hâkim kılacağına ve yaşadıkları korkulardan sonra onların durumunu güven

¹⁹⁶ Bakara 8-14. Nisa 141-143. Münafikun 1.

¹⁹⁷ Bakara 75. Â-i İmrân 23.

¹⁹⁸ Maide 52. Enfal 49. Tevbe 125. Hac 53. Bakara 10. Ahzab 12, 60. Muhammed 20, 29. Müddessir 31.

¹⁹⁹ Bakara 285. Maide 7. Şura 10. Nisa 59.

²⁰⁰ Nisa 13, 69, 80. Ahzab 71. Fetih 17.

²⁰¹ Tevbe 46-47. Haşr 11-12. En’âm 109. Fatır 42. Fetih 15.

²⁰² Bakara 190, 205, 276. Â-i İmrân 32, 57, 132, 140. Nisa 13, 36, 59, 69, 80, 107. Maide 64, 87, 92. Enfal 1, 20, 46, 58. Ahzab 71. Fetih 17. Muhammed 33. Mücadele 13. Teğâbun 12.

²⁰³ Enbiya 109. Teğâbun 12. Hud 35, 57. Yunus 41.

ortamıyla değiştireceğine dair söz verdi. Çünkü onlar bana kulluk ediyorlar ve bana hiçbir şeyi şirk koşmuyorlar. Her kim bundan sonra nankörlük ederse onlar fasıkların bizzat kendileridir.²⁰⁴

56- Merhamete nail olmak için namazı kılın, zekâtı verin ve resule itaat edin.²⁰⁵

57- Kâfirlerin yeryüzünde **Allah'ın azabından** kaçıp kurtulacaklarını zannetme! Onların varacakları yer ateştir. Orası çok kötü bir sonudur.²⁰⁶

Açıklama:

1. Münafıklar, Allah'ın ve resulünün emrinden ve hükmünden hoşnut olmazlar. Çünkü Allah'ın ve resulünün vereceği hüküm, onların hoşuna gitmeyecek gerçekleri içermektedir. Fakat onlar haklı oldukları bir davayı Allah'a ve resulüne götürmekten geri durmazlar.

2. Müminler ise Allah'ın ve resulünün emirlerine ve hükmüne tam bir teslimiyet gösterirler. "İşittik ve itaat ettik" diyerek tam bir teslimiyet gösterirler.

3. Münafıklar verdikleri sözleri tutmazlar. Barış zamanında savaş isterler. Savaş çıkınca da ortalıktan sıvışırlar. Savaş bitince, "Savaşa çağrılıydık geldik" derler. Savaşa çağrıldıklarında mazeretler ve bahaneler üretirler. Savaşa gelseler müminlerin arasında huzursuzluk çıkarırlar. Onlar her durumda ortalığı karıştırırlar.

**

Çocuklara Aile İçi Mahremiyetin Öğretilmesi

58- Ey iman edenler! Elinizin altındaki köleleriniz ve buluğ çağına ulaşmamış olan çocuklarınız, **özellikle günün** üç vaktinde **odanıza girmek için** sizden izin istesinler: Sabah namazından önce, öğle uykusu için kıyafetlerinizi çıkardığınızda ve yatsı namazından sonra. Mahrem vakitleriniz **bu** üçüdür. Bu **vakitlerin** dışında **yanınıza izinsiz girmelerinde** sizin için de onlar için de bir sakınca yoktur. Çünkü sizler birbirinizin yanına sürekli girip çıkıyorsunuz. Allah ayetlerini size işte bu şekilde açıklıyor. Allah bilendir, hikmet sahibidir.

59- Çocuklarınız ergenlik çağına ulaştıklarında **odanıza girecekleri zaman** diğerlerinin izin istediği gibi izin alsınlar. Allah ayetlerini size işte bu şekilde açıklıyor. Allah bilendir, hikmet sahibidir.

60- Evlilik yapmayı ummayan yaşlı kadınların, ziynet **yerlerini** teşhir etmemek şartıyla elbiselerinin **bir kısmını** çıkarmalarında bir sakınca yoktur. Ancak hayâlî davranmaları kendileri için en hayırlısıdır. Allah iştendir, bilendir.

61- Âmâ için bir sakınca yoktur. Topal için bir sakınca yoktur. Hasta için bir sakınca yoktur.²⁰⁷ **Onların ve sizin;** kendi evlerinizden, babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin evlerinden, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden, anahtarları sizde olan **evlerden** ve arkadaşlarınızın **evlerinden** yemenizde bir sakınca yoktur. Hep birlikte ya da ayrı ayrı yemek yemenizde de bir sakınca yoktur. Evlere **ve odalara** girdiğinizde birbirinize

²⁰⁴ Maide 3. Âl-i İmrân 19, 85. Enfal 26. Hac 40-41. Kasas 5-6.

²⁰⁵ Bakara 43, 110. Hac 78. Mücadele 13. Müzzemmil 20. Tevbe 71.

²⁰⁶ En'âm 134. Yunus 53. Tevbe 2-3. Hud 20, 33. Nahl 46. Ankebut 22. Zümer 51. şura 31. Fatır 44.

²⁰⁷ Tevbe 91. Hac 78. Fetih 17.

Allah katından bereketli ve hoş bir selamlama **sözüyle** selam verin.²⁰⁸ Allah düşünüp anlamamız için ayetlerini size işte bu şekilde açıklıyor.

Açıklama:

1. Çocuklara aile içi mahremiyetin öğretilmesi önemli bir husustur. Çocukların, anne babalarının odalarına izinsiz girmemeyi öğrenmeleri gerekir. Özellikle bazı vakitlerde buna daha da dikkat etmeliler. 58'inci ayette genel anlamda üç vakitten bahsedilmiştir. Fakat bu vakitler bazı ailelerin durumuna göre değişiklik arz edebilir ve bu vakitlerin sayısı artabilir. Aynı evi paylaşan aile bireylerinin veya arkadaşların da birbirlerinin odalarına girerken bu hususlara dikkat etmeleri gerekir.

2. Dinde hiçbir zorluk yoktur. Özellikle bedensel engelliler için birçok ruhsat vardır. Örneğin âmâlar cihattan, hastalar oruç tutmaktan muaftırlar. Su kullandığı takdirde hasta olma riski taşıyanların abdest veya gusül yerine teyemmüm etmelerine müsaade edilmiştir. Yolculuğa çıkan kişi kurban kesmekle ve oruç tutmakla mükellef değildir. Şafîî, Malîkî ve Hanbelî mezhebine göre yolculuğa çıkan kişi namazlarını cemedebilir. Zengin fakat hasta kişi haccedemiyorsa kendisinin yerine haccetmesi için birini vekil tayin edebilir.

**

Kapanış: Müminler Toplumsal İşlerden Kaçmazlar ve Resulullah'a Gereken Saygıyı Gösterirler

62- Gerçek müminler, Allah'a ve resulüne iman edenlerdir. Onlar toplumsal bir işte **Resulullah'la** beraber olduklarında ondan izin almadan bir yere ayrılmazlar. Senden izin isteyerek ayrılanlar, Allah'a ve resulüne iman edenlerdir. Onlar bazı işleri için senden izin isterlerse onlardan dilediğin kişiye izin ver ve Allah'tan onları affetmesini iste. Hiç şüphesiz ki Allah bağışlayandır, merhametlidir.

63- Resulün sizi çağırmasını birbirinizi çağırmanızla bir tutmayın. Allah sizden gizli bir şekilde teker teker sıvışanları çok iyi biliyor. Onun emrine karşı gelenler, kendilerine büyük bir imtihanın dokunmasından veyahut kendilerine acıklı bir azabın gelmesinden korksunlar!²⁰⁹

64- Haberiniz olsun ki göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'a aittir. O sizin hangi durumda olduğunuzu çok iyi biliyor. Allah **münafıkların** yaptıklarını, onların kendisine döndürülecekleri gün geldiğinde haber verecektir. Allah her şeyi bilendir.²¹⁰

Açıklama:

1. Müminler toplumun tamamını ilgilendiren ve herkesin katkısını isteyen işlerde yetkili merciden izin almadan ayrılmazlar. Müminler toplumsal işlerde de sorumluluk sahibidirler. Bireysel çıkarlarını kamu çıkarlarının önüne almazlar.

2. 63'üncü ayet iki şekilde anlaşılabilir: "Resulü birbirinizi çağırduğumuz gibi çağırmayın ve Resulün sizi çağırmasını birbirinizi çağırmanızla bir tutmayın." Birinci manaya göre Resulullah (s.a.s.)'i çağırırken edeple, nezaketle ve saygıyla çağırarak gerekir. İkinci manaya göre ise onun çağırmasını sıradan birinin çağırması gibi görmemek gerekir. Çünkü onun çağırmasına uymak farzdır ve bu çağırma uymamak dünyada da ahirette de azap sebebidir.

**

²⁰⁸ Nisa 86. Nur 27-29.

²⁰⁹ Hucurat 1-5. Ahzab 36. Enfal 24. Nuh 7.

²¹⁰ Hud 5. Şuârâ 217-220. Mülk 13. Yunus 61. Ahzab 18. Mücadele 6.

31- LOKMAN SÜRESİ

34 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kur'ân'ın rehberliği, müminlerin özellikleri, Allah'ın kudret ve azameti; Hz. Lokman'ın, oğluna tevhid, ahlak ve ibadetle ilgili nasihatleri; iman ve inkârın mukayese edilmesi; Allah'ın kelimelerinin sonsuzluğu, insanlara ahiret hayatının gerçekleriyle ilgili uyarılar, kıyamet ve gaybın bilgisi.

Giriş: Kur'ân'ın Rehberliği ve Müminlerin Özellikleri

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Elif. Lâm. Mîm.

2- Bunlar hikmet dolu kitabın ayetleridir.

3- **Bu ayetler** güzel davranışlar sergileyenler için hem rehberdir hem rahmettir.²¹¹

4- Onlar namaz kılan, zekât veren ve ahirete kesin bir şekilde inananlardır.²¹²

5- İşte bunlar Rablerinin gösterdiği hidayette olanlardır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerdir.²¹³

Açıklama:

1. Kur'ân hikmet dolu bir kitaptır. O, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkaran bir rehberdir. Dünyanın debdebesine ve cazibesine kapılanlara, yolunu kaybedenlere ve hayatın anlamını arayanlara rehberlik eden bir kitaptır. O, dünyamızı aydınlatmak, hayatımızı düzeltmek; bizi, ailemizi ve toplumu ıslah etmek için gelmiştir.

2. Müminler Rableriyle olan bağlarını sürdürmek için namaz kılarlar ve namaza devam ederler. Çünkü namaz, kötülüklerden düşmekten koruyan en büyük ibadettir. Müminler toplumsal sorumluluklarını yerine getirirler. Bu amaçla yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine zekât verirler, infakta bulunurlar, yardım ederler, ikramda ve ihstanda bulunurlar.

**

Allah'ın Ayetlerini Duymazlıktan Gelenlerin Durumu

6- Bazı insanlar Allah'ın yolundan bilgisizce saptırmak ve o **yolu** alaya almak için faydasız sözler satın alır. Bunlar için aşağılayıcı bir azap olacaktır.²¹⁴

7- Ona ayetlerimiz okunduğu zaman duymamış gibi; kulaklarında bir ağırlık varmış gibi kibirlenerek arkasını dönüp gider. **Ey Muhammed!** Sen onu elem verici azapla müjdele!²¹⁵

8- İman eden ve salih amel işleyenlere ise Naim cennetleri vardır.

²¹¹ Bakara 2, 185. En'âm 157. Secde 2. Yunus 37, 57. İsrâ 9. Yusuf 111. Naml 77. Casiye 20.

²¹² Bakara 3. En'âm 92. Enfal 3. Hac 35. Kasas 54. Secde 16. Şura 38. Tevbe 71. Maide 55. Naml 3.

²¹³ Bakara 1-5. Mü'minun 1-10. Âl-i İmrân 104. A'râf 157. Tevbe 88. Nur 51. Rum 38. Mücadele 22. Haşr 9. Teğâbun 16.

²¹⁴ Bakara 16. A'râf 44. Hud 19. İbrahim 3. Casiye 9. Nisa 44. Hac 9.

²¹⁵ Casiye 7-8. Enfal 31. Yunus 15. Meryem 73. Hac 72. Sebe 43. Ahkaf 7. Kalem 15. Mutaffifin 13.

9- Onlar orada ebediyen kalacaklardır. Allah'ın sözü kesinlikle haktır. O Aziz'dir, hikmet sahibidir.

Açıklama:

1. Bazı insanlar Allah'ın yolundan alıkoymak için mallarını harcar. İnsanları dünyaya bağlayan, küfre götüren, haram işlemeye çağıran ve müstehcenlik içeren sözlerle kandırmaya çalışırlar. Onların bunu yapmalarındaki amaçları ise insanları Allah'ın dininden uzaklaştırmak, soğutmak ve engellemektir. Bunlar, insanları Allah'ın yolundan uzaklaştırmak için görsel ve işitsel yayınların her çeşidini kullanırlar. İnsanları Allah'ın dininden uzaklaştırmak ve onun dinini alay konusu yapmak için mallarını harcayanlar için aşağılayıcı bir azap hazırlanmıştır.

2. Bazı insanlar ise Allah'ın ayetlerini duyduğunda, duymamış gibi ve kulağında bir sağırlık varmış gibi davranır ve kibirlenerek arkasını dönüp gider. Allah'ın ayetlerine karşı ilgisiz ve lakayt olanlar için de elem verici bir azap vardır.

3. İman eden ve salih ameller işleyenler ise her türlü nimetin yer aldığı cennetlere yerleştirilecekler ve orada ebediyen kalacaklardır. Bu, Allah'ın iman edenlere bir sözüdür. Allah hiçbir zaman verdiği sözden caymaz.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

10- Allah gökleri sizin de gördüğünüz gibi sütunsuz bir şekilde yarattı. Sizi sarsmasın diye yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi ve oraya her türden canlıyı yaydı. Biz gökten bir su indirdik ve **onunla** orada her türden değerli birçok ürün yetiştirdik.²¹⁶

11- Bunlar Allah'ın yarattıklarıdır. Bana onun dışındakiler neyi yaratmış gösterin. Fakat zalimler apaçık bir dalaletin içindedirler.²¹⁷

Açıklama:

Gökyüzünde güneş, ay ve yıldızlar Allah'ın izniyle sütunsuz ve direksiz bir şekilde durmaktadır. Dağları yaratan, canlıları yeryüzünün her tarafına yayan, suyu indiren ve her türlü ürünü ve bitkiyi çıkaran Allah'tır. Tüm evren onun eseridir. Peki, Allah'ın dışındakiler neyi yaratmış ve neyi yaratabilirler? Elbette ki hiçbir şeyi yaratamadılar ve yaratamazlar. Çünkü yaratma da yetki de yalnızca Allah'tadır.

**

Hz. Lokman'ın, Oğluna Altın Değerinde Öğüt ve Tavsiyeleri

12- Biz Lokman'a **şu** hikmeti verdik: “Allah'a şükret! Zira her kim şükrederse kendisi için şükretmiş olur. Her kim de nankörlük ederse Allah **onun şükretmesine muhtaç olmayan** Ğaniyy, **daima övülen** Hamid'dir.”²¹⁸

13- Bir seferinde Lokman, oğluna nasihat ederken şöyle demişti: “Ey oğlum, Allah'a şirk koşma! Çünkü şirk büyük bir zulümdür.”²¹⁹

²¹⁶ Râ'd 2. Hac 5, 65. Fatır 41. Bakara 21, 164. Nisa 1. En'âm 99. Nahl 10-11, 15. Tâhâ 53. Enbiya 31. Şuârâ 7. Neml 60. Lokman 10. Kâf 7-9. Abese 24-32.

²¹⁷ Fatır 40. Ahkaf 4. Sebe 27. A'râf 54.

²¹⁸ Bakara 286. En'âm 104. Nisa 147. İbrahim 7. Fatır 39. Fussilet 46. Casiye 15. Neml 40. Zümer 41.

²¹⁹ Nisa 48, 116. Maide 72. Enfal 38. Hac 31. En'âm 81.

14- Biz her insana anne babasına iyi davranmasını emrettik. Çünkü annesi onu meşakkat üstüne meşakkatle taşıdı ve onu süttten kesmesi bile iki yıl sürdü. **Ey insan!** Bana da anne babana da şükret! Dönüş bana olacaktır.²²⁰

15- Eğer onlar bilmediğin bir hususta bana şirk koşman için sana baskı yaparlarsa onlara itaat etme ama yine de dünyada onlarla iyi geçin! Bana yönelen kişinin yolunu takip et! Sonra dönüşünüz bana olacaktır ve ben yaptıklarınızı size haber vereceğim.²²¹

16- **Lokman dedi ki:** “Ey oğlum! **Yaptığın iş** hardal tohumu kadar küçük olsa ve **bu iş** bir kayanın içinde olsa veya göklerde olsa veyahut yeryüzünde olsa Allah yine de o **ameli** getirecektir. Hiç şüphesiz ki Allah **her şeyi en ince ayrıntısına kadar bilen** Latif’tir, **her şeyden haberdar olan** Habir’dir.²²²

17- “Ey oğlum, namazını kıl, iyi şeyleri emret ve kötü işlere engel ol! Başına gelenlere de sabret. Çünkü bunlar gerçekten büyük bir azim gerektiren işlerdendir.”²²³

18- “İnsanlardan kibirlenerek yüzünü çevirme ve yeryüzünde kendini beğenmiş bir şekilde yürüme! Hiç şüphesiz ki Allah, böbürlenene ve övünen hiç kimseyi sevmez.”²²⁴

19- “Yürüyüşünde ölçülü ol ve **konuşurken** sesini kıs! Çünkü seslerin en itici olanı eşeğin sesidir.”

Açıklama:

1. Bu bölümdeki ayetlerde Lokman’ın, oğluna yaptığı nasihatlerden bir sunum yapılmıştır. Hz. Lokman’ın bir peygamber olup olmadığı hususunda ihtilaf olmakla birlikte, çoğunluğun görüşüne göre o bir peygamber değildir. Onun bilgi ve hikmet sahibi bir zat olduğu söylenmiştir.

2. Burada bir babanın, çocuğuna verdiği terbiyeden örnekler görmekteyiz. Hz. Lokman, “Oğlum, Allah’a şirk koşma!” diyerek oğluna sahih bir inanç vermeye çalışmıştır. Ona, “**Yaptığın iş** hardal tohumu kadar küçük olsa ve **bu iş** bir kayanın içinde olsa veya göklerde olsa veyahut yeryüzünde olsa Allah yine de o **ameli** getirecektir” diyerek ona bilinç vermiştir. Rabbiyle bağını sürdürmesi için ona, “Namazını kıl” demiştir. Topluma karşı duyarsız ve sorumsuz olmamasını emretmiş ve ona, “İyi şeyleri emret ve kötü işlere engel ol” demiştir. Allah’tan gelen sıkıntı ve musibetlere karşı dirençli olmasını öğütlemiş, ona, “Başına gelenlere de sabret” demiştir. Ayrıca adab-ı muşerete dikkat etmesini öğütlemiş, ona, “İnsanlardan kibirlenerek yüzünü çevirme ve yeryüzünde kendini beğenmiş bir şekilde yürüme” demiştir. Nefis terbiyesi için de ona, “Yürüyüşünde ölçülü ol ve **konuşurken** sesini kıs” demiştir.

3. Her baba; çocuğunun inancından, ahlakından, edebinden, eğitiminden, terbiyesinden ve gelişiminden sorumludur. Babalık, çocuklara yiyecek ve giyecek getirmekten, maddi imkânlar sunmaktan ve çocukların iyi bir okulda okumasını sağlamaktan ibaret değildir. Her baba, çocuğunun dünyasından sorumlu olduğu gibi ahiretinden de sorumludur. Çocuğuna inanç esaslarını, ahlakı, edebi, ibadeti, nezaketi, adab-ı muşereti, saygıyı, güzel konuşmayı, yerli yerinde konuşmayı ve yeri geldiğinde susmayı öğretmelidir.

**

²²⁰ Bakara 83, 233. Meryem 14, 32. Ankebut 8. Ahkaf 15-18. İsra 23-24. Nisa 36. En’âm 151.

²²¹ Ankebut 8. Mücadele 22. Tevbe 23-24.

²²² Zilzal 7-8. Enbiya 47. Nisa 40. A’râf 8-9. Mü’minun 102-103. Karia 6-8.

²²³ Hac 35. Âl-i İmrân 104, 186. Tâhâ 130. Sâd 17. Şura 43. Kâf 39. Müzzemmil 10.

²²⁴ İsra 37. Furkan 63. Bakara 190, 205, 276. Âl-i İmrân 32, 57, 140. Nisa 36, 107. Maide 64, 87. Enfal 58. Hac 38. Kasas 76, 77. Hadid 23.

Nankörlük ve Körü Körüne Taklit Etmenin Sonu

20- Allah'ın, göklerde ve yerde olan her şeyi sizin hizmetinize verdiğini görmüyor musunuz? O, açık ve gizli nimetlerinden size bol bol verdi.²²⁵ İnsanlardan bazıları hiçbir bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı kitabı olmadığı halde Allah hakkında tartışmaya giriyor.²²⁶

21- Onlara, “Allah'ın indirdiklerine uyun” denildiğinde onlar, “Bilakis atalarımızı neyin üzerinde bulduysak ona uyacağız” dediler. Şeytan onları **cehennem**in alevli azabına çağırıyor olsa da mı **ona uyacaklar**?²²⁷

22- Her kim samimi bir şekilde **tüm varlığını** Allah'a teslim ederse en sağlam kulpa tutunmuş olur. Bütün işler Allah'ta son bulacaktır.²²⁸

23- **Ey Muhammed!** Her kim inkâr ederse onun inkârı seni üzmesin! Onların dönüşü bize olacaktır ve biz onların yaptıklarını kendilerine haber vereceğiz. Hiç şüphesiz ki Allah kalplerde olanı bilendir.²²⁹

24- Onları kısa bir süreliğine nimetlerden faydalandıracağız. Sonra onları büyük bir azaba koyacağız.²³⁰

Açıklama:

1. Allah Teâlâ gökleri ve yeri insana hizmet etmesi için yaratmıştır. Her şey doğrudan ya da dolaylı yoldan insana hizmet etmektedir. Allah'ın, kullarına verdiği nimetlerin bir kısmı zahiri yani açıktır, bir kısmı ise batını yani gizlidir. Gördüğümüz nimetler ne kadar çoksa görmediğimiz nimetler de bir o kadar çoktur.

2. Geçmişten gelen hataları körü körüne taklit etmek kişiyi cehenneme götürür. Geçmişten sadece iyi şeylerin alınması ve yalnızca iyi şeylerin gelecek nesillere aktarılması gerekir.

3. Kâfirlerin küfrü sadece kendilerine zarar verir. Onlar bu dünyada biraz oyalanırlar; yerler, içerler ve eğlenirler. Ölümden sonrasında ise büyük bir azabı hak etmiş olurlar. Onlar küfre düşerek Allah'a zarar veremezler. Onların zararı yalnızca kendilerinedir.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

25- Onlara, “Gökleri ve yeri kim yarattı?” diye sorsan onlar hiç tereddütsüz, “Allah” derler. De ki: “Allah'a hamdolsun!” Fakat onların birçoğu **bunu** bilmiyor.²³¹

²²⁵ Hac 65. Casiye 13. İbrahim 34. Nahl 18.

²²⁶ Hac 3, 8. Mü'min 35, 56. Şura 16. En'âm 25. Yasin 77-78. Kehf 56.

²²⁷ A'râf 28, 179. En'âm 39. Enfal 22. Hud 4. Yunus 42, 78. Enbiya 45, 53. Naml 80. Rum 52. Zuhuruf 21-24, 40. Maide 104. Lokman 21. Şuârâ 74. Hac 3-4.

²²⁸ Bakara 112, 256. Nisa 125.

²²⁹ Fatır 8. Nahl 127. Maide 41, 68. Şuârâ 3. Hicr 88. En'âm 33. Hud 12. Âl-i İmrân 176. Yunus 23, 65. Yasin 76. Naml 70. Kehf 6. Fussilet 50.

²³⁰ Fussilet 50. Bakara 126. Meryem 68, 86.

²³¹ Ankebut 61. Zümer 4, 38. Zuhuruf 9, 87. Râ'd 2. Lokman 29. Fatır 13.

26- Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'a aittir. Hiç şüphesiz ki Allah **hiçbir şeye muhtaç olmayan** el-Ğaniyy, **daima övülen** el-Hamid'dir.²³²

27- Eğer yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem olsaydı, denizler onun mürekkebi olsaydı ve üstüne yedi deniz daha eklenseydi yine de Allah'ın kelimeleri **yazılmakla** bitmezdi. Hiç şüphesiz ki Allah Aziz'dir, hikmet sahibidir.²³³

28- Hepinizin yaratılması ve hepinizin yeniden diriltilmesi, tek kişinin **yaratılması ve diriltilmesinden** farklı değildir. Hiç şüphesiz ki Allah iştir, görendir.²³⁴

29- Allah'ın, geceyi gündüze eklediğini, gündüzü de geceye eklediğini, güneşi ve ayı hizmetinize verdiğini görmüyor musun? Her biri belirli bir zamana kadar akıp gidecektir. Hiç şüphesiz ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır.²³⁵

30- Bu böyledir. Çünkü Allah hakkın kendisidir. Onların **Allah'ı** bırakıp ibadet ettikleri ise batılın kendisidir. Hiç şüphesiz ki Allah hem yücedir hem şanı büyük olandır.²³⁶

31- Gemilerin denizde Allah'ın nimeti sayesinde akıp gittiğini görmüyor musun?²³⁷ O bununla size **azametinin** delillerinden birini gösteriyor. Hiç şüphesiz ki sabreden ve şükreden herkes için tüm bunlarda **Allah'ın azametine işaret eden** deliller vardır.²³⁸

32- **Devasa** bulutlar gibi dalgalar onları **her taraftan** kaplayınca onlar, dini yalnızca Allah'a has kılarak tüm samimiyetleriyle ona dua ederler. **Fakat Allah** onları kurtarıp karaya ulaştırdığında onlardan sadece bir kısmı insaflı olur. **Azametimize işaret eden** delillerimizi, gaddar ve nankörden başka hiç kimse bile bile inkâr etmez.²³⁹

Açıklama:

1. Allah'ın ilminin, kelamının, kudretinin ve azametinin büyüklüğü ölçülemez. İnsan aklı bunu anlayabilecek kapasitede değildir. Allah, isim ve sıfatlarıyla bakidir. Denizler mürekkep olsa, ağaçlar kalem olsa ve bir misli daha buna ilave edilse Allah'ın kelamı ve kelimeleri yazılmakla bitmez. Çünkü fani şeyler onun baki kelamını yazamaz, çizemez, sayamaz ve ölçemez. O, tüm isimleriyle ve vasıflarıyla yüceler yücesidir.

2. Allah'ın yanında milyarlarca insanın yaratılması ile bir insanın yaratılması aynıdır. Tüm insanların yeniden dirilmesi ile bir insanın yeniden dirilmesi aynıdır. Hiçbir zor onun yanında zor değildir.

3. Evrendeki delilleri, mucizeleri ve işaretleri gaddarlar, vefasızlar, inatçılar ve nankörler göremezler. Bunlar, gözlerinin önündeki hakikati görmekten acizdirler. Evrenin tüm mucizeleri onların her yanındadır. Başlarını kaldırsalar güneşi görecekler. Yere baksalar toprağı görecekler. Kulaklarını açsalar sesleri duyacaklar. Kalplerinin

²³² Hac 64. Bakara 284. Âl-i İmrân 109, 129. Nisa 126, 131, 132, 170. Yunus 55. Nur 64. Necm 31. Nahl 52. İbrahim 2.

²³³ Kehf 109. Nahl 96.

²³⁴ Yasin 82. Kamer 50. Naziat 13-14.

²³⁵ Âl-i İmrân 27. Hac 61. Fatır 13. Hadid 6. Zümer 5. Ankebut 61. Râ'd 2. Yasin 38.

²³⁶ Yusuf 40. Kehf 15. Enbiya 24. Hac 6, 62.

²³⁷ Rahmân 24. Bakara 164. İbrahim 32. Nahl 14. İsra 66. Hac 65. Mü'minun 22, 28. Rum 46. Fatır 12. Yasin 41. Mü'min 80. Zuhruf 12. Casiye 12. Şura 32-34.

²³⁸ Hac 65. İbrahim 5. Sebe 19. Şura 32-34.

²³⁹ A'râf 29. Yunus 22-23. Ankebut 65. Mü'min 14, 65. Beyyine 5. İsra 67-69. Zümer 2.

sesini dinleseler yaratıcıyı bulacaklar. Fakat ibretle bakmadıklarından, ibretle dinlemediklerinden ve ibretle tefekkür etmediklerinden hiçbir hakikati göremiyorlar, duyamıyorlar ve anlayamıyorlar.

**

Kapanış: Kıyamet Gününde Kimse Kimsenin Yerine Ceza Çekemez

33- Ey insanlar, Rabbinize karşı gelmekten korkun! Öyle bir günden korkun ki **o gün** hiçbir baba, oğlunun yerine ceza çekmeyecektir. Hiçbir oğul da babasının yerine ceza çekmeyecektir.²⁴⁰ Allah'ın sözü kesinlikle haklıdır. Dünya hayatının **güzelliği ve çekiciliği** sizi aldatmasın. Yoldan çıkaran **şeytan** sizi Allah'la aldatmasın.²⁴¹

34- Hiç şüphesiz ki **kıyamet** saatinin bilgisi Allah'ın yanındadır.²⁴² Yağmuru o indirir ve rahimlerde olanı o bilir.²⁴³ Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Hiç kimse nerede öleceğini de bilemez.²⁴⁴ Hiç şüphesiz ki Allah **her şeyi** bilendir, **her şeyden** haberdardır.²⁴⁵

Açıklama:

1. Kıyamet gününde insanları dünyada birbirine bağlayan bağların tamamı kopacaktır. Aile bağları, nesep bağları, kardeşlik bağları, dostluk, komşuluk, arkadaşlık ve millet bağları kopacaktır. Hiç kimse başkasının avukatlığını yapamayacaktır. Mal da mülk de yalan olacaktır. Eş, dost, akraba ve herkes yabancılaşacaktır. Hiç kimse başkasının hesabını vermeyecek ve kimsenin yerine ceza çekmeyecektir.

2. Kıyametin ne zaman kopacağını yalnızca Allah bilir. Yağmurun sahibi odur. O, yağmuru dilediği zaman dilediği yere gönderir. Anne karnındaki çocuğun durumunu ve akıbetini yalnızca Allah bilir. Yarın neyin gerçekleşeceğini yalnızca Allah bilir.

**

36- YASİN SÛRESİ

83 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kur'ân'ın gönderilmesindeki amaç, kâfirlerin inadı, tüm amellerin yazıya geçirilmesi, kendilerine üç elçi gönderilen kavmin kıssası, Allah'ın kudret ve azametinden örnekler, kıyametin kopması, yeniden diriliş, hesap, cennet, cehennem, Resulullah (s.a.s.)'e teselli ve Allah'ın tüm evren üzerindeki hâkimiyeti.

Giriş: Kur'ân'ın Gönderilmesindeki Amaç ve Ahiret Hayatından Kısa Bir Kesit

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

²⁴⁰ Bakara 48, 123, 254. Maide 36. En'âm 70. Râ'd 18. İbrahim 31. Zümer 47. Hadid 15. Mearic 11-18. Müddessir 8. Yunus 54. İnfitar 19.

²⁴¹ Âl-i İmrân 76-77. Fatır 5. Hadid 14. A'râf 51. En'âm 70, 131. Casiye 35.

²⁴² A'râf 187. Ahzab 63. Naziat 42-44. Fussilet 47. Zuhuruf 85. Kıyamet 6-9. Tâhâ 15. Hac 7. Sebe 3. Mü'min 59. Şura 17. Casiye 32. Kamer 1.

²⁴³ Fussilet 47. Fatır 11.

²⁴⁴ A'râf 188.

²⁴⁵ En'âm 59. Yunus 61. Neml 75. Sebe 3. Fatır 11. Hadid 22.

1- Yâ. Sîn.

2- Hikmet dolu Kur'ân'a yemin olsun!

3- Sen gerçekten gönderilen elçilerdensin.

4- Dosdoğru bir yoldasın.²⁴⁶

5- **Bu Kur'ân**; el-Aziz, er-Rahim olan Allah tarafından indirildi.

6- **Bu Kur'ân**; daha önce ataları uyarılmamış, bu nedenle **tevhit**ten habersiz olan bir kavmi uyarman için **indirildi**.²⁴⁷

7- Hiç şüphesiz ki onların birçoğu hakkında **azap** sözümüz müstahak oldu. Çünkü onlar iman etmeyecekler.²⁴⁸

8- Biz **kıyamet gününde** onların boyunlarına çenelerine kadar uzanan demirden halkalar geçireceğiz. Bu nedenle başları yukarıya doğru dikilmiş bir halde duracaklar.²⁴⁹

9- Biz onların önüne bir set, arkalarına ise **başka** bir set çektik. Onların üzerini de kapattık. Bu nedenle onlar göremezler.²⁵⁰

10- Onları uyarsan da uyarman da onlar için ayındır. Onlar iman etmeyecekler.²⁵¹

11- **Ey Muhammed!** Sen ancak öğüt dolu **Kur'ân'a** tabi olan ve görmediği halde Rahmân'dan korkan kişiyi uyarabilirsin. Onu bir bağışlanmayla ve değerli bir mükâfatla müjdele.²⁵²

12- Hiç şüphesiz ki ölüleri biz diriltiyoruz. Onların **dünyadayken** yaptıklarını ve **orada** bıraktıkları izleri yazıyoruz.²⁵³ Biz zaten her şeyi apaçık bir kitapta kaydettik.²⁵⁴

Açıklama:

1. Kur'ân öğüt ve hikmet dolu bir kitaptır. Onun gönderilmesindeki amaç, insanın hem dünyada hem ahirette saadeti elde etmesidir.

2. Kalbi küfürle, inatla, kibirle ve günahla dolu olan bir kimseye hakkı göstersen de göstermesen de onun için değişen bir şey olmayacaktır. Böyle kimseler gerçekleri tüm çıplaklığıyla görseler yine de iman etmezler. Bunlar Allah'ın, kalplerini mühürlediği kişilerdir. Onların kalplerinin mühürlenmesinin sebebi ise küfrü, inadı ve günahı terk etmek istememeleridir.

²⁴⁶ Bakara 252. Râ'd 43. En'âm 161. Yunus 25. Meryem 36. Yasin 61. Zuhruf 43, 64. Mülk 22.

²⁴⁷ Kasas 46. Secde 3. İsrâ 15.

²⁴⁸ Yunus 33. Mü'min 6. Kasas 63. Zümer 71. Secde 13. Sâd 84-85.

²⁴⁹ Râ'd 5. Mü'min 70-73. Hâkka 30-34. Sebe 33. İnsan 4. İbrahim 49. Furkan 13. Sâd 38. Müzzemmil 12.

²⁵⁰ Bakara 7. En'âm 46, 110. Casiye 23. Kehf 57, 101. Nahl 108. Hud 20.

²⁵¹ Bakara 6-7. Mülk 12. Şuârâ 136. En'âm 7, 111. A'râf 101, 132, 146, 193. Yunus 13, 96-97, 101. Hicr 14-15. Tûr 44.

²⁵² Yunus 43. Rum 53. Fatır 18. Neml 81. Naziat 45. Â'lâ 10. Zuhruf 40.

²⁵³ İnfitar 10-12. Âl-i İmrân 181. Meryem 79. Yunus 21. Zuhruf 80. Kâf 17-18.

²⁵⁴ Kamer 52-53. Kehf 49. En'âm 59. Yunus 61. Hud 6. Neml 75. Sebe 3.

3. Bu dünyada herkesin ameli yazılmaktadır. Bir kimse öldükten sonra artık amel işlemesi mümkün olmadığından onun amel defteri de kapanmış olur. Ancak bir kimse öldükten sonra dünyada devam eden bir kötülük bırakmışsa onun amel defterine kötülükler yazılmaya devam eder. Eğer iyilik bırakmışsa onun amel defterine iyilikler yazılmaya devam eder. Bu dünyada kim hangi izi bırakmışsa o iz silininceye kadar o kişinin amel defterine sevap ya da günah yazılmaya devam edecektir.

**

Kendilerine Üç Elçi Gönderilen Kavmin Kıssası ve İsimsiz Bir Kahramanın Mücadelesi

13- **Ey Muhammed!** Kendilerine elçiler gelen şehir halkının haberini onlara anlat:

14- Biz onlara iki elçi göndermiştik. Fakat onlar bu **elçileri** yalanladılar. Biz de üçüncü **bir elçiyle onları** destekledik. Onlar **şehir halkına**, “Biz size gönderilen elçileriz” dediler.²⁵⁵

15- **Şehir halkı** ise şöyle karşılık verdi: “Sizler de yalnızca bizim gibi insanlarsınız. Rahmân hiçbir şey indirmedir. Sizler yalan söylüyorsunuz.”²⁵⁶

16- **Elçiler** dediler ki: “Rabbimiz biliyor ki bizler size gönderilen elçileriz.”²⁵⁷

17- “Bizim, açık ve anlaşılır bir tebliğden başka bir sorumluluğumuz yoktur.”²⁵⁸

18- **Şehir halkı**, “Biz sizin yüzünüzden uğursuzluğa yakalandık.²⁵⁹ Eğer **buna** bir son vermezseniz kesinlikle sizi taşılayacağız ve bizden size elem verici bir azap dokunacaktır” dediler.²⁶⁰

19- **Elçiler** şöyle dediler: “Uğursuzluğa yakalanmanız sizin yüzünüzdendir. Uyarıldığımız için mi **uğursuzluğa yakalandınız?** Bilakis sizler haddi aşan bir toplumsunuz.”²⁶¹

20- Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi. Dedi ki: “Ey kavmim, elçilere uyun!”²⁶²

21- “Sizden hiçbir karşılık istemeyen **elçilere** uyun! Onlar hidayete ermiş kimselerdir.”²⁶³

22- “Beni yoktan var eden **Rabbime** neden ibadet etmeyeyim ki? Siz de ona döndürüleceksiniz.”

²⁵⁵ Mü'minin 44.

²⁵⁶ Rum 58. En'âm 7, 111. İsrâ 90-94. İbrahim 10-11. Şuârâ 154, 186. Kehf 110. Enbiya 3. Mü'minin 24, 33. Fussilet 6.

²⁵⁷ Bakara 252. Râ'd 43.

²⁵⁸ Maide 92, 99. Şura 48. Ankebut 18. Nur 54. Nahl 35.

²⁵⁹ A'râf 131. Nisa 78. Neml 47.

²⁶⁰ Enfal 30. Neml 49. Meryem 46. Şuârâ 116, 167. Mü'min 26, 28. Hud 91. Duhan 20. Âl-i İmrân 21. Ankebut 24.

²⁶¹ Neml 47.

²⁶² Kasas 20.

²⁶³ Yunus 72. Sebe 47. Tûr 40. Kalem 46. Hud 29, 51. Şura 23. En'âm 90. Furkan 57. Şuârâ 109, 127, 145, 164, 180. Sâd 86. Mü'minin 27. Yusuf 104.

23- “Onu bırakıp başka ilahlar mı edineceğim? Eğer Rahmân bana bir zarar vermek isterse onların şefaati bana hiçbir fayda vermeyecektir ve onlar beni kurtaramayacaklar.”²⁶⁴

24- “**Ondan başkasını ilah edinirsem** o takdirde apaçık bir dalaletin içinde olurum.”²⁶⁵

25- “Hiç şüphesiz ki ben **gerçek** Rabbinize iman ettim. Beni bir dinleyin!”

26- **Kavmi onu öldürünce ona**, “Cennete gir” denildi. O, dedi ki: “Keşke kavmim de bilseydi!”

27- “Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını **keşke bilselerdi!**”²⁶⁶

YIRMİ ÜÇÜNCÜ CÜZ

28- Biz onun **öldürülmesinden** sonra onun kavmine gökten bir ordu indirmedik. İndirecek de değildik.

29- **Onların hakkından gelmek için** şiddetli bir ses yeterli oldu. Onlar birden sönüverdiler.²⁶⁷

30- Eyvahlar olsun bu kullara! Çünkü onlar, kendilerine ne zaman bir elçi geldiyse onunla alay ediyorlardı.²⁶⁸

31- Onlar, kendilerinden önce nice kavimleri helak ettiğimizi ve onların, kendilerine bir daha dönmediklerini görmüyorlar mı?²⁶⁹

32- Onların hepsi yakalanıp bizim yanımıza getirilecektir.²⁷⁰

Açıklama:

1. Bu bölümde bir kavme gelen üç elçiden ve bu elçilerin tarafını tutan isimsiz bir kahramandan bahsedilmiştir. Bu kavme üç elçi gelmişti. Bu elçilerden maksadın, resul veya resulün elçileri olduğu konusu ihtilafıdır. Ancak ayetlerin siyak ve sibakı bunların resul olduklarına işaret etmektedir. Tefsir kaynaklarında kendilerine üç elçinin geldiği şehrin Antakya olduğu geçmektedir. Şehrin öbür ucundan koşarak gelen ve kavmini uyaran kişinin isminin ise Habib en-Neccar olduğu söylenmiştir. Başka isimler de zikredilmişse de en meşhur isim budur.

2. Bu kavim, yakalandıkları uğursuzlukları elçilerin gelmesine bağlamışlardı. Ancak uğursuzluk olarak gördükleri musibetlerin sebebi elçiler değil, kendilerinin nankör olmalarıydı. Nankörlük etmelerinden dolayı cezalandırılıyorlardı. Onlar ise bunun bir uğursuzluk olduğunu söylüyorlardı.

3. Bu kavme üç elçi gelmesine rağmen, bu kavimden sadece bir kişi iman etti. Allah’ın yanında kaç kişinin iman ettiğinin bir önemi yoktur. Onun yanında nicelik değil, nitelik önemlidir. Allah’ın yanında iman eden bir kişi, iman etmeyen binlerce kişiden daha değerlidir.

4. Allah Teâlâ bu kıssada ismi meçhul bir adamdan bahsetti. Onun ismini zikretmedi. Ancak onun, kavmiyle olan mücadelesinden kısa bir sahne aktardı. O kişi tarihe ismiyle değil, yaptıklarıyla geçti. Bu kişinin ne kadar

²⁶⁴ En’âm 17. Yunus 107. Zümer 38. Bakara 123. Neml 62. Necm 26. Tâhâ 109

²⁶⁵ Yunus 106.

²⁶⁶ Bakara 154. Hac 58. Nisa 100. Âl-i İmrân 169, 195. Tevbe 100. Nahl 43, 110. Haşr 8.

²⁶⁷ Şiddetli ses ile helak edilen bazı kavimler için bakınız: Hud 67, 94. Hicr 73, 83. Mü’minun 41. Ankebut 40.

²⁶⁸ Sebe 34. Zuhruf 23. Mü’minun 44.

²⁶⁹ En’âm 6. A’râf 100. Secde 26.

²⁷⁰ Yasin 53. Sâffât 127, 158.

merhametli olduğunu, ölmesinden sonraki konuşmasından anlıyoruz. Nitekim öldükten sonra Allah'ın ikramlarına mazhar olmuş ve kavminin de bunları bilmesini temenni etmiştir.

5. Bu kavmin helak olması için büyük bir orduya gerek duyulmadı. Allah Teâlâ korkunç bir sesle onları helak etti. Gökyüzündeki ve yeryüzündeki her şey Allah'ın ordularından bir ordudur. Sakince esen rüzgâr Allah'ın emriyle bir kasırgaya dönüşür ve her yeri yıkıp geçer. Damla damla yağın yağmur Allah'ın emriyle sağanak yağmura ve sonrasında sele dönüşür. Allah isterse nimet olan bir şeyi azaba dönüştürür.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

33- Onlar için bir delil de ölü topraktır. Biz ona hayat verdik ve ondan hububat çıkardık. Onlar bundan yiyorlar.²⁷¹

34- Biz orada hurma bahçeleri ve üzüm bağları yetiştirdik ve orada pınarlar çıkardık.²⁷²

35- Onlar onun meyvesinden yerler. Onlar bunları elleriyle yapmadılar. Onlar şükretmeyecekler mi?²⁷³

36- Toprağın yetiştirdiklerinden, **insanların** kendi nefislerinden ve onların bilmedikleri şeylerden bütün çiftleri yaratan Allah her türlü noksanlıktan münezzehtir.²⁷⁴

37- Onlar için bir delil de gecedir. Biz gündüzü ondan çekip çıkarırız. Bu nedenle onlar birdenbire karanlıkta kalırlar.²⁷⁵

38- Güneş, kendisi için karar kılınan yörüngede akıp gider. Bu, **karşı konulamaz gücün sahibi** el-Aziz, **her şeyi bilen** el-Âlim olan **Allah'ın** takdiridir.²⁷⁶

39- Aya ise menziller belirledik. Ay **son menzilde** eskimiş kupkuru bir hurma salkımına döner.²⁷⁷

40- Ne güneşin aya ulaşması mümkündür ne de gecenin gündüzü geçmesi. Her biri kendi yörüngesinde akıp gider.²⁷⁸

41- Onlar için bir delil de onların zürriyetini, ağzına kadar dolu bir gemide taşımamızdır.²⁷⁹

²⁷¹ Bakara 22. En'âm 99. Râ'd 17. İbrahim 33. Nahl 10, 65. Tâhâ 53. Hac 63. Fatır 27. Zümer 21.

²⁷² Mü'minun 18-19. Nahl 11.

²⁷³ Yasin 71. Vâkıa 71-73. Naziat 24-32.

²⁷⁴ Zümer 21. Abese 25-32. Tâhâ 53. Fatır 27. Neml 60. Zuhruf 10-11. En'âm 99. Lokman 10, 15. Nahl 10. Hac 5. Enbiya 31. Secde 27. Naziat 31-33.

²⁷⁵ Hac 66. Kasas 71-73. Fussilet 37. A'râf 54. İbrahim 33. Yunus 6. Mü'minun 80.

²⁷⁶ En'âm 96. Furkan 2. Râ'd 2. Lokman 29. Fatır 13. Zümer 5.

²⁷⁷ En'âm 96. Yunus 5. İsra 12. Rahmân 5.

²⁷⁸ Enbiya 33.

²⁷⁹ Şuârâ 119. Mü'min 80. Hâkka 11-12. Rahmân 24. Bakara 164. İbrahim 32. Nahl 14. İsra 66. Hac 65. Mü'minun 22, 28. Rum 46. Lokman 31. Fatır 12. Zuhruf 12. Casiye 12.

42- Biz onlar için **gemi** gibi binecekleri başka şeyler daha yarattık.²⁸⁰

43- Biz dilersek onları boğarız. O takdirde ne çığlıkları duyulur ne de kurtarılabirler.²⁸¹

44- Ancak bizden bir rahmetten dolayı ve belli bir zamana kadar yaşamaları için **onları boğmuyoruz.**

Açıklama:

1. Bu bölümdeki ayetlerde üç delil zikredilmiştir. Birinci delilde Allah'ın varlığının, birliğinin, kudret ve azametinin delillerinden biri olan toprağın suyla hayat bulması ve sonrasında ondan tahılların, meyvelerin ve bitkilerin çıkmasından bahsedilmiştir. İkinci delilde geceden çıkarılan gündüzden; güneşten, aydan ve güneşle ayın konumlarından ve menzillerinden bahsedilmiştir. Üçüncü delilde ise insanlığın Hz. Nuh'un gemisiyle kurtulmasından bahsedilmiştir. Birinci delil hemen hemen bütün insanların müşahede ettiği bir delildir. Herkes yağmurla toprak mahsulleri arasındaki ilişkiyi görebilmektedir. İkinci delil biraz daha özeldir. Zira güneşin ve ayın hareketlerinin nasıl meydana geldiği, ayın menzilleri, karanlığın içinden aydınlığın çıkması gibi bilimsel konular sadece bazı kişiler tarafından doğru anlaşılmalıdır. Çünkü bu konular teknik ve bilimsel konulardır. Üçüncü delil ise tarihten bir örnektir. Yeryüzüne, gökyüzüne ve tarihe bakan kişi, Allah'a ulaştıran delilleri görür.

2. İnsanlar Hz. Nuh'un gemisiyle dünyada yeniden çoğaldılar ve her tarafa yayıldılar. Gemiyle kurtulan insanlar, yeni insanlığın ataları oldular. Bazı müfessirler 41'inci ayetten maksadın, insan neslinin anne karnında suyun içinde taşınması olduğunu söylemiştir. Nitekim bir bebek, annesinin karnında bir suyun içinde boğulmadan gelişimini tamamlamaktadır. Rabbimiz rahmet ederek, lütfederek ve ihsanda bulunarak onu boğmamakta ve onun dünyaya gelmesine izin vermektedir. Rabbimizin rahmeti olmasaydı hiçbir canlı anne karnından sağ çıkamazdı. Allah en iyi bilendir.

**

Kâfirlerin İnadı ve Kıyametin Ansızın Gelmesi

45- Onlara, "Geçmiş **kavimlere** gelenden ve ardından gelecek olan **azaptan** korkun ki merhamete nail olasınız" denilirse **onlar bundan yüz çevirirler.**²⁸²

46- Onlara Rablerinin ayetlerinden bir ayet gelse onlar mutlaka ondan yüz çevirirler.²⁸³

47- Onlara, "Allah'ın size verdiği rızıktan infak edin" denilse kâfirler müminlere şöyle derler: "Allah'ın, dileseydi doyuracağı kişileri biz mi doyuracağız? Sizler apaçık bir yanlışın içindedesiniz."²⁸⁴

48- Onlar, "Eğer doğru söylüyorsanız şu **kıyamet** ne zaman **gerçekleşecek?**" diye soruyorlar.²⁸⁵

²⁸⁰ Zuhruf 12. Nahl 7-8.

²⁸¹ Şura 32-33.

²⁸² Sebe 9.

²⁸³ En'âm 4, 21, 93, 144. Şuâra 5. A'râf 37. Yunus 17. Hud 18. Kehf 15. Sâff 7. Ankebut 68. Kamer 1-2. Sâffât 13-14. Yusuf 105. Hicr 11. Zuhruf 7.

²⁸⁴ Müddessir 42-44. Fecr 16-17. Mâun 1-3.

²⁸⁵ Enbiya 38. Neml 71. Secde 28. Sebe 29. Yunus 48. Mülk 25.

49- Onlar yalnızca bir ses bekliyorlar. Onlar, **kendi aralarında** tartışırken **bu ses** onları yakalayır.²⁸⁶

50- **O vakit geldiğinde** onlar ne vasiyet edebilirler ne de bir daha ailelerine dönebilirler.²⁸⁷

Açıklama:

1. Kâfir; hakkı görmeyen, gerçekleri görmek istemeyen ve gerçeklerin üstünü örten kişi demektir. Kâfirler evrendeki delilleri görseler onu görmezlikten gelirler. Gerçekleri duysalar onu duymazlıktan gelirler. Gerçekleri okuduklarında onu gizlerler. Allah'ın okunan ayetlerini de görülen ayetlerini de inkâr ederler.

2. Ölümden sonra dünyayla olan tüm bağlar kopacaktır. Ölümden sonra hiç kimse dünyaya mesaj gönderemez, herhangi bir tavsiyede ve vasiyette bulunamaz.

**

Kıyamet için Sûra Üfürülmesi ve Yeniden Diriliş

51- **O gün** sûra üfürülür. Sonra onlar kabirlerinden Rablerine doğru akıp giderler.²⁸⁸

52- Derler ki: “Vay bu halimize! Yattığımız yerden bizi kim uyandırdı? Demek ki Rahmân'ın vadettiği buymuş ve peygamberler doğru söylemişler.”²⁸⁹

53- Olan biten sadece bir sestir. Sonra hepsi bizim yanımıza getirilirler.²⁹⁰

54- **Onlara**, “Bugün hiç kimse en ufak bir haksızlığa uğramayacaktır. Sizler yalnızca yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz” **denilir.**²⁹¹

Açıklama:

1. Kıyamet için sûra iki defa üfürülecektir. Birincisinde tüm canlılar ölecektir. İkincisinde ise tüm insanlar kabirlerinden çıkarılacaklar ve ölüm uykusunda oldukları yerden kalkacaklardır. Yeniden dirilen insanlar, nereden geldiğini bilmedikleri bir komutu takip ederek Rablerine doğru gidecekler.

2. İnançsızlar, ölümden sonraki hayata inanmadıklarından, yeniden diriliş için uyandırıldıkları zaman büyük bir şok yaşayacaklar ve: “Bizi kim uyandırdı?” diye soracaklar. Sonra bir müddet sessiz kalacaklar, sükût/secte edecekler ve yutkunarak, “Rahmân'ın bahsettiği yeniden diriliş demek ki buymuş! Demek ki resuller doğru söylüyormuş” diyecekler.

3. Yeniden dirilişin gerçekleşeceği günde hiç kimseye haksızlık edilmeyecek; herkes dünyada yaptığı amellerin karşılığını görecektir. İyilik yapan iyilik; kötülük yapan ise yaptığıının karşılığını görecektir.

**

Ahirette Müminlerin Elde Edeceği Mükâfat ve Kâfirlerin Göreceği Ceza

²⁸⁶ Sâd 15. A'râf 78, 91. Ankebut 37. Hud 67, 94. Fatır 43. Hâkka 10.

²⁸⁷ Sâd 15. Mü'minun 99-100.

²⁸⁸ Tâhâ 102. Mü'minun 101. Neml 87. Zümer 68. Kâf 20. Hâkka 13. Nebe 18. Müddessir 8-9. En'âm 73. Kehf 99.

²⁸⁹ Rum 56.

²⁹⁰ Yasin 29, 32. Sâffât 127, 158.

²⁹¹ Enbiya 47. Yunus 52. Neml 90. Sâffât 38-39.

55- Hiç şüphesiz ki o gün cennet ehli mutlu olacakları meşguliyetlerin içinde olacaktır.²⁹²

56- Onlar ve eşleri, gölgeliklerdeki tahtların üstüne kurulacaklar.²⁹³

57- Onlar için orada **her çeşit** meyve ve istedikleri her şey vardır.²⁹⁴

58- Bir de merhametli Rabden selam sözü vardır.²⁹⁵

59- **Kâfirlere ise şöyle denilir:** “Ey günahkârlar, bugün **müminlerden** ayrılın!”

60- “Ey Âdemoğulları! Ben sizden, şeytana ibadet etmeyin, çünkü o sizin için açık bir düşmandır diye bir söz almadım mı?”²⁹⁶

61- “Bana kulluk edin! **Sizin için** dosdoğru yol budur **demedim mi?**”²⁹⁷

62- “**Şeytan** sizden birçok kişiyi doğru yoldan saptırdı. Aklınızı kullanmıyor muydunuz?”²⁹⁸

63- “İşte sizin uyarıldığınız cehennem budur.”

64- “**Hakkı** inkâr ettiğinizden dolayı bugün oraya girin!”

Açıklama:

1. Cennet her çeşit nimetin olduğu ebedî bir yurttur. Orada her çeşit meşguliyet ve daimî lezzetler vardır. Müminler eşleriyle, aileleriyle ve dostlarıyla birlikte pınarların başında gölgeliklerde, tahtların, sedirlerin ve koltukların üzerine kurulurlar. Cennette müminlerin istedikleri ve arzuladıkları her şey olacaktır.

2. Mahşer meydanında kâfirler, müşrikler ve münafıklar müminlerden ayrı bir yerde tutulacaklardır. Allah Teâlâ onlara önce bir hitapta bulunacak, onları hesaba çekecek ve azarlayacak, sonra da onları ebedî azaba gönderecektir.

**

Kıyamet Günü Eller Konuşacak, Ayaklar ise Şahitlik edecektir

65- Biz o gün onların ağızını mühürleriz. Onların elleri bizimle konuşur ve ayakları yaptıkları şeylere şahitlik eder.²⁹⁹

66- Biz dilersek onların gözlerini dümdüz ederek onları kör ederiz. Onlar da **bu halde** yola çıkarlar. Fakat bu durumda **yolu** nasıl görecekler?³⁰⁰

²⁹² Furkan 24.

²⁹³ Kehf 31. İnsan 13. Mutaffifin 22-26.

²⁹⁴ Enbiya 102. Fussilet 31. Zuhruf 71. Sâffât 41-45. Mürselat 41-44. Sâd 51. Tûr 20. Rahmân 76. Vâkıa 20-21, 32-33.

²⁹⁵ Yunus 10. İbrahim 23. Nahl 32. Meryem 62. Ahzab 44. Zümer 73. Vâkıa 26.

²⁹⁶ Bakara 168, 208. En'âm 142. Nur 21.

²⁹⁷ Âl-i İmrân 51. En'âm 126, 153.

²⁹⁸ Nisa 119.

²⁹⁹ Nur 24. Fussilet 20-22.

³⁰⁰ Nisa 47. A'râf 179, 195, 198. Hud 20. Yasin 9. Kamer 37.

67- Biz dilersek onları oldukları yerde **taşa** dönüştürerek **helak ederiz**. Bu durumda ne ileriye gidebilirler ne de geriye dönebilirler.³⁰¹

68- Biz, kime uzun bir ömür verirse onu yaratılışındaki ilk haline döndürürüz. Onlar akıllarını kullanmıyorlar mı?³⁰²

Açıklama:

1. Kıyamet gününde her türden şahitlerin şahitliğine baş vurulacak ve hiç kimse hakkı inkâr edemeyecektir. Amel defterlerinin şahitliği, meleklerin şahitliği, peygamberlerin şahitliği, yeryüzünün şahitliği, vücut azalarının şahitliği, insanların şahitliği ve en önemlisi Allah'ın şahitliği eşliğinde bir duruşma gerçekleşecektir. O gün öyle bir an gelecek ki diller susacak, onun yerine eller konuşacak ve ayaklar şahitlik edecektir.

2. Allah Teâlâ herkese görece göz, düşünecek akıl ve idrak edecek bir kalp verdi. Allah dileyseydi insanları da hayvanlar gibi, hakkı görse de anlayamayacak şekilde yaratabilirdi. Allah dileyseydi insanı başka bir varlığa çevirebilir; onu bir hayvana ya da bir taşa dönüştürebilirdi. Bu durumda insan yerinden bile kıpırdamazdı. Fakat Allah onu gören, duyan, hareket eden, yürüyen, düşünen, anlayan, soran ve sorgulayan bir canlı kıldı.

3. Bir insan ne kadar uzun ömürlü olursa olsun en sonunda ilk haline geri dönecektir. Bir insan doğduğunda nasıl ki bakılmaya ve korunmaya muhtaçsa yaşlandığında da bakılmaya ve korunmaya muhtaçtır. Çünkü insan acizlikten geldi ve acizliğe doğru giden bir hayat sürmektedir.

**

Kur'ân Dirileri Uyararak İçin Gelmiştir

69- Biz ona şiir öğretmedik. Zaten bu onun için mümkün de değildir. O ancak bir öğüt ve apaçık bir Kur'ân'dır.³⁰³

70- **Bu Kur'ân, kalbi diri olan kişiyi uyarman ve kâfirler hakkındaki azap sözümüzün müstahak olması için gelmiştir.**³⁰⁴

Açıklama:

Mekkeliler etkileyiciliğinden dolayı Kur'ân'a şiir diyorlardı. Zira şiirin de etkileyici bir özelliği vardır. Fakat Kur'ân şiir değildir, onu okuyan da şiir değildir. Kur'ân, Allah'ın öğüt dolu kelimelerdir. Kur'ân, kalbi körelmemiş ve ölmemiş kişileri uyararak için gelmiştir. Bir kimsenin kalbi, işlediği günahlardan dolayı ölmüşse Kur'ân ona tesir etmez.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler, İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler ve Müşriklerin Nankörlüğü

71- Onlar, kudretli ellerimizle kendileri için yarattığımız hayvanları görmüyorlar mı? Onlar bu sayede bu **hayvanları** kontrol altında tutabiliyorlar.³⁰⁵

³⁰¹ Bakara 65. Maide 60. A'râf 166.

³⁰² Nahl 70. Hac 5. Mü'min 67. Rum 54.

³⁰³ Sâd 87. Tekvir 27. Kalem 52. Hâkka 41.

³⁰⁴ Fatır 22. En'âm 36, 122. Neml 80. Bakara 38. Tâhâ 123. A'râf 18. Hud 119. Secde 13. Sâd 14, 85. Yasin 7.

³⁰⁵ Nahl 5-9, 80. Mü'minun 21-22. Mü'min 79-81. Zuhuruf 12-13.

72- Biz o **hayvanları** kendileri için boynu bükük kıldık. Bazıları onların binekleridir. Bazılarının ise **etinden** yerler.³⁰⁶

73- Onlarda kendileri için nice faydalar ve içecekler vardır. Onlar şükretmeyecekler mi?³⁰⁷

74- Fakat onlar yardım almak için Allah'tan başka ilahlar edindiler.³⁰⁸

75- **Allah'ı bırakıp edindikleri ilahlar** onlara yardım edemez. Bilakis kendileri onların hazır kıta bekleyen ordularıdır.³⁰⁹

76- **Ey Muhammed!** Onların sözleri seni üzmesin! Biz onların gizlediklerini de açıktan yaptıklarını da biliyoruz.³¹⁰

Açıklama:

1. Allah Teâlâ tüm kâinatı ve içindeki her şeyi kudret ve azametiyle yarattı. Tüm kâinatı insanın hizmetine verdi. Allah canlıların birçoğunu insana hizmet etmesi için evcil yarattı. Bu hayvanları insanların hizmetine veren Allah'tır. İnsanlar bu sayede hayvancılık yapabilmekte ve rızıklarını temin edebilmektedir. Kâinatın ve canlıların merkezinde insan vardır. Tüm canlılar doğrudan ya da dolaylı olarak insanın hizmetine verilmiştir. Fakat insan, Tek ve Kahhar olan Allah'ı bırakıp sahte tanrıların peşinden gidiyor.

2. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah'a karşı yardım edebilecek hiçbir güç de yoktur. Müşrikler kendi ilahlarını kendileri korurlar. Korunmaya muhtaç olan ilahlarından yardım isterler ve onların, kendilerini koruyabileceklerini zannederler.

**

Kapanış: Yoktan Var Eden Allah, Vardan Var Etmeye de Kadirdir

77- İnsan, bizim kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmüyor mu? **Bunu görüyor** ama yine de apaçık bir tartışmacı oluyor.³¹¹

78- Kendi yaratılışını unutup kalkmış bize bir örnek veriyor. Diyor ki: “Eskimiş ve çürümüş kemikleri kim diriltecek?”

79- De ki: “Onları ilkin kim yarattıysa yeniden o diriltecektir. O her türlü yaratmayı bilendir.”³¹²

80- O sizin için yeşil ağaçtan ateşi yarattı. Siz o **ağaç** sayesinde ateş yakıyorsunuz.³¹³

³⁰⁶ Nahl 8. Mü'min 79. Zuhruf 12.

³⁰⁷ Nahl 5, 80. Mü'min 80.

³⁰⁸ A'râf 191-197. Ankebut 17. Nahl 20-21, 73. Meryem 81. Râ'd 16. İsrâ 56. Sebe 22. Zümer 43. Fatır 40. Lokman 11. Rum 40. Furkan 3. Kasas 64.

³⁰⁹ A'râf 192, 197. Enbiya 43.

³¹⁰ Âl-i İmrân 176. Maide 41. Lokman 23. Hicr 88. Nahl 127. Neml 70. Kehf 6. Şuârâ 3. Yunus 65.

³¹¹ Nahl 4. Kâf 3, 15. Vâkıa 47, 62. Rum 27. İsrâ 51. Hac 5. Enbiya 104. Neml 67. Sebe 7. Mü'minun 35. Sâffât 16, 53. Kıyamet 3-4.

³¹² İsrâ 50-51. Kâf 15.

³¹³ Vâkıa 71-73.

81- Gökleri ve yeri yaratan **Allah**, onların benzerini yaratmaya kadir değil midir? Elbette **kadirdir**. O **her şeyin** yaratıcısıdır, **her şeyi** bilendir.³¹⁴

82- O, bir şeyin olmasını isterse ona, “Ol” der. O da olur.³¹⁵

83- Her şeyin yönetimi ve kontrolü elinde olan **Allah** tüm kusurlardan münezzehtir ve siz ona döndürüleceksiniz.³¹⁶

Açıklama:

1. İnsan, kendisinin nasıl yaratıldığına bakmaz ve bunun üzerinde düşünmez. Fakat yeniden yaratılışı sorgular ve onu imkânsız görür. Yoktan yaratılmayı mümkün, yeniden yaratılmayı ise muhal görür. Hâlbuki gökleri ve yeri yaratmaya kadir olan Allah, insanı yoktan yaratmaya kadir olduğu gibi ölümden sonra yeniden yaratmaya da kadirdir.

2. Allah bir şeyin olmasını diledi mi ona olmasını emreder. O da bu emri derhal yerine getirir ve olur. Her şeyin yönetimi, idaresi, kontrolü ve hükümrânlığı Allah’ın elindedir.

**

48- FETİH SÛRESİ

29 ayettir. Medine’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Allah’ın yardımı, müminlerin elde edeceği mükâfat, kâfirlerin göreceği ceza, Hudeybi’ye Antlaşması, Rıdvan Biati, A’rap’lar ve münafikların tutumu; savaştan muaf tutulanlar, ganimetler, Hayber’in Fethi’nin müjdelenmesi, Resulullah (s.a.s.)’in rüyasının gerçekleşmesi, İslam’ın tüm dinlere hâkim olması, müminlerin birbirlerine olan merhameti ve kâfirlere karşı dik durma; sahabenin fazileti.

Giriş: Fethin Müjdesi

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

1- Hiç şüphesiz ki biz sana apaçık bir fetih verdik.

2- Böylece Allah, geçmişte yaptığın ve gelecekte yapacağın hataları affedecek, sana vereceği nimetleri tamamlayacak ve seni dosdoğru bir yola ulaştıracaktır.³¹⁷

3- Bir de Allah sana çok değerli bir zafer nasip edecektir.

4- **Allah**, imanlarına iman katsınlar diye **Hudeybiye gününde** müminlerin kalbine sükûnet indirdi. Göklerin ve yerin orduları Allah’ın emrindedir. Allah bilendir, hikmet sahibidir.³¹⁸

³¹⁴ Sâffât 11. Naziat 27. Mü’min 57. İsrâ 99. Hicr 86.

³¹⁵ Bakara 117. Âl-i İmrân 47. Nahl 40. Meryem 35. Mü’min 68.

³¹⁶ Mü’minun 88. Mülk 1.

³¹⁷ Fetih 2. Tahrîm 1. Abese 1-2. Mü’min 55.

³¹⁸ Âl-i İmrân 126. Enfal 10, 62. Tevbe 26, 40. Ahzab 9. Fetih 7, 18, 26. Müddessir 31.

5- **Allah**; mümin erkeklerle mümin kadınları, altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecek ve onların günahlarının üstünü örtecektir. Onlar orada ebediyen kalacaklar. Bu, Allah katında büyük bir başarıdır.

6- Allah, **kendisi** hakkında kötü zanlarda bulunan münafık erkeklerle münafık kadınları ve müşrik erkeklerle müşrik kadınları ise cezalandıracaktır. Kötü günler onları bulsun! Allah onlara kızdı, onları lanetledi ve onlara cehennemi hazırladı. Orası çok kötü bir yerdir.³¹⁹

7- Göklerin ve yerin orduları Allah'ın emrindedir. Allah Aziz'dir, hikmet sahibidir.³²⁰

Açıklama:

1. Müfessirlerin çoğunluğuna göre birinci ayette geçen fetihten maksat, Hudeybiye Antlaşması'dır. Zira bu antlaşmanın kendisi büyük bir fetih olup diğer fetihlerin kapısını açmıştır. Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra İslam çok hızlı bir şekilde Arap Yarımadası'na hâkim olmuş, bölgedeki fitnenin kaynağı olan Hayber'in hâkimiyetine son verilmiş, bölgedeki krallarla yazışmalar başlamış, heyetlerle görüşmeler yapılmış ve birkaç yıl sonra Mekke'nin Fethi gerçekleşmiştir.

2. Hudeybiye'de münafıklar yoktu. Çünkü onlar silahsız, teçhizatsız ve savaş malzemesi olmadan umre yapmak için Mekke'ye giden Resulullah'ın ve yanındaki müminlerin sağ salim döneceklerini beklemiyorlardı.

3. Müşrikler, Hudeybiye'ye kadar gelen müminler hakkında tam olarak ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Büyük bir çıkmaza girmişlerdi. Mekke'ye gelen bu kişiler düşmanları da olsalar sonuçta ihram elbisesi giymişlerdi ve yanlarında savaş aletleri yoktu. Onlara saldırmak, husumet halinde oldukları diğer kabileleri de olumsuz etkileyecek ve onlar da umre yapmaktan korkar hale geleceklerdi. Zira umre ibadeti için gelenlere hiçbir surette dokunulmuyordu.

4. Müşrikler, müminlere saldırmak istedilerse de siyasî, ticarî ve dinî kaygılar ve silahsız umrecilere saldırmanın vereceği utanç nedeniyle bilfiil savaşa girmediler. Bu nedenle müminleri savaşımaya kıskırtmanın yollarını aradılar. Onlara taciz saldırılarında bulundular ve baskınlar yaptılar. Amaçları müminleri öfkelenmek ve onları savaşı başlatan taraf yapmaktı. Fakat her seferinde Resulullah (s.a.s.) olayları bastırdı ve müşriklerin eline istedikleri savaşı vermedi.

5. Bu ve benzeri sebepler nedeniyle Mekkeliler, Medine'den gelen Müslümanlarla antlaşma yoluna gitmek zorunda kaldı. Uzun süren bekleyişten ve görüşmelerden sonra Hudeybiye denilen yerde bir antlaşma imzalandı.

6. Müminler, Allah'a ve resulüne olan sonsuz güvenlerinden dolayı yanlarına silah malzemesi almadan ve ihram elbisesiyle düşmanlarının topraklarına kadar gelmişlerdi. Bu onların ne kadar büyük bir imana sahip olduklarının da bir deliliydi. Onlar bunu yaparak imanlarına iman kattılar. Böylece müminlerle münafıklar birbirlerinden ayrıldılar.

**

Müminlerin Resulullah (s.a.s.)'e Bağlılıkları: Biat

8- **Ey Muhammed!** Hiç şüphesiz ki biz seni bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik.³²¹

³¹⁹ Ahzab 73. Tevbe 98. Nisa 93.

³²⁰ Tevbe 26, 40. Ahzab 9. Fetih 4. Müddessir 31.

³²¹ Bakara 119, 143. Fatır 24. Ahzab 45. Hac 78. Nisa 41. Nahl 89.

9- **Ey müminler! Biz onu** Allah’a ve resulüne iman etmeniz, onun **resulünü** desteklemeniz, ona gereken saygıyı göstermeniz ve Rabbinizi sabah akşam yüceltmeniz için **gönderdik.**³²²

10- Hiç şüphesiz ki sana biat edenler, aslında Allah’a biat ediyorlar. Allah’ın eli onların ellerinin üstündedir. Her kim verdiği sözü bozarsa kendi aleyhine sözünü bozmuş olur. Her kim Allah’a verdiği ahde vefa gösterirse **Allah** ona büyük bir mükâfat verecektir.³²³

Açıklama:

Resulullah (s.a.s.) Hudeybiye gününde müminlerden biat aldı. Zira Mekke’ye elçi olarak gönderdiği Hz. Osman’ın öldürüldüğüyle ilgili haberler gelmişti. Uluslararası hukukta elçilerin öldürülmeleri açık savaş sebebidir. Bu nedenle Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye’de bir ağacın altında kendisiyle birlikte umre yapmak için gelen yaklaşık 1400 kişiden bağluluk sözü aldı. Müminlerin yanında savaş aletleri yoktu. Buna rağmen savaşacaklarına ve Resulullah’ı canları pahasına koruyacaklarına dair söz verdiler. Hz. Osman’ın öldürüldüğüyle ilgili haberlerin asılsız çıkmasıyla herhangi bir savaş patlak vermedi. Müminler burada bir kez daha imanlarına iman kattılar. Çünkü karşılarında güçlü bir düşman vardı. Kendi şehirlerinden uzaktaydılar. Yanlarında silah yoktu ve günlerdir Hudeybiye’de tutsak kalmışlardı. Üstüne üstlük ihramdaydılar. Böyle bir sadakati ancak imanı güçlü olanlar gösterebilirdi. Nitekim Allah, bu topluluktan övgüyle bahsetmiş ve onlardan razı olduğunu söylemiştir.

**

Münafıkların, Mekke’ye Umre Yapmak İçin Giden Müminler Hakkındaki Kötü Düşünceleri

11- **Umre yolculuğunuzda** geride kalmayı seçen A’raplardan bazısı sana şöyle diyecektir: “Bizi, mallarımız ve evlatlarımız meşgul etti. Bizim için **Allah’tan** af dile!”

Onlar aslında kalplerinde olmayan şeyleri dilleriyle söylüyorlar. **Onlara** de ki: “Eğer Allah size bir zarar vermek istese ona karşı size kim sahip çıkabilir? Ya da size bir fayda vermek istese **buna kim engel olabilir?** Bilakis Allah yaptıklarınızdan önceden haberdardı.”³²⁴

12- “Fakat sizler, resulün ve müminlerin, ailelerinin yanına bir daha dönemeyeceklerini düşünmüştünüz ve bu **düşünce**, kalbinize güzel gösterilmişti. **Müminler** hakkında hep kötü **bir sonla biten** düşüncelere kapılmıştınız. Bu nedenle kötü bir toplum olmuştunuz.”

13- Her kim Allah’a ve resulüne iman etmezse **şunu bilsin ki** biz, kâfirler için alevli **bir ateş** hazırladık.

14- Göklerin ve yerin yönetimi ve mülkiyeti Allah’a aittir. O, dilediğini bağışlar, dilediğine ise ceza verir. Allah bağışlayandır, merhametlidir.³²⁵

Açıklama:

1. Resulullah (s.a.s.) Mekke’ye umre yapmak için gideceği zaman bölgedeki kabilelere haber göndermişti. Ancak onlar, “İşlerimiz var, çoluk çocuğumuz var, meşguliyetlerimiz var” diyerek Resulullah (s.a.s.) ile umre yolculuğuna çıkmadılar. Onlar dilleriyle bunu söylüyorlardı ama kalplerinde geçen tam olarak bu değildi. Onlar, Resulullah (s.a.s.) ile onun yanındaki müminlerin Medine’ye bir daha dönemeyeceklerini; Mekkelilerin onların

³²² Ahzab 41-42, 56. Tevbe 40.

³²³ Fetih 18. Tevbe 111. Ahzab 22-24.

³²⁴ Ahzab 17. Fatır 2. Zümer 38. Yunus 107. Maide 17. Mülk 28.

³²⁵ Bakara 284. Maide 18, 20, 40 120. Nur 42. Şura 49. Casiye 27. Âl-i İmrân 129, 189.

hepsini kılıçtan geçireceğini düşünüyorlardı. Münafıklar her zaman müminlerin başına bir felaket gelmesini gözlerler. Müminler hakkında her zaman kötü düşüncelerde bulunurlar.

2. Gerçek müminler ise zor günde de kolay günde de teslimiyetlerini gösterdiler ve imanlarında sadık olduklarını ispatladılar. Allah Teâlâ Hudeybiye’de bağlılık ve sadakat gösteren müminleri Hayber’in Fethi ile müjdeledi. Müminler Hudeybiye’den döndükten kısa bir süre sonra bölgenin fitne kaynağı ve şer üssü haline gelen Hayber’i fethetmek için yola koyuldu.

**

Münafıklar Yalnızca Kendi Menfaatlerini Düşünürler

15- **Medine’den umre yapmak için çıktığımız zaman** geride kalmayı seçenler, ganimetleri elde etmek için **Hayber’e** doğru yola koyulduğunuzda ise size şöyle diyecekler: “Bizi bırakın; biz de sizinle gelelim.” Onlar, **ganimetlerin sizin olacağına dair** Allah’ın **verdiği** sözü değiştirmek istiyorlar. De ki: “Bizimle gelmeyeceksiniz. Allah sizin hakkınızda önceden bunu söyledi.” Onlar, “Siz, bizim **ganimetlere ortak olmamızı** çekemiyorsunuz” diyecekler. Doğrusu şu ki onlar çok az anlıyorlar.³²⁶

16- A’raplardan geride kalmayı seçenlere de ki: “Yakın bir zamanda güçlü ve savaşçı bir milletle **savaşıma** çağrılacaksınız. Ya onlarla savaşacaksınız ya da **savaşıma gerek kalmadan** onlar Müslüman olacaklar. Eğer bu **çağrıya** itaat ederseniz Allah size güzel bir karşılık verecektir. Fakat daha önce arkanızı dönüp kaçtığınız gibi yine arkanızı dönüp kaçarsanız **Allah** sizi elem verici bir azapla cezalandıracaktır.”

17- Gözleri görmeyen için **savaşa çıkma** sorumluluğu yoktur. Topal için bir sorumluluk yoktur. Hasta için de bir sorumluluk yoktur. Her kim Allah’a ve resulüne itaat ederse **Allah** onu altından ırmakların aktığı cennetlere yerleştirecektir. Her kim de arkasını dönüp giderse **Allah** onu elem verici bir azapla cezalandıracaktır.

Açıklama:

1. Münafıklar zor günlerde ortalıktan sıvışır. Ama menfaatin olduğu yere üşüşürler. Münafıklar zor günlerin değil, bolluk günlerinin adamlarıdır. Ganimetin kokusunu aldıklarında işleri yokmuş gibi nutuk atarlar. Fakat riskin, korkunun ve sıkıntının olduğu durumlarda hep bir bahane ve mazeret öne sürerler. Münafıklar, Hayber’e gitmek için ne kadar ısrar ettilerse de Allah resulü onları bu savaşa dahil etmedi. Çünkü onlar birkaç ay öncesindeki umre davetine bilerek icabet etmemişlerdi. Müminler umre yapmak için yola çıktıklarında onlarla gitmek yerine, evlerinde kalmayı tercih ettiler. Çünkü umrede risk vardı, geri dönememe korkusu vardı ve dünyalık bir şey yoktu. Fakat Hayber’de ganimet vardı, zenginlik vardı, kazanç vardı. Onlar savaşmak için değil, ganimet elde etmek için müminlerle gelmeyi istiyorlardı.

2. Allah Teâlâ herkese aynı sorumlulukları yüklememiştir. Allah Teâlâ ister umre olsun ister Hayber seferi olsun bedensel engellileri bundan muaf tutmuştur.

**

Allah Biat Eden Müminlerden Rızılı Oldu

18- Allah, **Hudeybiye’deki** ağacın altında sana biat eden müminlerden rızılı oldu ve onların kalbinde olanı belli etti. **Allah** onların üzerine sükûnet indirdi ve onları yakın bir fetihle ödüllendirdi.

³²⁶ Tevbe 83.

19- **Allah** onları, elde edecekleri birçok ganimetle de **ödüllendirdi**. Allah Aziz'dir, hikmet sahibidir.

20- Allah size, elde edeceğiniz birçok ganimetin sözünü verdi. Bunu size hemen verdi ve **size saldırmak isteyen** insanların ellerini sizden çekti. **Bunları, siz** müminlere bir işaret olması ve sizi dosdoğru yola muvaffak kılmak için yaptı.

21- Allah, gücünüzün **şu an** yetmediği ama kuşatmasına aldığı başka **fetihlerin ve ganimetlerin** de sözünü verdi. Allah her şeyin üstesinden gelmeye kadirdir.³²⁷

22- Eğer kâfirler **Hudeybiye'de** sizinle savaşsalar arkalarına bakmadan kaçarlardı. Sonra onlar ne bir koruyucu ne de bir yardımcı bulabilirdi.

23- **Bu**, Allah'ın öteden beri belirlediği bir yasadır. Sen Allah'ın **toplumsal** yasalarında hiçbir değişiklik bulamazsın.³²⁸

Açıklama:

1. Müminler Hudeybiye'de uzun bir süre kuşatma altında tutuldular. Hz. Osman'ın Mekke'den geri dönmemesi, onun öldürüldüğüne dair söylentilere neden oldu. Eğer o öldürülmüşse bu açık bir savaş ilanı sayılırdı ve her an müminlere de bir saldırı yapılabilirdi. Resulullah (s.a.s.) tüm ashabından bir ağacın altında biat yani bağlılık yemini aldı. Onlar, kanlarının son damlasına kadar onun yanında duracaklarına ve ne pahasına olursa olsun kaçmayacaklarına dair söz verdiler.

2. Allah müminlerden razı oldu. Zira onlar, yanlarında hiçbir silah malzemesi olmamasına rağmen savaşa gireceklerine ve Resulullah (s.a.s.)'i koruyacaklarına dair söz verdiler. Bu ise fedakârlığın ve cesaretin zirvesiydi.

3. Allah Teâlâ onların bu fedakârlığına karşılık olarak, yakın bir zamanda ellerine geçecek bir fetih nasip etti. Bu fetih, bölgede kilit bir nokta oynayan, dönemin şer merkezi haline gelen ve Yahudilerin toplanma üssü olan Hayber'di. Hudeybiye gününde yapılan antlaşmayı fırsat bilen Resulullah (s.a.s.), Mekkelilerle henüz ittifak halinde olmayan Hayber'e askerî bir sefer düzenledi. Mekkeliler de Hayber de böyle bir şey beklemiyorlardı. Mekkeliler isteselerdi de onlara yardım edemezlerdi. Çünkü antlaşma gereği Medinelilerin savaş halinde olduğu bir şehre yardım edemezlerdi.

**

Hudeybiye Gününde Yaşananlar

24- **Allah**, Mekke sınırlarında bulunan **Hudeybiye'de size saldırmak isteyen** insanların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çekti. Hâlbuki **onların ani bir baskın yapmalarından** sonra sizi onlara muzaffer kılmıştı. Allah yaptıklarınızı görüyordu.

25- Onlar **haklı** inkâr eden, sizleri Mescid-i Haram'dan engelleyen ve **Mina'da** kesilmek için getirilen kurbanlık hayvanların kesim yerine götürülmesine izin vermeyen kimselerdir. Eğer **Mekke'de** kendilerini tanımadığınız mümin erkeklerle mümin kadınları öldürmeniz ve onlardan dolayı bilmeden günaha düşme durumunuz olmasaydı **Allah size savaş izni verirdi**. Allah dilediği kimseyi rahmetine alacaktır. Onlar eğer **Mekke'den** ayrılmış olsalardı biz, onlardan kâfir olanlara elem verici bir azap tattırırdık.

³²⁷ Allah Teâlâ ihatasına aldı yani Allah'ın müjdeler listesinde yerini aldı demektir. Allah'ın program ve listesine giren fetihlerden biri de Mekke'nin ve diğer büyük şehirlerin fethidir.

³²⁸ Fatır 43. Ahzab 62. İsrâ 77.

26- Çünkü kâfirler, kalplerine kibri; cahiliye döneminin kibrini koymuşlardı. Allah, resulünün ve müminlerin üzerine sükûnetini indirdi ve onlara takva sözünün gereğini yapmayı zorunlu kıldı.³²⁹ Zira onlar buna daha layıktılar ve bunun ehliydi. Allah her şeyi biliyordu.

Açıklama:

1. Allah Teâlâ Hudeybiye’de savaşın çıkmasına izin vermedi. Müminlerle müşrikler savaşın eşiğine kadar geldiler ama savaş gerçekleşmedi. Mekkeliler taciz saldırılarında bulunuyor ve müminleri kışkırtıp onları savaşa girmeye zorluyorlardı. Çünkü kendileri, savaşı başlatan taraf olmak istemiyorlardı. Allah Teâlâ hem Resulullah’a hem müminlere sükûnet indirdi. Onlar bu sayede büyük bir sabır ve metanet gösterdiler.

2. Mekke’de bazı sebeplerden dolayı imanını gizli tutan ya da hicret etme imkânı olmadığı için oradan ayrılamayan müminler vardı. Allah Teâlâ onları da koruma altına almak için Mekkelilerle Medineliler arasında savaşın gerçekleşmesine izin vermedi.

3. Kibir, gerçekleri görmeye engel olan en büyük manevî hastalıklardan biridir. Hudeybiye gününde Mekkeliler cahiliye kibrine ve inadına yenik düşmüşlerdi. Bu nedenle müminlere her türlü zorluğu çıkardılar. Müminlerin o sene umre için Mekke’ye girmelerine izin vermediler. Antlaşma esnasında bile inat ve kibirden dolayı büyük zorluklar çıkardılar. Müminler ise Allah’ın emrettiği takva sözüne bağlı kaldılar.

**

Kapanış: Resulullah’ın Rüyasının Gerçekleşmesi ve Sahabenin Allah Katındaki Değeri

27- Hiç şüphesiz ki Allah, resulünün gördüğü rüyanın hak olduğunu ortaya çıkaracaktır. Sizler, Allah’ın izniyle güvenli bir şekilde, başınızı kazımış ya da tıraş etmiş olarak ve kimseden korkmadan Mescid-i Haram’a gireceksiniz. **Allah** sizin bilmediğiniz şeyleri biliyordu. Bunun öncesinde ise size yakın bir fetih nasip edecektir.

28- **Allah**, resulünü hidayetle ve hak din olan **İslam’la** gönderdi ki onu bütün dinlere hâkim kılsın. **Buna** şahit olarak Allah yeter.³³⁰

29- Muhammed Allah’ın resulüdür. Onunla beraber olanlar, kâfirlere karşı tavizsiz, kendi aralarında ise merhametlidirler.³³¹ Sen onları rükû ve secde halinde görürsün. Onlar, Allah’ın ihsanını ve rızasını ararlar. Onların alameti, secde izinden dolayı yüzlerindedir. Bu onların Tevrat’taki örneğidir.

İncil’deki örnekleri ise şöyledir: Onların durumu, filizini **önce topraktan** çıkararak, sonra onu besleyip güçlendiren, sonra onu kalınlaştıran ve bu sayede gövdesi üstünde durabilen bir ekine benziyor. Bu durum çiftçilerin hoşuna gidiyor ama Allah **önce zayıf bir bitkiyken sonra güçlenen müminlerle**, kâfirleri öfkelenmek istiyor. Allah onlardan iman eden ve salih amel işleyenler için bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat olduğunun sözünü vermiştir.

Açıklama:

1. Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem Medine’deyken rüyasında Kâbe’yi tavaf ettiğini görmüş ve bunu ashabıyla paylaşmıştı. Bu rüya sahabeyi heyecanlandırmıştı. Çünkü peygamberlerin rüyaları da vahiydir. Bu da onların Kâbe’yi tavaf edebilecekleri anlamına geliyordu. Resulullah (s.a.s.) bölgedeki kabilelere de haber gönderdi. Ancak bedevî Araplar umre yolculuğuna çıkmadılar. Medine’de ise münafıklar bu yolculuğa sıcak bakmıyorlardı. Onlar da bu yolculuğu tehlikeli gördüklerinden yolculuğa çıkmadılar. Böylece umre yolculuğuna

³²⁹ Tevbe 26, 40. Fetih 4, 18.

³³⁰ Tevbe 33. Sâff 9.

³³¹ Maide 54.

sadece imanı güçlü olan müminler katıldı. Günler süren yorucu bir yolculuktan sonra Mekke'ye yakın bir yer olan Hudeybiye'ye kadar geldiler. Ancak Hudeybiye'de Mekkeliler tarafından durduruldular. Uzun süren görüşmelerin ardından müminlerin Mekke'ye o sene girmelerine izin verilmedi. Yapılan antlaşma gereği gelecek sene umre için gelmelerine izin verildi. Ertesi sene müminler güven içinde, hiçbir şeyden korkmadan ve huzurla umre ibadetlerini yaptılar. Allah, resulünün gördüğü rüyayı bu şekilde gerçekleştirdi.

2. Müminler birbirlerine karşı merhametli, kâfirlere karşı tavizsiz, dik ve serttirler. Çünkü Allah için severler, Allah için buğzederler. Resulullah (s.a.s.)'e iman eden sahabeler üç kutsal kitapta övülmüşlerdir. Bu da onların Allah katında ne kadar değerli olduklarını göstermektedir.

**

49- HUCURAT SÛRESİ

18 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Müminlere uyarılar, Resulullah (s.a.s.)'e nezaket gösterme; asılsız haberlere itibar etmeme, birbiriyle kavgalı olan müminleri barıştırma, müminlerin kardeş ilan edilmesi, adalet, insanlarla alay etmeme; kötü lakap takmaktan, kötü zandan, gıybetten ve kusur araştırmaktan uzak durma; gerçek iman, cihat, iman etmeyi başa kakmama ve Allah'ın iman bahşetmesine şükürle karşılık verme.

Giriş: Resulullah (s.a.s.)'e Saygılı Olmak İmanın Gereğidir

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Ey iman edenler, Allah'ın ve resulünün önüne **hiçbir şeyi** geçirmeyin! Allah'tan korkun. Hiç şüphesiz ki Allah işitendir, bilendir.³³²

2- Ey iman edenler, sesinizi nebinin sesinin üstüne çıkarmayın ve birbirinize seslendiğiniz gibi ona seslenmeyin! Yoksa farkında bile olmadan **salih** amelleriniz boşa gider.³³³

3- Resulullah'ın yanında seslerini kısarak konuşanlara gelince, Allah, takvaya ulaştırmak için onların kalbini imtihan etti. Onlar için bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.³³⁴

4- **Ey Muhammed!** Sana odaların arkasından **saygısızca** seslenenlerin birçoğu düşüncesizdir.

5- Sen onların yanlarına çıkıncaya kadar onlar sabretselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdu. Allah bağışlayandır, merhametlidir.

Açıklama:

1. Allah'ın ve resulünün sözlerinin, emirlerinin ve yasaklarının önüne hiçbir şeyin geçirilmemesi gerekir. Her konuda öncelik Allah'ın kitabına ve resulünün sözlerine aittir. Hiçbir söz, Allah'ın ve resulünün sözünün önüne geçirilmemelidir. Hiçbir eylem, Allah'ın ve resulünün emrettiği eylemin önüne geçmemelidir.

2. Allah Teâlâ Resulullah (s.a.s.)'e yapılan nezaketsizliği uygun görmemiş ve bu konuda müminleri uyarmıştır. Ona seslenirken dahi nezaketi elden bırakmamak gerektiğini, aksi halde bu davranışın, onların amellerini silip süpüreceğini söylemiştir.

³³² Âl-i İmrân 132. Maide 92. Enfal 46. Nur 56. Muhammed 33. İsrâ 9. Şura 10. Ahzab 36.

³³³ Nur 63. Fetih 9. Ahzab 56.

³³⁴ A'râf 157. Fetih 9

**

Müminlere Adab-ı Muaşeretle İlgili Bazı Uyarılar ve Tavsiyeler

6- Ey iman edenler! Eğer bir fasık size bir haber getirirse o **haber**in doğruluğunu araştırın. Aksi halde bilmeden bir kavme zarar verirsiniz ve yaptığınızdan pişman olursunuz.

7- Allah'ın resulünün aranızda olduğunu bilin. Eğer o, birçok konuda sizi dinleseydi bundan dolayı sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size imanı sevdirdi ve onu kalplerinizde çekici kıldı. İnkârı, fasıklığı ve isyanı ise size çirkin gösterdi. Doğru bir şekilde hareket edenler işte bunlardır.³³⁵

8- **Bu**, Allah'tan bir fazilet ve nimettir. Allah bilendir, hikmet sahibidir.

9- Eğer müminlerden iki grup kavga ederse onların arasını düzeltin. Eğer biri diğerine karşı haddini aşarsa Allah'ın hükmüne dönüncüye kadar haddi aşan grupla siz de savaşın. Eğer **yaptıkları hatadan** dönerlerse tarafların arasını adalete uygun bir şekilde düzeltin ve adaleti sağlayın. Hiç şüphesiz ki Allah adaletle hükmedenleri sever.³³⁶

10- Müminler ancak kardeşlerdir. Bu nedenle kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'tan korkun ki merhamete nail olasınız.³³⁷

11- Ey iman edenler! Bir topluluk başka bir toplulukla alay etmesin. Belki de onlar, **alay eden topluluktan** daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınlarla **alay etmesin**. Belki de onlar, **alay eden kadınlardan** daha hayırlıdır. Birbirinizi çekiştirmeyin ve birbirinize kötü lakaplar takmayın. İmandan sonra fasıklık ismi çok kötüdür. Her kim **bunlardan** tövbe etmezse onlar zalimlerin bizzat kendileridir.³³⁸

12- Ey iman edenler, zannın birçoğundan uzak durun! Çünkü zannın bir kısmı günahdır.³³⁹ Hiç kimsenin ayıp ve kusurunu araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Sizden biriniz, ölmüş olan kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bundan tiksindiniz değil mi? Allah'tan korkun. Hiç şüphesiz ki Allah hem tövbeleri çokça kabul edendir hem de merhametlidir.

13- Ey insanlar, **şunu bilin ki** biz sizi bir erkekten ve bir kadından yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizleri milletlere ve kabilelere ayırdık!³⁴⁰ Hiç şüphesiz ki Allah katında en değerli olanınız, en takvalı olanınızdır.³⁴¹ Allah **her şeyi** bilendir, **her şeyden** haberdardır.

Açıklama:

³³⁵ A'râf 178. Kehf 17. İsra 97.

³³⁶ Maide 8, 42. En'âm 152. Mümtehine 8.

³³⁷ Haşr 10.

³³⁸ Hümeze 1. Tevbe 58, 79.

³³⁹ Nisa 157. En'âm 116, 148. Yunus 36, 66. Necm 23, 28.

³⁴⁰ Furkan 54. Nur 45. Kıyamet 39. Fatır 28. Rum 22. Zümer 6. Nisa 1. En'âm 98. A'râf 189.

³⁴¹ Sâd 28. Casiye 21. Kalem 35.

1. Bu bölümdeki ayetlerde müminlere sosyal ilişkileriyle ilgili bazı emirler, yasaklar ve tavsiyeler yer almaktadır. Bir mümin, duyduğu ve okuduğu her habere inanmamalı; haberin doğruluğunu teyit etmeden haberin içeriğine göre hareket etmemelidir. Zira haber bazen yalan çıkabilir bazen de yanlış anlaşılmış olabilir.

2. Müminlerden iki grup kendi aralarında husumetli olurlarsa bu durumda diğerlerinin arabuluculuk yapması gerekir. Arabuluculuk yapanların adaleti elden bırakmamaları ve taraf tutmamaları gerekir.

3. Müminler ırkları, renkleri, dilleri ve kimlikleri ayırt edilmeksizin kardeşlerdir.

4. Müminler birbirlerini alaya almamalı ve başkalarının ayıp ve kusurlarını araştırmamalıdır. Her mümin, kötü lakaplar kullanmaktan, suizandan, gıybetten, hakaret etmekten, incitmekten ve ayıplamaktan uzak durmalıdır. Allah Teâlâ müminlerin onur ve haysiyetine yapılan her türlü saldırganlığı yasaklamıştır.

5. Allah katında insanın değeri, onun doğduğu yer, dili, kimliği, kabilesi ve statüsü ile değildir. Allah'ın yanında önemli olan kimlik değil kişiliktir. İnsanı Allah katında değerli yapan, doğarken kazandığı haklar ve statü değil, yaşarken elde ettiği faziletlerdir.

**

Kapanış: Önemli Olan Bedenlerin Değil Kalplerin Teslimiyetidir

14- A'raplar, "Bizler iman ettik" dediler. De ki: "Siz iman etmediniz. Bunun yerine, biz teslim olduk, deyin. Çünkü iman kalplerinize henüz tam yerleşmedi. Eğer Allah'a ve resulüne itaat ederseniz o sizin **salih** amellerinizden hiçbirini eksiltmeyecektir. Hiç şüphesiz ki Allah bağışlayandır, merhametlidir."³⁴²

15- Gerçek müminler; Allah'a ve resulüne iman eden, sonra **imanları hususunda** hiçbir şüpheye düşmeyen, mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihat edenlerdir. **İmanlarında** sadık olanlar işte bunlardır.³⁴³

16- De ki: "Dininizi Allah'a mı öğretmeye çalışıyorsunuz? Allah göklerde ve yerde olan her şeyi bilir. Allah her şeyi bilendir."³⁴⁴

17- Onlar Müslüman oldular diye sana minnet ediyorlar. De ki: "Müslüman olmanızı başıma kakıp minnet etmeyin! Bilakis sizi iman etmeye muvaffak kıldığı için Allah size minnet edecektir. Eğer doğru söylüyorsanız!"

18- Hiç şüphesiz ki Allah göklerin ve yerin tüm gizliliklerini biliyor. Allah yaptıklarınızı da görür.³⁴⁵

Açıklama:

1. A'rap, Medine'nin civar dağlarında veya vadilerinde göçebe olarak yaşayan bazı Arap kabileleri için kullanılan özel bir kavramdır. Bunlardan bazıları iman ettiklerini beyan ettikleri halde Resulullah'ın emirlerine uymuyordu. Açlık, kıtlık, yoksulluk, korku ve tehlike sezdiklerinde Resulullah'ın yanına gelip ondan maddî manevî yardım talebinde bulunuyorlardı. Fakat Resulullah (s.a.s.) onları Tebük'e gitmek için sefere; Medine'yi savunmaya ve umre yapmak için çağırırken, onlar emre icabet etmiyor: "İşimiz ve çocuklarımız var" diyerek kendilerine verilen emri savsaklıyorlardı. Bunlar kalıplarıyla Müslüman gibi gözükseler de kalpleriyle iman etmemişlerdi. Çünkü iman sorumluluk gerektirir. Bunlar ise hiçbir sorumluluğun altına girmeden Müslüman kalmak istiyorlardı.

³⁴² Nisa 104. Âl-i İmrân 139. Enfal 61. Muhammed 35. Tevbe 98-99.

³⁴³ Enfal 2. Nur 62. Haşr 8.

³⁴⁴ Necd 32.

³⁴⁵ Hud 5, 123. Bakara 33. Nahl 77. Keşf 26. Fatır 38.

2. A'raplar Müslüman oldukları için minnet ediyor ve bunu başa kakıyorlardı. Müslümanlara bir faydaları dokunmadığı halde Müslüman olmalarını her fırsatta dile getiriyor ve imtiyaz bekliyorlardı. Hâlbuki imanı ve İslam'ı bahşeden Allah'tır. Mennan olan Allah'tır. Minnet edecek olan Allah'tır.

**

55- RAHMÂN SÜRESİ

78 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.³⁴⁶

Anahtar Kelimeler:

Rahmân olan Allah'a tüm varlıkların boyun eğmesi, insanların ve cinlerin yaratılış maddesi, insanlara ve cinlere hitap, Allah'ın cinlere ve insanlara verdiği maddî ve manevî nimetler; Allah'ın gücü ve kuvveti karşısında cinlerin ve insanların aciz olması; günahkârların göreceği ceza ve Rabbinin makamından korkanlara verilecek cennetin özellikleri.

Giriş: Rahmân Olan Allah'ın İnsana Verdiği Maddî ve Manevî Nimetler

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Rahmân!

2- Kur'ân'ı o öğretti.³⁴⁷

3- İnsanı o yarattı.³⁴⁸

4- İnsana **kendisini** ifade etmeyi o öğretti.³⁴⁹

5- Güneş ve ay bir hesaba göre **hareket ediyor**.³⁵⁰

6- Yıldızlar ve ağaçlar ona secde ederler.³⁵¹

7- Göğü o yükseltti ve **kâinatın her yerine** adaleti o tesis etti.³⁵²

8- **Ey insanlar!** Siz de adaletten şaşmayın!³⁵³

9- Ölçüyü düzgün yapın! Terazinin ayarlarını bozmayın!³⁵⁴

10- Yeryüzünü canlılar için o hazırladı.³⁵⁵

³⁴⁶ Medine'de nazil olduğuna dair bir görüş de vardır.

³⁴⁷ Şura 52. Yusuf 3. Bakara 185. Kehf 1.

³⁴⁸ Mü'minun 12-14. Nahl 4. Yasin 77.

³⁴⁹ Bakara 31, 239. Alak 4-5. Beled 8-9. Nahl 78. Mü'minun 78. Secde 9. Mülk 23.

³⁵⁰ En'âm 96. Yunus 5. İsra 12. Yasin 39.

³⁵¹ Fussilet 37. Hac 18. Râ'd 15. Nahl 48-49. İsra 44. Teğâbun 1. Sebe 10. Sâd 18-20. Bakara 74. Neml 16-17. Enbiya 79.

³⁵² Zâriyat 47-48. Kâf 6. Şems 5. Nebe 12. Enbiya 32. Şura 17.

³⁵³ En'âm 152. Maide 2, 8. Nisa 58, 135. Nahl 90. Hucurat 9.

³⁵⁴ En'âm 152. A'râf 85. Hud 84, 85. İsra 35. Şuârâ 181, 182. Mütaffifin 1-4.

³⁵⁵ Nahl 13. Bakara 22, 29. Casiye 13. Mülk 15. Fatır 27. Râ'd 3-4. Zâriyat 30-32, 48. Naziat 30-33. Kâf 7. Tâhâ 53-54.

11- Orada her tür meyve ve salkımlı hurma ağaçları vardır.³⁵⁶

12- Bir de kabuklu hububatlar ve güzel kokulu bitkiler.³⁵⁷

13- **Ey cinler ve insanlar!** Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?³⁵⁸

Açıklama:

1. Rahmân olan Allah insanı yarattı. Ona kelamını duyurdu. Onu üstün özelliklerle donattı. Ona tüm canlılardan farklı özellikler verdi. Ona akıl, irade, konuşma, planlama, öngörü, tasarım yapma, düşünme, hayal kurma, dünyanın her tarafında yaşayabilme gibi özellikler verdi. Ona iyiyi, doğruyu, kötüyü ve yanlış öğretti.

2. Yeryüzü ve gökyüzü Allah'ın emrindedir. Bitkiler, ağaçlar, güneş ve ay onun emriyle hareket eder. Güneşin ve ayın yaratılış hikmetlerinden biri de zamanın ve takvimin onlarla tespit edilmesidir. Kâinata dengeyi ve adaleti o kurdu. Uçsuz bucaksız kâinata dengesiz ve ölçsüz yaratılan hiçbir şey yoktur.

3. Allah, yeryüzünde yaşayan canlılara türlü nimetler verdi. Meyveler, bitkiler, güzel kokulu çiçekler, hububatlar, tahıllar, kabuklu ve kabuksuz yiyecekler, sert kabuklu ve dayanıklı ürünler, yumuşak ve kısa ömürlü ürünler hep onun ikramıdır. İnsan ve cin bu nimetlerden hangisini inkâr edebilir? Hangisini yalanlayabilir? Hangisini görmezden gelebilir?

**

İnsanların ve Cinlerin Yaratılış Maddesi, Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

14- İnsanı çömlek gibi şekil alabilen kuru topraktan o yarattı.³⁵⁹

15- Cinleri ise ateşin karışımından yarattı.³⁶⁰

16- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

17- **O**, iki doğuş noktasının ve iki batış noktasının Rabbidir.³⁶¹

18- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

19- **O**, iki denizi birbirine saldı. Onlar birbirlerine kavuştular.³⁶²

20- Fakat aralarında **görülmeyen** bir engel vardır; bu yüzden birbirlerinin **sınırını** aşmazlar.³⁶³

21- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

³⁵⁶ En'âm 99, 141. Kâf 9.

³⁵⁷ En'âm 95, 99. Kâf 9. Abese 27-28. Yasin 33.

³⁵⁸ Bu ayet bu sûre içinde 31 defa zikredilmiştir.

³⁵⁹ Hicr 26, 28. Âl-i İmrân 59. Kehf 7. Hac 5. Rum 20. Fatır 11. Mü'min 67. A'râf 12. Sâffât 11. En'âm 2. Mü'minin 12-13. Secde 7. Sâd 71.

³⁶⁰ Hicr 27.

³⁶¹ Şuârâ 28. Bakara 258. Sâffât 5. Mearic 40. Müzzemmil 9.

³⁶² Furkan 53. Neml 61.

³⁶³ Furkan 53. Neml 61.

22- Onlardan inci ve mercan çıkar.³⁶⁴

23- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

24- Denizde akıp giden dağlar kadar büyük olan yelkenli gemiler onun **izniyle hareket eder.**³⁶⁵

25- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

26- **Yeryüzündeki** tüm varlıklar fanidir.³⁶⁶

27- Yalnızca azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı baki kalacaktır.³⁶⁷

28- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

Açıklama:

1. 17'nci ayette geçen "İki doğuş ve iki batış noktasının" açıklaması şu şekildedir: Güneş, doğu istikametinde her gün farklı bir noktada doğar. Yaz mevsiminde kuzeye doğru, kış mevsiminde ise güneye doğru bir hareket seyreder. Güneş 21 Aralık'ta güneydeki son noktada doğar ve sonraki günlerden itibaren doğuş yerleri gün gün kuzeye doğru değişir. 21 Mart'ta doğduğu noktayla bahar, 21 Haziran'da doğduğu noktayla yaz ve 23 Eylül itibariyle doğduğu noktada sonbahar başlar.

2. Denizler yoğunluk, tuzluluk ve sıcaklık açısından birbirinden farklıdır. Denizler ilk bakıldığında tek parçadan ibaret bir su kütleli gibi gözükse de aralarında bir engel bulunmaktadır. Bu engel fizikî yani gözle görülür bir şey değildir. Denizler sahip oldukları karakteristik özellikler sayesinde birbirlerine tam olarak karışmaz. Böylece her deniz kendisine ait karakteristik özelliğini korur. Bu da her denizde farklı canlı türlerinin yaşamasına olanak sağlar.

**

İnsanlara ve Cinlere Sesleniş

29- Göklerde ve yerde olanlar ondan isterler. O her gün **yeni** bir iştedir.

30- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

31- Ey yeryüzünün iki ağırlığı olan **cinler ve insanlar**, biz size de zaman ayıracağız!³⁶⁸

32- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

33- Ey cinler ve insanlar topluluğu! Eğer göklerin ve yerin uçlarından çıkmaya gücünüz yetiyorsa çıkın **da görelim. Allah'ın vereceği** bir yetki olmadan kesinlikle çıkamazsınız.

34- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

35- **Çıkmaya teşebbüs etseniz** üzerinize ateşten bir alev ve erimiş duman gönderilir. Böyle bir durumda birbirinize yardım da edemezsiniz.

36- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

³⁶⁴ Nahl 14. Fatır 12.

³⁶⁵ Maide 96. Bakara 164. İbrahim 32. Nahl 14. İsrâ 66. Hac 65. Mü'minun 22, 28. Rum 46. Lokman 31. Fatır 12-13. Yasin 41. Mü'min 80. Zuhuruf 12. Casiye 12. Şura 32-34.

³⁶⁶ Âl-i İmrân 185. Kasas 88.

³⁶⁷ Kasas 88. Furkan 58.

³⁶⁸ En'âm 130. A'râf 38.

Açıklama:

1. Allah Teâlâ akıl ve sorumluluk sahibi iki varlık türü yarattı. Bunlardan cinler ateşten, insanlar ise topraktan yaratıldı. Cinler de Resulullah (s.a.s.)'in getirdiği şeriatla mükellef varlıklardır. Ancak onların Kur'ân'ın ne kadarından sorumlu olduklarını bilmiyoruz.

2. Allah'ın mülkünden ve yarattığı evrenden kaçmak imkânsızdır. Hiç kimse Allah'ın yarattığı evrenin dışına çıkamaz ve Allah'ın azabından kaçıp kurtulamaz. Evren; alev toplarıyla, ateşle, dumanlı ve dumansız zehirli gaz bulutlarıyla çevrilidir.

**

Kıyametin Kopması ve Günahkârların Hesaba Çekilmeleri

37- Gök parçalandığında maden eriyiği gibi gül kırmızısı olur.³⁶⁹

38- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

39- O gün insan da cin de günahından sorulmaz.³⁷⁰

40- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

41- **Çünkü** günahkârlar alametlerinden tanınırlar. Bu nedenle alınlarından ve ayaklarından derhal yakalanırlar.³⁷¹

42- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

43- İşte günahkârların yalanladığı cehennem budur.³⁷²

44- Onlar onunla kaynar su arasında dönüp dolaşırlar.³⁷³

45- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

Açıklama:

Kıyametin kopmasıyla insanlar yeniden diriliş safhasına geçecek ve herkes mahşere götürülecektir. O gün kâfirlerle müminler birbirlerinden ayrı tutulacaklardır. Mahşere götürülmeden önce hesaplama olmayacağı için günahkârlara yaptıklarından hesap sorulmayacaktır. Çünkü onların günahkâr oldukları alametlerinden belli olacaktır. Allah Teâlâ onları damgalayacaktır. Hesap verme işi bittikten sonra kâfirler yaka paça tutuklanacaklar ve cehenneme atılacaklardır. Onlar cehennemin kavurucu sıcaklarıyla kaynar suları arasında gidip gelecekler. Onlar cehennemin yakıcı sıcaklarından pişerler. Bu nedenle serinlemek ve su içmek için kaynar suya üşüşürler. Fakat bu su onların iç organlarını parçalayacak kadar sıcaktır. Bu nedenle ondan da bir fayda göremeyecekler. Allah'ın dinini ve ahireti inkâr etmenin cezası budur.

**

Rabbinin Makamından Korkanlara Verilecek İki Cennetin Özellikleri

³⁶⁹ Mearic 8. Nebe 19. İnşikak 1. İnfitar 1. Rahmân 37. Hâkka 15-16. Mürselat 8-9. Furkan 25. Bakınız: Bulutsu nedir?

³⁷⁰ Mürselat 35-36. Hicr 92-93. Sâffât 24. Âl-i İmrân 77. Bakara 174. A'râf 6. Kasas 65-66, 78. Müddessir 39-43. Mü'min 50.

³⁷¹ Âl-i İmrân 106. Tâhâ 102. Abese 40-42. Zümer 60, 71. Yunus 27. Yasin 8. İnsan 4. Alak 15. Duhan 47. Hâkka 30-32. Mü'min 71-72. Kamer 48. Fussilet 19. Mutaffifin 15-16.

³⁷² Yasin 63. Tûr 14. Secde 20. Mürselat 29. Mutaffifin 17.

³⁷³ Kehf 29. En'âm 70. Yunus 8. Hac 19. Sâffât 67. Duhan 48. Muhammed 15. Vâkıa 42, 93. Nebe 25. Ğaşiye 6.

46- Rabbinin makamında **hesap vermektan** korkanlar için iki cennet vardır.³⁷⁴

47- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

48- O ikisinde bulunan **ağaçlar** çok dallıdır.

49- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

50- O ikisinde akan iki pınar vardır.

51- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

52- O ikisinde her meyveden bir çift vardır.

53- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

54- Onlar içi kalın ipekten olan döşeklerin üzerine kururlar.³⁷⁵ İki cennetin meyveleri ise koparılacak kadar yakındır.³⁷⁶

55- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

56- O ikisinde, bakışlarını yalnızca eşlerine çeviren kadınlar vardır. Onlara **eşlerinden** önce ne bir insan ne bir cin dokunmuştur.³⁷⁷

57- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

58- Onlar **güzellikte** yakut ve mercan gibidir.³⁷⁸

59- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

60- İyiliğin karşılığı yalnızca iyiliktir.³⁷⁹

61- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

Açıklama:

Rabbinin huzuruna çıkma korkusu taşıyan ve bu nedenle günah işlemekten uzak duran müminler için iki cennet vardır. Bu cennetler Rabbinizin sonsuz lütuf ve ihsanıyla doludur. Bu cennetlerde bir müminin ihtiyaç duyacağı ve isteyeceği her türden nimetler vardır. Burada yiyecek, içecek, giyecek, mobilya, koltuk, yastık, sedir, ağaç, meyve, bitki, pınar, nehir, meşrubat, gıda, görsel güzellikler ve eş gibi maddî manevî her çeşit nimet vardır.

**

Kapanış: İki Cennet Daha Vardır

³⁷⁴ İbrahim 14. Naziat 40-41.

³⁷⁵ Kehf 31. Sâd 51. Tûr 20. Rahmân 76. Vâkıa 15-16. İnsan 13. Hicr 47. Sâffât 44. Yasin 55-57.

³⁷⁶ Hâkka 21-23. İnsan 14.

³⁷⁷ Sâffât 48. Sâd 52. Rahmân 74. Vâkıa 35-36.

³⁷⁸ Sâffât 49. Vâkıa 23.

³⁷⁹ İnsan 22.

- 62- Bu iki **cennetin** dışında iki cennet daha vardır.³⁸⁰
- 63- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 64- İkisi de yemyeşildir.
- 65- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 66- O ikisinde gürül gürül akan iki pınar vardır.
- 67- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 68- O ikisinde meyve, hurma ve nar vardır.
- 69- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 70- O ikisinde güzel ahlaklı güzel kadınlar vardır.
- 71- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 72- O ikisinde çadırlarına kapanmış huriler vardır.
- 73- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 74- Onlara **eşlerinden** önce ne bir insan ne bir cin dokunmuştur.
- 75- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 76- Onlar yeşil yastıkların ve eşsiz güzellikteki minderlerin üzerine kurulurlar.³⁸¹
- 77- Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?
- 78- Celal ve ikram sahibi Rabbinin ismi ve şanı pek yücedir.³⁸²

Açıklama:

Cennet sonsuzluk yurdudur. Orada yaşlanma, bunama, hastalanma, yorulma ve bıkmaya yoktur. Cennetin en güzel nimetlerinden biri de hayırlı, iyi huylu, güzel yüzlü, temiz ve eşlerine düşkün eşlerdir. Cennet müminlerin yurdudur. Bu dünyanın cefasını çeken müminler, ahirette cennetin sefasını sürecekler. Rabbine kulluk etmekten üşenmeyenler, ahirette sonsuz ikramlara ve nimetlere mazhar olacaklardır.

**

Kapanış: Allah'ın Bazı İsimleri ve Sıfatları

22- O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. Görünmeyen **âlemi** de görünen **âlemi** de bilendir. O Rahmân'dır, Râhim'dir.³⁸³

23- O, kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'tır. **Tüm evreni yöneten** el-Melik'tir. **Her türlü ayıptan ve kusurdan münezzeh** el-Kuddüs'tür. **Barışın kaynağı** es-Selam'dır. **Hem güven veren hem güven duyulan** el-Mü'min'dir. **Tüm varlıkları gözetleyen** el-

³⁸⁰ Yunus 26.

³⁸¹ Ğaşiye 13-16. Vâkıa 15-16.

³⁸² Zuhruf 85. Furkan 1-2, 10, 61. Mülk 1-2.

³⁸³ En'âm 73. Tevbe 94, 105. Secde 6. Râ'd 9. Mü'minun 92. Zümer 46. Teğâbun 18.

Müheymin'dir. **Karşı konulamaz gücün sahibi** el-Aziz'dir. **İstedğini zorla yaptıran ve kullarının yaralarını saran** el-Cebbar'dır. **Büyükülüğün kendisi olan** el-Mütekebbir'dir. Allah onların şirk koşmalarından münezzehtir.

24- O Allah'tır. **Tüm varlıkları yaratan** el-Hâlık'tır. **Eşsiz bir şekilde yaratan** el-Bari'dir. **Yarattıklarına şekil veren** el-Musavvir'dir. En güzel isimler onundur. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi onu tesbih ediyor. O, **karşı konulamaz gücün sahibi** el-Aziz, **her şeyi sağlam ve hikmete uygun bir şekilde yaratan** el-Hekîm'dir.³⁸⁴

Açıklama:

Allah Teâlâ'nın isimleri ve sıfatları vardır. Bunlara "Esmâü'l Hüsnâ" denilmektedir. En güzel isimler ve sıfatlar Allah'a aittir. O her şeyi bilen ve görendir. Allah'ın yanında gayp âlemi diye bir âlem yoktur. Çünkü her şey onun yanında zahirdir. Allah, kullarının yaptığı, konuştuğu ve düşündüğü her şeyden haberdardır. Göklerde ve yerde tüm varlıklar onu yüceltmekte, ona hamdetmekte, onu tesbih etmekte ve ona secde etmektedir.

**

61- SÂFF SÛRESİ

14 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Doğru sözlü olma, askerî düzen ve tertip, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in müjdelenmesi, İslam'ın tüm dinlere hâkim olması; en hayırlı ticaret olan iman ve cihat; Allah'ın dininin yardımcıları olma ve Havariler.

Giriş: Ahde Vefanın ve Allah Yolunda Kenetlenmenin Önemi

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

- 1- Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'ı tesbih ediyor. O Aziz'dir, hikmet sahibidir.³⁸⁵
- 2- Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz?³⁸⁶
- 3- Çünkü yapmayacağınız şeyleri söylemeniz Allah'ın yanında büyük bir öfkeye neden oluyor.
- 4- Hiç şüphesiz ki Allah, kenetlenmiş bir bina gibi **askerî** düzene geçerek kendi yolunda savaşanları sever.³⁸⁷

Açıklama:

1. Bir mümin yerine getirmeyeceği sözler vermez. Çünkü söz mesuliyettir. Verilen sözün yerine getirilmemesi Allah katında büyük bir gazaba neden olur.

2. Müminler namazda saf tutar; inci gibi dizilirler ve aralarında boşluk bırakmazlar. Aynı şekilde askerî sahada da ip gibi dizilirler. Emir almadan kıpırdamazlar ve izin almadan görev yerlerini terk etmezler. Bir binanın yapı taşı

³⁸⁴ A'râf 180. İsrâ 110. Tâhâ 8.

³⁸⁵ Bakara 116. İsrâ 44. Enbiya 79. Râ'd 15. Nur 41. Hadid 1. Haşr 1, 24. Cuma 1. Teğâbun 1.

³⁸⁶ Bakara 44, 246. Hud 88. İsrâ 34. Muhammed 20. Nisa 77. Ahzab 15. Şuâra 225-226.

³⁸⁷ Bakara 190. Nisa 76. Tevbe 111. Müzzemmil 20. Enfal 45-46.

olduklarını ve kendileri olmadığında bir taşın eksik kalacağını bilirler. Birbirlerine sıkıca kenetlenirler ve birbirlerinden kopmazlar.

**

İslam, Müjdelenen Son İlahî Dindir

5- Bir seferinde Musa, kavmine, “Ey kavmim! Benim; size gönderilen Allah’ın resulü olduğumu bildiğiniz halde neden bana eziyet ediyorsunuz?” diye sormuştu.³⁸⁸ Onlar haktan sapınca Allah da onların kalbini haktan saptırdı.³⁸⁹ Çünkü Allah, fasıklığı şiar edinenleri doğru yola muvaffak kılmaz.

6- Meryem oğlu İsa ise şöyle demişti: “Ey İsrailoğulları! Ben, Allah’ın size gönderdiği resulüyüm. Benden önce gelmiş olan Tevrat’ı tasdik ediyor ve benden sonra gelecek olan Ahmed isimli resulü müjdeliyorum.” **Fakat** onlara **Allah’ın resulü** apaçık mucizelerle gelince onlar, “Bu apaçık bir sihirdir” dediler.³⁹⁰

7- Allah hakkında yalan söyleyerek iftira atandan daha zalim kim vardır? Hâlbuki o kişi İslam’a davet ediliyor! Hiç şüphesiz ki Allah, zulmü şiar edinenleri doğru yola muvaffak kılmaz.³⁹¹

8- Onlar ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek istiyorlar. Allah ise nurunu tamamlayacaktır. Kâfirler istemese bile!³⁹²

9- **Allah**, resulünü hidayetle ve hak din olan **İslam’la** gönderdi ki onu bütün dinlere hâkim kılsın. Müşrikler istemese bile!³⁹³

Açıklama:

1. İsrailoğulları Hz. Musa’ya çok eziyet etmiş ve onu çok yormuşlardı. Onlar birçok mucizeye bizzat tanıklık etmelerine ve hatta birçok mucizenin bilfiil içinde yer almalarına rağmen yine de Hz. Musa’ya her seferinde yeni bir sorunla geliyorlardı.

2. Hz. İsa, İsrailoğulları’na gönderilen bir resuldü. O, onların tahrif ettiklerini tashih etmeye gelmişti. Ancak İsrailoğulları kendi ırklarından olan Hz. İsa’yı kabul etmediler. Resulullah (s.a.s.)’i ise güya kendi ırklarından olmadığı için kabul etmediler. Yahudiler ve Hıristiyanlar hak din olan İslam’a davet edildikleri halde Allah’ın mucizelerini yalan saydılar ve onun gönderdiği elçiyi kabul etmediler.

3. Kâfirler ve müşrikler ne yaparlarsa yapsınlar Allah’ın nurunu, ışığını ve güneşini söndüremezler. Onlar istemese de Allah nurunu tamamlayacaktır. Onlar ağızlarıyla güneşi söndüremeyecekleri gibi, Kur’ân’ın nurunu da söndüremeyecekler. Geçmişte söndüremedikleri gibi, gelecekte de söndüremeyecekler.

**

Kapanış: En Kârlı Ticaret

³⁸⁸ Ahzab 69. Bakara 55, 93, 108. Nisa 153.

³⁸⁹ Bakara 5. En’âm 46. Casiye 23. Yasin 9. Nisa 155. A’râf 100. Tevbe 87, 93. Yunus 74. Nahl 108. Rum 59. Mü’min 35. Muhammed 16, 23. Münafikun. 3. Mütaffifin 14. Âl-i İmrân 8.

³⁹⁰ Fetih 29. Âl-i İmrân 81. Kasas 36, 48. Neml 13. Yunus 76.

³⁹¹ En’âm 5, 21, 93, 144. A’râf 37. Yunus 17. Hud 18. Kehf 15. Ankebut 68.

³⁹² Tevbe 32.

³⁹³ Fetih 28. Tevbe 33.

10- Ey iman edenler! Sizi elem verici azaptan kurtaracak olan ticareti size haber vereyim mi?³⁹⁴

11- Allah'a ve resulüne iman edin ve Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihat edin. Eğer bilerseniz bu sizin için en hayırlısıdır.

12- **Eğer bunu yaparsanız Allah** da sizin günahlarınızı bağışlar ve sizi, altından ırmakların aktığı cennetlere ve Adn cennetlerindeki güzel evlere yerleştirir. Büyük başarı işte budur.

13- Hoşunuza gidecek bir şey daha var: Allah'tan bir zafer ve yakın bir fetih. **Ey Muhammed! Müminleri müjdele!**³⁹⁵

14- Ey iman edenler, Allah'ın **dininin** yardımcıları olun!³⁹⁶ Hani Meryem oğlu İsa, Havarilere, "Allah'a **giden yolda** benim yardımcılarım kimlerdir?" diye sormuştu. Havariler, "Bizler Allah'ın yardımcılarımız" demişlerdi.³⁹⁷ İsrailoğulları'ndan bir grup **ona** iman etti, bir grup ise **onu** inkâr etti.³⁹⁸ Biz, iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik; böylece onlar galip geldiler.

Açıklama:

1. Allah, müminlerin canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır. En büyük ve en kazançlı ticaret budur. Bu ticarete giren kaybetmez. Bu ticarete kazançlı çıkmamanın şartları ise iman etmek ve Allah yolunda cihattır.

2. Her kim Allah'ın dinine yardım ederse Allah onu dünyada da ahirette de yüzüstü bırakmaz. Allah'a yardım etmek, onun dinine yardım etmek demektir. Her kim Allah'ın dinine yardım ederse aslında kendisine yardım etmiş sayılır. Çünkü bunun karşılığı kendisine fazlasıyla ödenecektir.

**

62- CUMA SÛRESİ

11 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Resulullah (s.a.s.)'in risaletinin evrenselliği ve ümmî bir toplumu eğitmesi, bildikleriyle amel etmeyenlerin misali, ölümü arzulamama gerekçesi ve Cuma namazı.

Giriş: Resulullah (s.a.s.)'in Risaletinin Evrenselliği

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'ı tesbih ediyor. O, **tüm evreni yöneten** el-Melik; **her türlü ayıptan ve kusurdan münezzeh** el-Kuddüs; **karşı konulamaz gücün sahibi** el-Aziz, **her şeyi sağlam ve hikmete uygun bir şekilde yaratan** el-Hekîm'dir.³⁹⁹

³⁹⁴ Fatır 29. Tevbe 20-22, 111-112. Şura 23. Bakara 25.

³⁹⁵ Ahzab 47.

³⁹⁶ Muhammed 7. Hac 40. Âl-i İmrân 160. Sâffât 171-173.

³⁹⁷ Âl-i İmrân 52. Maide 111-115. Sâff 14.

³⁹⁸ A'râf 87. Âl-i İmrân 110.

³⁹⁹ Bakara 116. İsrâ 44. Enbiya 79. Râ'd 15. Nur 41. Hadid 1. Haşr 1, 24. Teğâbun 1.

2- O, ümmî bir topluma kendilerinden olan bir resul gönderdi. **Bu resul** onlara **Allah'ın** ayetlerini okuyor, onları **kötü şeylerden** temizliyor, onlara kitabı ve hikmeti öğretiyor. Hiç şüphesiz ki onlar **ondan** önce apaçık bir yanlışın içindeydiler.⁴⁰⁰

3- **Allah, resulünü** bir de henüz o **ümmî topluma** yetişmemiş olan diğer **insanlara** da **gönderdi**. O Aziz'dir, hikmet sahibidir.⁴⁰¹

4- Bu, Allah'ın bir lütfü ve ihsanıdır. **Allah** onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf ve ihsan sahibidir.⁴⁰²

Açıklama:

1. Allah Teâlâ, ümmî yani okuryazar olmayan bir toplumun içinden, okuryazar olmayan Muhammed Mustafa (s.a.s.)'i resul olarak gönderdi. Resulullah (s.a.s.) onlara Allah'ın ayetlerini okuyor; onların çarpık inancını düzeltiyor, onlara Allah'ın kitabını ve hikmeti öğretiyordu. Nitekim onun gelmesinden önce bu toplum her türlü sapıklığın, dalaletin ve yanlışın içindeydi.

2. Resulullah'ın risaleti yani getirdiği mesajlar evrenseldir. Sadece bir ırka ya da bir coğrafyaya ait değildir.

**

Allah'ın Kitabıyla Amel Etmeyenlerin Durumu

5- Kendilerine Tevrat'ın **sorumluluğu** yüklenen fakat bu **sorumluluğu** taşımayanların durumu, kitap taşıyan merkebin durumuna benziyor. Allah'ın ayetlerini yalanlayanların durumu çok kötüdür! Allah, zulmü şiar edinenleri doğru yola muvaffak kılmaz.⁴⁰³

6- De ki: “Ey Yahudiler! **Sizin** dışınızdaki insanların değil de yalnızca kendinizin Allah'ın veli kulları olduğunuzu iddia ediyorsanız ölmeyi istesenize! Tabi eğer doğru söylüyorsanız!”⁴⁰⁴

7- Onlar, kendi elleriyle yaptıklarından dolayı **ölmeyi** istemezler. Allah zalimleri çok iyi bilendir.⁴⁰⁵

8- De ki: “Kendisinden kaçtığımız ölüm kesinlikle sizinle karşılaşacaktır. Sonra görünmeyen **âlemi** de görünen **âlemi** de bilen **Allah'a** döndürüleceksiniz ve o, yaptığınız **her şeyi** size haber verecektir.”⁴⁰⁶

Açıklama:

1. Yahudiler Allah'ın kitabını yüklendiler. Onu öğrendiler, ezberlediler, yazdılar, açıkladılar... Fakat onunla amel etmediler. Allah'ın kelamı olan Kur'ân'la amel etmeyenlerin de durumu aynıdır; Allah'ın kelamını öğrenip onunla amel etmeyen kişi, sırtında kitap taşıyan ama ne taşıdığını bilmeyen bir merkebin durumuna benzer.

⁴⁰⁰ Bakara 129, 151. Âl-i İmrân 164. A'râf 157-158.

⁴⁰¹ Enbiya 107. Sebe 28. En'âm 19.

⁴⁰² Nisa 133. Hadid 21.

⁴⁰³ Bakara 146. En'âm 20. A'râf 176.

⁴⁰⁴ Bakara 94.

⁴⁰⁵ Bakara 95. Nisa 62. Âl-i İmrân 182. Enfal 51. Hac 10. Kasas 47. Rum 36. Şura 48.

⁴⁰⁶ Nisa 78. Ahzab 16. En'âm 73, 108. Nur 64. Zümer 7, 46. Tevbe 94, 105. Secde 6. Râ'd 9. Mü'minun 92. Haşr 22. Teğâbun 18.

2. Ölümden sonrasına hazırlık yapmayan kişi ölümü arzulamaz. Çünkü o kişi tüm yatırımını dünyaya yapmış, ahirete yönelik hazırlık yapmamıştır. Hiç kimse her yerini mamur ettiği dünyayı bırakıp, iman etmeyerek ve salih amel işlemeyerek harap halde bıraktığı ahirete gitmek istemez.

**

Kapanış: Cuma Namazının Farz Oluşu

9- Ey iman edenler! Cuma günü namaz için ezan okunduğunda Allah'ı zikretmeye koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz bu sizin için en hayırlısıdır.

10- Namaz bitince yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfunu arayın. Kurtuluşa ermek için Allah'ı çokça zikredin.⁴⁰⁷

11- Onlar bir ticaret veya bir eğlence görünce hemen oraya koşuştular ve seni **hutbede** ayakta bıraktılar. De ki: "Allah'ın yanında bulunan şeyler eğlenceden de ticaretten de daha hayırlıdır. Rızık dağıtanların en hayırlısı Allah'tır."⁴⁰⁸

Açıklama:

1. Cuma namazı için ezan okunduğu zaman alışverişi ve dünyalık işleri terk etmek gerekir. Bazı âlimlere göre Cuma namazı esnasında yapılan alışverişler haram, bazılarına göre ise harama yakın mekruhtur.

2. Resulullah (s.a.s.) bir cuma günü hutbe okuduğu esnada Medine'ye bir kervan gelmişti. Kervanın geldiğini duyanlar, kervandan bir an önce mal alabilmek için hutbeden birer ikişer ayrıldılar. Öyle ki camide çok az kişi kaldı. Allah Teâlâ bu konuda müminleri uyardı. Cuma namazının alışverişten daha önemli, daha öncelikli ve daha hayırlı olduğunu beyan etti.

3. Allah Teâlâ rızık gerçek sahibidir. Rızıkı o yaratır ve o paylaşır. Kullar da kendilerine pay edilen rızık başkalarına taksim ederler. Rızıkın esas sahibi Allah'tır. Kullar ise sadece birer aracıdır.

**

67- MÜLK SÛRESİ

30 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Yaratılışın amacı, Allah'ın kudret ve azameti, vahyin korunmuş olması, yeniden diriliş, ahirette pişmanlığın fayda vermemesi, Allah'ın azabından hiç kimsenin güvende olmaması, kıyamet ve Allah'tan başka güç ve otoritenin olmaması.

Giriş: Yaratılışın Amacı ve Allah'ın Azametinden Örnekler

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Her şeyin yönetimi ve mülkü elinde olan **Allah'ın** şanı yücedir. O her şeyin üstesinden gelmeye kadirdir.⁴⁰⁹

⁴⁰⁷ Bakara 152, 200. Nisa 103. Enfal 45. Ahzab 41-42.

⁴⁰⁸ Bakara 103. Â-i İmrân 198. Nahl 96. Kasas 60. Şura 36.

⁴⁰⁹ Zuhruf 85. Furkan 61. Yasin 83.

2- O, hanginizin daha iyi amel işlediğini ortaya çıkarmak için ölümü ve hayatı yarattı. O Aziz'dir, bağışlayandır.⁴¹⁰

3- O, birbiriyle uyumlu yedi gök tabakası yarattı. Sen Rahmân'ın yarattıklarında hiçbir uyumsuzluk bulamazsın. Gözünü çevir de bak. Bir noksan görebilecek misin?⁴¹¹

4- Sonra gözünü bir daha, bir daha çevir bak! Gözlerin sana bitkin bir şekilde aradığını bulamadan dönecektir.

5- Yakın göğü ise **yıldızlardan** kandillerle süsledik. Orayı **azgın varlıklar olan** şeytanların taşlandığı bir yer kıldık ve onlar için alevli bir azap hazırladık.⁴¹²

Açıklama:

1. Tüm kâinatın yönetimi ve mülkiyeti Allah'a aittir. O dilediğini yapar. Çünkü mülkün yegâne sahibi odur. Ölümü ve hayatı, kimin daha iyi amel işleyeceğini ortaya çıkarmak için yarattı.

2. Allah, gökleri yedi kat olarak yarattı. Bu katlar veya tabakalar birbirleriyle uyum içindedir. Onun yarattığı evrende bir kusur, açıklık, sistem bozukluğu, zıtlık ve uyumsuzluk yoktur. Her kim gökleri, yeri ve canlıları incelerse Allah'ın kusursuz yaratıcılığını görecektir. Allah'ın yarattığı evrende kusur arayan kişi; yorgun, bitkin ve eli boş bir şekilde geri dönecek ve onun tüm gözlemleri, deneyleri, araştırmaları ve çalışmaları başarısızlıkla sonuçlanacaktır.

**

Cehennem Azabının Büyüklüğü ve Kâfirlerin, Suçlarını İtiraf Etmeleri

6- Rablerini inkâr edenler için cehennem azabı vardır. **Orası** kötü bir sondur.

7- Onlar oraya atıldıklarında kaynayan **cehennemin** fokurdamasını duyarlar.⁴¹³

8- **Cehennem**, öfkesinden neredeyse paramparça olacak. Oraya her bir grup atıldığında **cehennemin** bekçileri onlara, "Size bir uyarıcı gelmemiş miydi?" diye sorarlar.⁴¹⁴

9- Onlar şöyle derler: "Bilakis bize bir uyarıcı geldi fakat biz **onu** yalanladık. Allah hiçbir şey indirmede; siz büyük bir yanlışın içindesiniz dedik."

10- Sonra şöyle derler: "Eğer **onları** dinleseydik ya da aklımızı başımıza alsaydık **bugün** alevli **cehennemin** ehlerinden olmazdık."⁴¹⁵

11- Onlar günahlarını itiraf ederler. **Allah'ın rahmetinden** uzak kalsın alevli **cehennemin** ehli!⁴¹⁶

⁴¹⁰ Hud 7. Zâriyat 56.

⁴¹¹ Mü'minun 17. Nuh 15. Bakara 29. Fussilet 12. Talak 12. Kâf 6.

⁴¹² Fussilet 12. Sâffât 6-10. Hicr 16-18. Cinn 7-9.

⁴¹³ Furkan 12. Kâf 30.

⁴¹⁴ Nisa 165. İsrâ 15. Tâhâ 134. Kasas 47. En'âm 131. Maide 19. Zümer 71. Fatır 37. Mü'min 49-50. Müddessir 31.

⁴¹⁵ Bakara 167. Mü'min 11, 18. Zümer 56. En'âm 31. Meryem 39. Enbiya 97. Maide 37. Hac 22. Secde 12, 20. Mü'minun 107. Kasas 63. Sebe 31-33.

⁴¹⁶ Mü'min 11. Secde 12. Fecr 23.

12- Hiç şüphesiz ki görmedikleri halde Rablerinden korkanlar için bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.⁴¹⁷

Açıklama:

Ahirette herkes suçunu ve günahını itiraf edecektir. Fakat orada pişmanlık ve mazeret geçersizdir. Bu dünyada öğütlere kulak vermeyen ve aklını kullanmayan kişi, o gün büyük bir pişmanlık yaşayacak ama bunun kendisine hiçbir faydası olmayacaktır. Rablerini görmedikleri halde ondan sakınanlar için ise büyük bir mükâfat ve bağışlanma vardır. Bu dünyada iman etmenin karşılığı güzel bir son olacaktır.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

13- Sözüünüzü isterseniz gizli tutun isterseniz açıktan söyleyin; **onun için fark etmez.** Çünkü o, kalplerde olanı bilendir.⁴¹⁸

14- Yaratan bilmez mi? O, **her şeyin iç yüzünü bilen** el-Latif'tir, **her şeyden haberdar olan** el-Habir'dir.

15- O, yeryüzünü sizin için boynu bükük kıldı. Onun omuzlarında yürüyün ve **Allah'ın size ayırdığı** rızaktan yiyeceğinizi. Yeniden diriliş ona olacaktır.⁴¹⁹

16- Gökte olan **Rabbinizin** sizi yerin dibine geçirmeyeceğinden emin misiniz? Bir bakmışsın yeryüzü çalkalanıyor **ve her şeyi içine çekiyor.**⁴²⁰

17- Ya da gökte olan **Rabbinizin**, içinde taşlar olan bir kasırgayı üzerinize göndermeyeceğinden emin misiniz? Yakında uyarımın nasıl olduğunu bileceksiniz!⁴²¹

18- Onlardan öncekiler de **gerçekleri** yalanlamıştı. Benim cezalandırmam nasılmış **gördün mü?**⁴²²

19- Onlar, üstlerinde kanatlarını çırparak **uçan** kuşları görmüyorlar mı? Onları **havada** Rahmân'dan başka hiçbir şey tutmuyor. Hiç şüphesiz ki o her şeyi görendir.⁴²³

20- Rahmân'a karşı size yardım edecek olan şu ordunuz da kimmiş? İnkârcılar yalnızca bir gururun içindedirler.⁴²⁴

⁴¹⁷ Bakara 1-3. Enbiya 49. Kâf 32-33. Ahzab 39.

⁴¹⁸ Kâf 16. Bakara 186. En'âm 3. Hud 5. Fatır 38. Hadid 6. Teğâbun 4. Zuhuruf 80. Şuârâ 217-220. Yunus 61. Ahzab 18. Râ'd 10. Tâhâ 7. İnşikak 23. Â'lâ 7. Mü'min 19.

⁴¹⁹ Rahmân 10. Nahl 13. Bakara 22, 29. Casiye 13. Fatır 27. Râ'd 3-4. Zâriyat 30-32, 48. Naziat 30-33. Kâf 7. Tâhâ 53-54.

⁴²⁰ A'râf 99. Nahl 45-47. İsra 68.

⁴²¹ İsra 68. Kamer 34. Ankebut 40.

⁴²² Râ'd 32. Hac 44, 48. Fatır 26. Sebe 45. Mü'min 5. Kamer 16, 18, 21, 30.

⁴²³ Nur 41. Nahl 79.

⁴²⁴ Enbiya 43. A'râf 197. Yasin 75.

21- Peki, o, **verdiği** rızıkı kesse size kim rızık verebilir? Bilakis onlar, kibrin ve küfrün içinde kalmakta inat ediyorlar.⁴²⁵

22- Yere yüzüstü kapanıp yürüyen mi dosdoğru ilerler, yoksa dosdoğru yolda düzgün bir şekilde yürüyen mi?⁴²⁶

23- De ki: “Sizi yaratan, size kulak, göz ve kalp veren odur. Fakat çok az şükrediyorsunuz!”⁴²⁷

24- De ki: Sizi yeryüzüne yayan odur. Sonra onun yanında toplanacaksınız.”⁴²⁸

Açıklama:

1. Allah Teâlâ yeryüzünü insanlar için yaşam alanı ve yaşamaya elverişli bir yer kıldı. Yeryüzünün sahibi Allah'tır. Allah'ın emri gelirse yeryüzü, üstünde yaşayanları içine çeker. Gökyüzü de Allah'ın emrindedir. Rüzgâr, kasırga, fırtına ve tufan da Allah'ın emrindedir. Hiç kimse Allah'ın mülkünden çıkıp onun gücünün ve kudretinin olmadığı bir yere kaçamaz.

2. Kuşların gökyüzünde süzülerek uçmaları Allah'ın kudret ve azametindedir. Kuşlar gökyüzünde kanatlarını açar ve hiç kanat çırpmadan kilometrelerce süzülürler. Onlara bu özelliği veren Allah'tır.

3. Kâfirler yüzüstü ilerlemeye çalışan sürüngenler gibi hareket ederler. Önlerini göremezler. Gördükleri tek yer topraktır ve yeryüzüdür. İleriye yani ahireti göremezler. Müminler ise ayakta yürüyen kimseye benzerler. Ayakları yerdedir ama gözleri gökyüzündedir. Ayakları yerdedir ama gözleri ufukta yani ahirettedir.

**

Kıyameti Arzulayan Kâfirler Onu Gördüklerinde Bin Pişman Olurlar

25- Onlar, “Eğer doğru söylüyorsanız şu **kıyamet** ne zaman **gerçekleşecek?**” diye soruyorlar.⁴²⁹

26- De ki: “**Onun** bilgisi Allah'ın yanındadır. Ben yalnızca apaçık bir uyarıcıyım.”⁴³⁰

27- Fakat onlar **kıyametin** yaklaştığını gördüklerinde kâfirlerin yüzünde bir hoşnutsuzluk belirir. **Onlara**, “İşte gelmesini istediğiniz budur” denilir.⁴³¹

Açıklama:

İnkârcılar kıyametin kopmasından ve peygamberlerin vadettiği azabın gelmesinden şüphe ederler. Onlar azabı gördüklerinde ise pişman olurlar ama bunun kendilerine bir faydası olmaz. Kıyametin ne zaman kopacağını yalnızca Allah bilir. Kıyametin son alametleri zuhur ettiğinde ve kâfirler onun yakın olduğunu kesin olarak anladıklarında üzüntüden kahrolurlar. Çünkü artık tövbe kapısı kapanmış ve iş işten geçmiştir.

**

⁴²⁵ Yunus 31. Neml 64. Sebe 24. Fatır 3. Hud 6. Ankebut 17.

⁴²⁶ Âl-i İmrân 162. Tevbe 109. Râ'd 19. Kasas 61. Zümer 22, 24. Fussilet 40. Muhammed 14.

⁴²⁷ Bakara 31, 239. Alak 4-5. Beled 8-9. Nahl 78. Mü'minun 78. Secde 9. Rahmân 4. Yunus 31.

⁴²⁸ Nisa 1. Mü'minun 79. Şura 11.

⁴²⁹ Yunus 48. Enbiya 38. Neml 71. Secde 28. Sebe 29. Yasin 48.

⁴³⁰ A'râf 187. Ahzab 63. Naziat 42-44. Lokman 34. Fussilet 47. Zuhuruf 85. Kıyamet 6-9. Tâhâ 15. Hac 7. Sebe 3. Mü'min 59. Şura 17. Casiye 32. Kamer 1.

⁴³¹ Secde 20. Sebe 42. Zâriyat 14. Tûr 14. Mürselat 29. Mutaffifin 17.

Kapanış: Hiç Kimse Allah'ın İstedğine Engel Olamaz

28- De ki: “Söylesenize! Eğer Allah benim ve benimle birlikte olanların canını alsa ya da bize merhamet edip **canımızı bağışlasa peki**, kâfirleri elem verici azaptan kim kurtaracak?”⁴³²

29- De ki: “O Rahmân'dır. Biz ona iman ettik. Ona tevekkül ettik. Yakında kimin apaçık bir yanlışın içinde olduğunu bileceksiniz.”⁴³³

30- De ki: “Eğer **yeraltı** sularınız çekilirse kim size kaynak suyunu getirebilir?”⁴³⁴

Açıklama:

1. Allah'tan gelecek olan azabı da rahmeti de engelleyebilecek hiç kimse yoktur. Müminler onun rahmetini umar, onun azabından korkarlar. Peki, ya kâfirler? Onları Allah'ın azabından koruyacak kim vardır?

2. Rızıkımızı, yiyeceğimizi ve suyumuzu veren ve vermeye devam eden Allah'tır. Suyu havada, bulutlarda ve yerde toprağın içinde tutan ve muhafaza eden Allah'tır. Allah yerdeki suyu çekerse ondan başka su verebilecek, pınarları ve kaynakları ortaya çıkaracak hiç kimse yoktur. Ya da yağmuru keserse yağmur yağdırabilecek hiçbir güç ve kuvvet yoktur.

**

OTUZUNCU CÜZ

78- NEBE SÛRESİ

40 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Önemli haber, kıyamet, Allah'ın kudret ve azametinden örnekler, Fasl günü, ahirette kâfirlerin durumu, müminlerin elde edeceği mükâfat, hesap verme zamanında herkesin Rahmân'ın huzurunda sessiz olması ve kâfirlerin büyük pişmanlığı.

Giriş: Önemli Haber

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Onlar birbirlerine neyi soruyorlar?

2- Büyük haberden mi?⁴³⁵

3- Onlar onun hakkında ihtilaf ediyorlar.

4- Kesinlikle yakında bilecekler!⁴³⁶

5- Evet, kesinlikle yakında bilecekler!

Açıklama:

⁴³² Ahzab 17. Fatır 2. Zümer 38. Yunus 107. Maide 17. Fetih 11.

⁴³³ Tâhâ 135. En'âm 135. Hud 39, 93. Zümer 39-40.

⁴³⁴ Hicr 222. Nahl 10. Vâkıa 68-70. Zümer 21. Mü'minun 18. Nur 43. Kehf 41.

⁴³⁵ Sâd 67-68.

⁴³⁶ Tekasür 3-4.

Mekkelilerin birbirlerine sordukları önemli ve büyük olay; kıyamet, yeniden diriliş, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in resul olarak gönderilmesi ve Kur'an'dı. Onlar bu konuların tamamında ihtilaf ediyor ve aralarında anlaşmazlığa düşüyorlardı. Yakında büyük haberin ne olduğunu bilecekler. Ölüm onlar için tüm hakikatleri ortaya çıkaracaktır.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

6- Yeryüzünü **sizin için** döşek yapmadık mı?⁴³⁷

7- Dağları da kazık **gibi çakmadık mı?**⁴³⁸

8- Sizi eşler halinde yarattık.⁴³⁹

9- Uykunuzu dinlenme kıldık.⁴⁴⁰

10- Geceyi örtü kıldık.⁴⁴¹

11- Gündüzü ise çalışma zamanı kıldık.

12- Üstünüzde sapasağlam yedi **gök** inşa ettik.⁴⁴²

13- **Güneşi** ısıtıp aydınlatan bir kandil yaptık.⁴⁴³

14- Sıkıştırılmış bulutlardan şarıl şarıl dökülen bir su indirdik.⁴⁴⁴

15- Biz onunla hububat ve bitki çıkarırız.

16- Bir de iç içe geçmiş bahçeler.

Açıklama:

Yeryüzü tüm canlılar için bir ev, bir yuva ve bir sığınaktır. Yeryüzünü düzenleyen ve onu ayakta tutan Allah'tır. Kâinattaki her şey doğrudan ya da dolaylı bir şekilde insanın hizmetine sunulmuştur. Buna güneş, ay, yağmur, rüzgâr, hayvanlar ve bitkiler de dâhildir.

**

Kıyametten Sahneler

17- Hiç şüphesiz ki "Fasl günü" muayyen bir vakittir.⁴⁴⁵

⁴³⁷ Enbiya 31. Mürselat 27. Lokman 10. Naziat 32. Tâhâ 52-53. Zuhuf 9-10.

⁴³⁸ Nahl 15. Enbiya 31. Lokman 10.

⁴³⁹ Fatır 11. Nisa 1. Nahl 72. Rum 21. Şura 11.

⁴⁴⁰ Furkan 47.

⁴⁴¹ Neml 86. Yunus 67. Kasas 73. Mü'min 61.

⁴⁴² Nuh 15. Mü'minun 17. Mülk 3. Bakara 29. Fussilet 12. Talak 12. Kâf 6. Zâriyat 47.

⁴⁴³ Furkan 61. Hicr 16. Buruc 1. Nuh 15-16.

⁴⁴⁴ Nahl 10-11. Secde 27. Tâhâ 53-54. Kâf 9-11. Neml 60. Abese 24-32. Hac 5-6. Zümer 21. En'âm 99. Fatır 27. Zuhuf 10-11. Yasin 36. Lokman 10, 15. Enbiya 31. Naziat 31-33.

⁴⁴⁵ Duhan 40. Sâffât 21. Mürselat 13-15, 38.

18- O gün sūra üfürülecek ve sizler gruplar halinde geleceksiniz.⁴⁴⁶

19- **O gün** gökyüzü açılır ve kapı kapı olur.⁴⁴⁷

20- Dağlar yürütülür ve seraba dönüşür.⁴⁴⁸

Açıklama:

Kıyametin bir ismi de “Fasl günüdür.” Fasl, ayrılma demektir. Kıyamet, ayrılma günüdür. Hak ve batıl o gün kesin bir şekilde birbirinden ayrılacaktır. Kıyametin koptuğu gün evrende büyük olaylar gerçekleşecek, gökyüzünde ve yeryüzünde büyük parçalanmalar, dağılmalar, kırılmalar ve değişimler olacaktır. Sūra üfürülecek ve büyük yıkım başlayacaktır. Yeryüzündeki yaşam sona erecek ve gökyüzü paramparça olacaktır.

**

Kâfirlerin göreceği Ceza ve Bunun Gerekçesi

21- Hiç şüphesiz ki cehennem takip etmektedir.⁴⁴⁹

22- **Orası**, haddini aşan tâğutlar için varış yeridir.⁴⁵⁰

23- Onlar orada asırlarca kalırlar.⁴⁵¹

24- Orada ne soğuk bir şey tadarlar ne de bir içecek!⁴⁵²

25- Yalnızca kaynar su ve irin **içerler**.⁴⁵³

26- **Bu onların amellerine** uygun bir cezadır.

27- Çünkü onlar hesaplaşmayı ummuyorlardı.⁴⁵⁴

28- Ve bizim ayetlerimizi büsbütün yalanlıyorlardı.

29- Biz ise her şeyi yazıya geçirmiştik.⁴⁵⁵

30- Tadın **azabı!** Biz sizden azaptan başka bir şey artırmayacağız!⁴⁵⁶

⁴⁴⁶ En’âm 73. Tâhâ 102. Mü’minun 101. Neml 87. Yasin 51. Zümer 68. Kâf 20. Hâkka 13. Müddessir 8-9. Kehf 99.

⁴⁴⁷ Furkan 25. İbrahim 48. İnşıkak 1. İnfitar 1. Rahmân 37. Hâkka 15-16. Mürselat 8-9.

⁴⁴⁸ Mürselat 10. Müzzemmil 14. Kehf 47. Vâkıa 4-6. Tûr 10. Hâkka 14. Mearic 9. Tekvir 3. Karia 5. Tâhâ 105-106. Meryem 90.

⁴⁴⁹ Sâd 55-58. Kamer 47-53. Kâf 30.

⁴⁵⁰ Sâd 55-56.

⁴⁵¹ Bakara 162. Âl-i İmrân 88. Nisa 169. En’âm 128. Tevbe 68. Hud 106-107. Nahl 29. Ahzab 65. Zümer 72. Mü’min 76. Haşr 17. Teğâbun 10. Cinn 23. Beyyine 6.

⁴⁵² En’âm 70. Duhan 46-48. Hac 19. Yunus 4. Muhammed 15. Rahmân 43-44. Vâkıa 41-42, 54-55, 93. Sâd 57. Sâffât 67. Kehf 29.

⁴⁵³ Sâd 57. İbrahim 16-17.

⁴⁵⁴ Yunus 10-11. Furkan 21, 40. Casiye 14.

⁴⁵⁵ Cinn 28. Yasin 12. En’âm 59. Kehf 49. Meryem 94. Mücadele 6.

⁴⁵⁶ Zuhuf 74-77. Fatır 36-37. Mü’min 49. Âl-i İmrân 88. Nisa 56. Tâhâ 74. Âlâ 11-13. Yunus 52. Hac 22. Ankebut 55. Secde 14, 20. Sebe 42. Zümer 24. Ahkaf 34. Zâriyat 14. Kamer 48.

Açıklama:

Cehennem; içine alacağı kâfirleri, zalimleri ve tağutları beklemekte ve takiptedir. Orası kâfirlerin, münafıkların, müşriklerin ve günahkârların yeridir. Orada ne bir su ne serinletici bir gölge ne bir bulut ne bir içecek ne de lezzet veren bir şey vardır. Oraya kâfirler girecektir. Çünkü onlar Allah'ın ayetlerini inkâr ettiler ve yalanladılar. Gerçekleri kabul etmediler, hesaba çekileceklerine inanmadılar ve dünyaya daldıkça daldılar. Onların yaptıkları kayıt altına alındı ve onlar, yaptıklarına muvafık bir cezayla karşılaştılar.

**

Müttakilerin Elde Edeceği Mükâfat

31- Hiç şüphesiz ki müttakiler için kazançlı bir yer vardır.⁴⁵⁷

32- Bahçeler ve üzüm bağları,

33- Olgun ve yaşıt kızlar,⁴⁵⁸

34- Bir de dolu kâseler.⁴⁵⁹

35- Onlar orada boş sözler duymazlar ve yalan söylemezler.⁴⁶⁰

36- **Bu**, Rabbinden bir mükâfat; sonsuz bir bağıştır.⁴⁶¹

Açıklama:

Dünyada Allah'tan korkanlar için ahirette nimetlerle dolu cennetler olacaktır. Cennet müminlerin ebedî karargâhıdır. Orası müminlerin kurtuluş ve yaşam yeridir. Orada hiçbir kötülük olmayacaktır. Orada boş sözler olmayacak ve hiç kimse kimseye yalan söylemeyecektir.

**

Kapanış: Rahmân'ın Huzurunda Hiç Kimse İzin Almadan Konuşamayacaktır

37- Rahmân; göklerin, yerin ve aralarında bulunan her şeyin Rabbidir. Onlar onun karşısında konuşamazlar.⁴⁶²

38- O gün Ruh ve melekler ayağa kalkıp sıraya geçerler. Rahmân'ın, kendisine izin verdiği kişinin dışında, onlardan hiç kimse konuşamaz. **Konuşan ise** yalnızca doğruyu konuşur.⁴⁶³

39- İşte hak gün budur. Dileyen Rabbine varan bir yol edinir.⁴⁶⁴

⁴⁵⁷ Âl-i İmrân 185. Mürselat 41-44. Hicr 45-48. Tûr 17-28. Zâriyat 15-16. Kamer 54-55. Sâd 49-54. Kalem 34. Duhan 51-57. İnfitar 13. Beyyine 8.

⁴⁵⁸ Sâffât 48-49. Vâkıa 22-24, 36-38. Sâd 52. Rahmân 56-59. Tûr 20. Duhan 54.

⁴⁵⁹ İnsan 17-18. Âl-i İmrân 193. Mutaffifin 18-28. Sâffât 45. Tûr 23. Vâkıa 18.

⁴⁶⁰ Vâkıa 25-26. Meryem 62. Ğaşiye 11.

⁴⁶¹ Secde 17. Ahkaf 14. Vâkıa 24.

⁴⁶² Tâhâ 108. Kâf 41-42. İsrâ 52.

⁴⁶³ Sâffât 1. Fecr 22. Hud 105. Mü'min 16. Enbiya 28. Necm 26. Tâhâ 109. Zuhuruf 86. Meryem 87. Sebe 23. Bakara 255. Şura 5.

⁴⁶⁴ Müddessir 37. Tekvir 28. Müzzemmil 19. İnsan 29. Kehf 29.

40- Hiç şüphesiz ki biz sizi yakın bir azapla uyardık. O gün herkes kendi elleriyle yaptıklarına bakar ve inkâr eden kişi şöyle der: “Keşke toprak olsaydım!”⁴⁶⁵

Açıklama:

Kıyamet gününde hiç kimse Allah’tan izin almadan konuşamaz. Konuşan ise yalnızca doğruları konuşur. O gün herkes susar ve Rahmân’ın vereceği kararı bekler. O gün herkes kendi amellerinin karşılığını görecektir. Amelleri iyi olan kazanacak, amelleri kötü olan ise kaybedecektir. Kâfirler büyük bir pişmanlık duyacaktır. Çünkü onlar amellerine baktıklarında hiçbir şey göremeyeceklerdir.

**

79- NAZIAT SÛRESİ

46 ayettir. Mekke’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kıyamet, ahirette pişmanlık, Hz. Musa’nın Firavun’la mücadele etmesi, Allah’ın azameti, kâfirlerin ahiretteki durumu, müminlerin mükâfatı ve kıyamet saatinin bilgisi.

Giriş: Kıyametin Kopması ve Kıyamet Sonrası Kâfirlerin Durumu

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

- 1- **Kâfirlerin ruhunu** boğarak çekip çıkararak **azap meleklerine**,⁴⁶⁶
- 2- **Müminlerin ruhunu** güzellikle alan **rahmet meleklerine**,⁴⁶⁷
- 3- **Gökyüzünde ve yeryüzünde** dolaşan **meleklerle**,⁴⁶⁸
- 4- **Allah’ın emrini yerine getirmek için** öne geçmeye çalışan **meleklerle**,
- 5- Ve **kâinatın bütün** işlerini düzenleyen **meleklerle** yemin olsun!⁴⁶⁹
- 6- O gün büyük bir sarsıntı meydana gelecektir.⁴⁷⁰
- 7- Sonra onu artçı sarsıntı takip edecektir.
- 8- O gün **kâfirlerin** kalbi korkuyla dolacaktır.⁴⁷¹
- 9- Onların gözleri ise donakalacaktır.⁴⁷²

⁴⁶⁵ Âl-i İmrân 30, 182. Enfal 51. Hac 10. Tekvir 14. Haşr 18. Fecr 24. Furkan 27-29. Bakara 110. İnfitar 5. Lokman 34. Hâkka 25-29.

⁴⁶⁶ En’âm 93. Enfal 50. Nahl 28-29.

⁴⁶⁷ Fussilet 30-31. Nahl 33.

⁴⁶⁸ Yasin 40.

⁴⁶⁹ Zâriyat 4. Kadr 4.

⁴⁷⁰ Hac 1-2. Zilzal 1. Zümer 68.

⁴⁷¹ Müzzemmil 17-18. Hac 1-2. Neml 87. Enbiya 97. Mü’min 18. Nur 37. Şuârâ 100-101. Mearic 10. Hâkka 35. İbrahim 42. Hac 1-2.

⁴⁷² Kamer 7. Yasin 51-52. Mearic 43-44. Ğaşiye 2. İbrahim 42. Enbiya 97. Abese 40-42. Kalem 43. Yunus 27.

10- Çünkü **dünyadayken** şöyle diyorlardı: “**Öldükten sonra** başa mı döneceğiz?”⁴⁷³

11- “Hem de bir yığın eskimiş kemik olmuşken.”

12- Onlar, “Eğer öyleyse bu zararlı **çıkacağımız** bir dönüşür” dediler.

13- O tek bir ses olacak!⁴⁷⁴

14- Bir bakmışsın hepsi dümdüz bir yerdeler.

Açıklama:

1. İlk beş ayette kendilerine yemin edilenler hakkında birçok görüş vardır. Biz burada onların melekler olduğunu söyleyen müfessirlerin görüşünü tercih ettik. Melekler kâfirlerin ruhlarını döverek ve boğarak; müminlerin ruhlarını ise incitmeden ve kolay bir şekilde alırlar. Onlar kâinatın her yerinde dolaşırlar ve tüm zamanlarını Allah’ın emirlerini yerine getirmekle geçirirler.

2. Kâfirler yeniden dirilişi imkânsız görüyor; öldükten ve kemik yığına döndükten sonra dirilişin imkânsız olduğunu söylüyorlardı. Onların hakından gelmeye bir ses yeterli gelecektir. Yeniden diriliş için, “Kalkın ve dirilin” diye bir ses yeterli olacaktır. Yeniden dirilen ruhlar kendilerini dümdüz bir arazide bulacaklar. Orada ne bir tümsek vardır ne de bir çukur.

**

Kendisini Tanrı Gören Firavun’un Sonu

15- Sana Musa’nın haberi geldi mi?

16- Rabbi ona Mukaddes Tuva Vadisi’nde seslenmişti.⁴⁷⁵

17- “**Ey Musa!** Firavun’a git! Çünkü o, haddini fazlasıyla aştı.”⁴⁷⁶

18- “**Ona** de ki: “Arınmak ister misin?”⁴⁷⁷

19- “Sana Rabbinin yolunu göstereyim ki **onun azabından** korkasın.”

20- **Musa** ona en büyük mucizeyi gösterdi.⁴⁷⁸

21- Fakat o **bunu** yalanladı ve asi oldu.

22- Sonra hızlıca arkasını dönüp gitti.

23- Sonra **kavmini** topladı ve seslendi:

24- “Ben sizin en büyük Rabbinizim” dedi.⁴⁷⁹

⁴⁷³ Kâf 15-16. Ahkaf 33. Râ’d 5. İsra 49-51, 98. Mü’minun 34-37, 81-83. Secde 10. Sebe 7. Sâffât 15-20, 52-53. Rum 27. Vâkıa 47-50.

⁴⁷⁴ Sâffât 19.

⁴⁷⁵ Kasas 29-30. Tâhâ 11-23. Neml 8-12. Meryem 52.

⁴⁷⁶ Kasas 38. Şuârâ 29. Tâhâ 24.

⁴⁷⁷ Tâhâ 44. Nahl 125.

⁴⁷⁸ Tâhâ 23, 56. İsra 101. Kamer 42. A’râf 132. Neml 12-14. Şuârâ 32-33.

⁴⁷⁹ Kasas 38. Zuhruf 51.

25- Bu nedenle Allah ona dünya ve ahiret cezasını bir arada verdi.⁴⁸⁰

26- Hiç şüphesiz ki **Rabbinden** korkanlar için bunda bir ibret vardır.⁴⁸¹

Açıklama:

1. Tarihin en büyük zalimlerinden, tâğutlarından ve diktatörlerinden biri Mısır Kralı Firavun'dur. O, iman edenlerin yeni doğan masum çocuklarını öldürecek kadar canileşen bir kraldı. Kendisini kavmine tanrı olarak ilan etmiş ve Allah'a meydan okumuştur.

2. Firavun, Hz. Musa'nın getirdiği mucizeleri sihir olarak görüyordu. Onların sihir olmadığını anladığında bile inadından ve kibrinden vazgeçmedi. Allah Teâlâ ona ve ordusuna ibretlik bir ceza verdi. Onların hepsini denizde boğdu. Firavun, kendisini Mısır'ın ve nehirlerin tanrısı görüyordu. Fakat ne hikmettir ki onun ölümü denizde oldu.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

27- Yaratılış bakımından siz mi daha büyüksünüz yoksa gökyüzü mü? Onu **Allah** inşa etti!⁴⁸²

28- Onun tavanını yükseltti ve onu mükemmel kıldı.⁴⁸³

29- Onun gecesini kararttı, gündüzünü ise ortaya çıkardı.⁴⁸⁴

30- Ondan sonra yeryüzünü yaydı.⁴⁸⁵

31- Oradan su ve mera çıkardı.⁴⁸⁶

32- Dağları oraya sabitledi.⁴⁸⁷

33- **Tüm bunlar** hem sizin hem hayvanlarınızın faydalanması içindir.⁴⁸⁸

Açıklama:

1. İnsan yaratılış bakımından ne kadar muazzam ve ne kadar kompleks gözükse de gökyüzü insandan daha muazzam ve daha kompleks bir yapıda inşa edilmiştir. Uzayın bilinen, ölçülen ve tahmin edilen bir uzunluğu ve büyüklüğü yoktur. Uzayın yüksekliği, uzayda yaşam, galaksiler, yıldızlar, gezegenler, gazlar ve diğer cisimler hakkındaki bilgilerimiz çok az ve sınırlıdır. Gökyüzü muazzam bir güzelliktedir. Onu inceleyenler onun azameti karşısında şaşırıp kalmaktadır. Gökyüzü Allah'ın eşsiz sanatının bir parçasıdır.

⁴⁸⁰ A'râf 130. Kamer 43. Yunus 91-92.

⁴⁸¹ Tâhâ 3. Naziat 45. Â'lâ 10. Yasin 11, 76. Fatır 18. Zâriyat 55. Kâf 45.

⁴⁸² Ahkaf 33. İsrâ 99. Kâf 6, 15. Yasin 81-82. Mü'min 57. Sâffât 11.

⁴⁸³ Bakara 22. Mü'min 64. Zâriyat 7, 47. Rahmân 7. Buruc 1. Tarık 1. Şems 5. Fussilet 11.

⁴⁸⁴ Mü'min 61. Yunus 67. Furkan 47.

⁴⁸⁵ Mülk 15. Rahmân 10. Nahl 13. Bakara 22, 29. Casiye 13. Fatır 27. Râ'd 3-4. Zâriyat 30-32, 48. Kâf 7. Tâhâ 53-54.

⁴⁸⁶ En'âm 99. Zümer 21. Abese 25-32. Fatır 27. Neml 60. Zuhruf 10-11. Yasin 36. Lokman 10, 15. Hac 5. Enbiya 31. Âl-i İmrân 190. Râ'd 12. Bakara 22, 164. Casiye 3-5. Yunus 6. Fussilet 53. Nahl 10-11. Mü'min 79-81. Kâf 9-11. Secde 27. Tâhâ 53-54.

⁴⁸⁷ Nebe 6-7. Enbiya 31. Mürselat 27. Lokman 10. Tâhâ 52-53. Zuhruf 9-10. En'âm 97.

⁴⁸⁸ Nahl 5-13. İbrahim 32-34. Abese 25-32.

2. Allah Teâlâ yeryüzünü yağmuruyla, suyuyla, deniziyle, nehriyle, bulutuyla, güneşiyle, otuyla, merasıyla, dağıyla, taşıyla, canlılarıyla, bitkileriyle ve ağaçlarıyla yaşamaya elverişli bir yer kıldı. Evrendeki her şeyin merkezinde ise insan vardır. Her şey doğrudan ya da dolaylı olarak ona hizmet etmektedir.

**

Kapanış: Kıyamet Anında ve Sonrasında Yaşanacak Bazı Olaylar

34, 35- En büyük felaket geldiğinde insan o gün **dünyada** neyin peşinden koştuğunu hatırlar.⁴⁸⁹

36- Cehennem, gören kimseler için ortaya çıkarılır.

37, 38, 39- Her kim haddini aşar ve dünya hayatını **ahirete** tercih ederse cehennem onun kalacağı yer olacaktır.⁴⁹⁰

40, 41- Her kim de Rabbinin makamında **hesap vermekten** korkar ve nefsinin peşinden gitmekten alıkoyarsa cennet onun yurdu olacaktır.⁴⁹¹

42- Sana kıyametin ne zaman gerçekleşeceğini soruyorlar.⁴⁹²

43- Sen onu nereden bileceksin?

44- Onun bilgisi Rabbinde son bulur.

45- Sen yalnızca ondan korkanlar için bir uyarıcısın.⁴⁹³

46- Onlar **kıyametin koptuğunu** gördükleri gün, **dünyada** bir akşam ya da sabah vakti kadar kaldıklarını **zannederler**.⁴⁹⁴

Açıklama:

1. Kıyamet koptuktan sonra hesaplaşma başlayacak ve herkes yaptıklarını bir bir hatırlayacaktır. Herkes dünyada neyin peşinden koştuğunu, ömrünü nerede tükettiğini ve yaptıklarını hatırlayacaktır. Fakat bu hatırlamanın hiçbir faydası olmayacaktır. Kıyametin ne zaman kopacağını yalnızca Allah bilir. Bugün bitmez zannettiğimiz ömür, ahiretten bakınca bir akşam ya da bir sabah vakti kadar kısa gözükecektir.

2. Rabbinden korkan, ona karşı saygısızlık etmekten sakınan ve nefsinin isteklerine boyun eğmeyenler cennete gireceklerdir.

**

80- ABESE SÛRESİ

42 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

⁴⁸⁹ Abese 33-42. Fecr 23.

⁴⁹⁰ Alak 6-7. Â'lâ 16-17. Kıyamet 20-21. İsrâ 18. İnsan 27. Şura 20.

⁴⁹¹ Rahmân 46. İbrahim 14. Sâd 26. Nisa 135. Casiye 17-18. Maide 48-49, 77. En'âm 150

⁴⁹² A'râf 187. Ahzab 63. Lokman 34. Fussilet 47. Zuhruf 85. Kıyamet 6-9. Tâhâ 15. Hac 7. Sebe 3. Mü'min 59. Şura 17. Casiye 32. Kamer 1. Mülk 26.

⁴⁹³ Tâhâ 3. Naziat 26. Â'lâ 10. Yasin 11, 76. Fatır 18. Zâriyat 55. Kâf 45.

⁴⁹⁴ Yunus 45. Tâhâ 103. Mü'minun 113. Ahkaf 35. Rum 55.

Resulullah (s.a.s.)'e canıgönülden gelen âmânın kıssası, insanın nimetlere karşı nankörlüğü, insana verilen nimetler, kıyamet ve sonrasındaki dehşetli sahneler.

Giriş: Canıgönülden İman Eden Kişinin Değeri

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

- 1- Yüzünü astı ve arkasını döndü.⁴⁹⁵
- 2- Kendisine bir âmâ geldi diye.
- 3- Nereden biliyorsun? Belki de o **âmâ nefsi**ni arındırarak.
- 4- Ya da belki öğüt alacak ve öğüt kendisine fayda verecek.
- 5- Fakat kendisini müstağni görene gelince,
- 6- Ona bakarak konuşuyorsun.
- 7- O **kişi nefsi**ni arındırmazsa ondan sana ne?⁴⁹⁶
- 8- Fakat koşarak sana gelene,
- 9- Hem de **Allah'tan** korkarak,
- 10- Sen ona yüz vermiyorsun.
- 11- Hayır, **böyle yapma!** Zira bu bir öğüttür.⁴⁹⁷
- 12- Dileyen ondan öğüt alır.
- 13- O, değerli sahifelerde **yazılıdır**.
- 14- Yüce ve tertemiz **sahifelerde**.⁴⁹⁸
- 15- Yazıcı **meleklerin** ellerinde.⁴⁹⁹
- 16- **Onlar** değerlidirler ve iyidirler.

Açıklama:

1. Resulullah (s.a.s.) bir seferinde Mekke'nin ileri gelenleriyle konuşuyor ve onlara İslam'ın ilkelerini anlatıyordu. Resulullah (s.a.s.) eline geçen bu fırsatı değerlendirmenin çabası içindeydi. O esnada bir âmâ olan Abdullah bin İbni Ümmü Mektûm çıkageldi ve: "Bana da anlat" dedi. Resulullah (s.a.s.) sesin geldiği tarafa yöneldi. Sonra yüzünü asarak Mekke'nin ileri gelenlerine döndü ve konuşmasına kaldığı yerden devam etti. Allah Teâlâ Resulullah (s.a.s.)'in bu hareketini onaylamadı ve bu konuda onu uyardı. Resulullah (s.a.s.) bu olaydan sonra İbni Ümmü Mektûm'a daha fazla ilgi ve alaka gösterdi. Çünkü Allah onunla ilgili bir olay nedeniyle kendisini uyarmıştı.

⁴⁹⁵ En'âm 52-53. İsra 28. Abese 1-11. Şuârâ 111-114. Hud 27-30. Necm 39. Tahrîm 1-2.

⁴⁹⁶ Maide 99. Nahl 35. Nur 54. Ankebut 18. Yasin 17. Şura 48.

⁴⁹⁷ İnsan 29. Tâhâ 2-3. Hâkka 12, 48. Müzzemmil 19. Müddessir 49, 54-56. İsra 9. Şura 52-53. Nebe 39.

⁴⁹⁸ Vâkıa 77-80. Buruc 22.

⁴⁹⁹ İnfitar 11.

2. İman gönül işidir. İsteyen iman eder, öğüt alır ve dinler. Herkes kendi yaptıklarından mesuldür. Bir davetçinin bu hususa özellikle dikkat etmesi gerekir. Allah Teâlâ'nın yanında kemiyet değil, keyfiyet önemlidir. Önemli olan, isteyerek ve gönülden bağlanarak İslam'a girmektir. İnanmak istemeyeni, inanmak isteyene tercih etmek doğru değildir. Davetçiye düşen; öğüt vermek, hatırlatmak, nasihat etmek ve bilgilendirmektir. Gerisi muhataba kalmıştır.

**

İnsan Rabbine Karşı Nankördür

17- Kahrolası insan! Ne kadar da nankördür!⁵⁰⁰

18- **Allah** onu hangi şeyden yarattı?

19- Onu bir nutfeden yarattı ve ona şekil verdi.⁵⁰¹

20- Sonra ona yolu kolaylaştırdı.⁵⁰²

21- Sonra onun hayatına son verdi ve onu kabre koydu.⁵⁰³

22- Sonra istediği zaman onu yeniden diriltecektir.

23- Hayır! **O, Rabbinin** kendisine emrettiklerini yerine getirmedir.

Açıklama:

İnsan iyilik yapmaya da kötülük yapmaya da meyilli bir şekilde yaratılmıştır. Onun fitratında her iki özellik de vardır. İnsan kendi yaratılışını unutup Allah'a meydan okuyor. Hâlbuki insanın hayat hikayesi bir sudan, anne karnında bir ceninden, doğduktan sonra bebeklikten, çocukluktan, ergenlikten ve yaşlılıktan ibarettir. Hayat hikayesi bundan ibaret olan insan, âlemlerin Rabbine karşı nankörlük ediyor.

**

Allah'ın Azametinden Örnekler ve İnsanların İstifadesine Verilen Bazı Nimetler

24- İnsan, yedikleri üzerinde biraz düşünsün.⁵⁰⁴

25- Biz suyu **bulutlardan** şarıl şarıl döktük.⁵⁰⁵

26- Sonra **onunla** toprağı yardık.

27- Ve orada hububat yetiştirdik.⁵⁰⁶

28- Bir de üzüm bağları ve çayırlar,

⁵⁰⁰ Hac 66. Lokman 32. Zuhruf 15. Âdiyat 6.

⁵⁰¹ Nahl 4. Kehf 37. Hac 5. Fatır 11. Yasin 77. Mü'min 67. İnsan 2. Necm 45-46. Mürselat 22-23. Furkan 2. Vâkıa 58-60. Â'lâ 2-3.

⁵⁰² İnsan 3.

⁵⁰³ Nahl 70. Zümer 42. Casiye 26.

⁵⁰⁴ Hicr 19. Lokman 10. Kâf 7-10. Neml 60.

⁵⁰⁵ Tâhâ 53-54. Bakara 22. Secde 27. Kâf 9-11. Neml 60. Nebe 14-16. Hac 5-6. Zümer 21. En'âm 99. Fatır 27. Zuhruf 10-11. Yasin 36. Lokman 10, 15. Nahl 10. Enbiya 31.

⁵⁰⁶ En'âm 95. Nebe 15.

29- Zeytin ve hurma ağaçları,⁵⁰⁷

30- İç içe geçmiş bahçeler,⁵⁰⁸

31- Bir de meyve ve ot **çıkardık**.

32- **Tüm bunlar** hem sizin hem hayvanlarınızın faydalanması içindir.⁵⁰⁹

Açıklama:

1. Allah Teâlâ bu bölümdeki ayetlerde insanı tefekkür etmeye davet ediyor. İnsan, yediği yiyecekler ve içtiği su üzerinde tefekkür ettiğinde Allah'ın azametine şahit olur. Hayatın idamesi suya bağlıdır. Bütün canlıların havadan sonraki en temel besini sudur. Zira yiyeceklerin varlığı dahi suya bağlıdır.

2. Her yiyecek bir mucizedir. Sebze de meyve de ot da tahıl da hububat da mucizedir. Gökyüzünden Allah'ın izniyle dökülen sular toprakla buluşur. Ölü halde duran toprak suyla buluşunca canlanır. Tohumlar bu sayede filizlenir; sebzeler ve ağaçlar büyür. Toprakta eksilen bir şey olmadığı halde topraktan tonlarca ürün çıkar. İşte tüm bunlar Allah'ın emri ve izniyle gerçekleşmektedir.

**

Kapanış: Ahirette Günahkârların Birbirlerinden Kaçmaları ve İki Sınıf İnsan

33- Büyük çılgılık koptuğunda

34- O gün kişi kardeşinden kaçacaktır.⁵¹⁰

35- Annesinden ve babasından,

36- Bir de karısından ve çocuklarından.

37- Çünkü o gün onlardan her birinin işi başından aşkındır.⁵¹¹

38- O gün bazı yüzler parlaktır.⁵¹²

39- Mütebessimdir ve mutludur.

40- O gün bazı yüzlerin üzerini ise toz kaplamıştır.⁵¹³

41- Onlara karanlık çökmüştür.

42- İşte bunlar kâfirlerdir, günahkârlardır.

Açıklama:

⁵⁰⁷ En'âm 99, 141. Nahl 11.

⁵⁰⁸ Neml 60. Kâf 7-10. Nebe 16.

⁵⁰⁹ Nahl 5-13. İbrahim 32-34. Naziat 31-33.

⁵¹⁰ Mümteherine 3. Mü'minun 101. Mearic 10-15. Lokman 33. Sebe 37.

⁵¹¹ Mearic 10. Mü'min 18. Zuhuruf 67. Şuârâ 96-102. Sâffât 50-60. Furkan 28. Duhan 41. Lokman 33. Hâkka 35. Bakara 48, 123, 254. Maide 36. En'âm 70. Râ'd 18. İbrahim 31. Zümer 47. Hadid 15. Müddessir 8. Yunus 54. Hac 2.

⁵¹² İnsan 11. Tûr 18, 26-27. Duhan 56. Mütaffifin 24. Ğaşiye 8-9. Âl-i İmrân 106-107. Kıyamet 22-23. Yasin 55.

⁵¹³ Âl-i İmrân 106-107. Kıyamet 24-25. Zümer 60. Ğaşiye 2-7.

1. Kıyametin kopmasıyla insanların arasındaki nesep bağı da kopacaktır. Günahkârlar en yakınlarından başlamak üzere herkesten kaçacaktır. Çünkü onu gören herkes ondan hakkını almak isteyecektir. Fakat o gün kaçacak ve saklanacak hiçbir yer olmayacaktır.

2. Müminlerin yüzü aydınlık, sevinçli ve neşeli olacaktır. Onlar Allah'ın rızasını ve cenneti hak etmenin mutluluğunu yaşayacaklardır. Kâfirlerin ve günahkârların yüzleri ise toza dumana bulanmış gibi isli ve kirlili olacaktır. Onların üzerine karanlık ve zillet çökecek ve kaybetmenin acısı her hallerinden belli olacaktır.

**

81- TEKVİR SÛRESİ

29 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kıyamet sahneleri, ahirette herkesin kendi halini bilmesi, Kur'ân'ın Allah kelamı olması, Cebrail ve Kur'ân'ın öğüt olması.

Giriş: Kıyamet Sahneleri ve İnsanın Pişmanlığı

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Güneşin ışığı alınıp dürüldüğünde,

2- Yıldızlar dökülüp saçıldığında,⁵¹⁴

3- Dağlar yerinden sökülüp yürütüldüğünde,⁵¹⁵

4- Gebe develer gibi kıymetli hayvanlar başıboş bırakıldığında,

5- Vahşi hayvanlar inlerinden çıkıp toplandığında,

6- Denizler dolup taşıduğunda,⁵¹⁶

7- Tüm nefisler eşleştirildiğinde,⁵¹⁷

8, 9- Toprağa diri diri gömülen kız çocuğuna, "Hangi günden dolayı öldürüldüğü" sorulduğunda,⁵¹⁸

10- Sahifeler açıldığında,⁵¹⁹

11- Gökyüzü yerinden söküldüğünde,

12- Cehennem tutuşturulduğunda,

⁵¹⁴ Mürselat 8. İnfitar 2.

⁵¹⁵ Nebe 20. Mürselat 10. Müzzemmil 14. Kehf 47. Vâkıa 4-6. Tûr 10. Hâkka 14. Mearic 9. Karia 5. Tâhâ 105-106. Meryem 90.

⁵¹⁶ İnfitar 3. Tûr 6.

⁵¹⁷ Sâffât 22. Vâkıa 7. Casiye 28. Zilzal 6. Yasin 55, 59. Zümer 68, 73.

⁵¹⁸ Kasas 78. Rahmân 41. Hicr 92. Nahl 84. Mürselat 35-36. Neml 85.

⁵¹⁹ İsrâ 13-14. Kehf 49. İnşıkak 7-12. Hâkka 19-32. Âl-i İmrân 30. Bakara 110. Zümer 69. Yunus 30. Kıyamet 13. Tarık 9. Enbiya 47. Casiye 29.

13- Ve cennet yaklaştırıldığında,⁵²⁰

14- **İşte o zaman** herkes neyi hazırladığını bilir.⁵²¹

Açıklama:

1. Kıyamet gününde güneşin ışığı alınacak, içi dışına çıkacak ve kâğıt gibi dürülecektir. Yıldızlar yörüngelerinden sapacak, evrenin düzeni bozulacak, dünyada büyük zelzeleler ve çökmeler meydana gelecek, yerin çekim kuvveti bozulacak ve dağlar paramparça olup havada toz gibi süzülecektir.

2. Kıyametin başlamasıyla insanlar en değerli mal varlıklarını görmezden geleceklerdir. Vahşi hayvanlar, depremler ve sarsıntılar nedeniyle yuvalarından çıkacaktır. Denizler yanmaya başlayacaktır. Deniz suyu kara parçalarını yutacak kadar büyük dalgalara dönüşecektir.

3. Allah Teâlâ o gün zalimleri dinlemeyecek ve onlara söz hakkı vermeyecektir. Mazlumlar konuşacak, zalimler dinleyecektir. Herkesin amel defteri açılacak ve kim ne işlemişse ortaya dökülecektir. Müminler için cennet yaklaştırılacak, kâfirler için cehennem tutuşturulacaktır. O gün herkes dünyadaki amellerini hatırlayacaktır. Fakat bu hatırlamanın hiç kimseye bir faydası olmayacaktır.

**

Kur'ân Allah Kelamıdır

15, 16- Gündüzleri kaybolup geceleri gözükken, akıp giden ve saklanan **yıldızlara** yemin olsun!⁵²²

17, 18- Kararmaya başlayan geceye ve nefes almaya başladığı zaman sabaha yemin olsun!⁵²³

19- Hiç şüphesiz ki bu **Kur'ân** değerli bir elçinin **getirdiği** sözdür.⁵²⁴

20- O **elçi** güç sahibi olup, Arş'in sahibi **olan Allah'ın** yanında itibarlıdır.⁵²⁵

21- Orada sözü dinlenilendir, güvenilirindir.

22- Arkadaşınız **Muhammed** mecnun değildir.⁵²⁶

23- O, gerçekten **Cebrail'i** apaçık ufukta gördü.⁵²⁷

24- O, gayptan uyduran bir zanlı değildir.

25- Ve **Kur'ân da** kovulmuş şeytanın sözü değildir.

Açıklama:

⁵²⁰ Kâf 31. Şuârâ 90.

⁵²¹ Âl-i İmrân 30, 182. Enfal 51. Hac 10. İnfitar 5. Nebe 40.

⁵²² Vâkıa 75. Hâkka 38. Mearic 40. Kıyamet 1. İnşikak 16. Beled 1.

⁵²³ Müddessir 33-34. İnşikak 17. Fecr 1, 4. Şems 4. Leyl 1. Duha 2. Kasas 71-73.

⁵²⁴ Necm 5. Bakara 97. Şuârâ 192-194. Hâkka 38-40. Vâkıa 75-80.

⁵²⁵ Sâffât 164.

⁵²⁶ Sebe 46. Necm 2. Kalem 2. Hicr 6.

⁵²⁷ Necm 12-13.

1. Kur'ân, Allah Teâlâ'nın Cebrail vasıtasıyla Resulullah (s.a.s.)'e gönderdiği son vahiydir. Cebrail'in Allah katında yüksek bir itibarı ve konumu vardır. Güç sahibidir ve sözü dinlenen bir melektir. Resulullah (s.a.s.) Cebrail'i gerçek suretinde görmüştür.

2. Müşrikler Resulullah (s.a.s.)'i bildikleri, onunla arkadaşlık kurdukları ve tanıdıkları halde ona deli diyorlardı. Zira bozulmuş toplumlarda gerçekleri söylemek delilik olarak kabul edilir.

**

Kapanış: Bu Gidiş Nereye?

26- **Kur'ân'ı bırakıp** nereye gidiyorsunuz?

27- Hâlbuki bu **Kur'ân** tüm âlemler için bir öğüttür.⁵²⁸

28- İçinizden istikamet sahibi olmak isteyenler için.⁵²⁹

29- Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz hiçbir şey dileyemezsiniz.⁵³⁰

Açıklama:

1. Kur'ân Allah kelamıdır. O, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için gelmiştir. Onu bırakıp başka kitapların peşinden gidenler hem dünyalarını hem de ahiretlerini kaybedeceklerdir. Kur'ân bir öğüttür; kendisini düzeltmek ve istikamet sahibi olmak isteyenler için gelmiştir.

2. Hiç kimse Allah'a rağmen bir şey dileyemez. Allah'ın dilemesi olmadan kimse ne hayrı ne de şerri dileyebilir. Tüm dilemeler ve istekler onun dilemesine ve istemesine bağlıdır.

**

82- İNFİTAR SÜRESİ

19 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kıyamet sahneleri, yazıcı melekler, iyilerin ve kötülerin akıbeti, ahirette tüm gücün ve yetkinin Allah'ta olması.

Giriş: O Gün Herkes Neyi Yaptığını ve Neyi Terk Ettiğini Bilir

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Gökyüzü yarıldığında,⁵³¹

2- Yıldızlar düşüp dağıldığında,⁵³²

3- Denizler birbirine karıştırıldığında,⁵³³

⁵²⁸ En'âm 90. Sâd 87. Yusuf 104. Yasin 69. Kalem 52.

⁵²⁹ Müddessir 37. Müzzemmil 19. İnsan 29. Nebe 39. Kehf 29.

⁵³⁰ İnsan 30. Tevbe 13. Ahzab 37. Zümer 53. Hicr 49-50. Müddessir 56.

⁵³¹ Rahmân 37. Nebe 19. İnşıkak 1. Hâkka 15-16. Mürselat 8-9. Furkan 25. Mearic 8.

⁵³² Tekvir 2. Mürselat 8.

⁵³³ Tekvir 6.

4- Kabirdekiler dışarı çıkartıldığında,⁵³⁴

5- **İşte o zaman** herkes neyi yaptığını ve neyi ertelediğini iyi bilir.⁵³⁵

Açıklama:

1. Kıyamet öncesinde büyük olaylar meydana gelecektir. Gökyüzü yarılacak ve yıldızlar inci gibi dağılacaktır. Denizler kabaracak ve hepsi tek deniz olacaktır. Kabirdekilere emredilecek ve hepsi dirilecektir.

2. Kıyametin kopuşu başladığında herkes, dünyaya yeniden dönüşün olmadığını anlar. O gün herkes neleri yaptığını, neleri kaçırdığını, neye öncelik verdiğini, neyi ertelediğini, neyi hazırladığını ve neyi ihmal ettiğini çok iyi anlar.

**

Ey İnsan, Seni Nankörlüğe İten Sebep Nedir?

6- Ey insan, seni, Kerim olan Rabbine karşı aldatan ne oldu?

7- Hâlbuki seni o yarattı, sana şekil verdi ve seni düzgün kıldı.⁵³⁶

8- Dilediği şekilde seni bir araya getirdi.⁵³⁷

9- Hayır! Siz hesap verme **günü**nü yalanlıyorsunuz.

10- Hiç şüpheniz olmasın ki üzerinizde gözetleyici **melekler** vardır.⁵³⁸

11- Onlar değerlidirler, yazıcıdırılar.⁵³⁹

12- Yaptıklarınızı bilirler.

Açıklama:

1. İnsanı yaratan, ona şekil veren, onu tasarlayan, onun fiziksel özelliklerini belirleyen ve onu eşsiz özelliklerle donatan Allah'tır. Fakat insan bunu unutmakta, görmezden gelmekte ve din gününü yani hesap verme gününü yalanlamaktadır. İnsan, Kerim olan Rabbine karşı nankördür.

2. İnsanları takip eden koruyucu, yazıcı ve kaydedici melekler vardır. Onlar insanların yaptıklarını, konuştuklarını ve yazdıklarını bilirler ve bunları kaydederler.

**

Kapanış: Hesaplaşma Gününde Tüm Yetkiler Allah'ın Elinde Olacaktır

13- Hiç şüphesiz ki iyiler **cennet** nimetlerinin içinde olacaklar.⁵⁴⁰

⁵³⁴ Âdiyât 9. Yâsin 51. Kamer 7. Mearic 43. Hac 7. Yunus 30. Zümer 55-59.

⁵³⁵ Tekvir 14. Âl-i İmrân 30, 182. Enfal 51. Hac 10. Nebe 40.

⁵³⁶ Âl-i İmrân 6. Kehf 37. Hac 5. Mü'minun 12-14. Mürselat 22. Zümer 6. İnsan 2. Abese 17-22. Alak 1-2. Necm 45-47. Â'lâ 2-3. Tin 4.

⁵³⁷ Âl-i İmrân 6. Haşr 24.

⁵³⁸ Râ'd 11. En'âm 61.

⁵³⁹ Âl-i İmrân 181. Meryem 79. Yunus 21. Zuhuruf 9, 80. Kâf 17-18. Yâsin 12. Abese 16.

⁵⁴⁰ İnsan 5, 17 Âl-i İmrân 193. Mutaffifin 18-28. Sâffât 45. Tûr 23. Vâkıa 18. Nebe 34.

14- Günahkârlar ise Cahim **isimli cehennemde**.⁵⁴¹

15- Onlar hesap verme gününde oraya girecekler.⁵⁴²

16- Onlar oradan **kaçıp** kaybolamazlar.⁵⁴³

17- Sen hesap verme günü nedir biliyor musun?⁵⁴⁴

18- Sonra **bir daha soruyorum!** Sen hesap verme günü nedir biliyor musun?

19- O, hiç kimsenin hiç kimseye zerre kadar fayda vermeyeceği bir gündür. O gün tüm yetkiler Allah'a aittir.⁵⁴⁵

Açıklama:

1. Mahşerde hesaplaşma bittikten sonra iyiler nimetlerle dolu cennete, kötüler ise azap dolu cehenneme gireceklerdir. Cennet müminlerin ebedî yurdudur. Cehennem ise kâfirlerin azap yurdudur. Oradan çıkma, kaçma ve azaptan kaçıp kurtulma yoktur.

2. Hesap verme günü yani din günü, hiç kimsenin hiç kimseye fayda vermediği ve hiç kimsenin hiç kimse adına konuşamadığı gündür. Hüküm ve yetki yalnızca Allah'ta olacaktır. Hiç kimse Allah'tan izin almadan konuşamayacaktır. Konuşabilenler ise yalnızca doğruları konuşacaklardır. Putların, kâfirlerin, müşriklerin ve fasıkların şefaati olmayacaktır. Allah'ın izin vermediği hiç kimseye şefaet edilmeyecektir. Allah'ın izin verdiği kimseler, Allah'ın izin verdiklerine şefaet edebilecektir.

**

83- MUTAFFİFİN SÛRESİ

36 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Ölçü ve tartıda hile yapanlara uyarı, kötülerin defterinin cehennemde tutulması, kalbin günah sebebiyle paslanması, iyilerin defterinin İlliyyun'da tutulması, iyilere cennette verilecek nimetlerden numuneler ve müminlerle alay eden kâfirlerin akıbeti.

Giriş: Ticarete Hile Yapanlar Yeniden Dirilişe İnanmıyorlar mı?

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Mutaffifinlere yazıklar olsun!⁵⁴⁶

⁵⁴¹ Secde 20. Leyl 14-16. İsrâ 18.

⁵⁴² Vâkıa 51-56.

⁵⁴³ Bakara 167. Maide 37. Hac 22. Casiye 35. Zuhruf 74-75.

⁵⁴⁴ Zâriyat 6, 12-13. Necm 40-41. Nur 25. Fatıha 4. Sâffât 20-21. Müddessir 42-47. Mutaffifin 11-12.

⁵⁴⁵ Bakara 48, 123, 254. Maide 36. En'âm 70. Râ'd 18. İbrahim 31. Zümer 47. Hadid 15. Mearic 11-18. Müddessir 8. Yunus 54. Lokman 33. Duhan 41. Hâkka 28-29. Tebbet 2. Abese 34-37. Mü'min 16. Nebe 38. Zuhruf 86. Hac 56. Furkan 26. Rum 4.

⁵⁴⁶ Ticarete dürüstlikle ilgili ayetler için bakınız: Bakara 188. En'âm 152. A'râf 85. Hud 84-85. Şuârâ 181-183. Rahmân 9. Maide 1. İsrâ 34-35. Nisa 58.

2- Onlar, insanlardan **kendileri için** bir şeyi ölçerek aldıklarında **onu** eksiksiz bir şekilde alırlar.⁵⁴⁷

3- Fakat kendileri onlara vermek için bir şeyi ölçerlerse ya da tartarlarsa **onu** eksilterek verirler.

4, 5- Bunlar büyük bir gün için yeniden dirileceklerini düşünmüyorlar mı?

6- O gün insanlar âlemlerin Rabbi için ayağa kalkarlar.

Açıklama:

1. Allah Teâlâ insanların mallarını ve canlarını dokunulmaz kılmıştır. Meşru sebepler olmadıkça hiç kimse başkasının malına ve canına dokunamaz. Allah Teâlâ malın korunması için hırsızlık, gasp, yankesicilik, aldatma, rüşvet ve ihaleye fesat gibi kazanç yollarının tamamını yasaklamıştır. Hatta tartıda gramaj hilesi yapmayı dahi yasaklamıştır. Bir kimse sürümden kazanmak için ürünlerden eksiltme yoluna gidemez. Zira bunu yapmak büyük günahlardan biridir. Bu nedenle olsa gerek, Allah Teâlâ bu işi yapanlara ahireti hatırlatmıştır.

2. Bazı insanlar haklarını yedirmez, hiç kimsede alacaklarını bırakmaz. Alacaklarını kuruşu kuruşuna, gramı gramına alırlar. Fakat vermeye gelince eksiltirler; litreden, metreden, kilodan, gramdan ve milimden eksiltirler. Bu işleri ahiret inancı olmayan ya da ahiret bilinci zayıf olan kişiler yapar. Çünkü hesap vereceklerinin şuurunda olsalardı bunu yapmazlardı ve buna teşebbüs etmezlerdi.

**

Günahkârların Kitabı Cehennem Zindanıdır

7- Hayır! Günahkârların kitabı **cehennem dibindeki** zindandır.⁵⁴⁸

8- **Cehennem** zindanı nedir biliyor musun?

9- **O**, mühürlü bir kitaptır.

10- O gün geldiğinde **hakki** yalanlamış olanların vay haline!⁵⁴⁹

11- Onlar hesap verme gününü yalanladılar.⁵⁵⁰

12- Hâlbuki onu, haddini aşan **ve** sürekli günah işleyenden başkası yalanlamaz.

13- Ona ayetlerimiz okunduğunda, “Bunlar eskilerin uydurduğu masallardır” diyordu.⁵⁵¹

14- Hayır, **öyle değildir!** Bilakis onların yaptıkları ameller, kalplerinin üzerinde kir üstüne kir tuttu.⁵⁵²

15- Hayır! Onlar o gün Rablerini **görmekten** mahrum bırakılacaklar.

16- Sonra Cahim **isimli cehenneme** girecekler.

⁵⁴⁷ Mearic 19-21.

⁵⁴⁸ Furkan 13-14.

⁵⁴⁹ Tûr 11. Mürselat 15- 19, 24, 28, 34, 37, 40, 45, 47, 49.

⁵⁵⁰ Müddessir 45. İnfitar 9. Mâun 1. Tin 7.

⁵⁵¹ Müddessir 11-17. En’âm 25. İsrâ 46. Kehf 57. Fussilet 5. Enfal 31. Nahl 24. Mü’minun 83. Neml 68. Ahkaf 17. Kalem 15. Furkan 5.

⁵⁵² Sâff 5. Kehf 57.

17- Sonra onlara, “İşte kendisini yalanladığınız **cehennem** budur” denilecektir.⁵⁵³

Açıklama:

1. Günahkârların amel defteri cehennemde dar bir zindanda kapalı bir şekilde muhafaza edilecektir. Onlar hakkında nihaî hüküm verilmiştir ve sonsuza dek cehennemde kalacaklardır.
2. Günah işlemek kalbin maneviyatını zedeler. Kalbi karartır, kalbi paslandırır ve kalbin manevî menfezlerini tıkar. Bu nedenle bir müddet sonra kalp, hakikatleri göremez ve anlayamaz olur.
3. Günahkârların en büyük kaybı ise Allah’ı görmekten mahrum kalmalarıdır. Bir müminin elde edeceği en büyük nimet Rü’yetullah yani Allah’ın cemalini görmesidir. Kâfirler ise bundan mahrum bırakılacaklardır.

**

İyilerin Kitabı İliyyûn’dadır.

18- Hayır! Hiç şüphesiz ki iyilerin kitabı ise İliyyûn’dadır.

19- İliyyûn nedir biliyor musun?

20- **O**, mühürlü bir kitaptır.

21- Onu Mukarrebun **melekleri** görürler.⁵⁵⁴

22- Hiç şüphesiz ki iyiler, **cennet** nimetlerinin içinde olacaklardır.⁵⁵⁵

23- Koltukların üstünden bakarlar.⁵⁵⁶

24- Nimetlerin verdiği mutluluğu onların yüzlerinden okuyabilirsiniz.⁵⁵⁷

25- Onlara ağzı mühürlü halis şaraptan ikram edilir.⁵⁵⁸

26- Onun sonu bile misktir. Yarışanlar işte bunu elde etmek için yarışsınlar!⁵⁵⁹

27- Onun karışımı tesnimdendir.

28- **Tesnim, Allah’a** yaklaştırılmış olanların içtiği bir pınardır.⁵⁶⁰

Açıklama:

1. İyilerin defteri İliyyûn yani cennetin (Allah en iyi bilendir) en yüksek yerinde kapalı bir şekilde muhafaza edilir. Bu defteri yalnızca Allah’a yakın olan melekler görürler.

⁵⁵³ Mülk 27. Secde 20. Sebe 42. Zâriyat 14. Tûr 14. Mürselat 29.

⁵⁵⁴ Nisa 172.

⁵⁵⁵ İnsan 5, 17 Âl-i İmrân 193. Mutaffifin 18-28. Sâffât 45. Tûr 23. Vâkıa 18. Nebe 34. İnfitar 13.

⁵⁵⁶ Kehf 31. Yasin 56. İnsan 13. Mutaffifin 35.

⁵⁵⁷ Abese 38-38. Kıyamet 22-23.

⁵⁵⁸ Vâkıa 17-19. Sâffât 45-47. Tûr 23. İnsan 5-6, 17-18, 21. Nebe 34.

⁵⁵⁹ Sâffât 50-61.

⁵⁶⁰ Mutaffifin 19-21, 28. Vâkıa 88-89. İnsan 5-6, 17-18.

2. İyiler her türden nimetin olduğu cennetlere yerleşirler. Onlar cennetin her türlü zevkinden tadarlar. Bunlardan biri de cennet şarabıdır. Cennet şarabı sarhoş etmez, baş ağrıtmaz, mideyi bulandırmaz ve hastalığa sebep olmaz.

**

Kapanış: Müminlerle Alay Eden Kâfirlerin Ahiretteki Durumu

29- Günahkârlar **dünyadayken** iman edenlere bakıp gülüyorlardı.⁵⁶¹

30- Onların yanından geçtiklerinde birbirlerine kaş göz işareti yapıyorlardı.⁵⁶²

31- Ailelerinin yanına döndüklerinde **müminlerle alay ederek** eğleniyorlardı.

32- **Müminleri** gördüklerinde, “Bunlar var ya, yoldan çıkmış kişilerdir!” diyorlardı.

33- Hâlbuki onlar **müminlerin** başına bekçi olsunlar diye gönderilmediler.

34- Bugün ise müminler kâfirlere bakıp gülecekler.⁵⁶³

35- Koltukların üstüne kurulup **onları** izleyecekler.

36- Kâfirlere, yaptıklarının karşılığı eksiksiz verildi, değil mi?

Açıklama:

1. Kâfirler dünyadayken müminlerle alay ederler. Onlar müminlerin inançlarıyla, ibadetleriyle, giyim kuşamlarıyla, düşünceleriyle, namazlarıyla ve oruçlarıyla alay ederler. Kâfirler hacla, zekâtla, örtüyle, sakalla, sarıkla, cübbeyle, abdestle ve camiyle dalga geçerler. Onlar bu yaptıklarından dolayı kıyamet gününde büyük bir cezayla karşılaşacaklar.

2. Müminlerle alay etmek Allah'ı unutmaya götürür. Bir kişi Allah'ı unutunca iman etmeyi de ahlaklı olmayı da unuttur. Ahirette gülme sırası müminlere gelecektir. Müminler cennette zevkusefa içinde olacaklar ve azap içinde olan kâfirleri izleyecekler.

**

84- İNŞİKAK SÜRESİ

25 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kıyamet, insanın Rabbine kavuşması, amel defterini sağ taraflarından alanların sevinci, amel defterini sol taraflarından alanların üzüntüsü ve bunun gerekçeleri; ahirette halden hale geçme ve kâfirlere hesap sorulması.

Giriş: Amel Defterini Sağından Alan Müminlerle Solundan Alan Kâfirlerin Durumu

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

⁵⁶¹ Mü'minin 102-114. Enbiya 36. Bakara 14, 212. Sâd 62-63. Hicr 11. Yasin 30. Zuhuruf 7. Tevbe 79. Sâffât 12-14. Hud 38. Ahkaf 11. En'âm 10.

⁵⁶² Hümeze 1.

⁵⁶³ Hicr 95. Bakara 15. Hud 38. Mü'minin 111.

- 1- Gökyüzü paramparça olduğunda,⁵⁶⁴
- 2- **Gökyüzü** Rabbini dinler. Zaten **dinlemesi de** gerekir.⁵⁶⁵
- 3, 4- Yeryüzü uzatıldığında, içindeki şeyleri attığında ve tamamen boşaldığında,⁵⁶⁶
- 5- **Yeryüzü** Rabbini dinler. Zaten **dinlemesi de** gerekir.
- 6- Ey insan, Rabbine ulaşmak için çaba üstüne çaba harcadin! Nihayet onunla karşılaşacaksın.
- 7, 8- **O gün** kime kitabı sağından verilirse onun hesabı çok kolay görülecektir.⁵⁶⁷
- 9- Sonra o kişi sevinçle ailesinin yanına dönecektir.⁵⁶⁸
- 10, 11- Kime de kitabı arkasından verilirse o kişi ölmek için **kendisine** beddua edecektir.⁵⁶⁹
- 12- Sonra da alevli **ateşe** girecektir.
- 13- Çünkü **dünyadayken** ailesinin yanında sevinçliydi.⁵⁷⁰
- 14- Çünkü **öldükten sonra Rabbinin yanına** kesinlikle dönmeyeceğini düşünüyordu.
- 15- Bilakis **dönecektir!** Hiç şüphesiz ki Rabbi onun **yaptıklarını** görüyordu.

Açıklama:

1. Kıyamet gününde gökyüzü yarılacak ve parçalanacaktır. Gökyüzü, Rabbinin emrini dinleyecek ve kendisine verilen talimatları yerine getirecektir. Aynı şekilde yeryüzünde büyük sarsıntılar olacak, yeryüzü dümdüz olacak, Rabbinin emrini dinleyecek ve kendisine verilen talimatları eksiksiz bir şekilde yerine getirecektir.
2. İnsan eninde sonunda Rabbinin yanına varacaktır. Bazı insanlar güzel bir şekilde karşılanacak, bazıları ise kötü bir şekilde. Amel defterini sağdan alanlar kurtulacak, soldan ya da arkadan alanlar ise cezalandırılacaklardır.
3. Kıyamet gününün pişmanlığı fayda vermeyecektir. 13'üncü ayette geçen "Çünkü **dünyadayken** ailesinin yanında sevinçliydi" ifadesinin cehenneme girme sebebi olarak zikredilmesi şundandır: Bir önceki sürede kâfirlerin müminlerle alay ettikleri ve ailelerinin yanına gittiklerinde bile müminleri alay konusu yapıp eğlendikleri zikredilmişti. Onlar mutluluğu müminlerle alay etmede arıyorlardı. Onların dünyadaki bu mutluluğu ahirette başlarına bela olacaktır.

**

Kapanış: Hesap Verme Zamanında İnsanlar Halden Hale Girecekler

⁵⁶⁴ İnfitar 1. Rahmân 37. Nebe 19. Hâkka 15-16. Mürselat 8-9. Furkan 25. Mearic 8.

⁵⁶⁵ Fussilet 11.

⁵⁶⁶ İbrahim 48. İnfitar 4. Zilzal 2. Âdiyat 9. Yasin 51. Kamer 7. Mearic 43. Hac 7. Yunus 30. Zümer 55-59.

⁵⁶⁷ İsrâ 13-14, 71. Hâkka 19-21. Vâkıa 8, 27-40, 90-91. Müddessir 9, 39. Beled 18. İnşikak 7-8.

⁵⁶⁸ Tûr 21-26.

⁵⁶⁹ Beled 19. Vâkıa 9, 41-56. Hâkka 25-37. Nebe 40. Furkan 13.

⁵⁷⁰ Mutaffifin 31.

16, 17, 18, 19- Şafak vaktine, geceye ve topladıklarına ve dolunay haline gelen aya yemin olsun ki sizler **kıyamet gününde** halden hale geçeceksiniz.⁵⁷¹

20- Onlara ne oluyor ki iman etmiyorlar?

21- Kendilerine Kur'ân okunduğunda secdeye kapanmıyorlar?

22- Fakat kâfirler **bunu** yalanlıyorlar.

23- Hâlbuki Allah onların, içlerinde sakladıkları şeyi en iyi bilendir.⁵⁷²

24- **Ey Muhammed!** Onları elem verici bir azapla müjdele!

25- İman eden ve salih ameller işleyenler bunun dışındadır. Onlar için kesintisiz bir mükâfat vardır.⁵⁷³

Açıklama:

Kıyamet gününde ve sonrasında insan halden hale girecektir. İnsan o gün korku, panik, sevinç, tedirginlik, öfke, pişmanlık, özür, suçluluk vb. haller yaşayacaktır. Her insan kendi durumuna göre bir hale girecektir. Mahşerde insan bir yerde korku halindeyken başka yerde sevinç halinde olacaktır. Böylece halden hale geçecektir.

**

85- BURUC SÛRESİ

22 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Müminlerin ağır imtihanlardan geçmeleri ve buna sabretmeleri; müminlere işkence edenlerin akıbeti, Allah'ın ceza vermesi ve affetmesi; helak edilen kavimlerden ibret alma.

Giriş: Müminlere İşkence Edenlerin Akıbeti

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2, 3- Yıldız kümelerine sahip olan gökyüzüne, vadedilen güne, şahitlik yapana ve şahitlik edilene yemin olsun!⁵⁷⁴

4, 5- İçinde yakacak olan ateş çukurlarını kazan kişilerin canları çikasınca!

6, 7- Onlar **çukurların** başında oturuyorlar ve müminlere yaptıkları **işkenceleri** seyrediyorlardı.

⁵⁷¹ Müddessir 32-34. Duha 1-2. Fecr 4. Şems 4. Leyl 1. Müzzemmil 17. Hac 1-2. Sebe 51. Secde 12. İbrahim 43. Kamer 7.

⁵⁷² Mülk 13-14. Kâf 16. Bakara 186. Hud 5. Fatır 38. Hadid 6. Teğâbun 4. Zuhruf 80. Şuârâ 217-220. Yunus 61. Ahzab 18. Râ'd 10. Tâhâ 7.

⁵⁷³ Hud 108. Fussilet 8. Tin 6. Sâd 54. Nahl 96.

⁵⁷⁴ Hicr 16. Furkan 61. Mülk 3-5. Zâriyat 5. Mürselat 7. Enbiya 103. Zuhruf 83. Nisa 41. Bakara 143. Hud 103. Hac 78. Maide 117. Nahl 84, 89. Kasas 75. Ahzab 45. Zümer 69. Fussilet 20-22. Yasin 52, 65. Kâf 6, 21.

8- Onların **müminlere** işkence etmelerinin tek sebebi, **müminlerin** el-Aziz, el-Hamid olan Allah'a iman etmeleri idi.⁵⁷⁵

9- Göklerin ve yerin yönetimi ve mülkiyeti ona aittir. Allah her şeyin şahididir.⁵⁷⁶

10- Mümin erkeklere ve mümin kadınlara işkence eden, fakat sonra tövbe etmeyenlere gelince, onlar için cehennem azabı ve yakıcı bir azap vardır.

11- İman eden ve salih ameller işleyenlere ise altından ırmakların aktığı cennetler vardır. Büyük başarı işte budur.⁵⁷⁷

Açıklama:

1. Buruc kelimesi “burç” kelimesinin çoğuludur. Burçlar gökyüzünde yer alan on iki takım yıldıza verilen bir isimdir. Allah Teâlâ gökyüzünü yıldızlarla süsledi. Bu yıldızlardan bazıları çok büyüktür. Bu büyük yıldızların belli aralıklarla görüldüğü günler ve aylar vardır. İnsanlar bu yıldızların hareketlerinden ayları ve yılları tespit etmişlerdir. Her ay gökyüzünde gözükken yıldız kümeleri arasında hayali bir çizgi ile bu kümeler, nesnelere veya bazı canlılara benzetilmiştir. Kova burcu, oğlak burcu, balık burcu vb. Yani o ayda gökyüzünde gözükken parlak yıldızlar arasında hayali bir çizgi çizildiğinde o yıldız kümeleri bir balığa, kovaya, yengece veyahut oğlağa benzemektedir. Burada dikkat çekilen husus Allah'ın azametidir. Gökyüzü bilimine astronomi denilmektedir. Gökyüzündeki yıldız kümelerinin; insanların hayatıyla, yaşantısıyla ve karakteriyle ilişkili olduğu iddiası astrolojinin konusuna girmektedir. Astronomi bilimdir. Fakat astroloji, astronominin hurafesidir.

2. Ashab-ı Uhdud olarak anılan ateş sahiplerinin kimler olduğu hakkında birçok yorum yapılmıştır. Bunlar, müminleri imanlarından vazgeçirmek için onları ateş dolu bir çukura atmış ve onlara yapılan işkenceleri seyretmiş kişilerdir. Müminlerin tek suçu, bir olan Allah'a iman etmeleri idi. Onların başka bir suçları yoktu. Müşriklerin ve kâfirlerin gözünde en büyük suç tevhid ehli olmaktır.

**

Kapanış: Allah Teâlâ Kudret ve Azamet Sahibidir

12- Hiç şüphesiz ki Rabbinin **zalimleri** yakalaması çok şiddetlidir.⁵⁷⁸

13- **Yaratmayı** ilk başlatan ve **ölümden sonra** yeniden hayat veren odur.⁵⁷⁹

14- O hem bağışlayandır hem sevendir.

15- Arşın sahibidir, şanı yüce olandır.⁵⁸⁰

16- İstedğini yapandır.

17- **Ey Muhammed!** Sana orduların haberi geldi mi?

⁵⁷⁵ Mü'min 28. Hac 39-40. A'râf 125. En'âm 93.

⁵⁷⁶ Bakara 107. Â-i İmrân 189. Maide 17, 18, 120. A'râf 158. Tevbe 116. Furkan 2. Sâd 10. Zümer 44. Nur 42. Şura 49. Casiye 27. Fetih 14. Zuhruf 85. Hadid 5.

⁵⁷⁷ Maide 9. Hac 50. Ankebut 9. Lokman 8. Fatır 7. Fussilet 8. İnşıkak 25. En'âm 16. Tevbe 89. Sâff 11-12. Teğâbun 9.

⁵⁷⁸ Hud 102. Duhan 16.

⁵⁷⁹ Yunus 4, 34. Neml 64. Rum 11, 27. Ankebut 19-20. Enbiya 104. Sebe 49.

⁵⁸⁰ A'râf 54. Yunus 3. Hud 7. Râ'd 2. Tâhâ 5. Furkan 59. Secde 4. Zümer 75. Mü'min 7, 15. Hadid 4. Hâkka 17. Tekvir 20. Kâf 38.

18- Firavun'un ve Semud'un?⁵⁸¹

19- Fakat kâfirler yalanlamadan yanadır.⁵⁸²

20- Allah ise onları arkalarından kuşatmıştır.

21- Bilakis o, şanı yüce olan Kur'ân'dır.⁵⁸³

22- Levh-i Mahfuz'dadır.⁵⁸⁴

Açıklama:

1. Allah Teâlâ'nın merhameti de azabı da büyüktür. O birini cezalandırmaktan korkmaz. Kimse ona hesap soramaz. O, dilediğini yapar.

2. Kur'ân; şairin şiiri, sihirbazın sihri, kâhinin kehaneti ve eskilerin masalı değildir. Bilakis Kur'ân; şanı yüce olan Allah'ın değerli kelamı olup Levh-i Mahfuz'da korunmuştur.

**

86- TARIK SÛRESİ

17 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İnsanın, kendi yaratılışı üzerinde tefekkür etmesi, ahiret hayatından bir sahne, Kur'ân'ın değeri ve kâfirlere uyarılar.

Giriş: Herkesin Başında Kendisini İzleyen Bir Melek Vardır

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Gökyüzüne ve Tarık'a yemin olsun!⁵⁸⁵

2- Tarık'ın ne olduğunu biliyor musun?

3- O parlayan bir yıldızdır.

4- Her nefsin başında mutlaka onu gözetleyen biri vardır.⁵⁸⁶

Açıklama:

Tarık, geceleri çıkan ve ışığı kuvvetli olan bir yıldızın ismidir. Bunun hangi yıldızın ismi olduğu konusunda farklı görüşler vardır. Her insanın başında kendisini takip eden, izleyen ve yaptıklarını kayda geçiren bir melek vardır. Kıyamet gününde yazılanlar ortaya dökülecek ve herkes yaptıklarının karşılığını görecektir.

**

⁵⁸¹ Fecr 6-14. İnşikak 23.

⁵⁸² İnşikak 21.

⁵⁸³ Vâkıa 75-80. Hicr 1. Yasin 2, 69. Sâd 1. Kâf 1.

⁵⁸⁴ Vâkıa 78. Abese 13-14.

⁵⁸⁵ Vâkıa 75-76. Necm 1.

⁵⁸⁶ İnfitar 10-12. Kâf 18. Râ'd 11.

Yaratılış Üzerinde Tefekküre Davet

5- İnsan hangi şeyden yaratıldığı üzerinde bir düşünsün!⁵⁸⁷

6- O, **rahimlere** süratle akıtılan bir sudan yaratıldı.⁵⁸⁸

7- O, omurga ile göğüs boşluğu arasından çıkar.

8- **Bunu yapan Allah**, hiç şüphesiz ki onu **ölümden sonra** yeniden **hayata** döndürmeye de kadirdir.⁵⁸⁹

9- O gün tüm sırlar açığa çıkacaktır.⁵⁹⁰

10- O zaman **insanın** ne bir gücü ne de bir yardımcısı olacaktır.

Açıklama:

1. İnsan kendi yaratılışı üzerinde düşünmelidir. “Ben nereden geldim? Nasıl geldim? Beni kim var etti? Kim şekillendirdi?” Bu soruların üzerinde düşünen insan kendisini yaratan Allah’ı bulacaktır. İnsanı erkeğin sperminden ve kadının yumurtasından yaratan Allah, onu ölümünden sonra yeniden yaratmaya da kadirdir. Allah için yoktan var etmek, vardan var etmek kadar kolaydır.

2. Kıyamet gününde tüm sırlar ifşa olacak ve tüm gizlilikler açığa çıkacaktır. Kimin kalbinde ne varsa ortaya dökülecektir. Hiç kimse buna ne engel olabilir ne de kendisini kurtarması için yardımcı bulabilir.

**

Kapanış: Allah’ın Kitabı Hakkı Batıldan Ayıran Bir Sözdür

11- Geri dönüşüm sahibi olan gökyüzüne yemin olsun!

12- **Toprağı** yarılan yeryüzüne de yemin olsun!

13- Hiç şüphesiz ki bu **Kur’ân**, **hakkı batıldan** ayıran bir sözdür.⁵⁹¹

14- O boş bir söz değildir.

15- Onlar tuzak kuruyorlar.

16- Ben de kuruyorum.⁵⁹²

17- **Ey Muhammed!** Kâfirlere biraz süre tanı! Onlara biraz daha zaman ver!⁵⁹³

Açıklama:

⁵⁸⁷ Nahl 4. Meryem 66-67. Furkan 54. Yasin 77-79. Vâkıa 58-59. İnsan 2. Mürselat 20.

⁵⁸⁸ Kıyamet 37-38. Vâkıa 58-59. Necm 45-46.

⁵⁸⁹ İsrâ 98. Kâf 15. Mü’minun 35-37. 82-83. Sâffât 11-21. 50-61. Vâkıa 47-50. Naziat 10-14. Yasin 77-79.

⁵⁹⁰ Tekvir 10-14. İsrâ 13-14. Kehf 43, 49. İnşıkak 7-12. Hâkka 19-32. Bakara 110. Zümer 69. Yunus 30. Kıyamet 13. Enbiya 47. Casiye 29. Âl-i İmrân 30, 182. Enfal 51. Hac 10. Nebe 40. İnfitar 5, 19. Nahl 19. Teğâbun 4. Âdiyat 9-10. Mülk 13-14.

⁵⁹¹ Enbiya 30. Fussilet 11-12. Fatır 41. Nur 45. Müzzemmil 5. Hâkka 40. Kasas 51. Nisa 122.

⁵⁹² Âl-i İmrân 54. İbrahim 46. Enfal 30. Nahl 26, 127. Neml 50, 70. Mü’min 45.

⁵⁹³ En’âm 158. A’râf 71. Yunus 20, 102. Hud 122. Tevbe 52. Tûr 31.

1. Gökyüzü, Allah'ın izniyle buharlaşan deniz suyunu tatlı suya dönüştürmektedir. Bulutlardan dökülen tatlı su bu sayede yeryüzüne yeniden hayat vermektedir. Gökyüzünde sürekli bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Yeryüzündeki yarıklardan maksat ise bitkilerin yeri yarması ve toprağın yarılarak içinden bitkilerin çıkmasıdır. Allah en iyi bilendir.

2. Kur'an Allah kelimidir; hakkı batıldan ve doğruyu yanlıştan ayıran bir sözdür.

3. Allah'ın plan ve tuzak kurması, planları boşa çıkarması ve tuzakları bozması anlamındadır. Allah'ın, zalimleri cezalandırmak ve yakalamak için plan yapmasına ve tuzak kurmasına gerek yoktur. O zaten güçlüdür, bütün tuzaklardan haberdardır. O, kurulan tuzakları boşa çıkarır ve tuzak kuranları, kurdukları tuzağın içine düşürür.

**

87- Â'LÂ SÛRESİ

19 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İnsana verilen nimetler, Kur'an, öğüt, öğütten uzak duranlar, cehennem azabının ebediliği ve insanın ahiretten yana gafil olması.

Giriş: Allah Kudret ve Azamet Sahibidir

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- En yüce olan Rabbinin ismini tesbih et!⁵⁹⁴

2- Çünkü o yarattı ve o biçim verdi.⁵⁹⁵

3- **Her şeyi** o takdir etti ve o yol gösterdi.⁵⁹⁶

4- Merayı o çıkardı.

5- Sonra onu o sarartıp kupkuru yaptı.

Açıklama:

1. Rabbinin adını tesbih etmekten maksat, onu isim ve sıfatlarında her türlü kusurdan ve ayıptan, eksiklikten ve hatadan tenzih etmek demektir. Allah Teâlâ hem isimlerinde hem sıfatlarında eşsiz ve benzersizdir; noksansız ve kusursuzdur.

2. İnsanı, canlı ve cansız varlıkları ve maddeleri yaratan; onlara fiziksel, kimyasal ve ayırt edici özellikler veren, onları şekillendiren, biçimlendiren ve onlara yol gösteren Allah'tır. Canlıların beslenmesi için tahılları ve bitkileri çıkaran, sonra onları sarartan, kurutan ve çerçöp haline getiren Allah'tır.

**

Kimler Öğütten Fayda Görür?

⁵⁹⁴ Vâkıa 74, 96 Hicr 98. Kâf 40. Tûr 48-49. Hâkka 52. Nasr 3. Tâhâ 130. Mü'min 55. Furkan 58. İnsan 26. Rum 17. Sâffât 180.

⁵⁹⁵ Âl-i İmrân 6. Kehf 37. Hac 5. Mü'minun 12-14. Mürselat 22. Zümer 6. İnsan 2. Abese 17-22. Alak 1-2. Necm 45-47. İnfitar 7. Tin 4. Furkan 2. Tâhâ 49-50.

⁵⁹⁶ Mürselat 20-23. Tâhâ 50.

6- Biz **Kur'ân**'ı sana okutacağız ve sen **onu** unutmayacaksın.⁵⁹⁷

7- Allah dilerse hariç. Hiç şüphesiz ki o, açık ve gizli olan her şeyi bilir.⁵⁹⁸

8- **Allah'ın rızasına götüren** güzel ameller işlemeyi sana kolaylaştıracağız.⁵⁹⁹

9- Eğer fayda verecekse öğüt ver!⁶⁰⁰

10- Çünkü **Allah'tan** korkan öğüt alacaktır.⁶⁰¹

11- **Allah'tan** korkmayan ise ondan uzak duracaktır.⁶⁰²

12- Bu kişi en büyük ateşe girecektir.⁶⁰³

13- Sonra orada ne ölecek ne de dirilecektir.⁶⁰⁴

Açıklama:

1. Allah Teâlâ gizli açık her şeyi bilendir. Açıktan yapılanı bildiği gibi gizli yapılanı da bilendir.

2. Allah'tan korkan, hesaba çekileceğine inanan ve sorumluluk bilinci taşıyan kişi öğüt alır. Allah'tan korkmayan ve kul hakkından sakınmayan kişi ise öğüt almaz. Cehennemde hayat ve ölüm gibi kavramlar yoktur. Çünkü orası ebedilik yurdu. Orada dirilmek de ölmek de yoktur.

**

Kapanış: Kurtuluşa Erenler Kimlerdir?

14, 15- Hiç şüphesiz ki **nefsini şirkten, küfürden ve riyadan** arındıran ve Rabbinin ismini zikredip namaz kılan kişi felaha ermiştir.⁶⁰⁵

16- Fakat sizler dünya hayatını **ahirete** tercih ediyorsunuz.⁶⁰⁶

17- Hâlbuki ahiret en hayırlısı ve en kalıcı olandır.⁶⁰⁷

⁵⁹⁷ Müddessir 16-19. Bakara 106. Hicr 9. Nahl 101.

⁵⁹⁸ Enbiya 110. Kâf 16. Bakara 186. Hud 5. Fatır 38. Hadid 6. Teğâbun 4. Zuhruf 80. Şuârâ 217-220. Yunus 61. Ahzab 18. Râ'd 10. Tâhâ 7. İnşıkak 23. İbrahim 38.

⁵⁹⁹ Leyl 7.

⁶⁰⁰ Zâriyat 55. A'râf 134. Nisa 165. Kasas 47. Tâhâ 134. Furkan 73. Kamer 17. Ğaşiye 21-22.

⁶⁰¹ Naziat 26, 45. Tâhâ 3. Yasin 11, 76. Fatır 18. Zâriyat 55. Kâf 45.

⁶⁰² Hud 106. Leyl 15.

⁶⁰³ Leyl 15.

⁶⁰⁴ Nebe 30. Âl-i İmrân 88. Nisa 56. Mü'min 49-50. Tâhâ 74. Fatır 36. Furkan 13-14. İbrahim 15-17. Mü'minun 107-108. Zuhruf 74-77.

⁶⁰⁵ Mü'minun 1-11. Şems 9.

⁶⁰⁶ Naziat 37-39. Alak 6-7. Kıyamet 20-21. İsrâ 18. İnsan 27. Şura 20. Ankebut 64. Âl-i İmrân 14.

⁶⁰⁷ Şura 36. Âl-i İmrân 15. En'âm 151. A'râf 33. Kasas 60. Tâhâ 131. Kehf 46.

18- Hiç şüphesiz ki bunlar ilk sahifelerde de vardı;⁶⁰⁸

19- İbrahim'in ve Musa'nın sahifelerinde.⁶⁰⁹

Açıklama:

1. Nefsin arınması demek, onun şirkten, nifaktan, küfürden ve her türlü manevî hastalıktan temizlenmesi demektir. Nefsini bunlardan arındıran, Rabbinin adını zikreden ve ibadetlerine devam eden kişi felaha yani kurtuluşa erecektir.

2. Dünya fani, ahiret bakidir. Dünyanın sevinci de hüznü de fanidir. Baki olan ahiret varken, fani olan dünyaya dalmak gaflet ve büyük bir kayıptır.

**

88- ĞAŞİYE SÛRESİ

26 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Dünyada boşuna çalışıp yorulan insanın akıbeti, müminlerin cennette elde edecekleri mükâfat, tefekkür ve kâfirlerin göreceği ceza.

Giriş: Kâfirlerin Dünyadaki Yorgunluğu Ahirette Boşa Gidecektir

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Sana Ğaşiye'nin haberi geldi mi?⁶¹⁰

2- O gün bazı yüzleri korku bürüyecektir.⁶¹¹

3- **Çünkü dünyada** çalışmıştır ama **boşuna** yorulmuştur.

4- Kızgın ateşe girecektir.

5- Ona kaynar sudan içirilecektir.⁶¹²

6- Oraya **girenler** için kuru dikenden başka bir yiyecek yoktur.⁶¹³

7- O ne besleyicidir ne de açlığı bastırır.

Açıklama:

Ğaşiye, kaplayan demek olup kıyamet gününün isimlerinden biridir. Azap kâfirleri her taraftan kaplayacaktır. Yukarısı azap, aşağısı azap olacaktır. Onları korku, endişe, pişmanlık ve zillet hali kaplayacaktır. Onlar dünyada

⁶⁰⁸ Tâhâ 133.

⁶⁰⁹ Necm 36-48.

⁶¹⁰ Ankebut 55. İbrahim 50. A'râf 41.

⁶¹¹ Kıyamet 24-25. Mürselat 48. Yunus 27. Kamer 7. Yasin 51-52. Mearic 43-44. Naziat 9. Kalem 43. İbrahim 42. Enbiya 47, 97. Abese 40-42. Âl-i İmrân 106-107. Zümer 60.

⁶¹² Kehf 29. En'âm 70. Hac 19. Sâffât 67. Muhammed 15. Duhan 46-48. Yunus 4. Sâd 57. Rahmân 43-44. Vâkıa 41-42, 54-55, 93. Nebe 24-25.

⁶¹³ Müzzemmil 13. Hâkka 36-37. Sâffât 62-66. İsra 60. Furkan 15. Kehf 29. Mürselat 30-31. İbrahim 16-17. Sâd 56-58. En'âm 70. Duhan 43-50. Yunus 4. Hac 19. Muhammed 15. Rahmân 43-44. Vâkıa 41-42, 54-55, 93. Nebe 24-25.

iken çok çalışan ama ahirette hiçbir karşılık göremeyecek olanlardır. O gün onlar yorgun ve bitkin olacaklar. Ardından cehenneme atılacaklardır. Veyahut dünyada bir amaç için yorulmuşlardır ama bu yorgunluğun onlara ahirette hiçbir faydası olmayacaktır. Boşu boşuna yorulmuşlardır. Orada yiyecek ve içecek bulamayacaklar. Onların bulacakları tek şey kaynar su, cerahat, zakkum ve dikenli ot olacaktır. Bunlar ise ne besler ne de açlığı bastırır.

**

Müminlerin Cennette Elde Edecekleri Mükâfat

8- O gün bazı yüzler ise sevinç içindedir.⁶¹⁴

9- **Dünyadaki** çalışmasının karşılığına razıdır.⁶¹⁵

10- Yüksek cennettedir.⁶¹⁶

11- Orada **günaha götüren** boş sözler duymaz.⁶¹⁷

12- Orada akan bir pınar vardır.⁶¹⁸

13- Orada yüksek sedirler vardır.⁶¹⁹

14- **İçmek için** konulmuş bardaklar,

15- Sıra sıra dizilmiş yastıklar,

16- Ve serilmiş halılar vardır.

Açıklama:

1. Kıyamet gününde müminlerin yüzü neşe ve sevinç içinde olacaktır. Çünkü onlar dünyada yapmış oldukları iyiliklerin, ibadetlerin ve yaptıkları güzel işlerin karşılığını görecekler ve cennete girecekler. Onlar dünyadaki yorgunluğun karşılığını görecekler.

2. Cennette yayla gibi yüksek yerler vardır. Cennette boş, faydasız, günaha götüren ve düşmanlığa neden olacak sözler olmayacaktır. Orada sadece güzel sözler konuşulacaktır.

3. Müminler cennette her türlü nimetin ve konforun sahibi olacaklardır. Orada nehirler, pınarlar, bahçeler, evler, sedirler, koltuklar, minderler, halılar, yiyecekler, içecekler ve her türden nimetler müminler için önceden hazırlanmış olacaktır.

**

Tefekküre Davet

17- Onlar devenin nasıl yaratıldığına bakıp düşünmezler mi?

⁶¹⁴ Abese 38-39. İnsan 11. Tûr 18, 26-27. Duhan 56. Mütaffifin 24. Âl-i İmrân 106-107. Kıyamet 22-23. Yasin 55.

⁶¹⁵ Hâkka 21.

⁶¹⁶ Hâkka 22.

⁶¹⁷ Vâkıa 25-26. Nebe 35. Meryem 62.

⁶¹⁸ İnsan 6. Muhammed 15. Mutaffifin 28. Rahmân 50, 66.

⁶¹⁹ Hicr 47. Sâffât 44. Tûr 20. Vâkıa 15-16, 34. Yasin 56.

18- Gökyüzünün nasıl yükseltildiğine,⁶²⁰

19- Dağların nasıl dikildiğine,⁶²¹

20- Ve yeryüzünün nasıl serildiğine?⁶²²

Açıklama:

Allah Teâlâ Kur'ân'ın birçok yerinde tefekküre davet etmektedir. Çünkü tefekkür teşekküre vesile olur. Allah'ın yarattığı varlıklar, canlılar, maddeler, nimetler ve kâinat üzerinde tefekkür eden kişi, onun kudret ve azametini görür. Burada özellikle deveden bahsedilmesi, dönemin muhataplarının en çok içli dışlı oldukları hayvan olması nedeniyledir. Her canlı başlı başına bir sanattır ve eşsiz bir mucizedir.

**

Kapanış: İman Bilinçli Bir Eylemdir

21- **Ey Muhammed!** Öğüt ver! Çünkü sen öğüt veren birisin.⁶²³

22- Sen onları **iman etmeye** zorlayan biri değilsin.⁶²⁴

23, 24- Fakat her kim **buna** arkasını döner ve inkâr ederse Allah onu en büyük azapla cezalandıracaktır.⁶²⁵

25- Hiç şüphesiz ki onların dönüşü bize olacaktır.

26- Sonra onları hesaba çekmek de bize aittir.⁶²⁶

Açıklama:

Müslüman, İslam'ı tebliğ etmekle, teklif etmekle, arz etmekle, anlatmakla, hatırlatmakla ve öğüt vermekle sorumludur. İman etmeyenleri hesaba çekmek Allah'a aittir. Hakka boyun eğen kazanır, ona arkasını dönen ve onu görmezden gelen ise büyük bir azaba müstahak olur.

**

89- FECR SÛRESİ

30 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

On gece, helak edilen kavimlerden ibret alma, insanın nankörlüğü, ahirette pişmanlığın fayda vermemesi ve Rabbinin rızasına eren nefis.

⁶²⁰ Râ'd 2. Lokman 10.

⁶²¹ Nebe 6-7. Enbiya 31. Mürselat 27. Lokman 10. Naziat 32. Tâhâ 52-53. Zuhruf 9-10. En'âm 97. Nahl 15.

⁶²² Yunus 6, 101. Yasin 41, 71-73. Kâf 6-11. Mü'minun 22, 28, 80. Furkan 62. Âl-i İmrân 190. Nur 44. Lokman 10, 31. Rahmân 24. İbrahim 32. Nahl 5-7, 14, 65. İsrâ 66. Rum 46. Fatır 12. Mü'min 80. Zuhruf 12. Casiye 5, 12. Şura 32-34. Ankebut 63. Bakara 164.

⁶²³ Kâf 45. Yunus 99. Â'lâ 9-13. A'râf 134. Nisa 165. Kasas 47. Tâhâ 134. Furkan 73. Müddessir 2.

⁶²⁴ Bakara 272. Kâf 45. Şuârâ 3. Kehf 6. Kasas 56.

⁶²⁵ Abese 11-13.

⁶²⁶ Râ'd 40. Maide 48. Âl-i İmrân 55.

Giriş: Üzerinde Tefekkür Edilmesi Gereken Bazı Hususlar

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2, 3, 4- Fecir vaktine, on geceye, çifte ve teke, bir de akıp giden geceye yemin olsun!⁶²⁷

5- Hiç şüphesiz ki akıl ve izan sahibi kimseler için tüm bunlarda yemin **etmeye değer şeyler** vardır.

Açıklama:

1. Müfessirlerin çoğunluğuna göre on geceden maksat Zilhicce ayının ilk on günüdür. Tek ve çiftten maksadın ise tek ve çift olarak yaratılan şeyler olduğu rivayet edilmiştir. Buna tek ve çift yaratılan canlılar da tek rekatlı ve çift rakamlı ibadetler de dâhildir. Allah en iyi bilendir.

2. Akıl ve izan sahibi bir kimse Allah'ın yemin ettiği şeyler üzerinde düşündüğünde birçok mucizeye tanıklık edecektir. Zira gece, gündüz, fecir vakti, sabah vakti, denizler, yıldızlar, güneş, ay ve yemin edilen diğer şeyler Allah'ın muazzam sanatının yansımalarından bazılarıdır.

**

Allah'a Asi Olan Kavimlerin ve Kişilerin Akıbeti

6- Görmedin mi Rabbin Âd **kavmini** ne hale getirdi?⁶²⁸

7- **Bir de** sütunları olan İrem **kavmini**?

8- Öyle ki ülkeler içinde onlar gibisi yaratılmamıştı.

9- Vadideki kayaları oyan Semud **kavmini**?⁶²⁹

10- Bir de kazıkları olan Firavun'u?⁶³⁰

11- Bunlar ülkelerinde hadlerini fazlasıyla aştılar.⁶³¹

12- Ve orada her türlü fenalığı çok yaptılar.

13- Bu nedenle Rabbin onların üzerine azap kırbacını **yağmur gibi** döktü.⁶³²

14- Hiç şüphesiz ki Rabbin **onları** takipteydi.

Açıklama:

1. Bu bölümde helak edilen kavimlerden bazılarına özetle değinilmiştir. Bu kavimleri Mekkeliler biliyorlardı. Zira bu kavimlerin hepsi o bölgede yaşamış ve helak edilmiş kavimlerdi. Onlar Firavun'dan ve ona gelen Hz. Musa'dan da haberdardı. Onlar, kendilerine gelen resulleri yalanladılar, asi oldular, uslanmadılar ve isyan ettikçe ettiler. Allah Teâlâ da onları bu yüzden ibretlik bir şekilde helak etti.

⁶²⁷ Tekvir 17-18. Müddessir 33-34. Duha 1-2. Kasas 71-72. Zâriyat 49. Nebe 8. Leyl 1.

⁶²⁸ Kâf 12-14. Hac 42-45. Âl-i İmrân 184. Ankebut 18. Fatır 4, 25. Tevbe 70. Hud 89, 119. İbrahim 9. Sâd 10-14, 85. Mü'min 5, 31. Bakara 38. Tâhâ 123. A'râf 18. Secde 13. Yasin 7.

⁶²⁹ Şuârâ 149. A'râf 74.

⁶³⁰ Tâhâ 71. A'râf 124. Şuârâ 49. Sâd 12. Naziat 24. Kasas 38. Zuhruf 51-52.

⁶³¹ A'râf 56, 96.

⁶³² Muhammed 10. Hud 89.

2. Semud kavmi sellerden ve yağmurlardan korunmak için kaya evlerde yaşadılar. Onlar Allah'ın azabının sadece yağmurdan ve selden ibaret olduğunu zannetmişlerdi. Onları büyük, korkunç ve öldürücü bir ses helak etti. Firavun, öldürmek istediği kimseleri kazığa geçirir veyahut çarpiha gererdi. Sütun gibi direkler dikmişti ve öldürmek istediği kişileri bu sütunlara asıyordu. Nitekim iman eden sihirbazları da ağaç gövdelerine asmıştı.

**

Varlık Zamanında Şımaran, Darlık Zamanında Nankör Olan İnsanın Durumu

15- İnsana gelince, Rabbi onu imtihan edip ona ikramda bulunsa ve ona bol bol nimet verse o şöyle der: “Rabbim beni onurlandırdı.”⁶³³

16- Ancak **Rabbi** onu imtihan edip onun rızkını daraltsa bu sefer de şöyle der: “Rabbim beni aşağıladı.”⁶³⁴

17- Hayır, **öyle değil!** Bilakis siz, yetimlere ikram etmiyorsunuz.

18- Yoksulları doyurmaya birbirinizi teşvik etmiyorsunuz.⁶³⁵

19- Mirası helal haram ayırmadan yiyorsunuz.⁶³⁶

20- Malı da aşırı derecede seviyorsunuz.⁶³⁷

Açıklama:

1. İnsan kendisine iyilik yapılırken kendini kıymetli, değerli ve Allah katında itibarlı görür. Rabbinin yanında bir öneminin ve kıymetinin olduğunu zanneder. Şımarır ve kendisini nimetleri hak etmiş biri olarak görür.

2. Fakat aynı insan darlıkla imtihan olunca Rabbinin kendisini aşağıladığını, yalnız bıraktığını, hor ve hakir gördüğünü ve yüzüstü bıraktığını söyler. Hâlbuki varlık imtihan olduğu gibi darlık da imtihandır.

3. Rızıktan mahrum olmanın en büyük gerekçeleri arasında yetimlere yardım etmemek, yoksulları doyurmaya teşvik etmemek ve miras malını helal haram ayırmadan yemek zikredilmiştir. Özellikle kadınların mirası eksik verilmektedir. Erkek kardeşler mirası Allah'ın istediği şekilde dağıtmamakta; kendilerine fazla almakta, kızlara ise ya hiç vermemekte ya da çok az vermektedirler. Bunu yapmak haram olduğu gibi, malın tümünden gitmesine veya bereketinin ortadan kalkmasına neden olur. Miras doğuştan gelen bir haktır. Allah Teâlâ mirasta kimin ne kadar alacağını belirlemiştir.

**

Kapanış: Ahirette Pişmanlığın Fayda Vermemesi ve Huzuru İmanda Bulan Nefsin Elde Edeceği Mükâfat

21- Hayır! Yeryüzü paramparça edildiğinde,⁶³⁸

⁶³³ Hud 10. İsrâ 83. Fussilet 49-51. Rum 33, 36. Yunus 12. Zümer 8, 49. Mearic 19-21. Nahl 53-54. Enbiya 35.

⁶³⁴ Hud 9. Şura 48. Yunus 21. Rum 36. Fussilet 50. Enbiya 35.

⁶³⁵ Beled 11-16. Hâkka 34. Mâun 3. İsrâ 26. Rum 38. Müddessir 44.

⁶³⁶ Bakara 188. Nisa 2, 10, 13-14.

⁶³⁷ İnsan 27. Âdiyat 8. İsrâ 18-19. İbrahim 3. Kasas 77. Şura 20. Kıyamet 20-21.

⁶³⁸ Hâkka 14. Vâkıa 4-5. Zilzal 1. Hac 1. Müzzemmil 14. Mürselat 12. Nebe 20. Karia 5. Kehf 47. Neml 88. Mearic 8-9. Tâhâ 105.

22- Rabbin geldiğinde ve melekler sıra sıra durduğunda,⁶³⁹

23- Ve o gün cehennem getirildiğinde. İşte o gün insan **yaptıklarını** hatırlar. Fakat bu hatırlamanın ona ne faydası olacak?⁶⁴⁰

24- O **gün insan** şöyle diyecektir: “Keşke **şu** hayatım için hazırlık yapmış olsaydım!”⁶⁴¹

25- O gün hiç kimse Allah’ın ceza vermesi gibi bir ceza veremez.

26- Ve hiç kimse onun bağlaması gibi bağlayamaz.

27- Ey huzuru **imanda** bulan nefis!

28- Razi olmuş ve razi olunmuş bir şekilde Rabbine dön!⁶⁴²

29- Kullarımın arasına gir!

30- Cennetime gir!

Açıklama:

1. Kıyamet gününde herkes dünyada yaptıklarını, hatalarını, kaçırdığı fırsatları ve sorumluluklarını hatırlar. Fakat bu hatırlamanın bir faydası olmaz. O gün öğüt almanın, tövbe etmenin, pişman olmanın ve af dilemenin faydası olmayacaktır.

2. Gerçek hayat, dünya hayatı değil ahiret hayatıdır. İnsan bunu ahirette öğrenecektir. Çünkü dünya ve içindekiler fani; ahiret ve içindekiler bakidir.

3. Allah’a iman eden, onun verdiklerine razi olan, ondan hoşnut olan ve Rabbinin taksimine teslimiyet gösteren nefis, mutmain olan yani huzuru bulan nefistir. Huzuru imanda bulan nefis, ahirette Allah’ın lütfuna nail olacaktır. Allah Teâlâ huzuru imanda bulan nefislerden razi olacaktır. Nitekim onlar da Allah’tan razıydılar. Rabbim bizleri imanda huzur bulan kullarından eylesin!

**

90- BELED SÛRESİ

20 ayettir. Mekke’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Güvenli şehir, insanın kendisini yenilmez zannetmesi, zor yokuş (akabe), sabır, merhamet, amel defterini sağ tarafından alanların ve sol tarafından alanların durumu.

İnsan Kendisinin Yenilmez Olduğunu Zanneder

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

1- Bu şehre yemin olsun!

⁶³⁹ Nebe 38. Sâffât 1. Bakara 210. Hâkka 16-17.

⁶⁴⁰ Kıyamet 13-14. Âl-i İmrân 30. Bakara 110. İsrâ 13-14, 49. Kehf 49. Zümer 48, 69. Yunus 30. Tarık 9. Enbiya 47. Nisa 18.

⁶⁴¹ Nebe 40. Haşr 18. Furkan 27-29. Bakara 110. İnfitar 5. Âl-i İmrân 30. Lokman 34. Hâkka 25-29. Ahzab 66. Yunus 54. Sebe 33. En’âm 31.

⁶⁴² Maide 119. Tevbe 100. Mücadele 22. Beyyine 8.

2- -Sen bu şehirde **istediğini** yapmakta serbestsin-⁶⁴³

3- Bir de babaya ve çocuğuna yemin olsun!

4- Hiç şüphesiz ki biz insanı zorluklara göğüs gelecek şekilde yarattık.⁶⁴⁴

5- O, hiç kimsenin kendisinin hakkından gelemeyeceğini mi zannediyor?⁶⁴⁵

6- “Ben, **İslam’a engel olmak için ve kendim için** çokça mal harcadım” diyor.

7- O, hiç kimsenin kendisini görmediğini mi zannediyor?

8, 9- Biz ona iki göz, bir dil ve iki dudak vermedik mi?⁶⁴⁶

10- Biz ona yüksek iki yol göstermedik mi?⁶⁴⁷

Açıklama:

1. Birinci ayette geçen şehirden maksat Mekke’dir. Mekke, Allah’ın kutsal ve dokunulmaz kıldığı bir şehirdir.

2. Et ve kemik yığını olan insan, hiç kimsenin kendisini yenemeyeceğini zannediyor. Gücüne, gençliğine ve servetine aldaniyor. Halbuki gözle görülemeyen bir virüs bile onun hakkından gelmeye yeter.

**

Zor Yokuş Nedir Bilir misin?

11- Fakat **insan** zor yokuşu tırmanamadı.⁶⁴⁸

12- Zor yokuş nedir bilir misin?

13- Kölenin boynundaki bağı çözmektir.

14, 15, 16- Veyahut kıtlık gününde ister yakın akrabadan yetim olsun ister toza toprağa bulanmış yoksul olsun yemek yedirmektir.⁶⁴⁹

17- **Bunların** yanı sıra bir de iman edenlerden, birbirlerine sabrı tavsiye edenlerden ve birbirlerine merhametli olmayı tavsiye edenlerden olmaktadır.⁶⁵⁰

18- **Amel defterini** sağından alacak olanlar bunlardır.⁶⁵¹

⁶⁴³ Tin 3. Vâkıa 75. Hâkka 38. Mearic 40. Kıyamet 1. Tekvir 15. İnşıkak 16.

⁶⁴⁴ Tin 4. İsrâ 11.

⁶⁴⁵ Fussilet 15. Müddessir 11-15. Mearic 36-38. Mü’minun 55-56.

⁶⁴⁶ Rahmân 1-4. Bakara 31, 239. Alak 4-5. Nahl 78. Mü’minun 78. Secde 9. Mülk 23.

⁶⁴⁷ Şems 8. İnsan 2-3.

⁶⁴⁸ Hadid 10. Nisa 95-96.

⁶⁴⁹ İnsan 8. Haşr 9. Fecr 18. Hâkka 34. Mâun 3. İsrâ 26. Rum 38. Müddessir 44.

⁶⁵⁰ Asr 3. Tâhâ 112. İsrâ 19. Nahl 97.

⁶⁵¹ İsrâ 13, 14, 71. Hâkka 19-21. Vâkıa 27, 38, 90. Müddessir 39. İnşıkak 7-8.

19- Ayetlerimizi inkâr edenler ise **amel defterini** solundan alacak kimselerdir.⁶⁵²

20- Onların üzerine kapatılmış bir ateş vardır.⁶⁵³

Açıklama:

Akabe, dağa çıkan yokuş demektir. Allah Teâlâ insanların anladığı kelimeler ve kavramlar üzerinden örnekler verir. İnsan, kendisinin çok güçlü ve yenilmez olduğunu zanneder fakat bir yokuşu bile çıkamaz. Bu yokuş dağa çıkan bir yokuş değildir. Bilakis bu yokuş, aşılması zor olan iyilik yokuşudur. İyilik yokuşuna herkes çıkamaz. Herkes bu yokuşu aşamaz. İyilik yokuşu köle edinmek değil, köleyi azat etmektir. İyilik yokuşu; yakın akrabadan olan yetimlere kol kanat germek; üstü başı toz olmuş, sokağa terk edilmiş evsizede yemek yedirmektir ve onu giydirmektir. Zor yokuş işte budur.

**

91- ŞEMS SÛRESİ

15 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Nefis, nefse hayrın ve şerrin ilham edilmesi, Semud kavmi ve Allah'ın, yaptıklarının sonucundan korkmaması.

Nefsini Arındıran Kurtulur

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7- Güneşe ve onun ışığına, onun ardından giden aya, **karanlığı** açtığı zaman gündüze, **aydınlığı** örttüğü zaman geceye, gökyüzüne ve onu inşa edene, yeryüzüne ve onu yayana, nefse ve onu biçimlendirene yemin olsun!

8- **Rabbin, insanın nefesine** hem kötülüğü hem de sakınmayı ilham etti.

9- Hiç şüphesiz ki **nefsini şirkten ve inkârdan** arındıran kişi kurtuluşa ermiştir.⁶⁵⁴

10- **Nefsini şirke ve inkâra** gömen ise kaybetmiştir.⁶⁵⁵

Açıklama:

1. Allah Teâlâ, gözlerimizle gördüğümüz kâinatla ilgili bazı olaylara dikkatimizi çektikten hemen sonra insanın nefesine iyiliğin de kötülüğün de ilham edildiğine vurgu yaptı. Evrende meydana gelen her olay önemlidir. Güneş ne kadar önemliyse ay da bir o kadar önemlidir. Gece ne kadar önemliyse gündüz de bir o kadar önemlidir. Allah Teâlâ'nın yemin etmesi, insanların yemin etmesi gibi değildir. Onun yemin etmesi dikkat çekmek içindir. Allah Teâlâ yeminlerden hemen sonra söyleyeceği sözün ne kadar önemli olduğunu vurgulamak için öncelikle insanın dikkatini çekmiştir.

⁶⁵² Vâkıa 9, 41-56. Hâkka 25-37. İnşıkak 10-15. Nebe 40. Furkan 13.

⁶⁵³ Hümeze 8. A'râf 41. Maide 37. Hac 22. Secde 20.

⁶⁵⁴ Müddessir 32, 33. İnşıkak 18. Leyl 2. Tekvir 17. Fecr 4. Leyl 1. Duha 2. Kasas 72. Zâriyat 47-48. Kâf 6. Nebe 12. Enbiya 32. Şura 17. Rahmân 7. Beled 10. İnsan 2-3. Fussilet 17. Bakara 16. Â'lâ 14-15. Mü'minun 1-11.

⁶⁵⁵ Tâhâ 11. Mü'minun 117.

2. İnsan iyilik yapmaya da kötülük yapmaya da uygun bir fitratta yaratılmıştır. Hangi tarafı faal yaparsa o taraf güçlenir. Nefsinin bir dediğini iki etmeyen kişi, nefsinin karanlığın içinde boğacak ve sonunda kaybedenlerden olacaktır. Nefsinin şirkten, gûnahtan, küfür ve nifaktan arındıran ise kurtuluşa erecektir.

**

Nefsini Arındırmak Yerine Kötülüğe Boğan Semud Kavminin Akıbeti

11- Semud kavmi haddini aşması nedeniyle **hakkı** yalanladı.⁶⁵⁶

12- **Kavmin** en azgın olan kişisi, **kendilerine mucize olsun diye gönderilen deveyi kesmek için** harekete geçti.

13- Allah'ın resulü **Salih** onlara, “Allah'ın **mucize olsun diye gönderdiği** devesine ve onun su içmesine karışmayın!” dedi.⁶⁵⁷

14- Fakat onlar onu yalanladılar, ardından **deveyi** boğazladılar. Günahları sebebiyle Rableri onların üzerine azabını gönderdi ve onların hepsini aynı şekilde cezalandırdı.⁶⁵⁸

15- **Allah** onlara **yaptığının** sonucundan korkmaz.⁶⁵⁹

Açıklama:

1. İnsanın nefsinin hem iyilik hem de kötülük yapabilmesi ilham edilmiştir. Bu bölümdeki ayetlerde nefsinin peşinden giden Semud kavminin akıbetinden bahsedilmiştir. Semud kavmi, kendilerine gelen Hz. Salih'i yalanlamış, onu yalancılıkla itham etmiş ve ondan, peygamber olduğunu ispatlaması için bir mucize getirmesini istemişti. Allah Teâlâ onlara, mucize olsun diye bir deve gönderdi ve: “Buna dokunmayın” dedi. Fakat Semud kavmi zamanla deveye aşına oldu. İlk zamanlarda mucize olarak gördükleri devenin, yediğini ve içtiğini görünce onu değersiz gördüler. Zamanla bu mucizeye aşına oldular; deveyi kesmeye teşebbüs ettiler ve aralarından bir kişiyi bu iş için seçtiler. Deveyi bir kişi kesti ama azap hepsinin üstünü kapladı. Zira hepsi bu cinayetin ortaklarıydı. Eylemi bir kişi yapmış olsa bile eylemi hep birlikte planlamışlardı. Bu nedenle Allah Teâlâ onların hepsini cezalandırdı.

2. Allah Teâlâ hesap veren değil, hesap sorandır. Bu nedenle yaptıklarının sonucundan korkmaz.

**

92- LEYL SÛRESİ

21 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Her insanın amelinin farklı olması, Rabbine karşı cimri ve nankör olanla Rabbine karşı cömert ve şükreden kişinin durumu ve Allah'ın rızası.

İyilere İyilik Yolu, Kötülere Kötülük Yolu Kolaylaştırılmıştır

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

⁶⁵⁶ Hz. Salih ile ilgili kıssaların geçtiği diğer yerler: A'râf 73-79. Hud 61-68. Hicr 80-84. Şuârâ 141-159. Neml 45-53. Fussilet 17-18. Zâriyat 43-45. Kamer 23-32. Hâkka 4-5.

⁶⁵⁷ Hud 64. İsrâ 59. Şuârâ 155-156. Kamer 27.

⁶⁵⁸ Kamer 29-31. A'râf 77-78. Hud 65-67, 94. Şuârâ 157-158. Ankebut 37. Fussilet 17.

⁶⁵⁹ Enbiya 23.

1, 2, 3, 4- **Aydınlığı** örttüğü zaman geceye, aydınlandığı zaman gündüze ve erkekle kadını yaratana yemin olsun. Hiç şüphesiz ki her birinizin gayreti farklıdır.⁶⁶⁰

5, 6, 7- Her kim **Allah için** verir, **ondan** korkar ve en güzel olan **tevhid sözünü** tasdik ederse biz ona güzel **ameller** işlemeyi kolaylaştıracağız.⁶⁶¹

8, 9, 10- Her kim de cimrilik yapar, kendisini **imandan** müstağni görür ve en güzel olan **tevhid sözünü** yalanlarsa biz ona kötü **ameller** işlemeyi kolaylaştıracağız.⁶⁶²

11- O kişi **cehenneme** atıldığında kendisine malı fayda vermeyecektir.⁶⁶³

Açıklama:

1. Allah Teâlâ birbirine zıt olan kavramlara dikkat çektikten sonra insanların amellerinin birbirine zıt olduğuna vurgu yaptı. İnsanlar iyiler ve kötüler olmak üzere ikiye ayrılırlar. Herkesin ameli farklıdır ve farklı bir şekilde sonuçlanacaktır. Müminler iyilik yaparlar, bunun karşılığında iyi bir karşılık bulurlar. İnkârcılar ise kötülük yaparlar, bunun karşılığında cezalarını görürler.

2. Allah'ın istediği şekilde hayat sürenlerin işleri kolaylıkla hallolur. Onlar sıkıntı çıkarmazlar, sıkıntıları büyütmezler, insanlara rahatsızlık vermezler ve kendilerini iman etmekten müstağni görmezler. Böyle kişiler için cennetin ve cennete ulaştıran salih amelleri işlemenin yolu kolaylaşır. Bunlar bir iyilik yapmak istediklerinde, iyilik onların ayağına gelir.

3. Allah'ın istediği şekilde hayat sürmeyenlerin ise işleri rast gitmez. Onlar küçük şeyleri büyütürler, piyeyi deve yaparlar, sorun çıkarırlar; kendilerini iman etmekten müstağni görürler ve iman etmeye yanaşmazlar. Böyle kişiler için cehennem ve cehenneme götüren kötü amelleri işlemenin yolu kolaylaşır. Bunlar bir kötülük işlemek istediklerinde, kötülük onların ayağına gelir.

**

Allah Rızası İçin Gayret Edenlerle Gayret Etmeyenlerin Akıbeti

12- Hidayeti açıklamak bize aittir.⁶⁶⁴

13- Ahiret de bizimdir dünya da.⁶⁶⁵

14- Ben sizi alev alev yanan bir ateşe karşı uyarıyorum.⁶⁶⁶

15- Oraya azgın kişiden başkası girmez.⁶⁶⁷

⁶⁶⁰ Şems 3-4. 9-10. Tekvir 17. Müddessir 33. Fecr 4. Duha 2. Kasas 72. Necm 45-46. Secde 18. A'râf 168.

⁶⁶¹ Sebe 39. Talak 4-5. Yunus 26. Zilzal 7-8.

⁶⁶² Âl-i İmrân 180. Nisa 37. Hadid 23-24. Tevbe 34-35, 75-76. Muhammed 38. En'âm 152. Hud 102. Müddessir 42-47. Tâhâ 124.

⁶⁶³ A'râf 48. Şuârâ 207. Zümer 50. Ahkaf 26. Hâkka 28. Tebbet 2. Âl-i İmrân 10, 116, 180. Mücadele 17. Hicr 84. Mü'min 82. Casiye 10.

⁶⁶⁴ Kasas 56. Maide 41. Necm 30. Nahl 23, 125. Rum 53. Zuhuruf 40

⁶⁶⁵ Necm 24.

⁶⁶⁶ Fussilet 13. Nebe 40.

⁶⁶⁷ Hud 106. İnfitar 14-16. Secde 20. İsrâ 18. Meryem 72.

16- O, **hakkı** yalanlayan ve **ona** arkasını dönüp gidendir.⁶⁶⁸

17- **Allah'tan** çok korkan kişi ise oradan uzak tutulacaktır.⁶⁶⁹

18- O, malını **kendisini** arındırmak için verendir.⁶⁷⁰

19- Birinin yanında beklediği bir iyiliğin karşılığı olarak değil;

20- Yalnızca en yüce olan Rabbinin rızasını kazanmak için **verendir**.⁶⁷¹

21- Bu kişi yakında **Allah'ın verdiklerine** razı olacaktır.⁶⁷²

Açıklama:

1. Hidayeti açıklamak ve ona muvaffak kılmak Allah'a aittir. Resulün ve davetçinin görevi uyarmaktır. İsteyen, uyarıları dikkate alır, isteyen almaz. Uyarıları dikkate almayan kişi kızgın ve alevli ateşe girer. Uyarıları dikkate alan kişi ise cehennemden uzaklaştırılır.

2. Müminlerin bir özelliği de yalnızca Allah rızası için infak etmeleridir. Müminler; tanınmak, meşhur olmak ve cömert olarak bilinmek için değil, sadece Allah rızası için infak ederler. Bu niyetle malını infak eden kişi Allah'ın rızasına nail olacaktır.

**

93- DUHA SÛRESİ

11 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Resulullah (s.a.s.)'e teselli, Allah'ın verdiği rıza, yetim, geçmişi hatırlama ve Allah'ın nimetini hatırd tutma.

Resulullah (s.a.s.)'e Teselli ve Tavsiye

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2, 3- Gündüzün ilk aydınlığına ve sessizliğe büründüğü zaman geceye yemin olsun ki Rabbin seni terk etmedi ve **sana** kızmadı.⁶⁷³

4- Ahiret senin için dünyadan daha hayırlıdır.⁶⁷⁴

5- Rabbin **istediklerini** sana yakında verecek ve sen razı olacaksın.

6- **Rabbin** seni yetim bulup barındırmadı mı?

⁶⁶⁸ Tâhâ 48. Kıyamet 32. Alak 13.

⁶⁶⁹ Hud 108. Âl-i İmrân 185.

⁶⁷⁰ Tevbe 103. Bakara 261-265, 274.

⁶⁷¹ Bakara 261, 265. İnsan 9-10.

⁶⁷² Duha 4-5.

⁶⁷³ Tekvir 17-18. Müddessir 33-34. Leyl 1. Şems 1, 4. Fecr 1, 4.

⁶⁷⁴ Leyl 21. Âl-i İmrân 198. İsrâ 21.

7- Seni, yolunu kaybetmiş bir halde bulup yol göstermedi mi?⁶⁷⁵

8- Seni muhtaç bir halde bulup zengin kılmadı mı?⁶⁷⁶

9- Yetime gelince, ona zorluk çıkarma!⁶⁷⁷

10- **Muhtaç olduğundan dolayı** isteyen kişiyi azarlama!

11- Rabbinin verdiği nimete gelince, **ondan** bahset!⁶⁷⁸

Açıklama:

1. Allah Teâlâ Resulullah (s.a.s.)'e bir zamanlar onun yetim, yolunu kaybetmiş ve muhtaç olduğunu hatırlattıktan sonra ona yuva açtığını, yol gösterdiğini ve onu zengin kıldığını söylemiştir. Resulullah (s.a.s.) yetim olarak büyüdü. Bu nedenle yetim olmanın nasıl bir duygu olduğunu çok iyi biliyordu ve bunu unutmaması gerekiyordu ki toplumdaki yetimlere sahip çıkabilsin. Yolunu kaybetmişti. Toplumdaki yozlaşmadan Hira Dağı'na kaçıyor. Bir kayboluşun içindeydi. Arıyordu, arayışın içindeydi. Allah Teâlâ onu buldu ve ona doğruyu ve yanlış gösterdi. Ona tevhide, yüce ahlaki ve erdemliliği öğretti. Onu muhtaç bir halde buldu. Ona en büyük zenginlik olan kanaati verdi. Ona en büyük servet olan gönül tokluğunu verdi. Ona biriktirmeyi değil, paylaşmayı öğretti.

2. Allah Teâlâ Resulullah (s.a.s.)'in biyografisinden üç hususa dikkat çekti: “Yetimdin, kayıptın ve yoksuldun. Ben seni büyüttüm, ben seni buldum ve ben seni zengin kıldım. Sana verdiğim bu nimetleri unutma.” Allah'ın bulmadığı kişi kayıplardadır. İmana sahip olan kişi, Allah'ın, karanlıklardan aydınlığa çıkardığı kişidir. İnsana verilen her nimet Allah'tandır ve bunun unutulmaması, sürekli güncel tutulması gerekir.

**

94- İNŞİRAH SÛRESİ

8 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Resulullah (s.a.s.)'e teselli, inşirah, Resulullah (s.a.s.)'in şanının yüceliği, zorlukla beraber kolaylık ve sürekli faaliyet halinde olma.

Resulullah (s.a.s.)'e Teselli ve Tavsiye

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Biz senin gönlünü genişletmedik mi?⁶⁷⁹

2- Üzerindeki **günahın** ağırlığını kaldırmadık mı?

3- Nitekim o senin sırtını bükmişti.

4- Ayrıca biz senin şanını yücelttik.

⁶⁷⁵ Şura 52. Yusuf 3. Kasas 86.

⁶⁷⁶ Hicr 87-88.

⁶⁷⁷ Bakara 83, 177. En'âm 152. İsrâ 34. Nisa 2, 6, 10. İnsan 8.

⁶⁷⁸ Nahl 53. Neml 40.

⁶⁷⁹ Hud 12. Tâhâ 25-28. En'âm 125. Zümer 22. A'râf 199. Âl-i İmrân 134, 159. Kalem 4. Ahzab 21.

5- Hiç şüphesiz ki her zorlukla beraber bir kolaylık vardır.⁶⁸⁰

6- Gerçekten her zorlukla beraber bir kolaylık vardır.

7- **Salih bir ameli** bitirdiğin zaman **yenisi için** ayağa kalk!⁶⁸¹

8- Ve yalnızca Rabbine rağbet et!⁶⁸²

Açıklama:

1. Resulullah (s.a.s.)'in gönlünün veya kalbinin genişlemesi iki şekilde tefsir edilmiştir. Bir yoruma göre bu, Resulullah (s.a.s.)'in kalbinin yarılması ve orada şeytana ait payın çıkarılmasıdır. Diğer bir yoruma göre ise onun kalbinin manevî açıdan genişlemesidir. Yani kalbin sabırlı, metanetli, kanaatkâr, dürüst, temiz, ince ruhlu, diğerkâm, cömert, anlayışlı olması ve ilimle ve hikmetle dolup taşmasıdır.

2. Resulullah (s.a.s.)'in şanı hem hakkın yanında hem halkın yanında yücedir. Onun ismi Kelime-i Şehadet'in bir parçasıdır. Onun ismi her millette vardır. Onun ismi her ezanda zikredilir. Onun ismi her namazın oturuşunda sâlat ve selamla zikredilir.

3. Mümin boş durmaz, boş durmayı sevmez. Dünyalık işlerini de ahirete yönelik işlerini de ihmal etmez. Birini bitirir, diğerine geçer. Zamanını malayani şeylerle geçirmez. Salih amellerden birini bitirir bitirmez bir diğerine geçer.

**

95- TİN SÛRESİ

8 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Peygamberlerin geldiği yerlere dikkat çekme, insanın mükemmel bir şekilde yaratılması, iman ve salih amelin önemi.

İnsanın İmanı veya İnkârı Tercih Etmesi

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2, 3- **İbrahim'in vahiy aldığı Şam'daki İncir Dağı'na, İsa'nın vahiy aldığı Kudüs'teki Zeytin Dağı'na, Musa'nın vahiy aldığı Mısır'daki Sina Dağı'na ve Muhammed'in vahiy aldığı şu güvenli şehir Mekke'ye yemin olsun!**

4- Hiç şüphesiz ki biz insanı gerçekten en güzel biçimde yarattık.

5- Sonra da onu aşağıların aşağısına gönderdik.⁶⁸³

⁶⁸⁰ Talak 7. Â'lâ 8. Leyl 7.

⁶⁸¹ Cuma 9-10.

⁶⁸² Müddessir 3. İsra 79, 111.

⁶⁸³ Bakara 63. Nisa 154. Meryem 52. Tâhâ 80. Kasas 29, 46. Beled 2. Âl-i İmrân 6, 96-97. Ankebut 67. Secde 7-9. Mü'minun 12-13, 20. Rum 20. İnsan 2, 28. İsra 70. Vâkıa 57. İnfitar 7. Kehf 37. Hac 5. Mürselat 22. Zümer 6. Abese 17-22. Alak 1-2. Necm 45-47. Â'lâ 2-3. Asr 2.

6- İman eden ve salih ameller işleyenler bunun dışındadır. Onlar için kesintisiz bir mükâfat vardır.⁶⁸⁴

7- **Ey insan! Tüm delillere rağmen seni hesap gününü** yalanlamaya götüren sebep nedir?

8- Allah hüküm verenlerin en doğru hüküm vereni değil midir?

Açıklama:

1. İlk ayetlerde geçen “incir ve zeytin” kelimeleri hakkında birçok yorum yapılmıştır. Ayetlerin bağlamına bakarak semavî kökenli dinlerin resullerinin vahiy aldıkları şehir veya yer olması daha uygun görülmüştür.

2. İnsan en güzel şekilde ve en güzel biçimde yaratılmıştır. İnsan tüm canlılar içerisinde yaratılış bakımından en üstün özelliklere sahiptir. İnsan hem fiziksel özellikleri bakımından hem de akıl ve irade sahibi olması açısından diğer tüm canlılardan üstündür.

3. İnsanı Allah’ın yanında değerli yapan, onun sahip olduğu imanıdır. İnsan imanla değerlidir. İman eden kişi, Allah’ın yanında, bitmeyen ve tükenmeyen bir mükâfatın sahibi olacaktır.

**

96- ALAK SÛRESİ

19 ayettir. Mekke’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İslam’ın ilk emri, okumanın önemi, insanın yaratılışı, kalem, Allah’a kulluk etmeye yeltenenlerin akıbeti, takva, kâfirlere uyarı, zebaniler ve Allah’a kulluk.

İslam’ın İlk Emri: Oku!

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

1- Yaratan Rabbinin ismiyle oku!⁶⁸⁵

2- O, insanı aşılınmış bir yumurtadan yarattı.⁶⁸⁶

3- Oku! Zira Rabbin en cömert olandır.

4- O, insana kalemle **yazmayı** öğretti.⁶⁸⁷

5- İnsana bilmediği şeyler öğretti.

Açıklama:

1. Müfessirlerin çoğunluğuna göre Kur’ân’ın ilk nazil olan ayetleri bu beş ayettir. İslam’ın ilk emri “Oku” diyerek başlamıştır. İslam, cehaleti ortadan kaldırmak için gelmiştir. Fakat en büyük cehalet Allah’ı bilmemektir.

⁶⁸⁴ Hud 108. İnşıkak 25. Tin 6. Sâd 54. Nahl 96. Fussilet 8. Râ’d 35.

⁶⁸⁵ Ankebut 48. A’râf 158. Cuma 2.

⁶⁸⁶ Secde 7-9. Mü’min 67. Kehf 37. Fatır 11. Âl-i İmrân 6. Hac 5. Mü’minun 12-14. Mürselat 22. Zümer 6. İnsan 2. Abese 17-22. Necm 37-39, 45-47. İnfitar 7. Â’lâ 2-3.

⁶⁸⁷ Bakara 31, 239. Nisa 113. Beled 8-9. Nahl 78. Mü’minun 78. Secde 9. Rahmân 4. Kalem 1-2.

2. Allah Teâlâ insanı erkeğin spermi ile kadının yumurtasının birleşmesi sonucu meydana gelen maddeden yani zigottan yaratmıştır.

3. Allah Teâlâ ilim öğrenme gayesinde olanlara kendi lütfundan ikramlarda bulunur. En büyük nimetlerden biri de bilginin gelecek nesillere kalemlle/klavyeyle taşınabilmesidir. Bu da Allah'ın ikramlarından biridir. Çünkü insan diğer canlılardan farklı olarak, içgüdüsel bilgileri olmadan doğmaktadır.

**

Namaz Kılanı Engellemeye Çalışanı Gördün Mü?

6- Hayır! Gerçekten insan haddini fazlasıyla aşıyor.⁶⁸⁸

7- Çünkü kendisini **iman etmekten** müstağni görüyor.⁶⁸⁹

8- Hiç şüphesiz ki tüm dönüşler Rabbine olacaktır.

9, 10- Bir kul namaz kıldığında **onu** engelleyen kişi hakkında ne dersin?

11, 12- Ne dersin? O kul doğru yoldaysa veyahut **Allah'tan** korkmayı emrediyorsa?

13- Ne dersin? Kendisi de **hakki** yalanlayan ve **ona** arkasını dönen biriye?⁶⁹⁰

14- O kişi, Allah'ın **her şeyi** gördüğünü bilmiyor mu?

15- Hayır! Eğer o kişi buna bir son vermezse biz **onu**, perçeminden tutup sürükleyeceğiz.⁶⁹¹

16- Yalancı ve günahkâr perçeminden.

17- O kendi meclisini çağırın!⁶⁹²

18- Biz de zebanileri çağıracağız.⁶⁹³

19- Hayır! **Ey Muhammed!** Ona itaat etme; secde et!⁶⁹⁴ **Ey haddini aşan adam!** Sen de yaklaş!⁶⁹⁵

Açıklama:

1. Ebu Cehil, Resulullah (s.a.s.)'in Kâbe'de namaz kılmasına izin vermeyeceğini söylüyor ve onu engellemeye çalışıyordu. Hatta Kâbe'de bir daha namaz kıldığını gördüğü takdirde Resulullah (s.a.s.)'i boğarak öldürmekle tehdit ediyordu. Allah Teâlâ Resulullah (s.a.s.)'i onun şerrinden korudu ve Ebu Cehil bir daha ona yaklaşamaz oldu.

⁶⁸⁸ Naziat 17-18. 37-39. Tâhâ 24, 43. Necm 52.

⁶⁸⁹ Abese 5. Leyl 8.

⁶⁹⁰ Tâhâ 48. Kıyamet 32. Leyl 16.

⁶⁹¹ Rahmân 41. Âl-i İmrân 106. Tâhâ 102. Abese 40-42. Zümer 60, 71. Yunus 27. Yasin 8. İnsan 4. Duhan 47. Hâkka 30-32. Mü'min 71-72. Kamer 48. Fussilet 19. Mutaffifin 15-16.

⁶⁹² A'râf 195. Kasas 64.

⁶⁹³ Tahrim 6.

⁶⁹⁴ Furkan 52. Kehf 28. Ahzab 1, 48. Kalem 8-15. İnsan 24. Bakara 45.

⁶⁹⁵ Kalem 44. Müzzemmil 11. Müddessir 11.

2. İnsan kendisini müstağni gördüğünden dolayı kibirlenir ve haddini aşar. Hâlbuki insan etten ve kemikten oluşan, acıkan, susayan ve yorulan bir canlıdan başkası değildir.

3. Namaz kılmak, oruç tutmak ve ibadet etmek isteyen birine engel olan kişi Ebu Cehil'in adetini sürdürmektedir. Zira o da namaza ve ibadete karşı çıkıyor ve ibadet etmek isteyene engel olmaya çalışıyordu.

4. 19'uncu ayete iki şekilde mana verilmiştir. Birinci manaya göre bu ayetteki muhatap sadece Resulullah (s.a.s.)'dir. Buna göre mana şöyledir: “**Ey Muhammed!** Ona itaat etme; secde et ve **Rabbine** yaklaş!” İkinci manaya göre ise ayetin ilk cümlesi olan “Ona itaat etme; secde et!” ifadesinin muhatabı Resulullah (s.a.s.)'dir. “Yaklaş” ifadesinin muhatabı ise Ebu Cehil'dir. Ayetlerin siyak ve sibakı bu manaya da uygundur. Çünkü bir önceki ayetlerde hep ikili karşılaştırma yapılmıştır. Allah en iyi bilendir.

**

97- KADİR SÛRESİ

5 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kur'ân, bin gecedden hayırlı Kadir gecesi, melekler, Cebrail ve esenlik.

Kur'ân'ın İndiği Mübarek Gece Olan Kadir Gecesi

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Hiç şüphesiz ki biz **Kur'ân'ı** Kadir gecesinde indirdik.⁶⁹⁶

2- Kadir gecesinin ne olduğunu biliyor musun?

3- Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.

4- O **gece** melekler ve Ruh, Rablerinin izniyle her iş için peyderpey inerler.⁶⁹⁷

5- O **gece**, fecrin doğuşuna kadar selamettir.

Açıklama:

Kadir/Kadr kelimesi ölçme, kıymet, kadrini bilme ve takdir etme gibi anlamlara gelmektedir. Kur'ân'ın indiği gecenin ismi Kadir/Kadr gecesidir. Âlimlerin çoğuna göre Kadir gecesi, Ramazan ayının son on günündeki tekli gecelerden biridir. Kadir gecesi bin aydan daha hayırlı bir gecedir. Bu gecede yapılan ibadetlerin, iyiliklerin ve güzel işlerin sevabı kat kat verilecektir. Kadir gecesi, bir sonraki yılın yıllık planının ve programının yapıldığı gecedir. O gece melekler her iş için yeryüzüne inerler. O gece selamet, esenlik ve barış gecesidir. Bu durum fecrin doğuşuna kadar devam etmektedir.

**

98- BEYYİNE SÛRESİ

8 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

⁶⁹⁶ Duhan 2-3. Bakara 185. Hicr 9. Zümer 23. Sâd 29.

⁶⁹⁷ Duhan 4-5. Fussilet 37.

Beyyine, kesin delil, Ehl-i Kitab'ın ve müşriklerin inadı, Allah'a ibadet, ihlas, namaz, zekât, kâfirlerin akabeti ve müminlerin elde edeceği mükâfat.

Ehl-i Kitab'ın, Müşriklerin ve Müminlerin Allah Katındaki Durumu

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Ehl-i Kitab'ın kâfirleri ve müşrikler, kendilerine apaçık delil gelinceye kadar **sahip oldukları inançtan** ayrılacak değildir.

2- **Apaçık delil**, Allah'tan **gelen ve onlara** tertemiz sahifeleri okuyan resuldür.

3- O **sahifelerde** dosdoğru hükümler vardır.⁶⁹⁸

4- Kendilerine kitap verilen **Ehl-i Kitap**, kendilerine apaçık delil geldikten sonra fırkalara bölündü.⁶⁹⁹

5- Hâlbuki onlara, dini yalnızca Allah'a has kılarak ibadet etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emredilmişti.⁷⁰⁰ Dosdoğru din işte budur.⁷⁰¹

6- Hiç şüphesiz ki Ehl-i Kitab'ın kâfirleri ve müşrikler, cehennem ateşinde ebediyen kalacaklardır.⁷⁰² Bunlar yaratılmışların en şerlileridir.⁷⁰³

7- İman eden ve salih amel işleyenler ise yaratılmışların en iyileridir.⁷⁰⁴

8- Onların Rableri katındaki mükâfatı, altından ırmakların aktığı Adn cennetleridir. Onlar orada ebediyen kalacaklar.⁷⁰⁵ Allah onlardan razı oldu, onlar da **Allah'tan** razı oldular. Bu **mükâfat**, Rabbine **karşı gelmekten** korkan kişi içindir.⁷⁰⁶

Açıklama:

1. Resulullah (s.a.s.) apaçık delildir. O, birçok mucizeyle gelmişti. Ehl-i Kitab onun geleceğinden haberdardı ve fiziksel özelliklerine varıncaya kadar onu yakından tanıyordu.

2. Din yalnızca Allah için yaşanmalıdır. Namaz, oruç, hac, zekât, kurban, iyilik, inanç ve kulluk yalnızca Allah için ve onu razı etmek için yapılmalıdır.

⁶⁹⁸ Bakara 89. Nur 34. Nemi 76. En'âm 92. Sâffât 168-170.

⁶⁹⁹ Bakara 89, 123. Şura 14. Âl-i İmrân 19, 105. Casiye 17.

⁷⁰⁰ Tevbe 31. Yunus 22. Lokman 32. Mü'min 14, 65. Ankebut 65. Zümer 2. A'râf 29. Şura 13. En'âm 162-163.

⁷⁰¹ İsrâ 9. Kehf 1-2. Tevbe 36. Yusuf 40. Rum 30. Âl-i İmrân 19, 85.

⁷⁰² Mü'min 76. Âl-i İmrân 88. Nisa 169. En'âm 128. Tevbe 68. Hud 106-107. Nahl 29. Ahzab 65. Zümer 72. Haşr 17. Teğâbun 10. Cinn 23. Nebe 23. Furkan 44.

⁷⁰³ Enfal 22. A'râf 179. Muhammed 23. Zuhruf 40.

⁷⁰⁴ İsrâ 70.

⁷⁰⁵ Âl-i İmrân 185. Mürselat 41-44. Hicr 45-48. Tûr 17-28. Zâriyat 15-16. Kamer 54-55. Sâd 49-54. Kalem 34. Duhan 51-57. İnfitar 13. Nebe 31-36. Muhammed 15.

⁷⁰⁶ Fecr 28. Maide 119. Tevbe 100. Mücadele 22. Kâf 33-34. Naziat 26, 45. Â'lâ 10. Mülk 12. Nahl 50.

3. Yaradılmışların veya yeryüzünün en şerlileri kâfirlerdir. Rabbini bilmeyen kişinin zerre kadar değeri yoktur. İnsanı Allah katında değerli yapan, malı ve sahip oldukları değildir. Onu değerli yapan yalnızca imanı ve takvasıdır.

**

99- ZİLZAL SÛRESİ

8 ayettir. Medine’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kıyamet sarsıntısı, yeryüzünün konuşması, insanların gruplara ayrılması, zerre kadar iyilik ve zerre kadar kötülüğün karşılıksız kalmaması.

Kıyamet Depremi ve Zerre Ağırlığındaki Amellerin Bile Önemli Olduğu Mahşer Günü

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

- 1- Yeryüzü şiddetle sarsıldığında,⁷⁰⁷
- 2- Yeryüzü, **içindeki** ağırlıkları dışarıya çıkardığında,⁷⁰⁸
- 3- İnsan, “Ona ne oluyor?” diye sorduğunda,
- 4- İşte o gün **yeryüzü, üzerinde gerçekleşen** tüm haberlerini konuşacaktır.⁷⁰⁹
- 5- Çünkü Rabbin ona **konusmasını** ilham etmiştir.
- 6- O gün insanlar, kendilerine amellerinin gösterilmesi için gruplara ayrılırlar.⁷¹⁰
- 7- Her kim zerre ağırlığında bir iyilik yapmışsa onu görecektir.⁷¹¹
- 8- Her kim de zerre ağırlığında bir kötülük yapmışsa onu görecektir.⁷¹²

Açıklama:

1. Kıyamet büyük bir sarsıntıyla kopmaya başlayacak ve yeryüzü, içindeki ağırlıkları dışarı atacaktır. Bazı müfessirlere göre bu ağırlıklar yeryüzünün hazineleridir. İnsanların, sahip olmak için birbirlerini öldürdükleri hazineler o gün dışarı atılacak ve kimse onlara bakmayacaktır. Zira herkes kendi canını kurtarmanın derdinde olacaktır. Bazı müfessirlere göre ise yeryüzünün ağırlıklarından maksat, toprağın altındaki ölümlerdir.

2. Yeryüzü, insanların yaptığı amellerin görgü tanığıdır. Kıyamet gününde yeryüzü konuşacak ve üzerinde yaşanan tüm olayları anlatacaktır. Yeryüzü, üzerinde yapılan iyilikleri de kötülükleri de haber verecektir. Nitekim vücudumuz da bizim için başka bir şahittir. Allah Teâlâ ellerimizi ve ayaklarımızı konuşuracaktır. Rabbimizin

⁷⁰⁷ Hac 1-2. Vâkıa 4-7. Hâkka 13-16. Müzzemmil 14. Mürselat 12. Nebe 20. Karia 5. Kehf 47. Neml 88. Mearic 8-9. Tâhâ 105. Naziat 6-7.

⁷⁰⁸ İnşıkak 1-6. İnfitar 4. Âdiyat 9. Yasin 51. Kamer 7. Mearic 43. Hac 7. Yunus 30. Zümer 55-59.

⁷⁰⁹ Fussilet 20-22. Nur 24. Yasin 65.

⁷¹⁰ Rum 14, 43. Şura 7. Nebe 40. Âl-i İmrân 30.

⁷¹¹ Nisa 40. Lokman 16. A’râf 8. Mü’minun 102. Karia 6-8. Enbiya 47. Yunus 61. Kehf 49. Hud 15.

⁷¹² Necm 40-41. A’râf 9. İsrâ 13-14. Enbiya 47. Mü’minun 103. Karia 8-9. Yunus 61. Kehf 49. Hud 15.

görevlendirdiği melekler de amellerimizi kayıt altına almaktadır. Onlar da görgü tanıklarındır. En büyük şahit ise Allah Teâlâ'dır. O, kullarının her amelinden bizzat kendisi haberdardır.

3. İnsanlar dinlerine, amellerine ve dünyaya geliş tarihlerine göre gruplara ayrılacaklar ve herkese amelleri gösterilecektir. O gün zerre ağırlığında iyiliğin de kötülüğünde bir karşılığı olacaktır. Bugün önemsiz görülen her iyilik ya da her kötülük kıyamet gününde kimileri için hayıflanma sebebi olacaktır.

**

100- ÂDİYAT SÛRESİ

11 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İnsanın, Rabbinin verdiği nimetlere nankörlükle karşılık vermesi, insanın mala olan düşkünlüğü; kalplerde ve kabirlerde olan şeylerin ahiret gününde gün yüzüne çıkarılması.

İnsanın Rabbine Karşı Nankörlüğü ve Kıyamet Gününde Her Şeyin Ortaya Dökülmesi

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2, 3, 4, 5- Soluk soluğa koşan, **nallarıyla** kıvılcım çıkararak ve şafak vakti baskın yapan, bu esnada tozu dumana katan ve **düşman** birliğinin ortasına dalan atlara yemin olsun!

6- Hiç şüphesiz ki insan Rabbine karşı çok nankördür.⁷¹³

7- Ve buna kendisi de şahittir.⁷¹⁴

8- Hiç şüphesiz ki onun mala olan sevgisi de çok fazladır.⁷¹⁵

9- O, kabirlerdekilere dışarı çıkartıldığında ne olacağını bilmiyor mu?⁷¹⁶

10- Bir de kalplerdeki şeyler ortaya döküldüğünde.⁷¹⁷

11- Hiç şüphesiz ki Rableri o gün onların **her şeyinden** haberdardır.⁷¹⁸

Açıklama:

1. Allah Teâlâ önce tüm dikkatleri savaşçı atlara çekmiş, ardından insanın nankörlüğüne değinmiştir. Savaş atları, bir avuç arpa veren efendilerinin her emrini yerine getirir, onlar için mızraklara göğüs gerer, düşmanın ortasına dalar ve canını feda eder. İnsan ise Rabbinin verdiği nimetleri kendine saklar, Rabbi için harcamaz, mala tamah eder ve ihtiyaç sahiplerini bundan mahrum bırakır.

2. İnsan kendisinin en iyi şahididir. Kendisinin iyi mi kötü mü olduğunu herkesten daha iyi bilir.

⁷¹³ Abese 17-23. Hac 66. Lokman 32. Zuhuruf 15.

⁷¹⁴ Kıyamet 14-15. Nahl 111. Nur 24. Yasin 65. Fussilet 19-22. İsrâ 13-14, 49.

⁷¹⁵ Fecr 20. İnsan 27. İsrâ 18-19. İbrahim 3. Kasas 77. Şura 20. Kıyamet 20-21.

⁷¹⁶ Zilzal 2. İnşikak 1-6. İnfitar 4. Yasin 51. Kamer 7. Mearic 43. Hac 7. Yunus 30. Zümer 55-59.

⁷¹⁷ Yasin 51. Kamer 7. Mearic 43. Hac 7, 10. Yunus 30. Zümer 55-59, 69. Tarık 9. Tekvir 10-14. İsrâ 13-14. Kehf 49. İnşikak 7-12. Hâkka 19-32. Bakara 110. Kıyamet 13. Enbiya 47. Casiye 29. Âl-i İmrân 30, 182. Enfal 51. Nebe 40. İnfitar 4-5. Nahl 19. Teğâbun 4. Mülk 13-14.

⁷¹⁸ Cuma 8. En'âm 164. Maide 105.

3. Kıyamet gününde kabirdeki ölümler ve kalplerdeki sırlar dışarı çıkarılacaktır. Hiçbir gömü gömülü ve hiçbir sır, sır olarak kalmayacaktır. O gün ne hüznler ne sevinçler ne nefretler ne de duygular gizli kalacaktır.

**

101- KARIA SÛRESİ

11 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kıyametin ansızın gelmesi, amel terazilerinin kurulması, salih amelleri ağır gelenlerin mutlu bir hayata kavuşmaları ve kötü amelleri ağır gelenlerin kötü bir sonla karşılaşmaları.

Ansızın Gelecek Olan Kıyamet ve Sonrasında Yaşanacak Bazı Olaylar

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

- 1- Karia!⁷¹⁹
- 2- Karia da nedir?
- 3- Karia'nın ne olduğunu biliyor musun?
- 4- O gün insan, etrafa saçılmış kelebekler gibi olur.⁷²⁰
- 5- Dağlar ise havada süzülen yün gibi **hafif** olur.⁷²¹
- 6- O gün **iyilik** terazileri ağır gelen kişiye gelince,
- 7- O, memnun edici bir hayatın içinde olacaktır.⁷²²
- 8- **İyilik** terazileri hafif gelen kişiye gelince,
- 9- Onun varacağı yer Haviye'dir.⁷²³
- 10- O nedir biliyor musun?
- 11- Kızgın bir ateştir.

Açıklama:

1. Karia, kıyametin isimlerinden biri olup kelime anlamı, ansızın gelen, birdenbire ortaya çıkan tehlikeli durum, felaket ve şiddetle vurmaktır. Kıyamet ansızın kopacak ve herkeste büyük bir korku meydana gelecektir. O gün insanlar korkudan etrafa saçılmış kelebekler gibi olacak; ne yapacaklarını ve nereye gideceklerini bilemeyeceklerdir. İnsanlar öldükten sonra ateşe üşüşen ateş böcekleri gibi kontrolsüz ve ne yapacaklarını bilmez bir halde olacaklar. Sonra bir melek onları çekirge sürüsü gibi kontrollü bir şekilde mahşer yerine doğru sevk edecektir. Kıyamet kopmaya başladığında dağlar yerlerinden sökülecek, yün gibi hafifleyecek ve havada süzülecektir.

⁷¹⁹ 87.

⁷²⁰ Kamer 7. Yasin 51-52. Mearic 43-44. Kalem 43. Naziat 9. Ğaşiye 2. İbrahim 42. Enbiya 47.

⁷²¹ Tekvir 4. Nebe 20. Mürselat 10. Müzzemmil 14. Kehf 47. Vâkıa 4-6. Tûr 10. Hâkka 14. Mearic 9. Tâhâ 105-106. Meryem 90.

⁷²² Mü'minin 102. Zilzal 7-8. Lokman 16. Nisa 40. A'râf 8. Enbiya 47. Hâkka 19-24. Ğaşiye 9. Fecr 27-28.

⁷²³ A'râf 9. Mü'minin 103. Hâkka 25- 37.

2. Hesap verme gününde herkesin amelleri tartılacaktır. Allah'ın yanında çok hassas teraziler vardır. Bunlar zerre ağırlığındaki iyilikleri de kötülükleri de tartar. Amel terazileri ağır gelen kişi razı, mutlu ve mesut olacağı bir hayata kavuşacaktır. Salih amelleri yetersiz gelen kişi ise Haviye isimli bir cehenneme girecektir. Haviye, sıcaklığın yüksek olduğu cehennem ateşi demektir. Rabbimiz bizleri muhafaza eylesin!

**

102- TEKASÛR SÛRESİ

8 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Dünyaya dalma, rekabet, ahireti ihmal ve her türlü nimetten hesaba çekilme.

Çoklukla Övünme Yarışı Allah'ı Zikretmekten Alıkoyar

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1, 2- Çoklukla övünme yarışı kabirlere varıncaya kadar sizi oyaladı.⁷²⁴

3- Hayır! Kesinlikle yakında **bunu** bileceksiniz.⁷²⁵

4- Sonra yine hayır! Kesinlikle yakında bileceksiniz.

5- Evet, gerçekten siz kesin bir şekilde bilseydiniz **bu yarışa girmezsiniz.**

6- Sizler kesinlikle cehennemi göreceksiniz.

7- Sonra onu kesinlikle ayan beyan göreceksiniz.

8- Sonra o gün **sahip olduğunuz** her nimetten kesinlikle hesaba çekileceksiniz.⁷²⁶

Açıklama:

1. İnsan; malıyla, çocuğuyla, eşyasıyla, arsasıyla, tarlasıyla, ziynet eşyalarıyla ve kendisine ait ne varsa onlarla övünmekten ve onlarla maddî ve manevî baskı kurmaktan hoşlanır. Fakat bu durum kişiyi dünya bataklığına çeker ve bataklığa batırdıkça batırır. Kişi, övünecek bir şey bulamayınca mezar taşıyla ya da mezarda yatan atalarının sayısı ve yaptıklarıyla övünmeye başlar. Çünkü aciz olan insan tarihe sığınır, tarihteki şahsiyetlerle övünmeye çalışır ve eksiklerini atalarının erdemleriyle kapatmaya çalışır.

2. Allah'ın yanında dünyanın da içindekilerinin de zerre kadar değeri yoktur. Onun yanında değerli olan, iman ve salih ameldir. Her nimetten dolayı hesaba çekileceğimizin bilincinde olalım. Helalinden kazanılmış malın hesabı kolaydır. Haram yoldan kazanılmış malın hesabı çok zor olacaktır. Bu dünyada sahip olduğumuz maddî ve manevî her nimetten hesaba çekileceğiz. Buna içtiğimiz soğuk su, serin bir gölge, tatlı bir yiyecek ve teknoloji de dâhildir.

**

103- ASR SÛRESİ

3 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

⁷²⁴ Kehf 33-34. Sebe 35. Tevbe 69. Hadid 20. Âl-i İmrân 14. Ankebut 64. Muhammed 36. Müddessir 47. Zümer 21, 56-59. Sâd 63. Şuârâ 102. Kasas 47. Mü'minun 99-100. En'âm 27-28, 32. A'râf 53.

⁷²⁵ Sâd 87-88. En'âm 66-67. Nebe 1-5.

⁷²⁶ Âl-i İmrân 103. Nahl 18, 53. İbrahim 34.

Anahtar Kelimeler:

İman etmenin, salih amel işlemenin, sabrı ve hakkı tavsiye etmenin önemi.

Kimler Zararda Değildir?

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Asra yemin olsun!

2- Hiç şüphesiz ki insan zarardadır.⁷²⁷

3- İman eden ve salih ameller işleyenler, birbirlerine hakkın **yanında durmayı** tavsiye edenler ve birbirlerine sabırlı olmayı tavsiye edenler bunun dışındadır.⁷²⁸

Açıklama:

Asr; zaman, çağ, dönem, yüzyıl ve ikinci vakti için kullanılan bir kelimedir. Allah Teâlâ zamana dikkat çektikten sonra bazı insanların zararda olduğuna değinmiştir. İman etmeyen herkes büyük bir zararla karşı karşıya kalacaktır. En büyük zarar ticarete kaybetmek değildir. Bilakis en büyük zarar, imanı kaybetmek ve imandan mahrum kalmaktır.

**

104- HÜMEZE SÛRESİ

9 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

İnsanın haysiyetiyle alay etmenin cezası, ahirette malın fayda vermemesi ve cehennem azabının büyüklüğü.

İnsanların Haysiyetiyle Alay Edenlerin Akıbeti

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- **İnsanlarla** alay eden ve **onları** diliyle çekiştiren herkesin vay haline!⁷²⁹

2- Bunu yapan kişi mal topluyor ve ikide bir onu sayıyor.

3- Çünkü malının, kendisini ebedî kılacağını zannediyor.⁷³⁰

4- Hayır! **Bunu yapan kişi** kesinlikle Hutame'ye atılacaktır.⁷³¹

5- Hutame nedir biliyor musun?

⁷²⁷ Tin 5. Zümer 65. Nisa 119. En'âm 31, 140. A'râf 9, 53. Yunus 45. Âl-i İmrân 85. Hac 11.

⁷²⁸ Beled 17. Tâhâ 112. İsrâ 19. Nahl 97. Sabırla ilgili ayetler: Bakara 45, 153. Yunus 109. Hud 11, 115. Tâhâ 130. Lokman 17. Sâd 17. Kâf 39. Yusuf 18, 83, 90. Râ'd 24. İbrahim 12. Nahl 96, 110, 126, 127. Kehf 28, 67-82. Mü'minun 111. Furkan 75. Kasas 54. Ankebut 59. Rum 60. Âl-i İmrân 200. Enfal 46. Mü'min 77. Fussilet 35. Şura 43. Ahkaf 35. Hucurat 5. Tûr 48. Kalem 48. Mearic 5. Müzzemmil 10. İnsan 12. Beled 17. Asr 3.

⁷²⁹ Tevbe 58, 79. Kalem 10-11. Hucurat 11.

⁷³⁰ Kehf 35-36. Leyl 11. Casiye 10. Hicr 84. Şuârâ 207. Hâkka 28-29.

⁷³¹ Tûr 13. Zümer 71.

6- Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir.⁷³²

7- Öyle ki onun **acı**sı yüreklere kadar ulaşır.

8- Bu **ateş** onların üzerine kapatılmıştır.⁷³³

9- Uzatılmış sütunların içerisinde.

Açıklama:

1. Allah Teâlâ insanların mallarını da onurlarını da dokunulmaz kılmıştır. Bu nedenle insanların malına, onuruna ve haysiyetine yapılan saldırılar büyük bir günah kabul edilmiştir. Gıybet, iftira, yalan, dedikodu, haset gibi günahlar, insan onuruna ve saygınlığına zarar verdiği için haram kılınmıştır. İnsanların ayıp ve kusurlarını arayan, onlarla sözlü ya da fiili olarak alay eden ve insanları ister yüzlerine karşı ister arkalarından çekiştirenler için büyük bir azap vardır.

2. Bu sûrede dikkat çeken bir husus da şudur: Cehennem kâfirlerin yurdudur. Hutame isimli cehennem kâfirler için hazırlanmıştır. Ancak kâfirin bu cehenneme girme sebepleri arasında onun inkâr etmesinden, şirke düşmesinden ve ahireti inkâr etmesinden değil de onun kötü amellerinden bahsedilmiştir. Bu da bu amellerin ne kadar kötü olduğunu göstermektedir.

**

105- FİL SÛRESİ

5 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kâbe'nin korunması, Allah'ın tuzakları bozması, kuş sürüleri ve Allah'ın azabı.

Kâbe'yi Yıkma İsteyen Fil Ordusunun Akıbeti

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Görmedin mi Rabbin fil ordusunu ne hale getirdi?⁷³⁴

2- Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?⁷³⁵

3- **Rabbin** onların üzerine kuş sürüleri gönderdi.

4- **Kuşlar** onların üzerine topraktan sert taşlar atıyordu.⁷³⁶

5- **Sonunda Rabbin** onları ezilmiş, yenilmiş bir ekine çevirdi.

Açıklama:

1. Yemen hükümdarı Ebrehe, Kâbe'yi yıkmak için fillerle Mekke'ye kadar gelmişti. Amacı Kâbe'yi yıkmaktı. O bir plan kurdu, Allah da bir plan kurdu. Allah onun planını onun başına geçirdi. Onu ve ordusunu yere serilmiş, çiğnenmiş, ezilmiş ve yenilmiş bir ekine çevirdi.

⁷³² Zümer 16. Ankebut 55. A'râf 41. Beled 19-20. Hümeze 5-9. İsrâ 8.

⁷³³ Beled 20. Secde 20. Furkan 13.

⁷³⁴ Fecr 6-14.

⁷³⁵ Âl-i İmrân 54. Neml 50. A'râf 183. Enfal 30. Kalem 45.

⁷³⁶ Zâriyat 32-34. Hud 82.

2. Kâbe Allah'ın koruması altındadır. Allah Teâlâ Mekkelilere Kâbe'yi korumakla lütufta bulundu. Onları düşmanlarından kuş sürüleriyle korudu. Küçücük kuşlar tonlarca ağırlığa sahip fil ordusunu mağlup etti. Göklerin ve yerin orduları Allah'ın emrindedir. Karıncalar onun ordusudur. Kuşlar onun ordusudur. Çekirgeler onun ordusudur. Bulutlar, yağmur, su, sel, gözle görülen ve görülmeyen tüm varlıklar onun ordusudur.

**

106- KUREYŞ SÛRESİ

4 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kureyş, Allah'ın takdiri, nimet ve şükür.

İki Büyük Nimet: Açlıktan ve Korkudan Emin Olmak

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- **Allah'ın fil ordusunu helak etmesi**, Kureyş'e kolaylık sağlaması içindi.

2- Onların kış ve yaz yolculuğunu **güvenli bir şekilde** yapmaları içindi.⁷³⁷

3- Onlar **da buna karşılık** bu Ev'in Rabbine ibadet etsinler.⁷³⁸

4- Çünkü **Rableri** onları açlıktan kurtarıp doyurdu ve onları korkudan emin kıldı.⁷³⁹

Açıklama:

1. Kureyş sûresi mana itibarıyla bir önceki sûre olan Fil sûresinin devamı niteliğindedir. Allah Teâlâ'nın Ebrehe'nin ordusunu helak etmesi Kureyş'e olan bir ikramdır. Zira onlar büyük bir yıkımdan, savaştan, kargaşadan ve talan edilmekten kurtuldular.

2. Fil hadisesinden sonra Kureyş'e ait kervanlar kış mevsiminde ticaret amacıyla Yemen'e güvenli bir şekilde gidebildi. Daha önce Yemen onlar için güvenli bir güzergâh değildi. Zira kervanlarının yağmalanmasından korkuyorlardı. Fil hadisesinden sonra Kureyş kervanları bir nevi dokunulmaz oldu. Kabileler ve ülkeler onlara imtiyazlar tanıdı. Bu da Mekke'nin ticaret hacmini ve gücünü artırdı.

3. Açlıktan ve korkudan emin olmak büyük bir nimettir. Çünkü bütün nimetler bu iki nimetle anlam kazanıyor. Açlığın, kıtlığın, savaşın ve korkunun hâkim olduğu bir yerde diğer nimetlerin de bir anlamı yoktur.

**

107- MÂUN SÛRESİ

7 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Hesap günü, yetimlerin ve yoksulların hakkı, namazı bilinçli kılma, ibadetlerde riyadan uzak durma ve yardımı esirgeme.

Yetimlere ve Yoksullara Yardım Etmenin Önemi

⁷³⁷ Nahl 112.

⁷³⁸ İbrahim 37.

⁷³⁹ Bakara 126. Şuârâ 79. En'âm 14. Zâriyat 57-58. Kasas 57. Ankebut 67. Enfal 26.

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- Dini yalanlayan kişiyi gördün mü?⁷⁴⁰

2- O kişi **hakımı isteyen** yetimi itip kakıyor.

3- Ve yoksulları doyurmaya teşvik etmiyor.⁷⁴¹

Açıklama:

Dini yalanlayan kişi; yeniden dirilişi, hesaba çekilmeyi ve kul hakkından dolayı sorguya çekilmeyi de yalanlamış sayılır. Bunlara inanmayan birinin kul hakkına dikkat etmemesi ve bencilce bir hayat sürmesi kaçınılmazdır. İslam sosyal adalet dinidir. İhtiyaçlarını temin edemeyen kişiler, maddî durumu iyi olan kişilerin sorumluluğu altındadır. Zekât bu amaçla farz kılınmış ve infak bu amaçla tavsiye edilmiştir.

**

Bilinçsizce Kılınan Namaz, Namaz Değildir

4- Namaz kılanlara yazıklar olsun!⁷⁴²

5- Onlar, namazlarından gaflette olan kimselerdir.⁷⁴³

6- Onlar, **ibadetlerinde** gösteriş yaparlar.⁷⁴⁴

7- Ve en küçük hayra bile engel olurlar.⁷⁴⁵

Açıklama:

1. Namaz sadece kul ile Allah arasında olan bir ibadet değildir. Namazın sosyal hayata bakan bir yönü de vardır. Namaz kötülüklerden, küçük ve büyük günahlardan uzaklaştırmalıdır. Namaz kılan kişinin, ahlakı da edebi de güzel olmalıdır.

2. Riya yani gösteriş amacıyla yapılan ibadetler Allah katında makbul değildir. Bir amelin kabul olması için o amelin hem salih olması hem de ihlasla yapılmış olması gerekir. İçinde riya olan her ibadet boşunadır ve faydasızdır.

**

108- KEVSER SÛRESİ

3 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Kevser, Allah için ibadet, Resulullah (s.a.s.)'e karşı nezaketsizliğin cezası.

Resulullah (s.a.s.)'e Düşmanlık Eden Kişi Her Hayırdan Mahrumdur

⁷⁴⁰ Mutaffifin 11. Fussilet 7. Müddessir 42-47. Hâkka 32-36. İnfitar 9

⁷⁴¹ Beled 11-16. Fecr 18. Hâkka 34. İsrâ 26. Rum 38. Müddessir 44.

⁷⁴² Mearic 19-22, 34. Bakara 140, 283. Meryem 59. Nisa 142. Mü'minun 9. Furkan 72. Maide 6.

⁷⁴³ Müddessir 42-43. Kalem 42-43.

⁷⁴⁴ Nisa 142. Tevbe 54. Enfal 47.

⁷⁴⁵ Nisa 37. Ankebut 45.

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- **Ey Muhammed!** Hiç şüphesiz ki biz sana Kevser'i verdik.⁷⁴⁶

2- Öyleyse namazını yalnızca Rabbin için kıl ve **keseceğin hayvanı yalnızca onun için kes!**⁷⁴⁷

3- Hiç şüphesiz ki sana buğzeden kişi sonu kesik olandır.⁷⁴⁸

Açıklama:

1. Kevser hakkında birçok görüş vardır. Kevser'in; Kur'an, İslam, cennette bir nehir, Havz-ı Kevser, bol hayır, Resulullah (s.a.s.)'in ümmetinin çokluğu ve şanının yüceliği olduğu rivayet edilmiştir.

2. Tüm ibadetlerde esas olan onun Allah için yapılmasıdır. Mâun sûresinde ibadetlerini gösteriş için yapanların durumundan bahsedildi. Bu sûrede ise ibadetin yalnızca Allah için yapılması emredildi.

3. Resulullah (s.a.s.)'e düşmanlık eden, ona dil uzatan ve ona gereken saygıyı göstermeyen kişiler her türlü hayırdan, bereketten ve rahmetten mahrum kalacaklardır.

**

109- KÂFİRÜN SÛRESİ

6 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Tevhid, dik duruş, kâfirlere uzak durma ve İslam'la yetinme.

Kâfirlere İhtar!

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- De ki: "Ey kâfirler!"

2- "Ben sizin ibadet ettiğinize ibadet etmem!"

3- "Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz."

4- "Ben sizin ibadet ettiğinize ibadet edecek değilim."

5- "Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz."

6- "Sizin dininiz sizin, benim dinim benim olsun."⁷⁴⁹

Açıklama:

İslam dini tek hak dindir. İslam; inanç sistemiyle, ibadetleriyle, hukukuyla, ahlak ilkeleriyle, emirleri, yasakları ve tavsiyeleriyle eşsizdir. İslam noksansız bir dindir. İslam dininin başka dinlerden desteğe, ilaveye ve katkıya ihtiyacı yoktur. Her Müslüman, inancını temiz tutmalı; dinine, inancına ve ibadetine dışarıdan bir şey almamalı, başka dinlerden, ideolojilerden, sistemlerden ve rejimlerden eklememlidir.

⁷⁴⁶ İsra 79.

⁷⁴⁷ Kehf 110. En'âm 162-163.

⁷⁴⁸ Bakara 97. Enfal 7. En'âm 45. Mesed 1-5. İnşirah 4.

⁷⁴⁹ Bakara 119, 134, 141. Yunus 41. Hud 35. Nahl 25. Zümer 7. Necm 38-39. En'âm 164. İsra 15. Fatır 18. Ankebut 12-13. Kâfirun 6. Şura 15.

**

110- NASR SÛRESİ

3 ayettir. Medine’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Allah’ın yardımı; insanların Allah’ın dinine akın akın girmeleri, tesbih ve hamd.

Başarı ve Zafer Allah’tandır

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

- 1- Allah’ın yardımı ve fetih geldiğinde
- 2- Ve insanların Allah’ın dinine gruplar halinde girdiğini gördüğünde
- 3- Rabbini hamdederek tesbih et ve ondan bağışlanma dile! Hiç şüphesiz ki o, tövbeleri çokça kabul edendir.⁷⁵⁰

Açıklama:

İslam’ın ilk yıllarında insanlar fertler halinde İslam’a giriyorlarken, sonraki yıllarda kabileler, kavimler ve milletler İslam’a topluca girmeye başladılar. Zafer ve yardım, hidayet ve tevfik Allah’tandır. Bir mümin her koşulda Rabbine hamdetmelidir. Allah Teâlâ bağışlamayı sever, af dileyeni affeder ve tövbe edenin tövbesini kabul eder.

**

111- TEBBET SÛRESİ

5 ayettir. Mekke’de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Ebu Leheb, zalimlerin işbirlikçilerine verilecek ceza, ahirette mal ve evlatların fayda vermemesi.

Zalimler ve İşbirlikçileri Birlikte Ceza Görecektir

Rahmân ve Râhim olan Allah’ın ismiyle:

- 1- Ebu Leheb’in iki eli kurusun! Nitekim kurudu da!⁷⁵¹
- 2- Ona malı da kazandığı da fayda vermedi.⁷⁵²
- 3- O, alevli bir ateşe girecektir.⁷⁵³
- 4- Karısı da odun taşıyarak;⁷⁵⁴

⁷⁵⁰ Hicr 98. Kâf 40. Tûr 48-49. Vâkıa 96. Hâkka 52. Tâhâ 130. Mü’min 55. Furkan 58. Â’lâ 1.

⁷⁵¹ Meryem 43-45. Tevbe 114.

⁷⁵² Âl-i İmrân 116. Mücadele 17. Leyl 11. Hicr 84. Zümer 50. Mü’min 82. Şuârâ 207. Hâkka 28-29. Casiye 10.

⁷⁵³ Yunus 33.

⁷⁵⁴ Sâffât 22-24.

5- Boynunda hurma lifinden örülmüş bir iple.

Açıklama:

1. Ebu Leheb, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in amcasıydı. O, iman etmediği ve Resulullah (s.a.s.)'e düşmanlık ettiği için cehenneme girecektir. Allah Teâlâ onun iman etmeyeceğini önceden bildiğinden, onun hakkındaki hükmünü önceden bildirdi. Bu, Kur'ân'ın bir mucizesidir. Zira Ebu Leheb göstermelik bir şekilde iman edecek olsaydı bu ayetlerle ilgili birçok şüphe oluşacaktı. Ancak her şeyi bilen Allah, göstermelik bir şekilde dahi olsa onun iman etmeyeceğini biliyordu.

2. Ebu Leheb'in karısı kocasına yardım ve yataklıktan dolayı cehenneme girecektir. Bu kadın, Resulullah (s.a.s.)'in ve ashabının ayağına diken batsın diye çalı çırpı ve diken toplar, sonra da onların geçeceği yola bırakırdı. Yeter ki Resulullah (s.a.s.) ve ashabı incinsin; müminlerin ayağına diken batsın ve elbiseleri yırtılsın. Bu zalim kadının elinden ancak bu kadar zulüm geliyordu. Onu da ihmal etmiyordu. Fakat onun yaptığı yanına kâr kalmadı. Cehennemde yine çalı çırpı, diken ve odun toplayacak. Ama bu sefer kendisini yakmak için... Resulullah'a zarar vermek, eziyet etmek ve onu üzme isteyen herkesin sonu buna benzer bir şekilde son bulacaktır.

**

112- İHLAS SÛRESİ

4 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Tevhid, ihlas, Allah'ın her türlü noksanlıktan tenzih edilmesi.

Allah Tüm Noksan Sıfatlardan Münezzehtir

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

1- De ki: "Allah tektir."⁷⁵⁵

2- "Allah Samed'dir."⁷⁵⁶

3- "O hiç kimsenin babası değildir ve hiç kimseden de doğmadı."⁷⁵⁷

4- "Hiç kimse ona denk değildir."

Açıklama:

Allah tek ilahdır, tek yaratıcıdır ve tek mabuttur. Onun eşi, benzeri, dengi, ortağı, oğlu ve kızı yoktur. Allah Samed'dir. Hiç kimsene muhtaç değildir. Her şey ona muhtaçtır. Allah oğul ya da kız babası değildir. Hz. İsa onun oğlu olmadığı gibi, melekler de onun kızları değildir. Allah da kimsenin oğlu değildir ve hiç kimseden meydana gelmedi.

**

113- FELAK SÛRESİ

5 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

⁷⁵⁵ Bakara 163. Tevbe 31. Sâd 65. İbrahim 52. Mü'minun 91.

⁷⁵⁶ En'âm 14. Şura 11. Nahl 74. Tâhâ 110.

⁷⁵⁷ Bakara 116. Cinn 3. Sâffât 151-153. Zuhuruf 81-85. En'âm 100. Enbiya 17, 22. Meryem 88-89. İsra 42-43. Furkan 2. Mü'minun 91. Sâffât 151-152. Zümer 40. Nisa 171.

Anahtar Kelimeler:

Şerden, kötülükten, sihirden, üfürükçülerden ve hasetçilerden Allah'a sığınma.

Tüm Varlıkların Şerrinden Allah'a Sığınırız

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

- 1- De ki: "Bütün mahlukatın Rabbine sığınırım."⁷⁵⁸
- 2- "Yarattığı her şeyin şerrinden,"
- 3- "Karardığı zaman gecenin şerrinden,"
- 4- "Düğümlere üfürenlerin şerrinden,"⁷⁵⁹
- 5- "Bir de haset ettiğinde hasetçinin şerrinden."⁷⁶⁰

Açıklama:

Felak; mahlukat, varlık, yarmak, çatlatmak, yarıp çıkarmak ve karanlığı yarıp ortaya çıkan sabah anlamına gelmektedir. Her varlığın hem hayrı hem şerri vardır. Tüm varlıkların şerrinden Allah'a sığınırız. Gece ve gündüz vakti ortaya çıkan şerlerden; üfürükçülerin, sihirbazların, şarlatanların ve insanları etkileri altına alanların şerrinden Allah'a sığınırız. Hasedini içinde tutmayıp eyleme geçirenin şerrinden de Allah'a sığınırız. Zira içerdeki haset sadece sahibini yakar. Fakat eyleme geçen haset, haset edeni yaktığı gibi haset edileni de yakar.

**

114- NAS SÛRESİ

6 ayettir. Medine'de nazil olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Sinsice ve hileli yollarla vesvese veren cinlerin ve insanların şerrinden Allah'a sığınma.

İnsî ve Cinnî Şeytanların Şerrinden Allah'a Sığınırız

Rahmân ve Râhim olan Allah'ın ismiyle:

- 1, 2, 3- De ki: "İnsanların Rabbine, insanların yöneticisine ve insanların ilahına sığınırım."
- 4- Sürekli gidip gelen vesvesecinin şerrinden.⁷⁶¹
- 5- "Zira o, insanların kalbine vesvese verir."
- 6- "**Onların** bazıları cinlerden bazıları ise insanlardandır."⁷⁶²

⁷⁵⁸ En'âm 95-96. A'râf 200. Fussilet 36. Meryem 18, 83. Zuhuf 36-37. Mü'minun 97-98. Nahl 98. Mü'min 56. Nisa 1. Enbiya 30-31.

⁷⁵⁹ Yunus 77. Tâhâ 69. Nahl 99-100. Hicr 39-42. İsrâ 65. Sebe 20-21. İbrahim 22.

⁷⁶⁰ Bakara 109. Nisa 54. Fetih 15.

⁷⁶¹ A'râf 20, 200. Tâhâ 120. Kâf 16. Nahl 98-100. Hicr 39-42. İsrâ 65. Sebe 20-21. İbrahim 22. Mü'minun 97-98. Şuâra 221-222. Meryem 18. Mü'min 56. Fussilet 36.

⁷⁶² Nisa 38. En'âm 112, 121, 128. İsrâ 27. Zuhuf 36-38. Nahl 99-100. Meryem 83. A'râf 30. Fussilet 25.

Açıklama:

Dördüncü ayette geçen “Hannas” (الخناس) kelimesi; pes etmeyen, sürekli gidip gelen, sinsice hareket eden demektir. Bu, kötülük yapmaktan geri durmayan, pes etmeyen, kötülük yapacak bir yol arayan ve her türlü yolu kullanan kimseler için kullanılan bir sıfattır. Vesvese, kalbe atılan zehirli bir virüstür. Bazen küçük bir şüpheyile başlar, cinayetle son bulur. Bazen bir zanla başlar, bir yuvanın dağılmasına neden olur. Vesvese veren, fısıldayan ve insanları şüpheyeye düşüren her türlü insî ve cinnî şeytanın şerrinden Allah’a sığınırız.

**

Murat PADAK
www.muratpadak.com